

David K. Bernard

SZENTSÉG A GYAKORLATBAN

Thomas pásztornak és Mrs. Thomas L. Craftnak,
a Mississippi állambeli Jackson Első Pünkösdi Egyháznak, Jacksoni Egyetemi Lelekimunkás ka-
rának, testületének és hallgatóinak, akik megteremtették azt a szellemi légkört, mely e könyv
megírását lehetővé tette.

A szerző előszava

Meg vagyok győződve arról, hogy napjainkban egyaránt nagy szükség és nagy igény van a gyakorlati szentség tanítására. Akárcsak ebből a kötetből, a *A szentség kutatása* c. írásból is több mint 17600 példányt nyomtattak. Kedvező fogadtatásra talált az új megtérők, a karizmatikusok, a szabadegyházak és mindazok körében, akik egyébként nem követői a hagyományos Szentség-Pünkösdi-mozgalomnak. Ez azt jelzi, hogy sok területen rendkívüli vágyakozás van a biblikus szentség után. Hiszem, hogy napjainkban szemtanúi leszünk a szentség újjáéledésének, amely a Szent Lélek kitöltetéséhez társul.

Miért készült egy újabb könyv a szentségről? Természetesen egyetlen könyvben lehetetlen-ség kimeríteni ezt a gazdag témát; az első könyv sok tekintetben csupán bevezetéseket tartalmazott. Ez a könyv kifejezetten azért íródott, hogy számos további célt töltsön be: 1) Még mélyebben feltárja a szentség teológiáját, foglalkozzon olyan témákkal, mint a bűnös természet, a törvényeskedés és a keresztyén szabadság. 2) Hogy történelmi perspektívákat nyújtson a gyakorlati szentség tárgyában. 3) Hogy mélyebben kifejtse számos olyan témát, mint a díszítés és hajviselet, házasság és elválás, abortusz és asztrológia. 4) Hogy megismertessen néhány további kutatási eredményt a televízió, az alkohol, a dohányzás és a kábítószeres hatásával kapcsolatban. 5) Hogy megválaszoljon néhány ellenvetést, melyek a gyakorlati szentség tanításával kapcsolatosan szoktak felmerülni.

Noha ez a könyv sok tekintetben folytatása a *A szentség kutatásának*, önmagában is olvasható. Ennek megkönnyítésére a 2. fejezet rövid összefoglalást tartalmaz azokról az alaptanításokról, amelyeket az első könyv tárgyal. Ha valamelyik fejezet jelentős mértékben épül az előző könyv anyagára, úgy a kérdéses anyag összefoglalva megtalálható a fejezet elején.

Minden bibliai idézet a Károlyi fordítású Bibliából való, hacsak más fordítás külön meg nincs jelölve.

Hálás köszönetemet fejezem ki feleségemnek, Connie-nak, türelméért és hűséges támogatásáért a könyv megírása során.

Bízom abban, hogy az olvasó nyitott elmével, nyitott szívvel és nyitott Bibliával fogja tanulmányozni ezt a könyvet. Nem állt szándékomban törvényeskedni, kritizálni, ítélni, vagy bármi módon megosztást okozni. Vágyam ehelyett az volt, hogy egyszerűen hozzájáruljak a szentség következetes, biblikus teológiájához. Arra törekszem, hogy saját életemben is megvalósítsam ezeket az alapelveket, és bízom abban, hogy másoknak is segítséget nyújthatok „a megszentelődés véghezviteléhez Isten félelmében”.

David K. Bernard

Jackson, Mississippi

A KERESZTÉNY ÉS A BŰN

„Mert mindnyájan vétkeztek és szűkölködnek az Isten dicsősége nélkül”. (Róma 3,23).

„És fiacskáim, ezeket azért írom néktek, hogy ne vétkezzetek. És ha valaki vétkezik, van Szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus” (I Ján 2,1).

A Biblia szent életre szólítja fel Krisztus követőit. Annak érdekében azonban, hogy e bibliai parancsnak engedelmeskedhessünk, először meg kell értenünk a kapcsolatot az emberi természet és a bűn között. Ez a fejezet felderíti a bűn hatalmát az emberi faj tekintetében, különös figyelemmel az újjászületett keresztényekre. Ez képezi az alapját az alábbiakban következő, a szentség alapelveit tárgyaló tanulmánynak.

A bűnös természet

A Biblia nyomatékosan kijelenti, hogy minden ember vétkezett. A Római levél 1., 2. és 3. fejezetében Pál bemutatja, hogy az egész emberi faj bűnös Isten előtt. Így foglalja össze: „Mert az elébb megmutattuk nyilván, hogy zsidók és görögök mindnyájan bűn alatt vannak. Amint meg van írva, hogy nincsen csak egy igaz is; Nincs aki megértse, nincs aki keresse az Istent. Mindnyájan elhajlottak, egyetemben haszontalanokká lettek; nincs aki jót cselekedjék, nincsen csak egy is... Mert mindnyájan vétkeztek, és szűkölködnek az Isten dicsősége nélkül.” (Róma 3,9-12; 23). János apostol kijelenti: „Ha azt mondjuk, hogy nem vétkeztünk, hazuggá tesszük őt, és az ő ígéje nincsen mibennünk.” (I Ján 1,10). Még az Ószövetség is megerősíti: „nincs ember, aki ne vétkeznék” (I Kir 8,46; II Krón 6,36).

A bűnös cselekedetek a bűn természetéből fakadnak, amelyet minden ember örököl Ádám bűne óta, az első embertől kezdve, aki az emberi fajt képviseli. Ezt a bűnös természetet ismerjük test vagy testi ember megnevezéssel is. „Ímé én vétekben fogantattam, és bűnben melengetett engem az anyám.” (Zsolt 51,7). „Csalárdabb a szív mindennél, és gonosz az; kicsoda ismerhetné meg azt?” (Jer 17,9). „Annakokáért, miképen egy ember által jött be a világra a bűn, és bűn által a halál, és akképen a halál minden emberre elhatott, mivelhogy mindenek vétkeztek.” (Róma 5,12).

A bűn zsoldja a halál, de mint ahogy egyetlen ember, Ádám által jutottunk bűnbe és halálba, úgy egyetlen ember Krisztus által nyerhetünk bűnbocsánatot és életet. „Mert miképen egy embernek engedetlensége által sokan bűnösökké lettek: azonképen egynek engedelmessége által sokan igazakká lesznek.” (Róma 5,19). „Mert miképen Ádámban mindnyájan meghalnak, azonképen Krisztusban is mindnyájan megelevenítetnek” (I Kor 15,22).

Még az újjászületés után is megmarad a bűn hajlama, vagy a bűnös természet. „Mondom pedig, Lélek szerint járjatok, és a testnek kívánságát véghez ne vigyétek. Mert a test a lélek ellen törekedik, a lélek pedig a test ellen; ezek pedig egymással ellenkeznek, hogy ne azokat cselekedjétek, amiket akartok” (Gal 5,16-17). „Vagy azt gondoljátok, hogy az Írás hiába mondja: Írigységre kívánczik a lélek, amely bennünk lakozik?” (Jak 4,5). „Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűn mi bennünk, magunkat csaljuk meg és igazság nincsen mibennünk.” (I Ján 1,8).

A bűnös természet magában hordozza a kényszerítő erőt a bűnös cselekedetekre. Több ez, mint a bűnre való képesség, mely Ádámban is létezett még ártatlan állapotában, mert ha engedjük, hogy a bűnös természet irányítson minket, az mindig bűnre fog vezetni (Gal 5,17).

A Róma 7-ben Pál azt tanítja, hogy sem Isten törvényének, sem az értelem törvényének nincs elegendő hatalma a bűn törvénye felett. Azt jelenti ez, hogy sem Isten erkölcsi törvénye, sem az emberi értelem jó szándéka nem ruház fel erővel ahhoz, hogy győzedelmeskedjünk a bűn alapelvein, mely az embert a bűnre ösztökéli. „Tudjuk ugyanis, hogy a törvény lelki, én pedig testi vagyok; ki vagyok szolgáltatva a bűnnek. Hiszen amit teszek, azt nem is értem, mert nem azt cselekszem, amit akarok, hanem azt teszem, amit gyűlölök. Ha pedig azt cselekszem, amit nem akarok, akkor elismerem a törvényről, hogy jó. Akkor pedig már nem is én teszem azt, hanem a bennem lakó bűn.”

„Azt a törvényt találom tehát magamban, hogy - miközben a jót akarom tenni - csak a rossz tudom cselekedni. Mert gyönyörködöm az Isten törvényében a belső ember szerint, de tagjaiban egy másik törvényt látok, amely harcol az értelmem törvénye ellen, és foglyul ejt a bűn tagjaiban lévő törvényével. Én nyomorult ember! Ki szabadít meg ebből a halálra ítélt testből? Hála az Istennek, a mi Urunk Jézus Krisztus!”

„Én magam tehát értelmemmel az Isten törvényének szolgállok ugyan, a testemmel azonban a bűn törvényének” (Róma 7,21-25; Új ford.).

Sok vita folyik arról, hogy ez a fejezet a megújított, vagy a még meg nem újított emberre vonatkozik. Valószínűleg Pálra utal, még megtérése előtt. Más lehetőség szerint Pál leírása csupán saját testi természetét ábrázolja - milyen a test önmagában. Bármelyik változat is igaz, az Igerész egy jó, őszinte embert ábrázol, aki megpróbál Istennek élni a Lélekre való hagyatkozás nélkül. Ilyenképpen egyaránt vonatkozhat megújult vagy meg nem újult emberre, aki szent életet szeretne élni saját emberi erejéből, pusztán a törvénynek való engedelmesség által. Tehát egy, a keresztényeket állandóan fenyegető veszélyt ír le: ha testben bízunk, mindig kudarcot vallunk és visszatérünk a bűnhöz.

A Róma 7 nem a normális keresztény életet mutatja be; ezt a Róma 6-ban és 8-ban találjuk. Pál felteszi a kérdést, hogy kicsoda szabadíthat meg a bűnös természet rabságából. A Róma 7,25-ben Pál közbeveti a hálaadást Istennek, miközben rámutat a válaszra, majd a fejezetet a bűnös természet hatalmának összefoglalásával fejezi be. A Róma 8-ban megadja a választ a 7. fejezetben felvetett dilemmára: a Lélek törvénye által győzedelmeskedhetünk a bűn törvénye felett.

F. F. Bruce megfelelően magyarázza ezt a *The Tyndale New Testament Commentaries*: „A képesség hiánya csak addig tart, amíg „magam - azaz, én, saját erőmből - vívom a csatát...; „Én magam” (saját egóm) a hangsúlyos: azaz, én magamtól, aki átéltem ezt a legyőzést és kudarcot, de „én”, mint keresztény, nem „magamra” hagyatkozom: 'a Krisztus Jézusban való élet Lelkének a törvénye' eljött, hogy bennem lakozzék és az ő jelenléte és hatalma óriási különbséget jelent.”¹ Hasonlóképpen, amikor Pál a Gal 5,17-ben kijelenti: „...ellenkezik, hogy ne azokat cselekedjétek, amiket akartok”, ezt akkor tartja fennállónak, ha a testet követjük. A 16., a 18. és a 22. versek szerint, ha a Lelket követjük, valóban győzhetünk a vágyak és a test cselekedetei felett.

Győzelem a bűnös természet felett

Noha a bűnre való hajlam megmarad az újjászületett hívőben, legyőzheti azt a Lélek hatalma által. A Róma 6 nyomatékos kifejezésekkel jelenti ki, hogy a keresztény nem vétkezhet. A Róma 7 arra figyelmeztet, hogy a keresztény nem tud engedelmeskedni ennek a parancsnak, ha a törvényre, a maga értelmére vagy saját testére (bűnös természetére) támaszkodik. A 8. fejezet megmagyarázza, hogy a keresztény csak úgy töltheti be ezt a parancsot, ha Lélek szerint jár, és nem test szerint.

A Lélek törvénye nem semmisíti meg a bűn törvényét, hanem legyőzi azt. Hasonlattal élve vegyük a gravitáció hatását a repülő madárra. Ahogy a madár lengeti szárnyait, az aerodinamika törvénye képessé teszi a gravitáció törvényének legyőzésére, és a levegőben tartja. A gravitáció azonban nem semmisült meg. Ha a madár összevonja szárnyait, a gravitáció magától érvényesül újra és a madár visszazuhan a földre. Hasonlóképpen az újjászületett keresztény élhet a bűn felett, mert a benne lakozó Lélek törvénye legyőzi a benne lakozó bűn törvényét. Ha azonban nem Lélek szerint jár, a bűn törvénye, amely még nem semmisült meg benne, ismét érvényesülni fog és visszarántja őt a bűnbe.

A keresztény természetesen hatalmat kap a bűnös természet felett, mert Jézus eljött, hogy győzedelmeskedjék a bűn felett (Máté 1,21). Ha nem szabadulunk meg a bűn rabságából megtéréskor, hogyan menekülhetnénk meg a múltban és a jelenben, amint a Biblia állítja?

Mint újjászületett hívők, szabadunk vagyunk a bűntől - hatalmunk van azt választani, hogy ne vétkezzünk. „...mindaz, aki bűnt cselekszik, szolgálja a bűnnek. A szolga pedig nem marad mindörökké a házban; a Fiú marad ott mindörökké. Azért ha a Fiú megszabadít titeket, valóságosan szabadok lesztek.” (Ján 8,34-36). „Tudván azt, hogy a mi ó emberünk ő vele megfeszítettet, hogy megerőtlenüljön a bűnnek teste, hogy ezután ne szolgáljunk a bűnnek. Mert aki meghalt, felszabadult a bűn alól... Ezenképen gondoljátok ti is, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Is-

tennek a mi Urunk Jézus Krisztusban. Ne uralkodjék tehát a bűn a ti halandó testetekben, hogy engedjétek néki az ő kívánságaiban. Se ne szánjátok oda a ti tagjaitokat hamisságnak fegyvereiül a bűnnek; hanem szánjátok oda magatokat az Istennek... Mert a bűn ti rajtatok nem uralkodik... De hála az Istennek, hogy jóllehet a bűn szolgálai voltatok, de szívetek szerint engedelmeskedtek a tudomány azon alakjának, amelyre adattatok. Felszabadulván pedig a bűn alól, az igazságnak szolgálai láttatok... Most pedig, minekutána felszabadultatok a bűn alól, szolgálai láttatok pedig Istennek: megvan a gyümölcsötök a megszenteltetésre, a vége pedig örök élet.” (Róma 6,6-7; 11-14; 17-18; 22).

A Róma 6 bemutatja a bűn felett való győzelem háromféle megközelítését: 1) *Tudni* azt, hogy kik vagyunk és mi történt velünk. Tudni, hogy amikor újjászülettünk, meghaltunk a bűnnek. Tudni azért, hogy a bűnnek már nincs hatalma felettünk. 2) *Úgy tekinteni*, hogy mindez valóság. Úgy cselekedni, mint aki valóban meghalt a bűnnek és a bűnnek nincs hatalma felette. 3) *Odaszánni* magunkat Istennek. A bűnös szokások helyett szánjuk oda magunkat tevékenyen Isten akaratának, melyet kinyilatkoztatott az ő Igéjében és az ő Lelke által. Elemezzük tovább ezeket a tényezőket.

Újjászületéskor az ó ember ténylegesen meghalt, azaz, meghaltunk a bűnnek. Ebben az Igeversben az ó ember nem magára a bűnös emberi természetre utal, hanem a meg nem újult életmódra, a bűn uralmára. Isten nem törli el a bűnös természetet a megtéréskor, de lerombolja a bűn hatalmát és uralmát felettünk. Ha mint keresztények, ezután is vétkezünk, ez azért történik, mert a bűnt választottuk, nem pedig azért, mert kénytelenek voltunk vétkezni. Ha vétkezünk, önként alávetjük magunkat egy olyan alapelvnek, melynek sem törvényes, sem tényleges hatalma nincs felettünk. Fel kell ismernünk az igazságot szabadságunkról és annak alapján kell cselekednünk. Úgy kell tekintenünk magunkat, mint aki ténylegesen meghalt a bűnnek, de él Istennek. Ahogy Jerry Bridges a Navigators-tól magyarázza: „most, hogy ténylegesen halottak vagyunk a bűnnek - uralmának és hatalmának - igaznak vagyunk nyilvánítva. Mindig magunk előtt kell tartani azt a tényt, hogy nem vagyunk többé rabszolgák. Most már szembeszegülhetünk a bűnnel és nemet mondhatunk rá. Korábban nem volt választásunk; most azonban van. Amikor vétkezünk, mint keresztények, nem úgy vétkezünk, mint rabszolgák, hanem mint olyan egyének, akik szabadon választhatnak. Azért vétkezünk, mert a bűnt választottuk.”²

A Szent Lélek megadja nekünk a hatalmat, hogy igaz módon éljünk és élő tanúbizonyságai legyünk annak, hogy Isten valóban megváltott minket a bűnből. „Hanem vesztek erőt, minekutána a Szent Lélek eljő reátok: és lesztek nékem tanúim...” (Ap Csel 1,8). „Mert a Jézus Krisztusban való élet lelkének törvénye megszabadított engem a bűn és a halál törvényétől. Mert ami a törvénynek lehetetlen vala, mivelhogy erőtelen vala a test miatt, az Isten az ő Fiát elbocsátván bűn testének hasonlatosságában és a bűnért, kárhoztatá a bűnt a testben. Hogy a törvénynek igazsága beteljesüljön bennünk, akik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint.” (Róma 8,2-4). „...Lélek szerint járjatok, és a testnek kívánságát véghez ne vigyétek” (Gal 5,16). „Mert nem tisztátalanságra hívott el minket az Isten, hanem megszentelődésre. Aki tehát ezt megveti, az nem embert vet meg, hanem az Istent, aki Szentlelkét is reátok árasztja” (I Tessz 4,7-8; Új ford.) Ha engedjük, hogy Isten Lelke munkálkodjék bennünk, ezáltal elhagyhatjuk a gonosz cselekedeteket, Isten akaratát tehetjük és igaz gyümölcsöket teremhetünk (Gal 5,16-25; Ef 4,21-24; Fil 2,13).

Bruce így magyarázza ezt: „A keresztény szentség nem szüntelen alkalmazkodás kérdése egy külső törvényrendszer egyéni parancsainak; sokkal inkább annak kérdése, hogy a Szent Lélek megteremheti-e a gyümölcsöt az egyén életében, létrehozhatja-e azokat a jellemvonásokat, melyek tökéletességgel Krisztus életében voltak láthatóak. A törvény előírta a szent élet szabályait, de erőtelen volt ahhoz, hogy ilyen életet létrehozzon az emberi test alkalmatlansága ellenére. Ám amit a törvény képtelen volt véghezvinni, azt elvégezte Isten... Mindaz, amit a törvény követelt az Isten akaratához való igazodásul, most megvalósult azok életében, akiket a Szent Lélek vezet és megszabadultak szolgaságukból, mellyel a régi rendet szolgálták. *Isten parancsai így Isten felhatalmazásaivá váltak.*”³

Az újjászületett keresztény nem fog tovább bűnben élni, és valójában újonnan kapott természete nem is tud vétkezni. „Senki sem cselekszik bűnt, aki az Istentől született, mert benne marad annak magva; és nem cselekedhetik bűnt, mivelhogy Istentől született.” (I Ján 3,9). A keresztény

továbbra is rendelkezik a bűnre való képességgel, amint azt János megjegyezte levelének 1. és 2. fejezetében, de újjászületett természete visszatartja őt attól, hogy a bűn szokásává váljon. Amíg engedi, hogy a Lélek vezesse őt, nem fog vétkezni.

Nem szabad vétkeznünk

Mivel a kereszténynek hatalma van a bűn felett, nem kell vétkeznie. „Mit mondjunk tehát? Megmaradjunk-e a bűnben, hogy a kegyelem annál nagyobb legyen? Távol legyen: akik meghaltunk a bűnnek, mimódon élünk még abban?... Mit is tehát? Vétkezzünk-e, mivelhogy nem vagyunk törvény alatt, hanem kegyelem alatt? Távol legyen.” (Róma 6,1-12; 15). „Én fiacskáim, ezeket azért írom néktek, hogy ne vétkezzetek” (I Ján 2,1). A Lélek képességet ad nekünk arra, hogy engedelmes életet éljünk, de a mi felelősségünk, hogy használjuk ezt az erőt. Bridges megjegyzi: „Az ellenállásra való *képesség* (melyet Istentől kapunk) és az ellenállásért való *felelősség* (mely a miénk) összetévesztése megghiúsíthatja szentségre való törekvésünket.”⁴

Sőt, ha egy keresztény továbbra is bűnben él vagy megtűri, hogy bűnbánat nélkül megmaradjon a bűn az életében, nem fogja örökölni az üdvösséget az eljövendő életben. Bűnös, hűtlen életmódja miatt el fogja veszíteni az üdvösséget, melyet elnyert korábbi megtérése és hűsége által. Az alábbi pontok kimerítően alátámasztják ezt az igazságot:

- * Az igazi próbája annak, hogy ismerjük-e Istent, szeretjük-e őt és Benne maradunk-e az, hogy megtartjuk-e Isten parancsolatait és krisztusi életet élünk-e (I Ján 2,3-6).

- * Azok, akiket a Lélek vezet, azok (maradnak) Isten fiai (Róma 8,14). Isten olyan gyermeke, aki fellázad Isten tekintélye ellen, nem „megszületetlen”, hanem Isten eltaszítja őt és megfosztja örökségétől.

- * Az igaz vallás azt jelenti, hogy szeplőtelenül őrizzük meg magunkat a világban (Jak 1,27), és Istennek szeplőtelen lesz az egyháza (Ef 5,27).

- * Le kell győznünk a kísértést, a bűnt, és a világ dolgait az örök jutalom elnyerésének érdekében (Jel 2,1-29; 3,1-22; 21,7).

- * Meg kell tisztítanunk magunkat a test és a lélek minden tisztátalanságától, Isten félelmében vivén véghez a mi megszenteltetésünket (II Kor 7,1).

- * Követnünk kell a szentséget, hogy megláthassuk az Urat (Zsid 12,14; I Péter 1,15-16).

- * Jézus Krisztus ártatlan, büntelen élete követendő példa számunkra (I Pét 2,21-24). Krisztus bennünk van, hogy létrehozza bennünk az ő életét (Gal 2,20; Kol 1,27).

- * Bizalmunk van Isten iránt, hacsak a szívünk nem vádol minket (I Ján 3,21). Bizalmunk van iránta, ha megtartjuk parancsolatait és akarata szerint cselekszünk (I Ján 3,22). Ha bűnt hordozunk az életünkben, szavunk tele lesz vádlással és büntudattal.

- * Ha a kereszténynek megbánatlan bűn van az életében, nem örökölheti Isten országát és az örök életet (I Kor 6,9-10; Gal 5,19-21; I Ján 3,15; Jel 21,8).

- * Egy újjászületett személynek folyamatosan hitben kell járnia, mely magában foglalja az Isten Igéjének való engedelmességet, hogy végül elnyerje az üdvösséget. „Mert az Istennek igazsága jelentetik ki abban hitből hitbe, miképpen meg van írva: az igaz ember pedig hitből él.” (Róma 1,17). „Mert ha test szerint éltek, meghaltok; de ha a test cselekedeteit a lélekkel megöldöklitek, éltek.” (Róma 8,13). „Tekintsd meg azért az Istennek kegyességét és keménységét: azok iránt, akik elestek, keménységét; irántad pedig a kegyességét, ha megmaradsz kegyességében; különben te is kivágotol.” (Róma 11,22). „Gondot viselj magadról és a tudományról; maradj meg azokban; mert ezt cselekedvén, mind magadat megtartod, mind a te hallgatódait.” (I Tim 4,16). „Mert részeseivé lettünk Krisztusnak, ha ugyan az elkezdett bizodalmat mindvégig erősen megtartjuk” (Zsid 3,14). „Igyekezzünk tehát bemenni abba a nyugalomba, hogy valaki a hitetlenségnek ugyanazon példájába ne essék” (Zsid 4,11). (Lásd még Máté 10,22; I Kor 9,27; 15,2; Fil 2,12; I Tessz 5,8; II Péter 1,10).

- * Isten gyermeke el fogja veszíteni üdvösségét, ha eltűri, hogy megbánatlan bűn és hitetlenség maradjon az életében, amire az Úr eljön. „Ezeknek ítélete megvan, mivelhogy az első hitet megvetették.” (I Tim 5,12). „Az igaz pedig hitből él. És aki meghátrál, abban nem gyönyörködik a lelkem. De mi nem vagyunk meghátrálás emberei, hogy elveszünk, hanem hitői, hogy életet nyerjünk.” (Zsid 10,38-39). „Atyámfiak, hogyha valaki ti köztetek eltévelyedik az igazságtól és

megtéríti őt valaki, Tudja meg, hogy aki bűnöst térít meg az ő tévelygő útjáról, lelket ment meg a haláltól és sok bűnt elfedez” (Jak 5,19-20). „Mert ha az Úrnak, a megtartó Jézus Krisztusnak megismerése által a világ fertelmeit elkerülték, de ezekbe ismét belekeveredve legyőzetnek, az utolsó állapotjuk gonoszabbá lett az elsőnél. Mert jobb volna rájuk nézve, ha meg sem ismerték volna az igazság útját, mint hogy megismervén, elpártoljanak a nekik adott szent parancsolattól.” (II Péter 2,20-21). (Lásd még Gal 5,4; Zsid 6,4-6; 12,15; II Péter 2,1; Jel 3,5; 22,19.) Kiemelkedő példák a megtéretlen visszaesőre a Bibliában Saul (I Sám 16,14; 18,12; 28,16), Júdas (Ap Csel 1,15-20; 25; Zsolt 69,25; 28), Anániás és Szafíra (Ap Csel 5,1-11) és Démás (Fil 24; II Tim 4,10).

* Noha senki sem választhat el minket Istentől, (Ján 10,28-29; Róma 8,35-39), mi dönthetünk úgy, hogy elhagyjuk őt, mint ahogy mi döntöttünk, amikor odajöttünk hozzá. Mi határoztunk abban, hogy Benne lakozunk-e (maradunk-e) vagy sem (Ján 15,1-10).

* Amikor a keresztény vétkezik, átengedi a vezetést a bűnös természetnek és az ördögnek. Isten senkit sem kísért bűnnel, és a bűn nem Istentől van (Jak 1,13). Aki vétkezik, szolgálja a bűnnek és az ördögnek (Ján 8,34; Róma 6,16; I Ján 3,8). Ez a helyzet fennállhat ideiglenesen vagy állandóan.

* Egyszerűen azt mondhatjuk, hogy a kereszténynek két választása van: járhat test szerint, amely bűnre és halálra vezet, vagy járhat Lélek szerint, mely igazságra és örök életre vezet (Róma 8,5-14; Gal 5,16-25). Amikor Pál arra inti a hívőket, hogy ne maradjanak meg a bűnben, emlékezteti is őket: „Mert a bűn zsoldja a halál; az Isten kegyelmi ajándéka pedig örök élet a mi Urunk Krisztus Jézusban” (Róma 6,23).

Ha vétkezünk, meg kell térnünk

Noha egy kereszténynek nem kell vétkeznie, ha mégis bűnt követ el, bűnbocsánatot nyerhet megtérés által. Egyetlen dolog rosszabb, mint a bűn, a bűn megvallásának elutasítása. Isten meg tudja menteni a bűnöst, de nem menti meg azt, aki elutasítja, hogy megvallja bűnét. Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz, hogy megbocsássa bűneinket és megtisztítson minket minden hamiságtól.” (I Ján 1,9).

A korábbi igazság nem fedezi el az adott bűnt. „És ha az igaz elhajol az ő igazságától, és gonoszsgot cselekszik, minden útálatosság szerint, melyeket hitetlen cselekedett, cselekszik, nemde éljen-é? Semmi igazságairól, amelyeket cselekedett, emlékezés nem leszen: gonoszsgáért, melyet cselekedett, és az ő vétkéért, mellyel vétkezett, ezekért meg kell hálnia.” (Ezék 18,24).

Sem az Isten kegyelme nem fedezi el automatikusan az adott bűnt, ha hiányzik az őszinte megtérés (Róma 6,1-2; 15-16; 23). Az Úr kifejezetten megkívánja a megtérést a kereszténytől, aki bűnt követett el: „Emlékezzél meg azért, honnét estél ki, és térj meg, és az előbbi cselekedeteket cselekedd; ha pedig nem, hamar eljövök ellened, és a te gyertyatartódat kimozdítom helyéből, ha meg nem térsz.” (Jel 2,5). (Lásd még Jel 2,16; 2,21-22; 3,3-5; 3,19.)

Ha valaki őszintén Istennek él, a bűn elkövetése legfeljebb időleges botlás lesz, egy abnormális dolog. Amikor egy megszentelt keresztény időlegesen bűnbe esik, általában azonnal megtér szívében és azonnali bűnbocsánatban részesül. A megtérés természetesen Istentől való megszomorodást foglal magába és bűnbánatot a cselekedet felett, ugyanakkor pedig vágyat és szándékot arra, hogy többé ne történjék meg ez a bűn (Péld 28,13; II Kor 7,10).

Ha egy keresztény vétkezik, a Biblia jelzése szerint, általában Isten lehetőséget és időt ad neki a megtérésre (Róma 2,4; II Péter 3,9; Jel 2,21).

A Biblia azt is tanítja, hogy a visszaeső helyreállítható (Jak 5,19-20; II Péter 3,9; Jel 2,15). Az olyan Igerések, mint a Zsidó 6,4-6 és 10,26-31 nem mondanak ellent ennek az igazságnak, hanem a következőt tanítják: 1) Ha elutasítjuk Krisztus engesztelő halálát, nincs más út az üdvösségre. 2) A visszaeső olyannyira megkeményítheti szívét és oly messzire juthat tévelygésében vagy a Lélek munkájának elutasításában, hogy Isten többé nem foglalkozik vele, és nem menekülhet meg, amíg ebben az állapotban marad.

Üdvbizonyosság

Nem kell annak félelmében élnünk, hogy a tudatlanságban elkövetett bűnökért ítélet sújt le ránk. Egyetlen bűnt sem lehet teljesen véletlenül elkövetni. A Jakab 4,17 azt mondja, hogy aki tudna jót cselekedni, és nem teszi, bűnt követ el. Ez arra utal, hogy bizonyos esetekben nem vagyunk felelősek a tudatlanságból meg nem tett dolgokért; a tudatlanság azonban nem mentség, ha Isten Igéje állást foglal a kérdésben. Imádkoznunk kell, hogy Isten kinyilatkoztassa azokat a rejtett dolgokat életünkben, amelyek nem kedvesek előtte, és ő ki is fogja azokat nyilatkoztatni. (Zsolt 19,12-13; 139,23-24). Ha érzékenyek maradunk Isten Lelke iránt, ő tanítani fog bennünket, és meggyőz minket a bűnről (Ján 16,8; 13).

Bizonyosak lehetünk üdvösségünk felől. Biztonsággal tudhatjuk, hogy megmenekültünk (Róma 8,14-16). Azt is biztosan tudhatjuk, hogy örök életet öröklünk, ha továbbra is hitben járunk Krisztussal Isten iránt való szeretetben (Róma 5,8-11; 8,28-39). Ameddig Krisztusban vagyunk, semmi sem választhat el minket Tőle, vagy veheti el üdvösségünket (Ján 15,1-10; Róma 8,35-39).

Mi a bűn?

A bűn egyaránt természet és cselekedet. Mint már ebben a fejezetben leírtuk, a bűnös természet örökölt hajlam a bűnre, és csak Isten Lelke tud győzni felette. A Biblia legalább három módon azonosítja a bűnös cselekedetet:

1) „Valaki a bűnt cselekszi, az a törvénytelenséget is cselekszi” (Róma 14,23). Bármilyen, ami nem egyeztethető össze az Istenben való hittel, az bűn. Ha úgy gondoljuk valamiről, hogy rossz, vagy kétségünk van helyessége felől, mégis meg tesszük, akkor ellene cselekedtünk annak, amiről úgy hisszük, Isten akarata. Más szavakkal kinyilvánítjuk lázadási szándékunkat Istennel szemben. Ez a magatartás bűnös. Még ha a kérdéses cselekedet nem is rossz valaki más szemében, számunkra rosszá válik, mert megsérti lelkiismeretünket és ellentétben van a hit alapelvével.

3) „Aki azért tudna jót cselekedni és nem cselekszik, bűne az annak” (Jak 4,17). Ez nyilvánvalóan az erkölcsös és az erkölcstelen közötti választásra utal, vagy az engedelmesség és az engedetlenség közötti választásra Isten valamelyik parancsa kapcsán. Nem minden jócselekedet vagy helyes dolog elmulasztása bűn egy adott helyzetben (I Kor 7,26-28).

A kísértés még nem bűn, hisz Krisztus is megkísértetett, mégsem vétkezett (Máté 4,1-11). Csak akkor történik meg a bűn, ha dédelgetjük magunkban a gondolatát, majd átadjuk magunkat neki akár értelmileg, akár fizikailag (Jak 1,12-16).

Nem minden hiba, tévedés, vagy jellembeli hiányosság bűn, még ha néha „bűnöknek” címkézzük is őket. Törekednünk kell a tökéletességre ezeken a területeken, és kérni Isten segítségét és bocsánatát, valamint mások bocsánatát; ezek a dolgok azonban nem mindig erkölcstelenek vagy bűnösök. Pál például bocsánatot kér a korinthusiaktól, ha támogatásuk elutasítása nem volt helyes a részéről (II Kor 12,13). Más példák lehetnek erre a felgerjedés, a későig való alvás, a rendszeres késés és bizonyos időnként a közöny.

Bűn és kegyelem

A kegyelem bocsánatot ad minden megbánt bűnre. Nem ad azonban bocsánatot a meg nem bánt bűnre. Más szavakkal a kegyelem elérhetővé teszi az elkövetett bűnre a bocsánatot az újjászületés után, de csak bűnbánat alapján.

Az újjászületés után a kegyelem megadja mind a vágyat, mind pedig az erőt arra, hogy Isten akaratát cselekedjük és szent életet éljünk (Fil 2,13). Nem eszközt jelent ez, mely által Isten elnézi a bűnt a „szegény” keresztyén életében; hanem útját állja annak, hogy továbbra is vétkezzünk (Róma 6,1-2; 15-16). Sőt, a kegyelem megtanít minket megtagadni az istentelen és a világiás vágyakat, és segít józan, igaz és istenes életet élni ebben a jelen világban (Tit 2,11-12).

Isten kegyelmes üdvözítése gyógyír a bűn minden gonoszsága ellen. A kegyelem egyaránt törődik a bűnös cselekedettel és a bűnös természettel. Nem csupán elfedezi a bűnt, hanem képesnek is teszi a megtért embert arra, hogy elkerülje a bűn büntetését, majd pedig egy teljesen új éle-

tet kezdjen, a bűn uralmától szabadon. Ugyanaz a kegyelem, amely visszanyúlva a múltba megbocsátja a múlt bűneit, előre is terjed, hogy megóvjon a jövőbeni bűnöktől, és legyőzze azokat.

Összefoglalásul íme két alapvető útmutató a keresztyén élethez: 1) Nem szabad vétkeznünk; 2) Ha mégis megtörténik, meg kell vallanunk bűnünket Istennek és továbbra is őt kell szolgálnunk attól kezdve. Isten kegyelmes üdvözítése egyaránt nyújt bűnbocsánatot és erőt a szent életre.

Lábjegyzetek

¹. F. F. Bruce: *Pál levele a Rómabeliekhez*, *The Tyndale New Testament Commentaries*, VI. kötet, R?V?G? Tasker (ed). (Grand Rapids: Eerdmans, 1963), 153, 156 oldal.

². Jerry Bridges, *The Pursuit of Holiness* (Colorado Springs: Navpress, 1978), 60. old.

³. Bruce: 160. old Emphasis ours.

⁴. Bridges: 60. old Emphasis in original.

ÁLTALÁNOS SZENTSÉG-ALAPELVEK

„Kövessétek mindenki irányában a békességet és a szentséget, amely nélkül senki sem látja meg az Urat” (Zsid 12,14).

Az újjászületés az üdvösség első élménye, de az üdvösség munkája nem itt ér véget. Isten szent életre hívta el a keresztyényeket. Szükségszerű, hogy az újjászületett keresztyény megtapasztalja a megszentelődés folyamatos munkáját, mely a Szent Lélek vezetésének és ellenőrzésének való naponkénti alávetettségéből fakad. Mint ahogy újonnan kell születnünk ahhoz, hogy meglát-hassuk az Isten országát (Ján 3,3-5), úgy követnünk kell a szentséget vagy a megszentelődést ahhoz, hogy az Urat meglát-hassuk. (Lásd Zsid 12,14). „Törekedjete mindenki iránt a békességre és a szent életre, amely nélkül senki sem látja meg az Urat” (Zsid 12,14 Új ford.). „Kövessétek a békességet minden ember irányában és a megszentelődést, mely nélkül senki nem fogja meglátni az Urat” (Zsid 12,14 *American Standard Version*). Az újjászületésnek nem lesz örökkévaló érté-ke, ha az újjászületett ember nem jár hitben és nem él a Lélektől kapott új természete szerint, en-gedve, hogy az Isten befejezhesse benne az üdvösség munkáját, amelyet az újjászületéskor kez-dett el.

Ez a fejezet tömörített formában mutatja be az alapvető szentség-tanításokat. Egyúttal ösz-szegez néhány pontot a *A szentség kutatása* c. könyvből, hogy megvesse az alapját e könyv to-vábbi tartalmának.

A szentség meghatározása

Isten szent; a szentség alapvető tulajdonsága természetének. Az ő esetében ez a szó abszolút tisztaságot és erkölcsi tökéletességet jelent. Az ember esetében a szentség az Isten jellemével va-ló hasonlóságot jelenti. Szentnek kell lennünk, mert Isten szent (I Péter 1,15-16). Azt jelenti ez, hogy úgy gondolkozunk, ahogy Isten gondolkozik, szeretjük azt, amit ő szeret, gyűlöljük azt, amit gyűlöl, és úgy cselekszünk, ahogy Isten cselekedne.

A szentségnek kifejezetten két összetevője van: 1) *Elkülönülés* a bűntől és a világiasságtól, és 2) *odaszentelés* Istennek és az ő akaratának. „Annakokáért menjetek ki közülük, és szakadjatok el, azt mondja az Úr, és tisztátalant ne illessetek; és én magamhoz fogadlak titeket. És leszek néktek Atyátok, és ti lesztek fiammá és leányaimmá, azt mondja a mindenható Úr. Mivelhogy azért ilyen ígéreteink vannak, szerettem, tisztítsuk meg magunkat minden testi és lelki tisztátalanságtól, Isten félelmében vivén véghez a mi megszentelésünket.” (II Kor 6,17-7,1). „Kérlek azért titeket atyámfiai az Istennek irgalmasságára, hogy szánjátok oda a ti testeiteket élő, szent és Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteteket.” (Róma 12,1-2). Krisztus igazsága, hogy „vessétek le a régi élet szerint való óembert, aki család és gonosz kívánságok miatt megromlott, és újuljatok meg lelketekben és elmétekben, öltsetek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett” (Ef 4,22-24 Új ford.)

A szentség azt jelenti, hogy nem szerethetjük ezt az istentelen világot, nem azonosulhatunk vele, nem ragaszkodhatunk a dolgaihoz, vagy nem vehetünk részt bűnös örömeiben és tevé-kenységeiben. „...nem tudjátok-é, hogy a világ barátsága ellenségeskedés az Istennel? Aki azért e világ barátja akar lenni, az Isten ellenségévé lesz.” (Jak 4,4). „Ne szeressétek a világot, se azo-kat amik a világban vannak. Ha valaki a világot szereti, nincs meg abban az Atya szeretete. Mert mindaz, ami a világban van, a test kívánsága, és a szemek kívánsága, és az élet kérdése, nem az Atyától van, hanem a világból.” (I Ján 2,15-16). A tisztaság és a szeplő nélkül való istentiszte-let egyik fontos tényezője, hogy a hívő tisztán tartja magát a világ szennytől (Jak 1,27).

A szentség magába foglalja mind a belső, mind a külső embert (I Kor 6,19-20; I Tessz 5,23). Tökéletesednünk kell a szentségben, megtisztítva magunkat a tisztátalanságtól úgy testileg, mint lelkileg (II Kor 7,1). A gonosz kívánság például éppen olyan bűnös dolog, mint maga a parázna-ság (Máté 5,27-28), és a gyűlölet épp olyan bűn, mint maga a gyilkosság (I Ján 3,15). A szentség

tehát magában foglalja a magatartást, a gondolatokat és a lelki viselkedést egyik részről, valamint a cselekedeteket, a megjelenést és a fizikai viselkedést a másik részről. Az egyik a másik nélkül nem elegendő. A belső szentség megtermi a külső szentséget, de a szentség külső megnyilvánulása értéktelen a belső szentség nélkül. Például a szemérmes lelkület szemérmes öltözködést fog eredményezni, de a szemérmes öltözködésnek önmagában kevés értéke van, ha az vággyal teli szívet takar.

A szentség vagy megszentelődés nem eszközei az üdvösség elnyerésének, hanem annak következményei. Mint ilyen, a kegyelem hozza létre, hit által. A szentség nem munkálható ki a test cselekedeteivel, hanem a Szent Lélek vezetésének és ellenőrzésének való alávetettségéből kell fakadnia. Két szempontból vagyunk szentek. Egyik részről azonnali megszentelésben részesülünk (elkülönítés a bűntől) Krisztus halála által, amikor megkeresztelkedünk Jézus nevében és betöltkezünk Szent Lélekkel. (I Kor 6,11; Zsid 10,10). Isten szentnek tekint minket, nekünk tulajdonítva Krisztus igazságát. Másfelől nekünk is követnünk és keresnünk kell a szentséget (Zsid 12,14). Törekednünk kell a szentségre és el kell fogadnunk a megszentelés folyamatos munkáját. Már megszentelttünk, és szenteknek (megszentelteknek) is neveztetünk (I Kor 1,2).

A szentség követése személyes erőfeszítést kíván

A szentség nem jön automatikusan, ha csupán tétlenül várjuk. Vannak, akik azt tanítják, hogy bármilyen kísérlet a szent életre, az a „test” cselekedete. Ők azonban nem értették meg, hogy az igazi hit mindig magába foglalja az engedelmisséget és mindig jótetteket hoz létre. Meg kell nyitnunk életünket Isten Lelkének a munkája előtt. Tevékenyen végre kell hajtánunk azokat a szellemi alapelveket, melyeket Isten belénk helyezett. El kell utasítanunk az ördögöt, le kell igáznunk a bűnös természetet, meg kell fegyelmeznünk a testet és meg kell öldökölnünk a test cselekedeteit.

A Biblia tehát azt tanítja: „Ezenképen gondoljátok ti is, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek a mi Urunk Jézus Krisztusban. Ne uralkodjék tehát a bűn a ti halandó testetekben, hogy engedjete néki az ő kívánságaiban: Se ne szánjátok oda a ti tagjaitokat hamisságnak fegyvereiül a bűnnek; hanem szánjátok oda magatokat az Istennek” (Róma 6,11-13). „Engedelmeskedjete azért az Istennek: álljatok ellene az ördögnek, és elfut tőletek. Közeledjete az Istenhez, és közeledni fog hozzátok” (Jak 4,7-8). „...igyekezzetek, hogy ő tisztának és feddhetetlennek találjon benneteket békességben” (II Péter 3,14 Új ford.). Pál azt mondja: „Én... futok... viaskodom... megsanyargatom testemet és szolgává teszem” (I Kor 9,26-27). A Biblia így buzdít: „...tisztítsuk meg magunkat... Igyekezzünk tehát... félretéve minden akadályt és... bűnt kitartással fussuk meg...” (II Kor 7,1; Zsid 4,11; 12,1).

A Fil 2,12-13 így foglalja ezt össze: „...félelemmel és rettegéssel vigyétek véghez a ti idvességeket. Mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást jó kedvéből”. A mi felelősségünk, hogy tisztelettel és odafigyeléssel véghezvigyük a szentséget életünkben, ami hatalmas személyes erőfeszítést és gyakorlást kíván tőlünk. Ugyanakkor Isten az, Aki ténylegesen munkálkodik bennünk, és létrehozza mind a vágyat, mind az erőt az igaz életre. Isten kegyelme munkálkodik bennünk, de nekünk kell a szentséget kimunkálnunk.

Bridges a földműves hasonlatával mutatja be ezt az alapelvet. A földműves teljességgel Istentől függ, ami az esőt és a napsütést illeti. Ám ha nem tesz eleget szorgalmasan saját feladatainak, és nem szánt, nem vet, nem trágyázza és műveli meg a földet, nem lesz mit aratnia. „A földműves nem teheti meg azt, amit Istennek kell megtennie, és Isten nem fogja megtenni azt, ami a földműves feladata... A szentségre törekvés Isten és a keresztyén közös vállalkozása. Senki sem érheti el a szentség egyetlen szintjét sem, ha Isten nem munkálkodik az életében, de épp ilyen biztos, hogy senki sem éri el saját erőfeszítés nélkül. Isten lehetővé tette számunkra, hogy szentségben járjunk. De ránk bízta a járás felelősségét; ezt nem teszi meg helyettünk... *Imádkozunk győzelemért, amikor tudjuk, hogy engedelmisséget kell tanúsítanunk.*”¹

Istenre várunk, hogy megszabadítson minket a küszködéstől és a kísértéstől, Isten pedig elvárja tőlünk, hogy használjuk azt az erőt, amellyel már rendelkezünk a Lélekben és kényszerítjük a testet, hogy engedelmeskedjék Isten Igéjének. Hasonló ez ahhoz az emberhez, akinek gratuláltak a kertjéhez: „te és Isten gyönyörűvé és termővé varázsoltátok ezt a darab földet!” A ker-

tész pedig így válaszolt: „Akkor kellett volna látnod, amikor Isten egyedül végezte ezt a munkát”.

Naponkénti járás

Ha naponként szentségben járunk, a szentség sokkal lehetségesebbé válik számunkra. Rendelkezünk a Szent Lélek erejével és Isten ígéretével, mely szerint nem fog minket feljebb kísérteni, hogysen elviselhetnénk (I Kor 10,13). Ezért a megtéretlen emberrel ellentétben azt mondhatjuk: „Tekintet nélkül a körülményekre, melyekkel szembe kell néznem, bűn nélkül tölthetem el a mai napot. Ha vétkezünk aznap, bűnbocsánatot nyerhetünk, és megújultan kezdhetjük a következő napot. Jézus bátorította ezt a gondolkodásmódot, mert azt mondta azoknak, akiket megszabadított: „Eredj el és többé ne vétkezzél” (Ján 5,14; 8,11). Ugyanakkor abszolút tökéletességgel ruház fel, mely erőfeszítéseink célja: „Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti mennyei atyátok tökéletes” (Máté 5,48).

Állandó növekedési folyamat

Noha senki sem abszolút tökéletes vagy szent, mint Isten, mindnyájan tökéletesek (érettek) és szentek lehetünk viszonylagos értelemben (II Kor 7,1; Fil 3,15; Kol 1,28; 4,12). Isten szentnek tekint minket, ha megtért életet élünk, hitünket Krisztusba helyezzük, és az ő Igéjének ismerete szerint élünk, valamint erőfeszítéseket teszünk, hogy még inkább Krisztushoz hasonlítsunk (Ef 4,13). Isten elvárja tőlünk, hogy folyamatosan növekedjünk kegyelemben és ismeretben (Márk 4,26-29; II Péter 3,18), és mind több és több szellemi gyümölcsöt teremjünk (Ján 15,1-8). Ha nem válunk egyre szentebbekké és hasonlatosabbakká Krisztushoz gondolatainkban, magatartásunkban, viselkedésünkben és életmódunkban, akkor valami nincs rendben.

Isten annak alapján értékeli minket egyénileg, hogy honnan jöttünk, mennyit kaptunk Tőle, és milyenek a képességeink (Máté 13,23; 25,14.30). Két keresztyény egyaránt lehet tökéletes Isten szemében, még ha abszolút értelemben a tökéletesség különböző fokozatain is állnak, mint ahogy két különböző fejlettségi fokon álló gyermek is azonosképpen lehet normális és egészséges. Nem szabad megítélnünk egymást vagy összehasonlításokat tennünk, hanem türelmesnek és elfogadónak kell lennünk a tökéletesség különböző szintjein állókhoz, igyekeztünk megőrizni a Lélek egységét a békesség kötelékében (Máté 7,1-5; II Kor 10,12; Ef 4,1-3).

Egyikünk sem érte még el a tökéletesség teljességét. Pál azt írta: „Nem mondom, hogy már elértem, vagy hogy már tökéletes volnék; hanem igyekezem, hogy el is érjem, amiért meg is ragadott engem a Krisztus Jézus. Atyámfiak, én enmagamról nem gondolom, hogy már elértem volna: De egyet cselekszem, azokat, amelyek hátam megett vannak, elfelejtve, azokat pedig, amelyek előttem vannak, nekik dőlve, célegyenest igyekszem az Istennek a Krisztus Jézusban onnét felülről való elhívása jutalmára. Valakik annaokáért tökéletesek vagyunk, ilyen értelemben legyünk: és ha valamiben másképpen értetek, az Isten azt is ki fogja jelenteni néktek. Csakhogy amire eljutottunk, ugyanabban egy szabály szerint járjunk, ugyanazon értelemben legyünk.” (Fil 3,12-16).

Türelemmel kell lennünk az érettség különböző szintjein állók iránt, szem előtt tartva a szentség gyakorlását, akkor is, miközben ügyelünk annak a szintnek a fenntartására, amelyre már eljutottunk. Hagyjuk, hogy Isten ítéljen meg másokat. Különösen nagy gonddal óvakodjunk attól, hogy elítéljük, megfélemlítsük vagy megsértsük a gyülekezetbe látogató idegeneket, vagy az újonnan megtérteket. Hátterük alapján, amelyből érkeztek, némelyek több időt igényelnek, mint mások, hogy bizonyos meggyőződésre tegyenek szert a szentségről. Helyesebb az újonnan megtértet enyhébb bibliai meggyőződésre segíteni bizonyos ideig, semmint nyomban hozzáigazítani őt minden részlethez anélkül, hogy megértené miért.

A szentség kétféle mércéje

A szentségről való meggyőződést kétféle kategóriába sorolhatjuk:

1) Világos tanítás hallható a Bibliáról, mely nyomban nyilvánvaló lesz mindenki előtt. Nem lehetnek különböző vélemények ezekkel az alapvető parancsolatokkal kapcsolatosan. Az új meg-

térőnek azonnal engedelmeskednie kell nekik. Sőt, a pászternak el kell utasítania, hogy olyasvalakit megkereszteljen, aki nem mutat hajlandóságot az azonnali alkalmazkodásra. Ilyen parancsolatok például a paráznság, a hazudozás és a részegeskedés tiltása.

2) A bibliai alapelvek gyakorlati alkalmazása történik a modern helyzetekre, amelyeket általában fokozatosan értenek meg és visznek keresztül, ahogyan az újonnan megtértek növekednek kegyelemben és ismeretben. Lehetnek bizonyos nyílt különbözőségek a véleményekben a keresztények között a saját esetek részleteit illetően. Példák erre a megfelelő díszítések és az öltözködés különböző aspektusai.

Nem várhatjuk el az újonnan megtértektől, hogy teljességgel megértsék a bibliai alapelvek alkalmazását és nyomban igazodjanak is azokhoz, különösen, ha nincs erős biblikus háttérük. Inkább türelmesen kell őket vezetnünk a további igazságokra, a Szent Lélek munkájától, a bibliai tanításoktól és a keresztény példáktól függően. Isten már megigazította őket hitük alapján, de most alá kell vetniük magukat a megszentelődés folyamatának. Nem ajánlatos, hogy új megtérteket vezető pozíciókba helyezzünk, amíg meg nem értik és nem alkalmazzák a helyi gyülekezet tanításait.

Lelki gyümölcs

Az igazi szentség lényege, hogy lelki gyümölcsöt teremjen (Ján 15,1-17; II Péter 1.3-9). Különösen a Lélek gyümölcse által írhatjuk le pozitív módon a szentséget, mely megtermi azt: ezek a szeretet, az öröm, a békesség, a béketűrés (türelem), a szívdesség (kedvesség), jóság, hűség (hit), szelídség, mértékletesség (önuralom) (Gal 5,22-23). Ha megengedjük, hogy a Lélek megteremje bennünk a gyümölcsöt, életmódunk tükrözni fogja a szentséget.

Önfegyelem

A mértékletesség különösen fontos alapelv, amelyet minden tekintetben tanúsítanunk kell a napi élet során (I Kor 9,24-27). Ez önfegyelmet, önuralmat és magatürtőztetést jelent minden dologban. Richard Taylor könyve, az *A fegyelmezett élet* további jó megállapításokat tartalmaz erről a témáról. Bevezetésében Taylor azt írja: „A keresztényeknek a szupermarketek árubősége között fegyelmezniük kell étvágyukat, ahelyett, hogy testüket hizlalnák és elkábítanák lelküket a szokásos ínycsiklásokkal. Fel kell ismerniük a szövevényes, ravasz tendenciáját annak, hogy önmaguk és mások fontosságát a mutatós autók és a drága ruhák alapján ítélik meg. Abba kell hagyniuk az értelmetlen költsékezést, a hivalkodó stílust, nem azért, mert nem engedhetik meg maguknak, hanem elvek alapján. Jelen korunk erkölcsi áldozatainak riasztó sokasága, úgy a szószékekről, mint a gyülekezeti padosorokból, kérdés nélkül a fegyelmezetlen, önmagával szemben elnéző élet belső megszületésének következményei.”²

A bűn legyőzése: Gyakorlati megközelítés

Végső elemzésben a szentség engedelmisséget jelent Isten Igéjének és ellenállást a bűn kísértésével szemben. Mint gyakorlati kérdés, hogyan lehetséges győzni a bűn felett nap mint nap?

Először is imádkoznunk kell. Az ima közelebb visz minket Istenhez. Ima által beszélgethetünk Krisztussal és fokozatosan mélyebbre hatolhatunk az ő gondolataiba és lényébe. Pál sok esetben imádkozott azért, hogy a hívők szellemi erőt és szent életet munkáljanak ki (Ef 3,16; I Tessz 5,23). Ha más valaki imája elérheti, hogy a szentség kifejlődjön bennünk, mennyivel inkább hatékony erre a saját imánk!

Különösen fontos a Lélekben való ima. Az ima olyan dimenziójának elérését jelenti ez, amelyben az értelem teljességgel Istenre koncentrál és az emberi lélek egyesül a Szent Lélekkel. Ebbe beletartozik a nyelveken szólás, bár nem korlátozódik kizárólag arra (I Kor 14,14-15). Amikor Lélekben imádkozunk, Maga a Lélek van segítségünkre erőtlenségünknek és rajtunk keresztül közbenjárva imádkozik valódi szükségleteinkért, még ha mi nem is tudjuk pontosan, hogyan kell imádkoznunk (Róma 8,26).

A szellemi ima erős fegyver a kísértés elleni harcban (Ef 6,18). Júdás arra buzdít: „Ti pedig szeretteim, épülvén a ti szentséges hitetekben, imádkozván Szent Lélek által, Tartsátok meg ma-

gatos Istennek szeretetében” (Júd 20-21). Természetesen nem mindig lehetséges buzgón imádkozni a kísértés pillanatában. Ezért fontos, hogy mindenkor állandó, intenzív imaéletet éljünk.

Másodszor, be kell oltanunk vagy ültetnünk a szívünkbe Isten Igéjét, hogy természetességgel engedelmeskedhessünk neki. „Elvetvén azért minden undokságot és a gonoszságnak sokaságát, szelídséggel fogadjátok a beoltott ígét, amely megtarthatja a ti lelkeiteket” (Jak 1,21). El kell merülnünk az Igében, amíg csak részünkkel nem válik. „Isten Igéjének erősen bele kell gyökerezni értelmünkbe, hogy uralkodó hatást fejtsen ki gondolatainkra, magatartásunkra és cselekedeteinkre.”³ Úgy érhetjük el ezt, hogy hallgatjuk, olvassuk, megtanuljuk Isten Igéjét és elmélkedünk rajta. „Boldog ember az, aki nem jár gonoszok tanácsán, bűnösök útján meg nem áll, és csúfolódók székében nem ül; Hanem az ÚR törvényében van gyönyörűsége, és az ő törvényéről gondolkodik éjjel és nappal” (Zsolt 1,1-2). „Szívembe rejtettem a te beszédedet, hogy ne vétkezzem elened... Gyönyörködöm a te rendeléseidben; a te beszédedről nem feledkezem meg... Az én lábamnak szövétneke a te ígéd” (Zsolt 119,11; 16; 105). Ha kísértés jön, idézhetjük az Ígét és mondhatjuk a szívünkben. Abban a pillanatban, amikor megjelenik a bűn, nyomban elmélkedni kezdhethetünk az ígén, mielőtt bármi mást tennénk. Jézus az Ige idézésével győzedelmeskedett a kísértés felett (Máté 4,1-11).

Harmadszor, személyünkre kell vonatkoztatnunk Isten Igéjének igazságát. Egyaránt tudatában kell lennünk saját személyes képességeinknek és személyes felelősségünknek, hogy engedelmeskedjünk Istennek és ellenálljunk a bűnnek. Fel kell ismernünk, hogy meghaltunk a bűnnek. Kísértés idején idéznünk kell a Róma 6 alapelveit: *tudni, úgy tekinteni, odaszánni*. Emlékeztetnünk kell magunkat, hogy „nem kell megtennem ezt. Szabad ember vagyok. Enyém a Lélek ereje, és az elérhető a számomra. Ellenállhatok ennek a kísértésnek, hogy ne vétkezzem.”

Negyedszer, nem kell semmilyen lehetőséget adnunk a bűnös természetnek. Ehelyett tudatosan elkerülhetjük a kísértést, vagy a veszélyes helyzeteket. Nem kell táplálnunk testi vágyainkat gondolkodással, olvasással, nézéssel vagy olyan dolgok megtűrésével, amely szítja az említett vágyakat. Meg kell fegyelmeznünk testünket, és naponta meg kell öldökölnünk vágyainkat. Alapjában véve ez azt jelenti, hogy kitöröljük a bűnös gondolatokat és vágyakat már megjelenésük kezdetén. Meg kell tanulnunk jó dolgokról gondolkozni (Fil 4,8), és mindent gondolatot engedelmességre kell kényszeríteni Krisztusnak (II Kor 10,5). Meg kell tanulnunk uralkodni az étvágyunkon is, mert ha engedékenyek vagyunk az étvágy dolgában, még nehezebb lesz megtartoztatni magunkat más területeken. A böjt az egyik jó módszer a fizikai test megfegyelmezésére, nem büntetésként, hanem uralmunk fenntartására felette.

„Tagjaitokat se adjátok oda a bűn szolgálatára” (Róma 6,13 Új ford.). „Annakokáért atyámfiai, nem vagyunk adósok a testnek, hogy test szerint éljünk: Mert ha test szerint éltek, meghaltok; de ha a test cselekedeteit a lélekkel megöklöklitek, éltek” (Róma 8,12-13). „Hanem öltözzétek fel az Úr Jézus Krisztust, és a testet ne tápláljátok a kívánságokra” (Róma 13,14). Akik pedig Krisztuséi, a testet megfeszítették indulataival és kívánságaival együtt... Nékem pedig ne legyen másban dicsekedésem, hanem a mi Urunk Jézus Krisztus keresztjében, aki által nekem megfeszítettett a világ, és én is a világnak” (Gal 5,24; 6,14).

Végül gyakorolnunk kell magunkat a keresztyén élet megfelelő szokásainak kialakításában a bűnös szokások helyett. Jó szokások kialakítása számos dolgot igényel: ismétlődést, elkötelezettséget a kitartás mellett, szorgalmat, bármely kivétel elutasítását és a kudarcok miatti elbátortalanodás legyőzését. Meg kell tanulnunk alávetni magunkat Istennek, ahogy korábban alávetettük magunkat a bűnnek (Róma 6,13; 19). Amikor felismerjük és tapasztaljuk a bibliai ösztönzést Isten akaratának a véghezvitelére, el kell képzelnünk a szükséges tennivalót és elmélkednünk kell rajta, majd pedig oda kell szánunk tagjainkat a cselekvésre.

Szemelvények J. C. Ryle „Szentség” c. könyvéből

A szentség alapelveinek összefoglalásaként idézünk egy XIX. század végén élt liverpooli anglikán püspök, J. C. Ryle *Szentség* c. könyvéből. Ez az értékes, időszerű könyv a XX. században is kiadásra került D. Martyn Lloyd-Jones jóváhagyásával.

„Hosszú évek óta mély meggyőződése, hogy a gyakorlati szentség és az Istennek való teljes odaszánás nincs jelen kielégítően a modern keresztyének életében... A személyes kegyesség

témája sajnálatosan háttérbe szorult. Az életszentség származásán alacsony szintre süllyedt sok tekintetben... Az az erős benyomásom, hogy szükségünk van a *biblikus szentség* átfogó feléledésére...”

„A Biblia félreérthetetlenül tanítja, hogy az igazai kereszténytől a szentség követése személyes erőfeszítést és munkát kíván, akárcsak a hit...”

„Az Újszövetség egyértelműen arra tanít minket, hogy valamit jobban akarunk, mint általánosságban a szent életet, amely gyakran elaltatja a lelkiismeretet és senkit sem sért meg. A *részleteknek* és bizonyos összetevőknek, melyből a mindennapi szentség áll, teljességgel előtérben kellene lenniük és meg kellene követelniük a hívőktől azoknak, akik ezzel a témával foglalkoznak. Az igazi szentség nem csupán hitből és érzésekből áll, hanem az aktív és a passzív kegyelem cselekedeteiből, annak hordozásából és gyakorlatban való megmutatásából. Nyelvünk, vérmérsékletünk, természetes indulataink és hajlamaink - viselkedésünk, mint szülők és gyerekek, főnökök és beosztottak, férfiak és feleségek, vezetők és végrehajtók - ruházatunk, munkaidőnk, magatartásunk az üzleti életben, viselkedésünk betegség és egészség idején, gazdagon és szegényen - mindezek olyan dolgok, amelyekről teljességgel szólnak az ihletett szerzők. Ők nem elégednek meg általános kijelentésekkel arról, mit kell hinnünk és éreznünk, és hogyan kell szívünkbe plántálnunk a szentség gyökereit. Mélyebbre hatolnak ennél. Leáznak az alapokig, a részletekig. Lépésről lépésre felsorolják, miként kell cselekednie egy szent embernek, milyennek kell lennie a családjában és saját hitéletében, ha Krisztusban lakozik...”

„Meg vagyok győződve arról, hogy a szentség magasabb szintjének eléréséhez az első lépés, a bűn bűnös voltának még teljesebben felismerése...”

„Sohase szégyelljük, hogy még több megszentelődésre és a szentség magasabb fokára törekszünk. Míg némelyek származásán alacsony szinttel is megelégszenek, és mások nem restellnek minden szentség nélkül élni... mi tartunk ki szilárdan a régi ösvény mellett, és egyedül is kövessünk kiemelkedő szentséget, bátran javasolva ezt másoknak. Ez az egyetlen útja annak, hogy igazán boldogok legyünk.”⁴

Ryle a következőképpen határozza meg az igazi szentséget:

„a) A szentség annak a szokása, hogy egy értelemben legyünk Istennel, aszerint, ahogy gondolatait leírva találjuk a Bibliában...

b) A szent ember törekszik arra, hogy elkerüljön minden ismert a bűnt, és megtartsa minden ismert parancsolatot...

c) Egy szent ember küszködik azért, hogy olyan legyen, mint Urunk Jézus Krisztus...

d) Egy szent ember követi a szelídséget, a békétűrést, a szívességet, türelmet, kedvességet, és a nyelve feletti uralmat. Sokat eltűr, sokat elvisel, sokat elnéz, lassú a szólásra, amikor jogaiért kell kiállnia...

e) A szent ember követi a mértékletességet és az önmegtagadást. Munkálkodik azon, hogy halálba adja testének vágyait - megfeszíti a testet hajlamaival és vágyaival együtt - megzabolázza indulatait - kordában tartja testi hajlamait, nehogy bármikor utat törjenek maguknak...

f) Egy szent ember követi a jóságot és a testvéri odaadást...

g) Egy szent ember követi a könyörületességet lelkét és a jóindulatot mindenki irányában...

h) Egy szent ember követi a szív tisztaságát...

i) Egy szent ember követi az istenfélelmet... a gyermek félelmét, aki úgy akar élni és cselekedni, mintha mindig atyja orcája előtt volna, mert szereti az atyját...

j) Egy szent ember követi az alázatot...

k) Egy szent ember követi a hűséget minden dolgában és az élet viszonylataiban...

l) Nem siet, de nem is késik, egy szent ember a lelki gondolkodásmódot követi...”

„Egy pillanatig sem mondom, hogy a szentség átüt a belül lakozó bűnön (a bűnös természet)... De a szent ember kiválósága abban rejlik, hogy nincs meg békében a benne lakozó bűnnel, úgy mint mások... A megszentelés munkája olyan benne, mint Jeruzsálem falának építése - még 'viszontagságos időben' is folyik... Azt sem mondom, hogy a szentség azonnal érettségre és tökéletességre vezet, vagy hogy ezek az erények, melyeket említettem, megtalálhatók teljes kibontakozással és erővel, mielőtt valakit szentnek nevezhetünk... A megszentelődés mindig folyamatos munka.”⁵

A következő indokait adja a gyakorlati szentségnek:

„a) Az egyik dolog, amiért szentnek kell lennünk, mert Isten szava a Szentírásban világosan azt parancsolja...

b) Szentnek kell lennünk, mert ez a nagyszerű vége és célja annak, hogy Krisztus eljött a világba...

c) Szentnek kell lennünk, mert ez az egyetlen igazi bizonyítéka annak, hogy megmentő hitünk van Urunkban, Jézus Krisztusban...

d) Szentnek kell lennünk, mert ez az egyetlen bizonyítéka annak, hogy őszintén szeretjük az Úr Jézus Krisztust...

e) Szentnek kell lennünk, mert ez az egyetlen igazi bizonyítéka annak, hogy Isten igazi gyermekei vagyunk...

f) Szentnek kell lennünk, mert ez a legvalószínűbb útja annak, hogy másokkal jót tegyünk...

g) Szentnek kell lennünk, mert jelenlegi jólétünk nagyban függ ettől...

h) Végül szentnek kell lennünk, mert szentség nélkül a sohasem készülhetünk fel a földön a menny élvezetére...”

„Nem kérdezem, jársz-e rendszeresen a gyülekezetedbe - megkeresztelkedtél-e és vettél-e Úrvacsorát - nevezhető vagy-e kereszténynek. Nagyobb jelentőségű kérdést teszek fel ezeknél: Szent vagy-e, vagy sem?... Szent vagy-e ezen a mai napon, vagy sem? És miért kérdezem ezt olyan élesen, és miért adok e kérdésnek oly nyomatékos hangsúlyt? Azért, mert a Biblia azt mondja: 'Szentség nélkül senki sem látja meg az Urat.'... Úgy gondolod, átérezed annyira a szentség fontosságát, mint amennyire kellene?...”

„Ne beszélj nekem a megigazulásodról, ha nem mutatod jelét a megszentelődésnek. Ne dicselkedj Krisztus benned folyó munkájával, ha nem tudod megmutatni a Lélek munkáját benned... Néha félek attól, hogy ha Krisztus most a földön járna nem kevesen gondolnák róla azt, hogy törvénytelenkedik; és ha Pál ma írná a leveleit, lennének olyanok, akik úgy vélnék, jobb lenne, ha nem írná meg leveleinek befejező részét... Szeretnél szent lenni? Szeretnél új teremtménnyé válni? Akkor Krisztusnál kell kezdened... Szentségre törekszel? Akkor menj Krisztushoz... Szentségben akarsz járni? Akkor maradj meg Krisztusban.”⁶

„Ha valaha is elnyerted a megváltást, meg kell hoznod azt a döntést, amelyet Mózes hozott - Isten kell választanod a világgal szemben... Napjainkban gyakori a világias kereszténység, amelyet sokan követnek, miközben úgy gondolják, elegendő az is - egy olcsó kereszténység, amely senkit sem zavar, és semmit sem ér. Nem ilyen vallásosságról beszélek... Hozol-e bármilyen áldozatot? Ér-e valamit a vallásosságod? Tudsz-e valamit is az evangéliumért való szenvedésről? Volt-e valaha a hited és az életmódod gúnyolódás és megvetés tárgya? Gondolt-e valaki is boldognak lelkileted miatt?... Vállaltad-e mindezt Krisztusért? Gondold végig és lásd be... Semmi sem fog képessé tenni arra, hogy Istent választhasd a világgal szemben, csakis a hit... Annak titka, hogy nagy dolgokat tehessünk Istenért, a nagy hitben rejlik.”⁷

Gyakorlati alkalmazás napjainkban

Íme az élet néhány fontos területe, melyen megpróbáljuk alkalmazni a szentség alapelveit:

1) *Magatartás* (Gal 5,19-21; Ef 4,31-32). Félre kell tennünk minden gonosz indulatot, olyanokat, mint a gyűlölet, harag, irigység, féltékenység, kapzsiság, keserűség, rosszhiszeműség, büszkeség, előítélet, bosszúállás és minden viszálykodás (versengés, veszekedés, önző vágyak, nézeteltérés, hangoskodás, civakodás, zúgolódás, panaszkodás, lázadás és kritizáló lélek). A Lélek gyümölcének - a szeretetnek, a szívességnak, a béketűrésnek és az önuralomnak - kell megmutatkoznia magatartásunkban. Meg kell tanulnunk, megbocsátani másoknak, engedelmeskedni a tekintélynek, hálásnak lenni, nem hagyni, hogy bármi sérelmet keltsen bennünk, és elkerülni, hogy mások életébe avatkozzunk.

2) *Gondolatok* (Péld 23,7; Máté 15,18-20; II Kor 10,5; Fil 4,8). Azok vagyunk, amit gondolunk és azzá válunk, amit gondolatainkba engedünk befészkelni. A gonosz gondolatok rombolnak minket. Olyanokról gondolkodjunk szívesen, amik igazak, amik tisztességesek (nemesek), igazságosak, tiszták, kedvesek, jó hírűek, erényesek (kiválóak) és dicséretreméltók, és vessük ki az olyan gondolatokat, amelyek gonosz vágyakból és magatartásból erednek. Ejtsünk foglyul minden gondolatot, hogy engedelmessé tegyük Krisztusnak.

3) *A nyelv fegyelmezése* (Jak 1,26; 3,1-12; 4,11; 5,12). Kerülnünk kell a pletykálkodást, a súsárlást, a rágalmazást, a vizsályszítást (ellentétek okozását), az esküvel való ígéretést, az Úr nevének hiába való emlegetését, a káromkodást, a becsmérést, a hazudozást, a hamis tanúskodást, a semmitmondó szavakat és a közönséges beszédet (kétértelmű, a trágár vagy illetlen beszédet).

4) *A szem fegyelmezése* (Zsolt 101,3; 119,37; Máté 6,22-23). Óriznünk kell a szemünket, amely a lélek kapuja és az elsődleges forrása az értelemben bejutó információknak. Olyan gondosan kell kiválasztanunk olvasmányainkat, hogy azok ne itathassák át gondolatainkat durvasággal, bujasággal és bűnnel. Mivel erőszak, tiltott szex, bűnösség és hiúság uralja a tévét és a mozit, egyiket se nézzük.

5) *Díszítés és öltözködés* (V Móz 22,5; I Tim 2,9; I Péter 3,1-6). A Biblia lefekteti a nemek közötti megkülönböztetés alapelveit öltözködésben, az öltözet erkölcsösségében, az öltözet értékének mértékletességében, a díszítés elkerülésében és a világiasságtól való elkülönülésben. Alkalmazva ezt modern kultúrára, a férfiak ne viseljenek nőies ruhát, és a nők ne viseljenek nadrágot, ne sminkeljék magukat, ne fessék hajukat, ne hordjanak díszítő ékszereket és olyan öltözetet, amely szemérmetlenül mutatja a testet, amely nagyon drága vagy különlegesen figyelemfelkeltő.

6) *Hajviselet* (I Kor 11,13-15). A Biblia azt tanítja, hogy a férfiak haja legyen rövid, a nők haja azonban legyen hosszú, vágatlan.

7) *A test gondozása* (I Kor 3,16-17; 6,12; 19-20). Mivel a test a Szent Lélek temploma, kerüljünk mindent, ami árthat neki vagy rombolhatja, beleértve minden olyan dolgot, ami részegít vagy szenvedéllyé válhat. A bibliai leírások alapján, melyek az alkohol gonosz hatásaira világítanak rá, kerülnünk kell az alkohol tartalmú italokat. A dohány romboló és ártalmas hatásának nyomós bizonyítékait ismerve nem szabad azzal sem élnünk.

8) *Szexuális kapcsolatok* (I Kor 6,9-10; Kol 3,5). A Biblia elítél minden házasságon kívüli szexuális kapcsolatot férfi és nő között, és ellenzi a kéjvágyó gondolatokat és tetteket.

9) *Az emberi élet tisztelete* (II Móz 20,13; Máté 5,44; Ap Csel 15,29). Az emberi élet szentsége azt parancsolja, hogy ne vegyünk részt erőszakos cselekményben vagy emberi élet kioltásában; ez magába foglalja a háborút, az abortuszt és a gyilkosságot is.

10) *Őszinteség* (Márk 10,19). Elutasítjuk az őszintétlenség és a becstelenség minden formáját. Ez magában foglalja a hazugságot, a lopást, a sikkasztást, az adócsalást, a zsarolást, a megvesztegetést és a csalás minden egyéb formáját.

11) *Társaság* (Máté 18,15-18; I Kor 5,9-6,8; 15,33; II Kor 6,14). Noha lehet és kell is kapcsolatot tartanunk fenn hitetlenekkel, nem szabad túl közel engedni magunkhoz a bűnös tevékenységeket vagy életmódot. Ne legyünk közösségben olyanokkal, akik keresztényeknek mondják magukat, de folytonosan belemérülnek bűnös tevékenységekbe. Ne legyünk hitetlenekkel felémás igában (például házasság által). Minden vitát, mely az egyházon belül felmerül, a keresztények által meghatározott eljárás útján kell megoldanunk, nem pedig a világi törvényszék előtt pereskedve.

12) *A világiasság egyéb területei* (I Tessz 5,22; I Ján 2,15). Mivel a világ bűnös, és a Biblia óv minket a világ szeretetétől, gondosan és érett módon kell ügyelnünk arra, milyen zenét hallgatunk, milyen sportot, játékot üzünk és hogyan szórakozunk. Kerülnünk kell a szélsőségesen világias légkört és megjelenést. Tartsuk magunkat távol az olyan jellegzetesen világias tevékenységtől, mint a szerencsejáték, tánc, boszorkányság, asztrológia és babonaság.

A szentség kutatása c. könyv főként a fenti témákat fejtette ki részletesen. Ez a könyv ugyancsak foglalkozik közülük jó néhányal, hogy további bibliai alátámasztással szolgáljon, újabb bizonyítékokkal kutatásunkból, további ellenvetéseket és válaszokat tartalmazzon, valamint történelmi alátámasztást.

Számos bibliai Igevers sorol fel szentségtelen tevékenységeket és magatartásformát. Isten gyűlöli a „kevély szemeket, a hazug nyelvet és az ártatlan vért ontó kezeket, az álnok gondolatokat forraló elmét, a gonoszra sietséggel futó lábakat, a hazugságlehelő hamis tanút, és azt, aki szerez háborúságot az atyafiak között” (Péld 6,16-19). Az alábbi dolgok fertőztetik meg az embert: „gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések, paráznságok, lopások, hamis tanúbizonyságok, káromlások” (Máté 15,19). Azoknak, akiknek elvetemült (hamis, romlott) elméjük

van, telve vannak igazságtalansággal, „paráznasággal, gonoszsággal, kapzsisággal, rosszasággal; rakvák irigységgel, gyilkossággal, versengéssel, álnoksággal, rossz erkölccsel; Súsárlók (pletykálkodók), rágalmazók, Istengyűlölők, dölyfösek (vagy szemtelenek), kevélyek, dicsekedők, rosszban mesterkedők, szüleiknek engedetlenek, Balgatók, összeférhetetlenek, szeretet nélkül valók, engesztelhetetlenek, irgalmatlanok” (Róma 1,29-31; más szavakkal lásd ugyanezt a felsorolást az új ford. Bibliában). A test cselekedetei a következők: „házasságtörés, paráznaság, tisztátalanság, bujálkodás (erkölcstelenség), Bálványimádás, varázslás, ellenségeskedések, versengések, gyűlölködések, harag, patvarkodások, visszavonások, pártütések (pártoskodások), Irigységek, gyilkosságok, részegségek, dobzódások (tivornyázások) és ezekhez hasonlóak” (Gal 5,19-21; más szavakkal lásd ugyanezt a felsorolást az új ford. Bibliában). Az utolsó napok gonosz emberei „magukat szeretők, pénzsóvárgók, kérkedők, kevélyek, káromkodók, szüleik iránt engedetlenek, háládatlanok, tisztátalanok, szeretet nélkül valók, kérlelhetetlenek, rágalmazók, mértéktelenek, kegyetlenek, a jónak nem kedvelői, Árulók, vakmerők, felfuvalkodottak, inkább a gyönyörnek, mint Istennek szeretői” lesznek (II Tim 3,2-4).

A *A szentség kutatása* a magatartásformák viszonylatában foglalkozik a szentség kérdésével, sokat véve tanulmányozás alá a fenti felsorolásból. A következőkben néhány további magyarázatot közlünk erről a létfontosságú témáról.

Bosszúállás

A Biblia kifejezetten tiltja a bosszúállás és a megtorlás minden formáját (Máté 5,38-48; Róma 12,17-21; I Péter 3,9). „Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért... Ne álljatok bosszút önmagatokért, szerettem, hanem adjatok helyet az ő (Isten) haragjának, mert meg van írva: 'Enyém a bosszúállás, én megfizetek' - így szól az Úr” (Róma 12,17; 19; új ford.).

Kapzsiság és anyagiasság

Az irigység, a féltékenység, a fösvenység és a kapzsiság közel állnak a gonosz fogalmához. A fösvenység és a kapzsiság alapvetően rokon értelmű kifejezések, és mindkettő mértéktelen, féktelen vágyat jelent a gazdagság és a vagyon után. Az ilyen magatartást mind az Ó-, mind az Újszövetség szigorúan elítéli. „Ne kívánd...” (II Móz 20,17). „Meglássátok, hogy eltávoztassátok a telhetetlenséget; mert nem a vagyonnal való bővülködésben van az embernek az ő élete” (Luk 12,15). A fösvenység bálványimádás (Kol 3,5).

Az irigység és a féltékenység magukban foglalják a rosszindulatot más tulajdona iránt vagy együtt járnak annak kívánásával. A féltékenység gyakran jelent erős vágyat annak megszerzése vagy megtartása iránt, melyről úgy véljük, kizárólag a miénk, miközben az irigység erős vágyat jelent annak megszerzésére, ami a másé.

A Biblia elutasítja ezeket a magatartásformákat, mintegy vádiratot állítva korunk anyagiassága ellen. Az anyagiasság - amikor a gondolatok szüntelen az anyagiak körül forognak - elpuhulttá, lustává tesz minket és elégedetlenné azzal, amink van. Ugyanakkor elutasítónak tesz minket azzal az élettel szemben, amelyet áldozatkészen, Krisztus szerint élhetnénk, és erősen hajlamosá tesz minket az irigységre és a féltékenységre.

A Biblia tanítása erről témáról nagyon lényeges mai társadalmunkban, mivel a világ többi népe szerint és a történelem alapján mi itt, Észak-Amerikában, gazdagok vagyunk. „Mert semmit sem hoztunk a világra, világos, hogy ki sem vihetünk semmit; De ha van élelmünk és ruházatunk, elégedjünk meg vele. Akik pedig meg akarnak gazdagodni, kísértetbe meg törbe és sok esztelen és káros kívánságba esnek, melyek az embereket veszedelembe és romlásba merítik. Mert minden rossznak gyökere a pénz szerelme: amely után sóvárogván némelyek eltévelyedtek a hittől, és magokat általszegezték sok fájdalommal. De te, óh Istennek embere, ezeket kerüld; hanem kövessed az igazságot, az istenfélelmet, a hitet, a szeretetet, a békességes túrést, a szelídséget... Azoknak, akik gazdagok e világon, mondd meg, hogy ne fuvalkodjanak fel, se ne reménykedjenek a bizonytalan gazdagságban, hanem az élő Istenben, aki bőségesen megad nekünk mindent a mi tápláltságunkra; Hogy jót tegyenek, legyenek gazdagok a jó cselekedetekben, le-

gyenek szíves adakozók, közlők, Kincset gyűjtven magoknak jó alapul a jövőre, hogy elnyerjék az örök életet” (I Tim 6,7-11; 17-19).

Előítélet

A Biblia azt tanítja, hogy minden emberi lény egyenlő értékű Isten előtt. Isten nem személyválogató (Ap Csel 10,34; Róma 2,11). Krisztusban nincs faji, szociális vagy nemi megkülönböztetés alapján való egyenlőtlen bánásmód (Gal 3,28). Pál arra intette Timótheust, hogy pásztori teendőit előítélet, részrehajlás és személyválogatás nélkül végezze (I Tim 5,21). Ha megkülönböztetést teszünk az egyik csoport kárára vagy előnyére, és részrehajlást mutatunk valaki javára, azal megsértjük Isten Igéjét. Helytelen előítélettel viseltetni valaki iránt faji hovatartozása, társadalmi helyzete, műveltségének hiánya vagy szegénysége miatt. „De ha személyválogatók vagytok, vétkeztek, elmarasztaltatva a törvény által, mint annak megrontói.” (Jak 2,9). Isten „keményen megbüntet, ha titkon vagytok is személyválogatók” (Jób 13,10).

Összefoglalás

Isten számunkra adott erkölcsi törvénye összefoglalható ezekben a szavakban: Szeresd az Urat teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és szeresd felebarátodat, mint önmagadat (Máté 22,36-40; Márk 12,28-31; Róma 13,8-10). A szentség lényegében Krisztus utánzását jelenti, azt, hogy úgy cselekszünk, mint ő. Ezt jelenti krisztusnak lenni.

A szent élethez segítő erő Isten ajándéka, de a mi felelősségünk, hogy mindennapi szinten megéljük a szentséget. Isten iránti szeretetünkől törekedjünk a szentségre, ne a törvény fenyegetésétől való félelemből. A szentség elengedhetetlen része a teljes ember megszabadulásának a bűn hatalmától és hatásaitól. Örömteli kiváltság ez, a bővülő élet velejárója, Isten kegyelmének áldása, a szabadság és az erő dicsőséges élete. Mert annak a számára, aki betöltekezett Szent Lélekkel és igazán szereti Istent, a szentség természetes - valójában az egyetlen - életformájává válik. A szent élet betölti Isten eredeti szándékát és tervét, melyet az emberiség számára tervezett.

Lábjegyzetek

1. Bridges: 14. old, emphasis ours.

2. Richard Taylor: *The Disciplined Life* (Minneapolis: Bethany Fellowship, 1962) 12-13. old.

3. Bridges 88. old.

4. J.C. Ryle: *Holiness* (Westwood, N.J.: Fleming H. Revell Co., n.d.), pp. vii-x,14, 32, emphasis in original.

5. *Ibid.*, 34-39. old.

6. *Ibid.*, 40-50. old.

7. *Ibid.*, 143-47. old.

A TÖRVÉNYESKEDÉS VESZÉLYE

„...az ember nem igazul meg a törvény cselekedeteiből, hanem a Jézus Krisztusban való hit által...” (Gal 2,16).

Valahányszor valaki a gyakorlati szentségről kezd tanítani, gyakran vádolják meg törvényeskedéssel. És valóban, némelyek, akik hangsúlyozzák a szentséget, belesodródnak a törvényeskedés hibájába s így több kárt okoznak, mint hasznot. Ebben a fejezetben számos kulcskérdést teszünk fel: Mi a törvényeskedés? Mi a rossz a törvényeskedésben? Mi a törvényeskedés bibliai alternatívája? Lehetséges-e gyakorlati szentséget tanítani úgy, hogy elkerüljük a törvényeskedést? Ha igen, miképpen?

A törvényeskedés meghatározása

A törvényeskedés általában szigorú vagy túlzott ragaszkodást jelent egy törvényi előíráshoz, vagy szabályrendszerhez. Keresztyén szövegösszefüggés szerint a törvényeskedésnek két negatív mellékértelmezése van: 1) kísérlet arra, hogy az üdvösséget jócselekedetek alapján, vagy szabályok és előírások szigorú figyelembevételével nyerjük el, és 2) olyan szabályok felállítása önmagunk és mások számára, amelyek nem tiszta biblikus tanításokon vagy alapelveken alapulnak. Akkor követjük el a törvényeskedés bűnét, ha azt hirdetjük, hogy az ember cselekedetei alapján üdvözl, vagy ha olyan szabályokat tanítunk, melyeknek nincs bibliai alátámasztásuk.

A törvényeskedés elítélése

Jézus szembehelyezkedett kora zsidó törvényeskedésével, különösképpen a farizeusok tanításaival. A zsidó törvénytanárok azt vallották, hogy az üdvösség a Mózes törvényéhez való szigorú ragaszkodáson alapul, és annak a szóbeli hagyománynak a megtartásán, amelyet kerítés gyanánt építettek a törvény köré. Jézus megdorgálta ezt az önigazult magatartást, az ezzel járó képzetet, és az emberi hagyományokat, melyek valójában erőtlenné tették Isten Igéjét.

Pál rámutatott, hogy a külső törvény semmit sem ér, ha a szív nem igaz (Róma 2,17-21). Továbbá, hogy Mózes törvénye soha nem tudott és nem szándékozott üdvözíteni senkit a cselekedetei alapján (Róma 3,19-20; 8,3; Gal 3,21-22). Ehelyett megtanította az embereket számos fontos igazságra: meghatározta, mi a bűn, rávilágított az ember bűnösségére, képtelenségére ahhoz, hogy győzzön a bűn felett, és arra, hogy megváltásra van szüksége (Róma 3,20; 5,20; 7,7-14). A törvény Krisztusra vezérlő mester volt, hogy higgyünk ő benne (Gal 3,21-25). A történelem során az üdvösség mindig hit által volt elérhető, és nem cselekedetek által. Ábrahám (aki a törvény előtt élt) és Dávid (aki a törvény alatt élt) hit által tartattak meg Istenben, és nem cselekedeteik, vagy a törvényhez való ragaszkodásuk által (Róma 4).

Az újszövetségi egyháznak vitája támadt a hitből való megigazulás témájáról néhány zsidó keresztyénnel, akik még mindig kötötték magukat a törvényeskedéshez. Ezek a júdaisták azt tanították, hogy a pogány megtérteknek is körül kell metélkedniük és meg kell tartaniuk a zsidó törvényt. Az egyház összehívta első általános tanácsulását, hogy megvitassa ezt a témát (Ap Csel 15). Ezen az ülésen Péter azt mondta, hogy a pogány keresztyéneknek nem kell megtartani a törvényt, mivel Isten már megadta nekik a Szent Lelket csupán a hitük alapján. Jakab kihirdette a határozatot, amelyre az egyház egyetértésben eljutott: a pogányoknak nem kell megtartani Mózes törvényét, kivéve azt, hogy tartózkodjanak a bálványoknak áldozott ételektől, a vértől, a fülvahlott állattól és a paráznaságtól.

Pál élesen szembeszegült a törvényeskedéssel általános értelemben, főleg pedig a júdaistákkal. Azt tanította, hogy hit által igazulunk meg, nem Mózes törvényének cselekedeteiből (Róma 3,20-28). Kegyelemből tartatunk meg, hit által, nem pedig jócselekedetek által (Ef 2,8-9). Krisztus evangéliuma megszabadított minket a zsidó törvény rendelkezéseinek kötöttségeitől

(Róma 7,6; Gal 2,16-21). Valójában ha ragaszkodunk ahhoz, hogy a törvény cselekedeteiből ke-
ressük a megigazulást, semmissé tesszük Isten kegyelmét, Krisztus halálát pedig hiábavalóvá
(Gal 2,21).

Krisztus halála kifejezetten eltörölte a zsidó szertartási törvényeket annak tisztátalan ételek-
ről és italokról, a különleges ünnepekről és szombatokról szóló rendelkezéseivel együtt. Nem kell
követnünk szertartási előírásokat, amelyek tiltják még a megérintését is bizonyos tisztátalan éte-
leknek és egyéb dolgoknak. Az ilyen törvényeskedés felületesen szemlélve bölcsnek és szentnek
látszik, de nem ad erőt a vágyak és a bűnös természet megfékezéséhez. „Senki azért titeket meg
ne ítéljen evésért, vagy ivásért, avagy ünnep, vagy újhold, vagy szombat dolgában: Melyek csak
árnyékai a következendő dolgoknak, de a valóság a Krisztusé... Ha meghalván a Krisztussal,
megszabadultatok e világ elemi tanításaitól, miért terhelitek magatokat, mintha e világban élők
volnátok, efféle rendelkezésekkel: Ne fogd meg, meg se kóstold, még csak ne is illesd. (Amik mind
a velők való élés által elfogyasztásra vannak rendelve), az emberek parancsolatai és tanításai?
Amelyek bölcsességnek látszanak ugyan a magaválasztotta istentiszteletben és alázatoskodásban
és a test gyötresében; de nincs bennök semmi becsülni való, mivelhogy a test hízlalására valók”
(Kol 2,16-17; 20-23).

Röviden, a törvényeskedés helytelen indíttatás arra nézve, hogy az ember Istennek éljen.
Nem eredményez üdvösséget és nem hoz létre valódi szentséget. Vizsgáljuk meg részletesen a
törvényeskedés számos hibáját és veszélyét.

Önigazultság a cselekedetekben való bizodalom alapján

A törvényeskedés valójában azt tanítja, hogy az üdvösség emberi cselekedetek által nyerhető
el és nem Isten kegyelméből. A törvényeskedő saját emberi erőfeszítésére igyekszik támaszkod-
ni, nem pedig a Szent Lélek erejére. Ez büszkeséghez, önigazultságához és öncsaláshoz vezethet,
ha a törvényeskedő azt hiszi, ténylegesen megmenti magát. Másfelől kudarcot, az üdvbizo-
nyosság hiányát, félelmet, elkeseredést és visszaesést okozhat, amikor a törvényeskedő felismeri
képtelenségét arra, hogy kimunkálja saját megigazulását és szigorúan a szabályok szerint éljen.

A Biblia hangsúlyozza a jócselekedetek fontosságát, mint a megtartó kegyelem és a megtar-
tó hit elkerülhetetlen következményeit (Ef 2,10; Tit 2,11-12; Jakab 2,14-26). Meg kell értenünk
azonban, hogy a hit hozza létre a cselekedeteket és nem fordítva. Ne tegyünk jót, hogy megnyer-
jük Istent; nyerjük meg Istent, hogy jót tehesünk. Ne munkálkodjunk az üdvösségért; munkál-
kodjunk az üdvösség által. Ne azért éljünk szentül, hogy kiérdemeljük az üdvösséget; azért él-
jünk szentül mert elnyertük az üdvösséget. Nyilvánítsuk ki Istenben való folyamatos hitünket az
Isten akaratának alávetett életünkkel és Igéjének való engedelmisségünkkel.

A szentség, a jócselekedetek és az engedelmisség hiánya a valódi hit hiányát jelzi kezdettől
fogva, vagy a valódi hit elvesztésére utal. Jelzi vagy az üdvösség kezdeti elfogadásának kudarcát
vagy később Isten folyamatos kegyelmi munkájának elutasítását. Ha valaki hosszasan megmarad
ennél az állapotnál, nem nyer megváltást, amikor Krisztus visszatér, de ez semmilyen módon
nem jelenti azt, hogy kiérdemelheti, vagy ki kell érdemelnie az üdvösséget cselekedetek által. A
probléma gyökere nem a cselekedetek elmaradásában rejlik, hanem abban, ha hiányzik az Isten-
be és az ő Igéjébe vetett feltétlen hit.

A szentség kegyelem eredménye, mely hit által érhető el, ahogy alávetjük magunkat a Lélek
megszentelő munkájának életünkben. Ha ezt nem tesszük, elutasítjuk Isten kegyelmét és az üd-
vösséget. A törvényeskedés azonban valójában kikerülése a kegyelemnek, a hitnek és a Lélek-
nek. Kísérlet a szentség létrehozására kizárólag emberi erőfeszítések útján, és az üdvösség meg-
szerzésére ez által az ember alkotta „szentség” által.

A belső szentség létrehozásának kudarca

Ahogy a korábbi tanulmány is jelzi, a törvényeskedés nem hozhat létre belső szentséget.
Nem lehet annyi törvényt alkotni, megtartani, vagy kikényszeríteni, amely képes lenne igazi
szentséget létrehozni, mert ez csak a Szent Lélek által jöhet létre. A törvényeskedés nagy hang-
súlyt helyez a szentség külső megnyilvánulására, miközben elhanyagolja, vagy figyelmen kívül

hagyja a belső szentség kialakítását (amely természetesen a külsőleg megmutatkozó szentséget is megteremti). Az ember szemében szentnek tűnhet a törvényeskedés, de Isten szemében ez korántsem elég. Bár a törvényeskedő nagyon szigorú lehet a szentség tanításában, saját életében ténylegesen nem sikerül azt megvalósítania, és azok életében sem, akik őt követik.

Az alapelvek érett felfogásának kudarca

Legfőképpen pedig, a törvényeskedés nem hoz létre érett gondolkodásmódot, amely vezeti az embert olyan elvi döntésekben, ahol nincsenek konkrét szabályok. Az egyház és a világ közötti vékony mesgyén egyensúlyoz. Előbb utóbb ismeretlen területre lép, és onnan talán a bűn mellett dönt. Gyakran nem vesz tudomást az új veszélyekről, amelyek kívül esnek szabályai hatáskörén. Például lehet, hogy ezzel az elvvel nőtt fel: „Soha ne menj moziba!”, de nem igazán érti a mozifilmek szellemileg káros mibenlétét. Amikor egy új technológia létrehozza a mozicsatornákat, lehet, hogy semmi rosszat nem lát abban, hogy ugyanazokat a filmeket megnézze a televízióban. Lehet, hogy betartja ezt a szabályt: „Ne legyen otthonodban televíziód”, de közben nyugodtan nézi az istentelen TV-showkat nyilvános helyeken, vagy szállodai szobában. Aki nem törvényeskedik, az hamar felismeri a veszélyt, mivel alapelveit látja sérülni. Megoltalmazza magát tőle, nem pusztán azért, mert valaki tiltja, hanem mert az káros és összeegyeztethetetlen szellemi életével.

A törvényeskedő vezető folyamatosan azon fáradozik, hogy új szabályokat próbáljon bevezetni és betartatni az új helyzetekhez igazodva, mivel követői nem tudják, miként kell alapelveket alkalmazni. Ez az erőfeszítés mindig kudarcra van ítélve, mert lehetetlen elegendő szabályt alkotni minden elképzelhető körülményre.

Íme néhány szélsőséges példa annak bemutatására, hogyan tévesztheti el ténylegesen egy törvényeskedő Isten Igéjének tanítását, miközben azt feltehetően szó szerint követi. Jézus azt tanította, hogy ha valaki megüti a jobb arcunkat, tartsuk oda a másikat is. A törvényeskedő azt mondhatná: „Óh, csak hogy Krisztus nem korlátozta reakcióimat ennek utána. Miután odatartottam a másik arcomat, én is bosszút állhatok.” A törvényeskedő gyakorlatilag betűről betűre követi Krisztus tanítását, mint valami szabályzatgyűjteményt, de nem ragadja meg az ígérés egészének a szellemiségét, amely arra tanít minket, hogy ne válaszoljunk erőszakkal a támadásra és ne keressük a bosszút. Egy helyen Krisztus arra biztatott, hogy bocsássunk meg testvéreinknek naponta hétszer is, máshol pedig azt mondja, hetvenhét-szer. A törvényeskedő így vélekedhetne: „Megbocsátok hétszer egy nap, de nem nyolcszor, vagy megbocsátok 490-szer, de nem 491-szer.” Nem érti az teljes, tökéletes és határtalan megbocsátás valódi tanítását.

Minimális követelmények és kibúvók

Ironikus módon a törvényeskedés tehát gyakran arra sarkallja az embereket, hogy csupán a minimumot vegyék figyelembe azokból, amiről úgy érzik, abszolút szükséges betartani. Sokszor ahhoz is csak annak a vágya vezérli őket, hogy jó benyomást tegyenek másokra. A következő a hozzáállásuk: „Mi a minimális elvárása ennek az egyháznak, ennek a pásztornak és magának az üdvösségnek?” Nem sok késztetésük van arra, hogy keressék a pozitív szentséget, hanem a szentséget negatív fogalmakkal határozzák meg. Kevés alapelvük vagy ismeretük van, amely vezeti őket, és csekély korlátozást éreznek a nem keresztényi magatartás irányába, ha senki nem kéri számon tőlük. Kibúvókat keresnek szabályaik alól, így mindenre mentséget találnak, ha valamit meg akarnak tenni. Igazolni tudják részvételüket egy megkérdőjelezhető gyakorlatban, mivel soha senki nem prédikált nekik kifejezetten az adott dolog ellen, és nem fektetett le szabályt, amely határozottan vonatkozott volna rá.

Röviden, a törvényeskedés úgy bánik a kereszténységgel, mintha előírások gyűjteménye volna, akárcsak az adószabályzat, vagy hasonlók. Nem érznek kötelezettséget másra, csak amiről a szabályzat kifejezetten beszél. Amennyiben a törvény betűje szerint élnek, szabadon cselekedhetnek minden kétséges helyzetben vagy „kibúvókat” kereshet, figyelmen kívül hagyva Isten akaratát.

Képmutatás és következetlenség

A törvényeskedés képmutatáshoz vezet. Mivel nincs olyan szabályzat, amely minden helyzetre útmutatást adna, a törvényeskedő végül rendszerint azt teszi, ami neki tetszik. Ha nem tehet eleget a test vágyainak valamilyen módon, általában talál rá más módot. Például valaki soha nem visel nyakláncot vagy fülbevalót, mert azt a törvény tiltja, de eleget tesz ékszerek iránti vágyának azzal, hogy rendkívül feltűnő gyűrűt és órát visel. Némelyek nem hordanak semmiféle ékszert, de túldíszített, méregdrága ruhákban pompáznak. mások nem rúzsozzák a szájukat, de sminkelik vagy pirosítják magukat. Viselkedésük alapját csak a meghatározott szabályok korlátozott alkalmazásához igazítják. Valójában nem törődnek azzal, hogy minden körülmények között ragaszkodjanak a bibliai tanításhoz a díszítéseket, a hiúságot, a szerénységet és a költséges ruhákat illetően.

Hasonlóképpen a törvényeskedő szigorúan elítéli az italozást, de elnéző saját falánkságával szemben. Elkerüli a trágár filmeket, de élvezettel hallgatja a trágár vicceket. Iszonyodik a bálványimádástól, de az anyagiasság szolgája.

Emberi rendelkezések

A törvényeskedés úgy tekinti az emberi rendelkezéseket, mintha azok Isten Szavai volnának. Olyan előírásokat fektet le, amelyek nem támaszthatók alá a Bibliából. Sokkal többet követel, mint amennyit a bibliai szöveg alátámaszt.

A kereszténynek korlátoznia kell magát a Biblia által meghatározott viselkedési útmutatóra. Minden tanításnak vagy kifejezett bibliai parancson, vagy bibliai alapelv érvényes alkalmazásán kell alapulnia. A Biblia például határozottan mint bűnt írja le a részegeskedést. Ennek megfelelően lefektethető a bibliai alapelv, mely szerint minden ami bódulatot okoz, káros; ezért taníthatunk a marihuána ellen, még ha a Biblia nem is szól név szerint erről a kábítószerrel. A törvényeskedés azonban túllép mind a bibliai kijelentéseken, mind az alapelveken, és olyan szabályokat fektet le, melyek emberi értelemről származnak.

Az alapelvek téves alkalmazása

A törvényeskedő gyakran olyan útmutatást követ, melynek csak egy bizonyos körülmény esetén van értelme, ám vakon alkalmazza azt más egyéb körülményekben is. Anélkül, hogy megértené a bibliai alapelvet egy bizonyos rendelkezés mögött, egyszerűen átülteti azt egy olyan helyzetre, amelyben az felesleges és nem helyénvaló.

Ez zavarhoz vezet, amikor valaki megpróbálja megérteni az összefüggést ésszerűségi vagy bibliai alapon. Például sok szentség-követő hívő nem jár görkorsolyapályára lakóhelyükön belül, annak világias légköre, az odajáró emberek természete, és a hozzá kapcsolódó istentelen szórakozásformák miatt. A törvényeskedő szabályként tartja ezt tiszteletben: „Nem szabad görkorsolyázni, vagy görkorsolyapályára járni”. A nem-törvényeskedő felismeri a fontos bibliai alapelv gyakorlati alkalmazását: „A gonosznak látszatát is kerülni kell. Ne szeressük a világot, se azokat, amik a világban vannak. Kerüljük a világi szórakozásokat és ne vállaljunk közösséget az istentelenséggel.” Tegyük fel azonban, hogy az egyház bérel egy pályát, vagy létrehoz egy görkorsolyapályát egészséges légkörrel saját épületén belül. A törvényeskedő gyakran fog ellene tiltakozni, mivel köti őt a hagyományos szabály, anélkül, hogy megértette volna annak indokát. Csak arra tekint, hogy „görkorsolyázásról” van szó, és nem kísérli meg felmérni, vajon az adott helyzet világias vagy sem.

A szabályrendszer fenntartásának problémái

Rendkívül nehéz fenntartani a törvényeskedés gyakorlatát. Először is lehetetlen az egyénnek minden szabályt betartani. A törvényeskedő minduntalan kudarcot vall. Vagy képmutatóvá válik, miközben ítélkezik másokon, magát pedig kimenti, vagy örökös bűntudat és félelem gyötrelmében él.

Továbbá azok, akik követik a törvényeskedő vezetőt, végül kételkedni kezdenek a szabályrendszer érvényességét illetően a szigorú és önkényes előírások miatt. Gyermekkoruktól a szabályrendszerben éltek, és kezdik megkérdőjelezni a rendelkezéseket. Amikor az új megtérők megismerkednek a szabályrendszerrel, gyakran kritika nélkül elfogadnak mindent, de előbb utóbb bennük is kétségek támadnak a szabályok felől.

Ha egy egyház igazi bibliai alapelvekre épül, tanításai meg fognak állni a kritikával szemben. A törvényeskedő azonban nem tud más alátámasztást adni ember alkotta rendelkezéseinek, csak a hagyományt és a tekintélyt. „Ezt vallja a mi egyházunk, neked pedig engedelmeskedni kell az egyháznak. Ezt tanítja a pásztor, és neked engedelmeskedni kell a pásztornak.” Az ilyen fajta tanítás nem képes létrehozni valódi szentséget.

Különösen a mi kérdéses korunkban ez egyszerűen nem működik. Az emberek ma sokkal felvilágosultabbak és műveltebbek, mint bármely más korban. Erős vágy motiválja őket arra, hogy szembeforduljanak a hagyományokkal és a tekintéllyel. A zsarnoki módszerek, melyeket az emberek a régmúltban olykor elfogadtak, ma már egyre kevésbé célravezetők. Továbbá, ahogy az egyház a nagy ébredés időszakába lép, fel kell készülnünk több ezer új megtérő beözönlésére a gyülekezetekbe. Ha az egyház hagyományon és törvényeskedésen alapszik, az új megtérők vagy túl lesznek terhelve, vagy elpártolnak. Ha a szentség bibliai alapelvét tanítja, az új megtérők úgy fogják azt magukévá tenni, mint saját hitvallásukat.

Ítélező és elítélő magatartás

Végül a törvényeskedés ítélező, sőt elítélő magatartást táplál mások felé. A törvényeskedők hajlamosak mindenkit beskatulyázni és nyilvánvalóvá teszik elutasításukat azok iránt, akik híjával vannak valaminek. A törvényeskedő egyház tagjai gyakran durva, türelmetlen, védekező magatartást tanúsítanak azokkal szemben, akik nem igazodnak tökéletesen szabályaikhoz, akár látogatókról, akár új megtérőkről van szó.

Még ha valaki úgy is él, hogy azzal sérti Isten Igéjét, a Biblia tiltja a keresztény egyéni ítéletét mások felett. Jézus így figyelmeztetett: „Ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek.” (Máté 7,1). Egyszerűen közvetítenünk kell Isten Igéjét, anélkül, hogy bírálóká tennénk magunkat valaki felett. Krisztus nem azért jött, hogy elítélje az embereket, mivel azokat már elítélték saját bűneik, Krisztus azonban üdvösséget ajánl (Ján 3,17; 8,11). Hasonlóképpen az egyháznak is az a feladata, hogy üdvösséget ajánljon mindenkinek. Engednünk kell, hogy az Ige és a Lélek ítéljen, és Isten legyen a végső bíró.

Egyszer egy hosszú hajú férfi elment egy bizonyos gyülekezetbe. Oly sok sötét pillantás és elutasító arckifejezés kísérte, hogy szörnyen kínosan érezte magát. E tapasztalata miatt megesküdött, hogy soha többé be nem teszi a lábát oda. Szomorú példa ez a törvényeskedők ítélezésére. A gyülekezetnek nem kell *jóváhagynia* mindent, egy látogatóval kapcsolatosan, de úgy kell őt *elfogadnia*, ahogy van, és szeretnie kell őt feltétel nélkül. Mindezen túl, ez az a mód, ahogyan Krisztus hozzáállt a bűnösökhöz a földön, és ahogy mindenkihez hozzááll ma is.

Az egyik gyülekezetben egy új megtérő hallotta, amint az egyik szolgálattevő kihirdeti: „A férfi esetében bűn, ha a haj eltakarja a fülét.” Az új megtérő, akinek haja eltakarta a fülét, úgy találta, hogy ez a gyülekezet egy kultuszt követ, és többé nem akart odajárni. A Biblia természetesen azt tanítja, hogy a férfiak rövid haját viseljenek. Ennek az alapelvnek az ésszerű, mai alkalmazása indítja arra a hívőket, hogy levágják hajukat a fülük és a gallérjuk vonaláig. Továbbá az új megtérőnek nem volna szabad semmin megsértődnie. Törvényeskedő túlkapásnak tűnik azonban azt állítani, hogy az ember a pokolba jut, ha haja eléri a fülét. Egyszerűen nem lehet találni olyan ígeverset, amely ezt alátámasztaná. Mindenesetre nem szolgál hasznos célt e nézetnek szigorú hangsúlyozása olyan személy előtt, aki nem rendelkezik elég szellemi érettséggel, hogy helyesen értékelje azt. Az érett szentek felelőssége, hogy ne vessenek botránykövet mások elé.

A farizeusok törvényeskedése

Krisztus idejében a zsidó vallási vezetők, különösen az írástudók és a farizeusok, elkövették mindezeket a hibákat törvényeskedésük következtében. Önigazultságuk saját cselekedeteiken alapult, akárcsak ítélkező magatartásuk, melyet Krisztus egyik példázata leplezett le: „Két ember ment fel a templomba imádkozni: az egyik farizeus, a másik vámszedő. A farizeus megállt, és így imádkozott magában: Isten, hálát adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint a többi ember: rabló, gonosz, parázna, vagy mint ez a vámszedő is. Böjtölök kétszer egy héten, tizedet adok mindenből, amit szerzek. A vámszedő pedig távol állva, még a szemét sem akarta az égre emelni, hanem a mellét verve így szólt: Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek. Mondom nektek, ez megigazulva ment haza, nem úgy, mint amaz. Mert mindenki, aki felmagasztalja magát, megáláztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztaltatik” (Luk 18-10-14; Új ford.).

Jézus megdorgálta őket a belső szentség hiányaért és képmutató, állhatatlan magatartásukért. „Jaj néktek képmutató írástudók és farizeusok! mert megdezsmáljátok a mentát, a kaprot és a köményt, és elhagyjátok amik nehezebbek a törvényben, az ítéletet, az irgalmasságot és a hívséget: pedig ezeket kellene cselekedni, és amazokat sem elhagyni. Vak vezérek, akik megszűritek a szűnyogot, a tevét pedig elnyelitek... Jaj néktek képmutató írástudók és farizeusok, mert hasonlóságot vagytok a meszelt sírokhoz, amelyek kívülről szépeknek tetszenek, belől pedig holtaknak csontjaival és minden undoksággal rakvák. Épen így ti is, kívülről igazaknak látszotok ugyan az emberek előtt, de belől rakva vagytok képmutatással és törvényteleniséggel.” (Máté 23,23-24; 27-28).

Nyomon követhetjük mennyire nem jutottak el az alapelvek érett felfogásáig, ha megtekintjük elveiket a Szombattal kapcsolatosan. Olyan buzgón igyekeztek megtartani a Szombatot, hogy elítélték Jézust, amiért meggyógyítja a betegeket szombatnapon (Márk 3,1-6). Nem ismerték fel, hogy Isten az emberért teremtette a szombatot, nem pedig megfordítva (Márk 2,27). Abból a célból alkotta, hogy pihenést és felüdülést biztosítson az embereknek. Ezért alapvetően helyes megmenteni és gyógyítani szombatnapon.

Ez példa megmutatja azt is, hogy a farizeusok miként vettek ki érvényes tanításokat Isten Igéjéből, és alkalmazták helytelenül, vagy terjesztették ki sokkal távolabb, mint ameddig az eredeti tanítás hatásköre terjedt. Ebben az esetben a Tízparancsolatra hivatkozva bírálták Jézust, amiért szombaton meggyógyított egy embert.

Külsőleg kinyilvánított szentségük ellenére az írástudók és a farizeusok az erkölcsi törvénynek csupán minimális szintjét vették figyelembe. Elsősorban az emberek elismerését akarták kivívni, nem pedig Isten tetszését elnyerni. „Minden ő dolgaikat pedig csak azért cselekszik, hogy lássák őket az emberek: mert megszelesítik az ő homlokszíjaikat: és megnagyobbítják az ő kötőseik peremét: És szeretik a lakomákon a fő helyet, és a gyülekezetekben az elől ülést. És a piacokon való köszöntéseket, és hogy az emberek így hívják őket: Mester, Mester!... Jaj néktek, képmutató írástudók és farizeusok, mert felemésztitek az özvegyek házát, és színből hosszan imádkoztok; ezért annál súlyosabb lesz a ti büntetésetek.” (Máté 23,5-7; 14).

Gyakran kikerülték a Szentírás szellemét kibúvókat kreálva törvényeik által. Például bevették egy olyan tant, amely mentesítette őket bizonyos eskük alól. Ha valaki a Templomra vagy az oltárra esküdött, semmisnek tekinthette az esküjét, míg ha valaki a Templom aranyára esküdött, vagy az oltáron lévő ajándékra, akkor az eskü megszeghetetlen volt (Máté 23,16-22). Ugyancsak létrehozta egy olyan tant, amely által megszabadulhattak az idős szülők gondozásának a felelősségéről, holott a szülők tiszteletét parancs írja elő. Ha egy fiú kijelentette, hogy azt a pénzt, amely szülei gondozásához szükséges, felajánlotta a Templomban, mint ajándékot, akkor nem kellett támogatnia szüleit (Márk 7,10-12). „Az Isten parancsolatját szépen félre teszték, azért, hogy a magatok rendelését tartsátok meg” (Márk 7,9; 13).

A farizeusoknak számos emberi rendelete volt, amelyek nem Isten rendelésén alapultak. Például ragaszkodtak a régiek hagyományához a szertartási mosakodásokban, és szemrehányást tettek Jézus tanítványainak, amiért nem veszik figyelembe ezeket a rituálékat (Márk 7,1-7). Az Úr azt válaszolta, hogy az embert szellemileg nem fertőzi meg az, ami kívülről jut a testbe, hanem azok a szennyes dolgok fertőztetik meg, amelyek az ember szívéből származnak (Márk 7,14-23).

A farizeusok törvényeskedése olyan elviselhetetlen szabályrendszert alakított ki, hogy senki sem tudta betölteni annak követeléseit. Péter úgy írja le korának törvényeskedő júdaizmusát, mint olyan jármot, amelyet maguk a zsidók sem tudtak elhordozni (Ap Csel 15,10). Jézus azt mondta a farizeusoknak: „nehéz és elhordozhatatlan terheket kötöznek egybe, és az emberek vállaikra vetik; de ők az ujjokkal sem akarják azokat illetni... De jaj néktek képmutató írástudók és farizeusok, mert a mennyeknek országát bezárjátok az emberek előtt; mivelhogy ti nem mentek be, akik be akarnak menni, azokat sem bocsátjátok be... megkerülitek a tengert és a földet, hogy egy pogányt zsidóvá tegyetek; és ha azzá lett, a gyehenna fiaivá teszitek őt, kétszerte inkább magatoknál” (Máté 23,4; 13; 15).

Látjuk ítélkező magatartásukat a példázatban szereplő önigazult farizeus esetében, aki előnyös összehasonlítást tett a maga számára a vámszedővel szemben. A farizeusok kíméletlenül elítélték Jézust, amiért vámszedőkkel és ismert bűnösökkel társalgott (Luk 7,30-39). Valójában nem érdekelte őket az veszendő világ szükséglete, hanem csak azzal törődtek, hogy fenntartsák törvényeskedő szabályrendszerüket és hatalmukat e rendszeren belül.

A törvényeskedés helytelen alternatívái

Sokan azok közül, akik felismerik a törvényeskedésben rejlő veszélyeket, elutasítják azt, de ennek következtében mindenestül elvetik a szentség gyakorlását is. Gyakran a következő történet: az egyik generáció felfedezi az életet megváltoztató kapcsolatot Istennel és követi a bibliai szentséget. Hozzáigazítják egész életmódjukat a világtól való elszakadás és Istennek való oda-szentelés követelményének, majd átadják ezt az újonnan felfedezett életmódot a következő generációnak. Valahol, a jövőd generációnak való átadás során belopózott a törvényeskedés. Ami elkezdődött, az örömteli meghódolás Isten akaratának, rögzített szabály- és rendeletgyűjteményé vált, melyet a hagyománnyal és a szertartásokkal támasztottak alá.

Végül egy nemzedék fellázad e rideg, száraz rendszer ellen, és elkezd megkérdőjelezni annak értékrendjét. Néha nem ismerik fel, hogy hasznos és értékes igazság rejlik bennük, noha helytelen formában; sok helyes dolgot tanítottak rossz cél érdekében. Amikor örömdetes módon elutasítják a törvényeskedést, elvetnek valódi szentség-alapelveket is és azok érvényes gyakorlati alkalmazását. Kiöntik a gyermeket is a fürdővízzel.

Ebben az esetben az előző generáció a hibás, amiért erőtlenné tették az igazságot saját bibliaellenes megközelítésű tanításaikkal. Másfelől az új generáció is hibázott, amiért nem tanulmányozta imádsággal ezeket a tantételeket és nem ébresztettek magukban őszinte szeretetet az igazság iránt mindenáron. Látják a törvényeskedő irányvonalat, amelyet helyesen elutasítanak, de az alkalmat mentségül használják fel valamennyi szentség-követelmény figyelmen kívül hagyására és hogy belemerüljenek a test kívánságaiba. A probléma gyökere mindkét oldalon az, hogy nem szenteltek elegendő időt Isten Igéjének komoly, imádságos tanulmányozására.

Némelyek úgy vélik, hogy félre kell tennünk a szentség-követelményeket, ha ébredést akarunk elérni. Sohasem szabad azonban feláldoznunk a minőséget a mennyiség érdekében. Valójában minél inkább kihangsúlyozzuk az Isten Igéjének betartását, annál inkább részünk lesz igazi, apostoli ébredésben. Nem kell, hogy egy gyülekezet törvényeskedő legyen ahhoz, hogy hangsúlyozza az életszentséget. Ugyanakkor nem kell egy gyülekezetnek ezzel ellentétesen a világias-ság szélsőségébe esnie, ha növekedni akar. Egy hagyományos, szentség-hívő egyház is növekedhet. Valójában a legtöbb nagy ébredési gyülekezetünk erősen támogatta az életszentséget gyakorlati szinten.

Röviden, sokan azt feltételezik, hogy a törvényeskedés megfelelő alternatívája az antinomianizmus (törvénynélküliség), a felelősség nélküli szabadság, vagy a libertinizmus (nincsenek erkölcsi korlátok). Azt állítják, hogy lehetséges belső szentség a külső megjelenésre és viselkedésre vonatkozó útmutató nélkül is. Ez a magatartás azonban teljességgel ellene mond Isten Igéjének. Az igazi szentség nem szabadságot jelent arra, hogy úgy viselkedjünk és olyan külsővel járjunk, mint a világ, hanem arra jelent szabadságot, hogy ne hasonuljunk a világhoz. A szellemi szabadság nem az igazság alól való szabadság, hanem annak szabadsága, hogy ismerjük és alávetjük magunkat az igazságnak. Nincs igazi szabadság az igazságon kívül: „És megismeritek

az igazságot, és az igazság szabadokká tesz titeket.” (Ján 8,32). Az igazi szellemi szabadság nem szabadság a bűnre, hanem szabadság a bűn köteléke alól.

Az erkölcsi törvény fontossága

El kell utasítanunk a törvényeskedést, mivel alkalmatlan arra, hogy valódi szentséget hozzon létre, de nem szabad elutasítanunk Isten erkölcsi törvényét, vagy annak szükségességét, hogy engedelmeskedjünk Isten Igéjének. Istennek mindig voltak törvényei; mindig voltak határozott parancsai, amelyeknek engedelmeskedniük kellett az embereknek. Még az ártatlanság idején, az Édenkertben is felállított Ádám és Éva számára egy sajátos tilalmat. Isten erkölcsi tulajdonságai sohasem változnak, ezért soha nem változnak erkölcsi törvényei sem.

Egyre többet jelentett ki erkölcsi törvényeiből az Ószövetségtől az újszövetségi időkig, de soha nem törölte el azokat. Jézus Maga szögezte le, hogy a törvény vagy a parancsolatok továbbélnék az újszövetségi egyházban is. „Ha engem szerettek, az én parancsolataimat megtartsátok... Ha valaki szeret engem, megtartja az én beszédemet” (Ján 14,15; 23). Meghagyta tanítványainak, tanítsák meg a megtérőket, „hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek” (Máté 28,20).

Jézus nem azért jött, hogy eltörölje a törvényt, hanem hogy betöltse. A *The Interpreter's Dictionary of the Bible* helyesen állapította meg: „A hagyományos megkülönböztetés az Ószövetséget a törvény korszakának, az Újszövetséget pedig az isteni kegyelem korszakának nevezi, alap vagy megokolás nélkül. Az isteni kegyelem és könyörületesség a törvény előfeltétele az Ószövetségben, Isten kegyelme és szeretete pedig megmutatkozik az újszövetségi események feljegyzésében, melyek az új szövetségbeli törvényes kötelezettségekről szólnak... Pál polémiája a törvénnyel a Galata és Római levélben a törvény felfogása ellen irányult, amely semmi esetre sem jellemzi az Ószövetséget, mint egészet”.¹ Rousas Rushdoony azt írja: „Nincs ellentmondás a törvény és a kegyelem között. A Jakab levelében felvetett kérdés a hit és a cselekedetek között merült fel, nem pedig a hit és a törvény között. A júdaizmus közbenjáróvá tette a törvényt Isten és az ember között, valamint Isten és a világ között. A törvénynek ez a felfogása volt az, amelyet Jézus kifogásolt. Maga Jézus, mint Közbenjáró, elutasította a törvény közbenjáróként való felfogását annak érdekében, hogy visszaállítsa a törvénynek Isten által kijelölt szerepét, a szentség útját. Megalapozta a törvényt, bűnbocsánatot osztva mint a törvény szerzője, teljes támogatásával állva a törvény mellett, mely elítélő szavával bűnössé nyilvánította az embert. A törvényt csak mint közbenjárót és a megigazulás forrását utasította el. Jézus teljességgel elismerte a törvényt és engedelmeskedett neki. Csupán a törvény abszurd magyarázata volt az, amit elvetett”.²

Amikor Jézus szembehelyezkedett korának zsidó törvényeskedésével, utalt arra, hogy az igazi szentség még ennél is magasabb követelményeket állít szellemileg. „Mert mondom néktek, hogy ha a ti igazságotok nem több az írástudók és farizeusok igazságánál, semmiképpen sem mehettek be a mennyeknek országába.” (Máté 5,20). Jézus felismerte, hogy a farizeusok a legtöbb esetben helyes tanítást vallanak. Tanításaikat nem vetette el olyan mértékben, mint ahogyan elutasította viselkedésüket és következetlen magatartásukat. Azt mondta az embereknek: „Az írástudók és a farizeusok a Mózes székében ülnek: Annakokáért amit parancsolnak néktek, mindazt megtartsátok és megcselekedjétek; de az ő cselekedeteik szerint ne cselekedjétek. Mert ők mondják, de nem cselekszik.” (Máté 23,2-3).

A farizeusok olyan megszállottan ragaszkodtak a törvényhez, hogy még a legcsekélyebb termés után is tizedet fizettek, amely a kertjeikben termett. Jézus megdorgálta őket, amiért a legapróbb részletekre ügyelnek, miközben figyelmen kívül hagynak sokkal fontosabb szellemi dolgokat. Manapság azt mondhatnánk, hogy a részletek túlzott figyelembevétele nem probléma, ha a motivációk és a szándék tiszta. Jézus azonban nem megdorgálta a lelkiismeretes tizedfizetést, hanem valójában elítélte azt. Ő az Isten Igéjének való engedelmességet csak mindkét szempontból hagyta jóvá; a látszólag jelentéktelen részleteknek és a nagyobb tanításnak egyaránt engedelmeskedni kell (Máté 23,23).

A hit általi megigazulás tanítása nem rontja le a törvény alapelvét, hanem megalapozza azt (Róma 3,31), mivel nem volna szükségünk megigazulásra, ha nem volna törvény, amely elítél minket. Isten törvénye a hívő szívébe van beírva (Zsid 10,16). A Lélek képesnek tesz bennünket

arra, hogy betöltsük azt az igazságot, amelyet a törvény tanít, de nem képes létrehozni (Róma 8,4).

Amint láttuk, Pál elutasította a szertartási törvényeket, amelyek megtiltják a keresztényeknek, hogy megérintsék, megízleljék, vagy magukhoz vegyék az ételeket, amelyeket szertartásilag tisztátalannak tekintendők (Kol 2,14-23). Némelyek manapság arra használják fel ezt a tanítást, hogy elvessenek minden erkölcsi útmutatót és korlátot a világi magatartással szemben. Pál azonban azt is írta: „tisztátalant ne illessetek” (II Kor 6,17). Pál nem mond ellent önmagának.

A keresztényeknek ma is kerülniük kell az erkölcstelen, istentelen, világi dolgokat. A szertartási törvények eltöröltettek, de ma is van a világban sok olyan tevékenység, amelyet a keresztényeknek kerülniük kell, mint erkölcsileg és szellemileg tisztátalan dolgot. Pál még össze is hasonlítja a keresztény életet egy sportversennyel, amelynek bizonyos szabályai vannak. Ezeket a szabályokat be kell tartani a győzelem eléréséhez. „Ha pedig versenyez is valaki, nem nyer koszorút, ha nem szabályszerűen versenyez” (II Tim 2,5; Új ford.).

Istennek ma is van határozott, gyakorlati útmutatója ahhoz, mit tegyen az ő népe, vagy mit ne. Ahogyan J. C. Ryle megjegyezte: ha követjük a törvényeskedés egyesek által alkalmazott meghatározását, akkor Krisztus hegyi beszéde és Pál leveleinek számos része mind törvényeskedőnek nevezhető.

Néhányan azt gondolják, hogy az erkölcsi törvények általunk történő gyakorlati alkalmazása túl korlátozó. Az erkölcsi törvény valóban korlátozó erő, de nem káros. A bűnös természetnek szüksége van korlátokra vágyai felett. A szellemi embernek szüksége van védelemre a világ gonosz dolgaival szemben. A vasúti sínek helyes irányba vezetik a vonatot; nélkülük a vonat nem menne sehová. A gravitáció a földhöz köt minket; nélküle lesodródna saját kis világunkról és meghalnánk. A gravitáció tartja a Földet összeköttetésben a Nappal; nélküle a Föld kirepülne a saját elkülönített pályájáról, és eltűnne róla az életet fenntartó fény, meleg és energia, amelyet a Napnak köszönhet.

A part meghatározza a folyó irányát és a mederben tartja azt. Ha a partot távolabbra húznánk anélkül, hogy a víz mennyiségét növelnénk, a folyó elveszítené az erejét és a sebességét. Ha eltüntetnénk a partot, a folyó ereje szétfolyna vele együtt, és nem érné el a célját. Elveszítené folyó mivoltát. Hasonlóképpen a szentség-tanítás sem kényszerít minket, hogy szoros kapcsolatban legyünk egy szent Istennel, Aki a mi életünk és erőnk forrása. Megóvjá mivoltunkat, mederben tartja szellemi energiánkat, irányt biztosít, és növeli szellemi erőnket, így biztonsággal megérkezhetünk végső célunkhoz.

A kert körüli kerítés nem azért van, hogy korlátozza a kert szabadságát, hanem hogy megoltalmazza a szabadságát. A kerítés védi a kertet a külső behatolástól, amely tönkretenné vagy elpusztítaná a kertet. Hasonló módon a szentség-tanítás sem korlátozza szabadságunkat Krisztusban, hanem megóv minket a gonosztól, amely lerombolná szabadságunkat.

A törvényeskedés elvetése során óvakodnunk kell attól, hogy elutasítsuk az erkölcsi törvényeket vagy azok gyakorlati alkalmazását. Fenn kell tartanunk határozott bibliai tanításokat csakúgy, mint a bibliai alapelvek érvényes alkalmazását modern társadalmunk helyzeteire. Nem szabad megengednünk sem egyesek törvényeskedő tanítását, sem mások „antitörvény” tanítását, hogy letérítsenek bennünket a szentség pályájáról.

Isten természete: Szentség és szeretet

Azok, akik elutasítják az erkölcsi törvényt és a gyakorlati szentséget, nem értik, hogy a szentség Isten alapvető jellemvonása, melytől minden egyéb erkölcsi tulajdonsága függ. Legfőképpen pedig Isten szentsége az alapja az ő szeretetének, és ad irányt ennek a szeretetnek. Isten szentsége határozza meg szeretetét és nem fordítva. Mivel ő szent, nem szeret semmit, ami bűn vagy gonosz. Mivel ő szent, szeretete pártatlan és örök, és nem önkényes, szeszélyes, vagy állhatatlan. Isten szeretete soha nem kerül ellentmondásba szentségével és nem lép túl azon.

A bűn közvetlen kihívás Isten szuverenitásával szemben és szentségének megsértése. Istent soha nem ösztönzi arra a szeretete, hogy elnézze a bűnt, mert a bűn ellenkezik alapvetően szent természetével. Amikor Isten megbocsátja a bűnt, nem egyszerűen elnézi, hanem elfogadja Krisztus halálát, mint a bűn kielégítő büntetését. Ilyen módon Isten szeretete bűnbocsánatot adhat

anélkül, hogy megsértené igazságát. „Mert az Isten őt rendelte engesztelő áldozatul azoknak, akik az ő vérében hisznek, hogy igazságát megmutassa. Isten ugyanis az előbb elkövetett bűnöket elnézte türelme idején” (Róma 3,25; Új ford.). Krisztus halála megmutatta, hogy Isten büntetést követel minden bűnért. Ha hiszünk Krisztusban, mely magában foglalja a bűnből való megtérést és Isten Igéjének való engedelmességet, akkor Krisztus halála megfizeti a büntetést bűnünkért. Máskülönben nekünk kell elszenvednünk a bűneinkért járó büntetést.

Betöltekezés Szent Lélekkel

Mivel a szentség Isten alapvető tulajdonsága, amikor betöltekezünk Isten Szent Lelkével, egy szent természettel töltekezünk be. A szentség nem külső törvény, hanem új természetünk belső része. A Lélek bensőnkbe írja Isten erkölcsi törvényét, nem kőtáblákra, hanem szívünk hústábláira (Jer 31,31-33; Zsid 10,16). A Lélek erőt ad az igazságban való élethez. (Lásd Róma 8,2-4-et és ennek az Igerésznek a megvitatását az I. fejezetben).

Ha Istennek élünk, nem csupán szabályok külső gyűjteményét követjük, hanem a bennünk lakozó Szent Lélek természetét. Azért élünk szentül, mert ez maga az új ember és ez is akar lenni. Azért kerüljük a bűnt és a világiasságot, mert azok összeegyeztethetetlenek új természetünkkel. Még mindig küzdünk a régi természet visszatérő kívánságai és vágyai ellen, de ez belső küzdelem. Semmilyen hatalom nem kényszeríthet ránk szabályokat kívülről; korlátokat állítunk bűnös természetünk elé, mert nem óhajtuk többé a testet követni, hanem a Lélek követése a célunk. Ahogyan Bruce mondja: *a különbség a törvényeskedés és a kereszténység között abban rejlik, hogy az utóbbihoz a Lélek ruház fel erővel.*

Hit

Hit által nyerhetjük el a Lelket, Aki felruház minket erővel ahhoz, hogy szentül éljünk. Hit által cselekszünk Isten akarata szerint és engedelmeskedünk az ő Igéjének.

Az Istenben való hitnek elkerülhetetlen következménye az Istennek való engedelmesség (Ap Csel 6,7; Róma 1,5; 10,16; 16,26; Jak 2,14,26). Ha hiszünk Istenben, hiszünk az Ő Igéjében, és ha hiszünk az Ő Igéjében, elfogadjuk annak tanításait, és alkalmazzuk azokat életünkre. Hit által fogadjuk el Krisztus kiengesztelését, mint elégségeset a mi üdvösségünkhöz, és alkalmazzuk az Ő halálát, eltemetését és feltámadását a mi életünkre. Különösen pedig hit által térünk meg, fogadjuk el bűneink lemosását a vízkeresztségben és vesszük magunkhoz a Szent Lélek keresztségét. Hit által járunk Istennel folyamatosan végső üdvösségünkig. (Teljes megvitatását a hitnek és a szükségszerűen velejáró engedelmességnek és cselekedeteknek, lásd David Bernard *Újjászületés* c. könyvének 2. fejezetét.)

Szeretet

Az Istenbe vetett hitünk feltételezi szeretetünket Isten iránt, az Ő Igéje és szentsége iránt. Szeretet nélkül hiábavaló minden arra irányuló kísérletünk, hogy Istennek éljünk (I Kor 13,1-13; Jel 2,1-7). Ha szeretjük Istent, engedelmeskedünk parancsolatainak, és törekszünk a szentség kialakítására életünkben (Ján 14,15; 23; I Ján 2,3-6). Ha igazán szeretjük Istent, következetesen gyűlöljük a gonoszt (Zsolt 97,10), és törekszünk hasonlónak válni a mi szent Istenünkhöz. Minél jobban szeretjük Istent, annál inkább vágyakozunk a szentség után.

A szeretet sokkal erőteljesebb és követelőbb erő, mint a törvény, mert a szeretet mindig többet nyújt a köteleésnél. Az Isten iránti szeretet arra ösztönzi az embert, hogy sokkal közelebb kerüljön Istenhez magatartásban és fegyelmezett életben egyaránt, mint amennyire a törvényeskedés lehetővé teszi. A szeretet arra ösztönzi az embert, hogy elkerüljön mindent, ami Isten nemtetszését váltja ki, vagy ami akadályozza a szoros együttlétet Istennel. A szeretet elutasít mindent, ami nem egyértelműen összeegyeztethető a kegyességgel, vagy ami nem hasznos a keresztény számára, még ha a szabályok nem is kifejezetten bélyegezik azt bűnnek. Ilyen módon a szeretet alapelve helyreállítja Mózes törvényét, vagy törvényesít egy szabálygyűjteményt.

A törvényeskedés elvetésének nagyobb szentséghez kell vezetnie, mind belsőleg, mind külsőleg. Ezt ábrázolja a következő diagram:

[illegible]

A törvényeskedéssel szembeni helyes keresztény alternatíva tehát a szeretet, a hit és a Lélek által való élet. Ha szeretjük Istent, hiszünk az ő igéjében, és az ő Szent Lelke szerint járunk, alkalmazni fogjuk a szentség-alapelveket életünk minden helyzetében. Nem fogunk emberi rendelesektől függeni, hanem Isten Igéjének tanításaiban bízunk, és Isten bennünk lakó Lelkének vezetésében. Ily módon győzhetünk a törvényeskedés veszélyével szemben.

Kaptunk alapelveket, amelyek irányítják viselkedésünket minden körülmények között. Nem a minimális követelményszintre kell törekednünk, hanem az alapelvek alkalmazására minden helyzetben, legyen az régi vagy új. Ne legyünk képmutatók, hanem igyekezzünk arra, hogy mindenkor a bibliai alapelvek szerint éljünk, melyek függetlenek a kultúrától, kortól vagy földrajzi helytől.

A hit és a szeretet még buzgóbbakká tesz bennünket a bűnösök üdvösségre vezetésében, mint magatartásuk megváltoztatásában. Amikor újjászületnek, vágy költözik a szívükbe és erőt nyernek ahhoz, hogy megváltozzanak, anélkül, hogy erőszakos, diktatórikus módszerrel taníta-

nánk őket. Bizalmunk az Isten Igéjében rejlő erőn, a Lelken és a személyes példamutatáson alapul. Ahelyett, hogy azonnal szabályokkal terhelnénk az új megtérőket, szeretetet, megértést és türelmet kell tanúsítanunk irántuk, hogy érettségre jussanak el a növekedés személyes szintjén. Hirdetnünk kell, hogy a szentség az üdvösség eredménye, és hogy a bibliai alapelvek képezik az alapját minden gyakorlati útmutatónak. A gyakorlati szentség valóban biblikus és egy őszinte megtérő be fogja ezt látni, ahogy egyre érettebbé válik.

Összefoglalásul el kell vetnünk a törvényeskedést, és ugyanakkor hangsúlyoznunk kell a gyakorlati szentséget. Ez akkor lehetséges, ha teljes hittel támaszkodunk Jézus Krisztusra, engedjük, hogy életünket az iránta való szeretet uralja, őszintén törekszünk az Isten Igéjének való engedelmségre, alávétjük életünket a bennünk lakozó Szent Léleknek, és személyes erőfeszítéseket teszünk, hogy alkalmazzuk a szentség-alapelveket életünkben.

Lábjegyzetek

¹. "Law in the OT," *The Interpreter's Dictionary of the Bible* (New York: Abingdon), III, 7.

². Rushdoony, Rousas. *The Institutes of Biblical Law* (Phillisburg, N.J.: Presbyterian and Reformed Publishing Co., 1973), 6-7. old.

A KERESZTÉNY SZABADSÁG

„Mert ti szabadságra hívtatok atyámfiai; csakhogy a szabadság ürügy ne legyen a testnek, sőt szeretettel szolgálatok egymásnak” (Gal 5,13).

A bibliai kereszténység nem egy gyötrelmes élet, hanem a szabadság élete. Sajnos némelyek arra használják fel ezt a tényt, hogy igazolják elutasításukat a gyakorlati szentség tanításával szemben. Vannak, akik az erkölcsi törvény sok fontos tényezőjét elutasítják ennek az ürügyén. A 3. fejezet rámutat, hogy a törvényeskedés elvetése nem törli el az erkölcsi törvényeket és nem igazolja a szabadosságot. Ez a fejezet a Krisztusban való szabadság bibliai jelentését tárgyalja és bemutatja, hogy a keresztény szabadság nem teszi szükségtelenné a személyes szentséget.

Szabadság a bűntől

Először és legelsőként a keresztény szabadság azt jelenti, hogy többé nem vagyunk a bűn köteléke alatt. Megtérésünk előtt a bűnös természet hatalmában voltunk, és nem tudtunk egyebet tenni, mint vétkezni. Ha látszólag legyőztük a bűnt az egyik területen, az visszanyerte előnyét életünk egy másik területén.

Most a Szent Lélek által hatalmunk van a bűn felett - hatalom arra, hogy ne vétkezzünk. Szabadon választhatunk, hogy vétkezzünk, vagy nem vétkezzünk. Természetesen mint keresztényeknek, nem szabad a bűnt választanunk. Ha visszaélünk szabadságunkkal, és újra a bűnben való életet választjuk, lemondunk újonnan elnyert szabadságunkról. Amikor egy fegyenc visszanyeri szabadságát, szabadon visszatérhet a társadalomba; nem arra kapta a szabadságát, hogy nap mint nap visszatérjen a börtönbe. Hasonlóképpen mi is azért nyertünk szabadságot a bűn alól, hogy közösségünk legyen Istennel, és ne térjünk vissza a bűn rabszolgaságába. Mert elsősorban azért lettünk szabadok, hogy engedelmeskedjünk Istennek, és az ő szolgálói legyünk.

„Mert a bűn ti rajtatok nem uralkodik; mert nem vagytok törvény alatt, hanem kegyelem alatt. Mit is tehát? Vétkezzünk-e mivelhogy nem vagyunk törvény alatt, hanem kegyelem alatt? Távol legyen. Avagy nem tudjátok, hogy akinek oda szánjátok magatokat szolgáló az engedmességre, annak vagytok szolgálói, akinek engedelmeskedtek: vagy a bűnnek halálra, vagy az engedmességnek igazságra? De hála az Istennek, hogy jóllehet a bűn szolgálói voltatok, de szívetek szerint engedelmeskedtek a tudomány azon alakjának, amelyre adattatok. Felszabadulván pedig a bűn alól, az igazságnak szolgálóivá lettetek... Mert amiképpen oda szántátok a ti tagjaitokat a tisztátalanságnak és a hamisságnak szolgálóivá a hamisságra: azonképpen szánjátok oda most a ti tagjaitokat szolgálóivá az igazságnak a megszenteltetésre. Mert mikor a bűn szolgálói valátok, az igazságtól szabadok valátok... Most pedig minekutána felszabadultatok a bűn alól, szolgálóivá lettetek pedig az Istennek: megvan a gyümölcsötök a megszenteltetésre, a vége pedig örök élet” (Róma 6,14-20; 22).

Az ember vagy a jót vagy a gonoszt, Istent vagy a Sátánt szolgálja. Vagy örök életben részesül, vagy halálban. Nincs középút, amelynek alapján az ember úgy élhetné az életét, hogy egyik mellett se döntsön.

A keresztény szabadság nem azt jelenti, hogy egy keresztény szabadon azt teheti, ami neki tetszik, anélkül hogy törődne Isten akaratával. Isten akaratának figyelmen kívül hagyásával automatikusan a világot, a bűnt és a Sátánt választja. Szabadnak lenni Isten akaratától automatikusan azt jelenti, hogy alávetjük magunkat a bűn uralmának. Szabadnak lenni a bűntől automatikusan azt jelenti, hogy Isten akaratának rendeljük alá magunkat. Meghatározásul tehát, a keresztény szabadság gyakorlása azt jelenti, hogy szabadok vagyunk a bűn kötelekeitől, engedelmeskedünk Istennek, és őt szolgáljuk, amely egyúttal az „igazság szolgálatát” jelenti „megszenteltetésre” és „gyümölcsök” termését, ugyancsak „megszenteltetésre”.

Szabadság a törvény alól

A keresztyén szabadság a törvény alól való szabadságot is jelenti. Amint azt a 3. fejezetben és a fentebbi részben is tárgyaltuk, a keresztyén szabadság nem jelentheti azt, hogy az erkölcsi törvény eltöröltetett. Sokkal inkább azt jelenti, hogy szabadok vagyunk az ószövetségi törvényektől legalább négy tekintetben: szabadok vagyunk 1) a törvény büntetésétől, 2) attól a törekvéstől, hogy csupán emberi erőfeszítés által töltsük be a törvényt, 3) a törvény romboló hatalmától, melyet az ember törvényszegése okoz, és 4) a szertartási törvényektől.

Először is szabadok vagyunk a törvény büntetésétől és ítéletétől. A törvény halálra ítélt minket, de amikor alkalmazzuk Krisztus kiengesztelését életünkre, bocsánatot nyerünk: „Krisztus váltott meg minket a törvény átkától” (Gal 3,13). A törvénynek nincs többé hatalma elítélni minket, ha Krisztusban vagyunk.

Másodszor szabadok vagyunk attól a törekvéstől, hogy csupán emberi erőfeszítés által töltsük be a törvényt. Természetesen Isten sohasem gondolta azt, hogy a törvény önmagában képes megigazítani; az üdvösség sohasem cselekedetekből fakad, hanem mindig kegyelemből hit által (Ef 2,8-9), úgy a törvény előtt, mint a törvény után (Róma 4,1-12). Isten azért adta a törvényt, hogy meghatározza mi a bűn, bizonyítsa az ember végérvényes bűnösségét és azt, hogy az embernek szüksége van Isten kegyelmére és rámutasson Krisztusra (Róma 3,20; 5,20; 7,7; Gal 3,24).

Annak érdekében, hogy ezeket a célokat betöltsse, Isten alávetette az embert a törvénynek, noha az embernek nem volt ereje azt betölteni. Isten népe ténylegesen a törvény szolgája volt, mint amikor egy gyermekkel úgy bánnak, mint egy szolgával (rabszolgával), aki a tanítómesterek (gyámok) és gondviselők keze alatt van, amíg érett korú nem lesz (Gal 4,1-11; 21-31).

Isten népe számára az Ószövetségben nem állt rendelkezésre a Szent Lélek teljes ereje, hogy naponta győzedelmeskedjenek a bűn felett (Róma 8,3-4; Zsid 8,7-13; I Péter 1,10-12). Soha nem voltak képesek a törvény követelményei szerint élni, mert csak az erőtlen, bűnös testre támaszkodhattak. Megváltást nyertek hit által, mely abban a korban az Isten tervének való engedelmeségben jutott kifejezésre; megpróbálták betölteni a törvényt és folyamatosan áldozatokat mutatnak be engesztelésül a kudarcaikért.

Krisztus evangéliuma szabadulást hozott számunkra a törvénynek e szolgaságából. Krisztusban hit által elnyerhetjük Krisztus igazságát a törvény cselekedetei nélkül (Róma 3,28). A Szent Lélek által betölthetünk minden igazságot, amit a törvény megkövetel, de nem tud megadni. Isten a Krisztusba vetett hit által igaznak tekint minket, és fokozatosan igazzá tesz (megszentel), ha mi alávetjük magunkat bennünk lakozó Lelkének és együttműködünk vele. Ahelyett, hogy egy külsőleg kirótt törvénynek lennénk alávetve, a szívünkbe fogadhatjuk Isten erkölcsi törvényét, mint az újjáteremtett természet részét.

„Mert amíg test szerint éltünk, a bűnök törvény által szított szenvedélyei hatottak tagjainkban, amelyek a halálnak termettek gyümölcsöt. Most azonban, miután meghaltunk annak a számára, ami fogva tartott minket, megszabadultunk a törvénytől, úgyhogy az új életben a Lélek szerint szolgálunk, nem pedig az Írás betűje szerint, mint a régiben” (Róma 7,5-6; Új ford.).

„Nincsen azért immár semmi kárhoztatásuk azoknak, akik Krisztus Jézusban vannak, kik nem test szerint járnak, hanem Lélek szerint. Mert a Jézus Krisztusban való élet lelkének törvénye megszabadított engem a bűn és a halál törvényétől. Mert ami a törvénynek lehetetlen vala, mivelhogy erőtlen vala a test miatt, az Isten az ő Fiát elbocsátván bűn testének hasonlatosságában és a bűnért, kárhoztatá a bűnt a testben. Hogy a törvénynek igazsága beteljesüljön bennünk, akik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint” (Róma 8,1-4).

„Ha azonban a Lélektől vezéreltetek, nem vagytok a törvény alatt... De a Léleknek gyümölcse: szeretet, öröm, békesség, béketűrés, szívésség, jóság, hűség, szelídség, mértékletesség. Az ilyenek ellen nincs törvény” (Gal 5,18; 22-23).

„Ekként a törvény Krisztusra vezérlő mesterünké lett, hogy hitből igazuljunk meg. De minekutána eljött a hit, nem vagyunk többé a vezérlő mester alatt” (Gal 3,24-25).

Harmadszor szabadok vagyunk a törvény romboló hatalmától, melyet az ember törvényszegése okoz. Sok zsidó helytelenül azt hitte, hogy megigazulhat pusztán a törvény cselekedetei által (Róma 9,31-10,4). Durva eltorzítása volt ez Isten eredeti szándékának a törvényadást illetően.

A törvény, amely önmagában jó volt, valójában ártalmas erővé vált, mivel tőle várták az üdvösséget, és így elvetették Krisztust. Pál támadta korának ezt a törvényeskedő gondolkodásmódját. Az Ap Csel 15-ben, valamint a Római és a Galata levélben elutasította ezt a tanítást, melyet némely zsidóból lett keresztény hirdetett.

Lewis Smedes helyesen magyarázza meg ezt a problémát: „Amikor a törvény eljött, a 'test' az önmegigazítás eszközévé tette azt. A törvény egy vallási rendszer részévé vált, amely támogatta az ember önelégültségét. Az emberi óriási csalásának cinkosa lett. Ez volt a júdaista vallási rendszer, melyet Pál Krisztus ellenségének ismert fel. A törvényt kiforgatták: ahelyett, hogy tanúbizonyság lett volna az ember megváltásának szükségességére, az önmegváltás módszerül szolgált. A törvény belső jelentését elfelejtették... Így társa lett a testnek a bűnben. A bűn pedig halált nemz.”¹

Smedes egyúttal összefoglalja a keresztény szabadság valódi jelentését: „Világos, hogy a Krisztusban való szabadság nem mentesít minket az erkölcsi törvények betartása alól... Ez megváltoztatja a törvényről alkotott nézetünket. Először felismerjük ostobaságunkat, amellyel azt gondoltuk, hogy a törvény segítségével erkölcsös életet élhetünk. Mi azonban erőtlenekek vagyunk és a törvény képtelen számunkra védelmet nyújtani. De Krisztus új szövetséget hozott létre; most az ő uralma alatt vagyunk, Aki az Úr, és a Lélek képessé tesz minket arra, hogy 'betöltsük a törvény igazságát.'”² Smedes azzal fejezi be, hogy a törvény a Krisztusnak való alávetettséget tanítja és a Lélek vezetésének való engedelmességet. Röviden, szabadok vagyunk a törvény ítéletétől, így szabadon szolgálhatunk a Léleknek.

Végül kifejezetten szabadok vagyunk az ószövetségi szertartási törvényektől (Márk 7,15; Gal 3,24-25; 4,9-11; 21-31). Isten arra használta a szertartási törvényeket - köztük a véres áldozatokat, az étkezési törvényeket, a körülmetélkedést, a szombatokat és az ünnepeket - hogy előképezzék és előrevetítsék az igazságot, mely Krisztusban és az ő evangéliumában jön el. Most, hogy már eljött az, amit előképeztek, többé nincs szükségünk az előképekre. „És titeket, kik holtak valátok a bűnökben és a ti testeteknek körülmetéletlenségében, megelevenített együtt ő velem, megbocsátván minden bűnötöket. Azáltal, hogy eltörölte a parancsolatokban ellenünk szóló kézírást, amely ellenünk volt nekünk, és azt eltette az útból, odaszegezve azt a keresztfára... Senki azért titeket meg ne ítéljen evésért, vagy ivásért, avagy ünnep, vagy újhold, vagy szombat dolgában: Melyek csak árnyékai a következendő dolgoknak, de a valóság Krisztusé” (Kol 2,13-14; 16-17). Az újszövetségi egyház tehát elutasította a zsidó törvények kiszabását a pogány keresztényekre (Ap Csel 15).

Szabadság a nem erkölcsi dolgokban

A szertartási törvények alól való szabadságnak megfelelően a keresztények szabadok a nem erkölcsi dolgok tekintetében. A keresztény általában szabadon részt vehet minden olyan tevékenységben vagy gyakorlatban, amely nem sérti a bibliai erkölcsöket. Szabadon követheti egyéni megítélését és lelkiismeretét az olyan területeken, melyeket a Biblia nem említ.

A Róma 14 útmutatót ad az olyan helyzetekre, melyekről a lelkiismeret különbözőképpen vélekedik. Ez a fejezet az erkölcsileg közömbös dolgokról szól, ezért körültekintően kell annak tanításait alkalmaznunk szövegösszefüggésén belül. Az első vitatott téma, melyről Pál említést tesz, a húsevés. Ez vonatkoztatható a vegetarianizmusra, a bálványáldozati húsról vagy a zsidó törvények által tisztátalannak nyilvánított húsról. Másodszor Pál bizonyos napok helyes figyelembevételét tárgyalja, mint például a szombatok és más zsidó szent napok. A fejezet további részében Pál említi a borivást (bármilyen szőlőital ivását). Ez ugyancsak szerepel a zsidó törvényben, mert a szőlő leve szertartási szempontból lehetett tisztátalan (Dán 1,8-16) vagy tiltott a nazireusi eskü alapján (IV Móz 6,3).

A fenti eseteket tekintve az Újszövetség sehol sem tiltja a kérdéses dolgot, de azt kifejezetten tiltja, hogy bárki szabályokat alkosson ellenük (Ap Csel 15,19-29; Kol 2,16; I Tim 4,1-5). Ez a fejezet nem az erkölcsileg kifogásolható gyakorlatokkal foglalkozik, sem az Isten Igéje által elítélt magatartással.

Tekintettel ezekre az erkölcsileg semleges témákra, Pál számos fontos útmutatást ad: 1) Nem szabad elítélnünk másokat, de el kell kerülnünk az ezekkel kapcsolatos vitákat is. Aki részt

vesz valamilyen gyakorlatban, ne vesse meg vagy tegye nevetségessé azt, aki nem vesz benne részt. Aki kerül valamilyen gyakorlatot, ne ítélje el azt, aki részt vesz abban. 2) Minden embernek rendelkeznie kell saját meggyőződéssel és követnie kell azt. Ha annak, aki valamilyen gyakorlatot követ, hite van szabadságában, ahhoz kell tartania magát; ha kétségei vannak, abba kell hagynia, amit tesz. Annak, aki kerül valamit, továbbra is kerülnie kell, ha bármily csekély kétség is felmerül benne. 3) Bármit is tesz valaki, az Úrnak kell tennie, ami azt jelenti, hogy azzal a meggyőződéssel, mely szerint mindenben az Úrnak engedelmeskedik és Őt dicsőíti. Mindenben el kell fogadnia Krisztus uralmát. 4) A kereszténynek egyetlen esetben sem szabad engednie, hogy keresztény szabadságának gyakorlása akadályt állítson egy másik keresztény elé. Mások megítélése helyett magunkat kell megítélnünk, hogy cselekedeteink ne váljanak mások számára megbotránkozás kövévé. Nem szabad hagynunk, hogy szabadságunkkal romboljunk másokat vagy Isten munkáját, hanem mindenben a bélességre és az építésre kell törekednünk.

Pál elmagyarázza a keresztény szabadság helyes gyakorlását a bálványáldozati hússal kapcsolatosan is (I Kor 8,1-13; 10,23-33). Mivel a bálvány semmi, nincs semmi erkölcstelen vagy veszélyes az olyan hús fogyasztásában, amelyet bálványnak áldoztak fel. Ha azonban mások látják, hogy egy keresztény bálványoknak áldozott húst eszik, úgy vélhetik, hogy a keresztény jóváhagyja vagy elnézi a bálványimádást. Az ilyenek miatt azt mondta Pál a korinthusiaknak, hogy ne egyenek olyan húst, amelyet bálványnak áldoztak.

Mi van abban az esetben, ha egy keresztény élelmet vásárol a piacon, vagy vendégségben eszik? Nincs ok aggodalomra, akár feláldozták azt az ételt előzőleg bálványnak, akár nem. A külső szemlélő lelkiismerete miatt nyugodtan megeheti az ételt minden kérdezősködés nélkül. De semmiképpen sem szabad ragaszkodnia szabadságához abban az esetben, ha cselekedete sért másokat.

Mindig engedelmeskednünk kell Isten Igéjének

Némelyek visszaélnek a keresztény szabadság fogalmával, hogy ezzel elnézhessék a szentség-alapelvek megsértését. Az utolsó időkben istentelen emberek „a mi Istenünk kegyelmét kicsapongásra használják” (Júd 4; Új ford.). Hamis tanítók testi kívánság és a szabadság ígéréssel hitegetnek, de valójában a bűn szolgasága alá vezetnek. (II Péter 2,18-19). Vannak, akik azt hiszik, hogy továbbra is vétkezhetnek, mivel többé nem a törvény alatt, hanem kegyelem alatt vannak. Gondolkodásmódjuk a következő: „Vétkezhetek, mert tudom, hogy Isten megbocsát nekem.” Pál nyomtatékosan elutasította ezt a gondolkodásmódot: „Távol legyen!” (Róma 6,15)

Ahogy a 3. fejezetben kifejtettük, Isten erkölcsi törvénye ma is érvényben van, és a keresztény szabadság azt jelenti, szabadon alávethetjük magunkat az igazságnak, nem pedig azt, hogy szabadok vagyunk az igazság alól. Noha szabadok vagyunk, ezt nem használhatjuk fel arra, hogy a test vágyainak tegyünk eleget. A keresztény szabadság nem jogosít fel minket, hogy engedetlenek legyünk Isten erkölcsi törvényével vagy Igéjének alapelveivel szemben. Pál így magyarázza ezt: „Mert ti, testvéreim, szabadságra vagytok elhíva; csak a szabadság nehogy ürügy legyen a testnek, hanem szeretetben szolgáljatok egymásnak... A test cselekedetei azonban nyilvánvalók, mégpedig ezek: házasságtörés, paráznaság, tisztátalanság, bujálkodás, bálványimádás, varázslás, ellenségeskedés, viszálykodás, féltékenység, harag, önzés, széthúzás, pártoskodás; irigység, gyilkosság, részegeskedés, tobzódás és ezekhez hasonlók. Ezekről előre megmondom néktek, amint már korábban is mondtam: akik ilyeneket cselekszenek, nem öröklik Isten országát” (Gal 5,13; 19-20; Új ford.).

Isten Igéje azt is tanítja, hogy vessük alá magunkat az isteni tekintélynek. A keresztény szabadság nem teszi semmissé felelősségünket abban, hogy kövessük Krisztus egyházát és annak vezetőit, amikor ők a szentség bibliai alapelveit alkalmazzák napjaink kérdéseire. „Engedelmeskedjete elöljáróitoknak és fogadjatok szót, mert ők vigyáznak lelkeitekre, mint számadók: hogy ezt örömmel műveljék és nem bánkódva, mert ez néktek nem használ” (Zsid 13,17). A jeruzsálemi apostolok és vének levelet írtak a pogányokból lett keresztényeknek a velük szemben támasztott követelményekről: „Mert tetszik a Szent Léleknek és nekünk, hogy semmi több teher ne vessék ti reátok ezeken a szükséges dolgokon kívül” (Ap Csel 15,28).

Némelyek a szövegösszefüggésből kiragadva idéznek néhány Igeverset annak érdekében, hogy igazolják valamennyi erkölcsi törvény elhagyását. Például Pál azt írta: „Tudom, és meg va-

gyok győződve az Úr Jézusban, hogy semmi sem tisztátalan önmagában: hanem bármi annak tisztátalan, aki tisztátalannak tartja” (Róma 14,14). Ennek az Igeversnek a szövegösszefüggéséből világosan kiderül, hogy Pál nem minden tevékenységre utal, hanem csak a nem erkölcsi vonatkozású tevékenységekre. A következő sorokból láthatjuk, hogy kifejezetten bizonyos fajta ételekről beszél, melyeket néha tisztátalannak tekintettek (Róma 14,6; 15; 20). Az új fordítású angol Biblia így fordítja ezt a részt: „Teljességgel meg vagyok győződve arról, hogy egyetlen étel sem tisztátalan önmagában.” Ez a vers tehát nem jelentheti azt, hogy semmilyen tevékenység sem erkölcstelen önmagában, mivel ez ellent mondana Pál minden gyakorlati tanításának, melyek a 12. és 13. fejezetben találhatók. Nem vonatkozhat minden fizikai dologra, melyeket emberi alkalmazásra vagy fogyasztásra szántak. Pál bizonyosan nem ajánlja azt, hogy igyunk bürököt, fürdjünk szömörccs vízben, szívjunk ópiumot vagy részegedjünk le alkoholtól.

Két másik versben Pál kijelenti: „Minden szabad nékem, de nem minden használ” (I Kor 6,12; 10,23). Mindkét vers szövegösszefüggése jelzi, hogy az apostol ismét nem erkölcsi kérdésekről beszél, hanem kifejezetten azokról az ételekről, amelyeknek fogyasztása megengedett. Az I Kor 6,13-ban azt mondja: „Az eledelek a hasnak és a has az eledelnek rendeltetett.” Az I Kor 10 a bálványáldozati ételekkel foglalkozik. Egyik Igerész sem magyarázható úgy, mintha arra vonatkozna, hogy minden tevékenység megengedhető, hiszen az I Kor 6,9-10-ben ez áll: „Avagy nem tudjátok-e, hogy igazságtalanok nem örökölhetik Istennek országát? Ne tévelyegjete; se paráznák, se bálványimádók, se házasságtörők, se pulyák, se férfiszeplősítők, se lopók, se telhetlenek, se részegesek, se szidalmazók, se ragadozók nem örökölhetik Isten országát.”

Útmutató a keresztyén szabadság helyes gyakorlására

Szabadságunk nem engedi meg azt, hogy testi kíváncságnak éljünk, hogy bűnt kövessünk el, vagy megsértsük Isten Igéjét. Más fontos útmutatót is találunk a keresztyén szabadság helyes gyakorlására a nem erkölcsi dolgokban is.³

1) A szabadság minden gyakorlásának Istent kell dicsőítenie. „Azért akár esztek, akár isztok, akármit cselekesztek, mindent az Isten dicsőségére míveljete.” (I Kor 10,31). „És mindent, amit csak cselekesztek szóval vagy tettel, mindent az Úr Jézusnak nevében cselekedjete, hálát adván az Istennek és Atyának ő általa” (Kol 3,17).

2) El kell kerülnünk mindent, ami káros számunkra, akár fizikailag, akár mentálisan, akár lelkileg, még ha az eredendően nem is bűnös: „Minden szabad nékem, de nem minden használ” (I Kor 6,12). Sok Biblia magyarázó úgy véli, hogy Pál egy kifejezést idézett, melyet a korinthusiak a kérdéses magatartásmód igazolására használtak, majd pedig magyarázatot főz hozzá. Az I Kor 23-ban az *épít* kifejezést is megtaláljuk: „Minden szabad nékem, de nem minden épít”.

3) Úgy kell rendeznünk tevékenységeinket, hogy azok közül egyik se vegyen uralmat feletünk. Nem szabad engednünk, hogy bármi uralma alá vonja akaratomkat, vagy túl sok energiát, időt és pénzt raboljon el tőlünk. Nem szabad hagynunk, hogy bármi megszakítsa kapcsolatunkat Istennel. „Minden szabad nékem, de én nem adatom valakinek hatalma alá” (I Kor 6,12).

4) A keresztyének sosem szabad úgy gyakorolnia szabadságát, hogy azzal másokat sértsen. „De meglássátok, hogy ez a ti szabadságtok valamiképen botránkozásukra ne legyen az erőtelenekek... Annakokáért, ha eledel botránkoztatja meg az én atyámfiát, inkább soha nem eszem húst, hogy az én atyámfiát meg ne botránkoztassam” (I Kor 8,9; 13). „Meg ne botránkoztassátok se a zsidókat, se a görögöket, se az Isten gyülekezetét. Miképen én is mindenkinek mindenben kedvében járok, nem keresvén a magam hasznát, hanem a sokaságét, hogy megtartassanak” (I Kor 32-33). „Ha pedig atyádfia valamilyen étel miatt megszorodik, akkor nem jársz el szeretetben. Ne tedd tönkre ételleddel azt, akiért Krisztus meghalt. Vigyázzatok, ne káromolják azt a jót, amelyben részesültetek... Étél miatt ne rombold az Isten munkáját” (Róma 14,15-16; 20; Új ford.). Lehetséges, hogy valami önmagában véve erkölcsileg semleges, mégis sérti a fenti alapelvek egyikét. Lehet valami káros az egyik ember számára, míg a másik számára nem az, az egyéni különbségek, a háttér, vagy a megtérés előtti tapasztalatok miatt. Bizonyos helyzet nagy kísértést jelenthet az egyik ember számára, míg a másik számára nem.

Jerry Bridges elmond egy példát egy új megtérőről, aki úgy döntött, hogy nem jár el keresztyén korcsolyás összejövetelekre. Megtérése előtt gyakran járt korcsolyapályára, hogy ott lá-

nyokkal ismerkedjen meg. Életének ebben a sajátos időszakában bármilyen korcsolyával kapcsolatos dolog felgerjesztette benne a régi vágyat. Következésképpen úgy határozott, hogy megsza- badul ezektől a vágyaktól, ezért elkerül minden ilyen, látszólag ártatlan, helyzetet.

Bridges elmond egy másik példát is egy teniszbajnokról, aki felismerte, hogy a tenisz telje- sen hatalma alatt tartja, annyira, hogy az már károsan hat a lelki életére. Ezért abbahagyta a játé- kot. Évekkel később, miután a veszély elmúlt, újra elkezdett játszani, kizárólag a testedzés ked- véért. (A keresztény szabadság további tárgyalása végett, a világi szórakozásokkal való kapcsola- ta tekintetében lásd a 14. fejezetet.)

A fenti példák rámutatnak annak fontosságára, hogy a Róma 14 tanításai szerint járjunk el. Mindenkinek gondosan követnie kell saját meggyőződését, még ha mások nem is osztják azt. Lehet valami rossz az egyik embernek, ami a másoknak nem az. Ha valaki nem a saját meggyő- ződése szerint cselekszik, csak mert mások nyomást gyakoroltak rá, megsérti a hit alapelvét saját életében, és romboló helyzetben találhatja magát, amelyből Isten megpróbálja kimenteni. Senki- nek nem szabad nevetségessé tennie a másik meggyőződését, mert azzal tönkretelhetik azt a vé- dőmechanizmust, amelyet Isten állított az adott személy számára. Ugyanakkor ez a személy sem kísérelheti meg, hogy meggyőződését ráerőltesse másokra, akinek lehet, hogy nincs ilyen mér- tékben szüksége arra. Természetesen ezek az elvek csak olyan helyzetekre vonatkoznak, ame- lyeket a bibliai tanítások nem érintenek kifejezetten.

Türelem, de nem megalkuvás

A keresztény szabadság fogalma megtanít minket arra, hogy türelemmel legyünk keresztény testvéreink különféle egyéni meggyőződéseivel és választásaival szemben. Semmilyen esetben sem alkudhatunk meg azonban a bűnnel. El kell kerülnünk a törvényeskedés szélsőségét, és a másik szélsőséget is, az istentelen és az erkölcstelen gyakorlatok elnézését. A keresztény szabad- ság érett felfogása megmutatja nekünk, hogy bizonyos dolgok nem bűnösök ugyan, mégis rom- bolóak lehetnek lelki értelemben. Ezért személy szerint elkerüljük azokat, és rá is mutatunk a bennük rejlő veszélyekre, anélkül, hogy szükségszerűen elítélnénk azokat az embereket, akik nem értik ezeket a veszélyeket.

A törvényeskedő, akinek nincs látása a keresztény szabadságot illetően, arra kényszerül, hogy mindent két kategóriába skatulyázzon be: egy gyakorlat vagy bűnös, és a pokol felé vezet, vagy nem bűnös, és így teljesen megengedhető. Biblikus azonban felismerni azt, hogy némely dolog nem szükségszerűen bűnös önmagában, mégsem hasznos a keresztény élet szempontjából.

Lehet valami „teher” vagy akadály, mégsem bűnös dolog (Zsid 12,1). Ilyen esetekben a ke- resztény szabadság helyes gyakorlása arra készíti minket, hogy elkerüljük azt. Ha valaki azon- ban nem ért velünk egyet teljesen ebben a dologban, mégis elfogadhatjuk az ő álláspontját ke- reszténynek. Ily módon figyelmeztethetjük a bizonyos gyakorlatokban rejlő veszélyeket, anélkül, hogy törvényeskedők lennénk. Ez lehetővé teszi számunkra, hogy közösségben legyünk más hí- vőkkel anélkül, hogy 100 százalékosan egyetértsünk minden személyes meggyőződésével.

Törvényeskedés, szabadság és egyházzabályok

Milyen hatással van az utóbbi két fejezetben foglalt tanulmányunk a viselkedésre vonatkozó sajátos egyházzabályok kialakítására? Az egyháznak természetesen továbbra is tanítania kell az olyan gyakorlatok ellen, amelyeket a Biblia tilt. Ahhoz, hogy ez hatékony legyen, a szolgálattel- vőknek nem csupán bizonyos frázisokat kell szajkóznia, hanem meg kell magyaráznia a bibliai tanításokat és alkalmazni azokat korunk helyzeteire. Az egyháznak meg kell határoznia világó- san, mi a hazugság, mi a csalás, milyen az erkölcstelen ruházat és így tovább. Az apostoli levelek szerzői néhány nagyon sajátos útmutatást adtak napjaik helyzeteire vonatkozóan, és az egyház- nak ma is hasonló módon kell eljárnia.

Némely esetben a Biblia általános alapelveket fektet le, de nem ad részletes előírásokat kul- túránkra vonatkoztatva. Például azt tanítja, hogy a férfiak rövid haját viseljenek, de nem határoz- za meg a haj pontos hosszát. Azt tanítja, hogy az asszonyok erényesen öltözködjének, de nem határozza meg a ruha hosszúságát. Ilyen esetben az egyháznak egyetértésre kell jutnia ezen alap-

elvek alkalmazásában. Világosan állást kell foglalnia, egyértelmű útmutatást adva a hívők számára és érthető tanúbizonyságot szolgáltatva a hitetlenek számára.

Az egyházban nem lehet zűrzavar, hanem rendnek kell uralkodnia, és tagjainak e rend szerint és egységben kell járnia (II Tessz 3,6-7). (Lásd I Kor 14,8; 10; egy hasonló helyzetre). Ha mindenki azt teszi, ami a saját szemében helyes, anélkül, hogy alávetné magát a vezetőknek, a következmény káosz volna és zűrzavar (Bír 21,25). Létezik néhány különböző vélemény, de mivel egy Lélek egy testbe keresztelt minket, képesek vagyunk ésszerű álláspontra jutni, melyet mindnyájan oszthatunk a világ előtt.

Ennek az álláspontnak nem kell olyanak lennie, mint amit mi abszolút minimumnak tekintünk, de lehet mérsékelt álláspont. Konzervatívnak kell lennie, mert a biblikusan elfogadható határok között kell maradnunk. (Csak egy törvényeskedő ragaszkodik az abszolút minimumhoz. Mások inkább „túl” közel maradnak Istenhez, semmint megkockáztassák, hogy túl közel kerüljenek a világhoz.)

Az őszinte szívű megtérők valóban tudni szeretnék, hogyan alkalmazhatják a bibliai tanításokat. Gyakorlati útmutatást várnak a tapasztalt, érett lelki vezetőktől. A bölcs ember elfogadja a tanácsot, az útmutatást, a helyreigazítást és az intést (Péld 11,14; 13,1; 07,10). Isten igazi gyermeke keresi azokat az Istentől vezérelt vezetőket, akik figyelmeztetik a veszélyekre és óvják a lelkét (Zsid 13,17). Nem veti meg, nem utasítja el a tekintélyt (II Péter2,10; Júd 8), mert Isten helyezte el a tekintélyt és a kormányokat az egyházba, hogy sajátos útmutatóval szolgáljanak (I Kor 12,28; I Tessz 5,12-13; I Tim 5,17; II Tim 4,2).

Még az olyan területeken is, ahol keresztény szabadsággal bírunk, ha a fentebb tárgyalt négy alapelv egyetlen következtetéshez vezet, az egyháznak azt a következtetést kell tanítania. Még ha a bálványáldozati hús evése a keresztény szabadság hatáskörébe tartozik is, Pál tiltja azt minden olyan helyzetben, amikor megbotránkozást okozhat. Hasonlóképpen a Jeruzsálemi Tanács nem késlekedett megtiltani ezt a gyakorlatot és kihirdetni határozatát, mely az egész egyházra vonatkozott (Ap csel 15,28-29).

Az egyház fenntarthatja a szentség bibliai követelményeit anélkül, hogy törvényeskedővé válna, vagy megsértené a keresztény szabadságot. A követelmények azonban törvényeskedéssé válhatnak, ha oly módon állítjuk fel azokat, amint azt a 3. fejezetben leírtuk.

Törvényeskedés, szabadság és tanítás

Ha megpróbáljuk alkalmazni a bibliai alapelveket modern helyzetekre, különösen ügyelnünk kell arra, hogy ne ugyanazt a tekintélyt alkalmazzuk sajátos gyakorlatunkban, amely magáért az alapelvért létezik. Ha ragaszkodunk ahhoz, hogy bűnnek tartunk minden elképzelhető elhajlást a mi sajátos alkalmazásunktól, könnyen a törvényeskedés hibájába eshetünk.

Például szilárdan hisszük, hogy nem Isten akarata számunkra az alkoholos italok fogyasztása. Mondhatjuk-e azt, hogy az alkohol tényleges megízlelése bűn? Ha igen, akkor bűn egy étteremben boros szósszal készített ételt vagy konyakkal ízesített desszertet enni. Bűnös dolog volna vanília aromát használni. Azok, akik erjesztett bort használnak az Úrvacsorához, ugyancsak vétkeznek.

Hiszünk abban is, hogy televíziót tartani nem Isten akarata, és hogy bizonyos programok nézése bűnös lehet. De mondhatjuk-e azt, hogy maga a készülék bűnös, vagy hogy a hírek nézése akárcsak egy percig is szükségszerűen bűn? Ha így gondolkozunk, akkor egy pillantás az áruházban kiállított TV képernyőjére is bűn volna. Egy elnöki beszéd vagy a holdra szállás nézése ugyancsak véték volna.

A fenti példák célja nem az, hogy aláássa a szigorú a szentség tanításokat, hanem hogy bemutassa a szentség-tanítás helyes alkalmazását. Nem szükséges ilyen önkényes álláspontra helyezkednünk ahhoz, hogy fenntartsuk az életszentséget. Ha törvényeskedő megközelítéssel tanítunk bizonyos gyakorlatok ellen, akkor szabályaink vagy következtelenekké vagy nevetségesen szélsőségesekké válhatnak. Elidegeníthetjük az őszinte, gondolkodó embereket jogtalan követeléseinkkel. Másfelől pozitív módon, a keresztény szabadság érett felfogásával is megközelíthetjük a szentséget. Az ilyen megközelítés mérsékelt, józan és ésszerű, anélkül, hogy feladna a fontos gyakorlati tanításokból. Valójában kiemeli ezeket a tanításokat és elősegíti elfogadásukat.

Például helyesen alkalmazott keresztény szabadsággal taníthatjuk azt, hogy a keresztény ne igyon alkoholos italt, vagy ne nézzen televíziót. Mindkét tevékenység sérti a bibliai utasítást a keresztény szabadság helyes gyakorlására nézve: 1) Nem dicsőítik semmilyen módon Istent, hanem szegyenbe hoznak. 2) Fizikailag, értelmileg és szellemileg egyaránt rombolóak. 3) Erős hatalmuk van arra, hogy uralmuk alá vonjanak. 4) Megbotránkozást okozhatnak másoknak, különösen saját családtagjaink szemében.

Időszerű nem erkölcsi kérdések

A fenti példák a keresztény szabadságra vonatkozó útmutatások komoly alkalmazásával világos határt húznak a helyes és a helytelen magatartásforma között. Néhány esetben azonban az útmutatás nem követel ilyen egyértelmű döntést. Ezek alapvető, nem erkölcsi kérdések, melyekben a keresztények nézete különbözhet, és amelyeket a Róma 14 szerint kell kezelni. Lássunk erre néhány példát:

Egyesek ellenzik a Karácsony megünneplését annak pogány gyökerei miatt. Kétségtelen, hogy december 25. régen pogány ünnep volt. Nincs azonban semmi bűnös abban, ha valaki december 25.-ét választja Krisztus születésnapjának megünneplésére és ehhez valamilyen díszítést használ. Számunkra ez nem egy pogány istenimádat, hanem kulturális örökségünk és hagyományunk része. A hét napjainak neve, a bolygók elnevezése és sok egyéb dolog is pogány vallásokból ered, mégis megszokottan használjuk őket, mert már elvesztették pogány jelentésüket és csupán kulturális jelentéssel bírnak.

Különválaszthatjuk a Karácsony megünneplését a pogány istenimádattól, s így többé nem hordoz veszélyt számunkra, ahogy a bálványáldozati hús elfogyasztása sem volt veszélyes az érett hívők számára Pál idejében. Mivel a mi társadalmunkban senki sem vélheti azt igazán, hogy mi valójában pogány isteneket ünneplünk a Karácsony megünneplésével, gyakorolhatjuk keresztény szabadságunkat ebben a kérdésben anélkül, hogy megbotránkozást okoznánk ezzel másoknak. Ha valaki azonban kellemetlenül érzi magát az ősi pogány gyökerek miatt, legyen hű saját meggyőződéséhez és ne ünnepeljen. Mind azok, akik tekintetbe veszik a napot, mind pedig azok, akik nem, tehetik azt az Úrért (Róma 14,6). Senkinek sem szabad elítélni, bírálni, vagy nevetségessé tenni a másikat.

Hasonló példa a szombat esete is. Néhányan azt vallják, hogy a zsidó Szombatnapot szombaton kell tartani. Mások úgy hiszik, hogy a Szombatnap átkerült vasárnapra, ezért vasárnap az a nap, amikor nem szabad dolgozni, vásárolni, vagy eladni. Világosnak látszik, hogy az evangélium eltörölt minden szó szerinti Szombatnap-tartást (Ap Csel 15,19-29; Róma 14,5-6; Gal 4,9-11; Kol 2,16-17). A szó szerinti Szombat kizárólag Izrael népével volt kapcsolatos (V Móz 5,15; Ezék 20-12). Jézus a szertartási törvények közé sorolta, mely elhagyható, ha a szükség úgy hozza (Máté 12,1-13). Előképezte a nyugalmat, a felüdülést és a megszentelődést, melyekben a Szent Lélek által lesz részünk minden nap, és az örökkévaló szombati nyugalmat, amelyet az eljövendő életben fogunk élvezni (Ézs 28,11-12; Ap Csel 3,19; Zsid 4,1-11).

Azon a napon kell elmennünk istentiszteletre, amely napon helyi gyülekezetünk megtartja azt (Zsid 10,25), és a korai keresztények a vasárnapot választották az Úr feltámadásának emlékére (Ap Csel 20,7; I Kor 16,2). De nincs törvényeskedő követelmény egy bizonyos napra vonatkozóan. Azok, akik bizonyos napot szentnek tekintenek, ne ítéljék meg azokat, akik nem, és megfordítva (Róma 14,5-6).

A harmadik példa az erjesztett bor használata az Úrvacsoránál. Nem találunk bibliai alátámasztást ennek a gyakorlatnak a megkövetelésére. Valójában lehetséges veszélyt látunk abban, hogy a bor használata megbotránkozás kövévé válhat. Szükségtelen kísértést jelenthet a megtért alkoholisták számára és némelyek következtelennek tarthatják saját alkohol elleni tanításunkkal szemben. Sehol nem találunk azonban olyan bibliai utalást, amely bűnnek tartaná a bor használatát az Úrvacsoránál. Saját lelkiismeretének megfelelően a hívő mellőzheti a bor használatát Úrvacsorakor, de nem bélyegezheti bűnösnek azokat, akik élnek vele. Hasonlóképpen azoknak, akik bort használnak, nincs bibliai alapjuk elítélni azokat, akik nem azt használnak. Ha üdvösségkérdést kreálunk ebből, akkor az Úr vacsorájának megváltó hatalmat tulajdonítunk és az alkoholt a megváltás eszközévé tesszük. Erre az állításra egyszerűen nincs bibliai alátámasztás.

Egy másik példa a házassági gyűrű viselése. Lehet, hogy valaki nem visel gyűrűt semmilyen céllal lelkiismereti okokból, mivel mindenki előtt következetes akar maradni a Biblia díszítőékszerekkel szembeni tiltásához. Némelyik kultúrában azonban a házassági gyűrű hiánya utalhat arra, hogy az adott személy paráznaságban él, így lehetséges, hogy megbotránkozást okoz egy kívülálló szemében. Ilyen esetben nem bélyegezhetjük bűnnek a gyűrű viselését. Tiszteletben kell tartanunk annak a meggyőződését, aki egyszerű házassági gyűrűt visel (elfogadva, hogy nem díszítő célból teszi), éppúgy, mint annak a meggyőződését, aki nem viseli.

Végül tekintsük meg a szakáll és a bajusz viselését. Az 1960-as években a férfiak azért viseltek arcszőrzetet, hogy kifejezzék lázadásukat a tekintéllyel szemben és elfogadásukat az erkölcsstelen életmódot illetően. Gyakran ugyanazok férfiak viselnek hosszú haját is, mellyel megsértik a bibliai tanításokat. A társadalom egyes rétegeiben és számos konzervatív egyházban a szakáll és a bajusz viselésének még mindig vannak ilyen mellékértelmezései. Ha gonosz külsőnek érzetét keltik vagy megbotránkozást okoznak egy társadalomban, a keresztények ne viseljék azokat.

Egyet kell azonban értenünk azzal, hogy a Biblia nem ítéli el a szakáll és bajusz viselését, mint eredendően gonosz dolgokat. Sok istenes ember viselt szakállat a bibliai időkben (I Sám 21,13; Zsolt 133,2; Ezék 5,1). Az egyik prófécia utal arra, hogy Jézus is valószínűleg szakállt viselt (Ézs 50,6). A XIX. századi Amerikában a szakállnak nem volt istentelen mellékértelme. Számos XX. századi pünkösdi pionír szakállas volt. Sok külföldi kultúrában és kisebbségi közösségben a szakállnak és a bajusznak sohasem volt és jelenleg sincs negatív képzettársítása. Lehet, hogy az amerikai társadalom, mint egész, egyszer visszatér az arcszőrzet viseléséhez. Ezt figyelembe véve nem ítéltethetjük el törvényeskedőn az arcszőrzet viseléséhez. Figyelmeztethetünk az olyan magatartásra, amely kultúránkban gyakran társul a bűn fogalmával, de elég rugalmasnak kell lennünk ahhoz, hogy mégis elfogadjuk azt olyan korban, időben és kultúrában, ahol ezek a problémák nem léteznek.

Összefoglalás

Kálvin János úgy határozta meg a keresztény szabadságot, mint amely három dolgot tartalmaz.⁴ Először is elvetjük azt az igazságot, amely a törvény megtartásából fakad, és kizárólag Krisztusra tekintünk igazságért. Másodszor a lelkiismeret szabad a törvény jármától, és önkaratából engedelmeskedik Isten akaratának. Harmadszor szabadon dönthetünk a morálisan semleges dolgokban. Kálvin megfigyelte, hogy a keresztény szabadságot „némelyek elferdítve magyarázzák, olyanok, akik palást gyanánt használják vágyaikhoz, és gátlástalanul visszaélnek Isten jó ajándékaival”.⁵

Összefoglalásul a keresztény élet a szabadsággal jellemezhető. Jézus Krisztus evangéliuma által szabadságot nyertünk a bűn alól, szabadságot a törvény alól és szabadságot, hogy tetszés szerint cselekedjünk a nem erkölcsi dolgokban. A „szabadság törvényét” követjük, ami szabadságot jelent arra, hogy Isten akarata szerint cselekedjünk és engedelmeskedjünk az ő Igéjének (Jak 1,25; 2,12).

A keresztény szabadság semmilyen esetben sem jogosít fel bűn elkövetésére, Isten Igéjének megsértésére, vagy a test vágyainak kielégítésére. Továbbá keresztény szabadságunk gyakorlását mindig négy szempont szerint szabályozzuk: 1) Dicsőítem-e Isten ezzel a tevékenységgel? 2) Nem romboló-e ez a tevékenység fizikailag, értelmileg vagy lelkileg? 3) Szerezhet-e ez a tevékenység uralmat felettem és irányíthat-e engem? 4) Lehet-e ez a tevékenység botránykő egy másik hívó vagy egy hitetlen szemében? Ezek az útmutatók alkalmazhatók minden erkölcsileg semleges, vagy önmagában ártalmatlan dologra.

Ha a Biblia elítél egy gyakorlatot akár konkrétan, akár alapelveiben, akkor ennek megfelelően kell eljárunk. Ha a keresztény szabadság gyakorlásának négy alapvető útmutatója szerint bizonyos tevékenység nem megfelelő, akkor azt kell figyelembe vennünk. Ha egy kérdés erkölcsileg semleges, és a négy útmutató sem ad megfelelő választ, alkalmazzuk a Róma 14. tanítást. Tiszteletben kell tartanunk mások szabadságát és nem szabad úgy hangoztatnunk saját egyéni meggyőződésünket, mint az evangéliumot. Nem szabad rákényszerítenünk másokra hagyományainkat, választásunkat vagy szokásainkat és bűnösöknek ítélni azokat, akik nem ennek alapján

cselekednek. Az, aki valamilyen tevékenységben részt vesz, ne ítélje el azt, aki nem vesz részt, aki pedig nem vesz részt, ne ítélje azt, aki részt vesz, hanem mindenki kerülje az összeütközést, törekedjen a békességre és az építésre. Senki se ítélje meg a másikat semmiben, de mindenki legyen hű saját meggyőződéséhez.

Amikor a keresztény szabadság fogalmát alkalmazzuk, azt látjuk, hogy nem mérsékli, hanem inkább elősegíti a szentség-tanítást. Ez a törvényeskedés bibliai alternatívája. Krisztusban való szabadságunk érett felfogása készítet bennünket arra, hogy szent életet éljünk, a nekünk adott szabadsághoz méltón. A keresztény szabadság nagyobb életszentséghez vezet, mivel képessé tesz bennünket arra, hogy először vessük magunkat önkéntesen alá Isten akaratának. Megszabadulva a bűn és a törvény kötelékétől, szabadon dönthetünk az Isten Igéjének való engedelmesség mellett.

Lábjegyzetek

¹ Lewis Smedes, *Union with Christ*, rev. ed. (Grand Rapids: Eerdmans, 1983), 72. old.

² Ugyanott: 80-81. old.

³ Lásd: Bridges, 91. old.

⁴ Kálvin János: *Institutes of the Christian Religion*, Henry Beveridge, trans. (Grand Rapids: Eerdmans, rpt. 1981), II. 130-42.

⁵ Ugyanott: II. 135-36.

GYAKORLATI SZENTSÉG AZ EGYHÁZTÖRTÉNETBEN

„Annakokáért mi is, kiket a bizonyságok ily nagy fellege vesz körül, félretéve minden akadályt és a megkörményező bünt, kitartással fussuk meg az előttünk levő küzdő tért” (Zsid 12,1).

Napjainkban sokan úgy tekintenek a szentség-alapelvek gyakorlati alkalmazására, mint amely szélsőségesen keskeny és fanatikus dolog. Jézus Krisztus azt tanította, hogy a keresztény út keskeny ahhoz az úthoz képest, amelyet a világ többsége választ. „Menjetek be a szoros kapun. Mert tágas az a kapu és széles az az út, amely a veszedelemre visz, és sokan vannak, akik azon járnak. Mert szoros az a kapu és keskeny az az út, amely az életre visz, és kevesen vannak, akik megtalálják azt... Nem minden, aki ezt mondja nékem: Uram! Uram! megyen be a mennyek országába; hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát” (Máté 7,13; 14; 21). „Igyekeztek bemenni a szoros kapunk: mert sokan, mondom néktek, igyekeznek bemenni és nem mehetnek” (Luk 13,24).

Míg a világtól nem is várhatunk egyebet, minthogy az életszentségről azt gondolják, szűk-ségtelenül keskeny és korlátozó, valahogy meglepő ezt hallani gyakorló keresztények szájából. A mi védekezésünk Magán Isten Igéjén alapul, mivel minden következtetésünk alapját szilárd bibliai tanítások alkotják. De megtaláljuk álláspontunk alátámasztását sok elismert egyházi vezető és csoport tanításaiban is a kereszténység történelme során. Ez a fejezet bemutatja, hogy az egyháztörténet során sokan támogatták ugyanazokat a szentség-tanításokat, amelyeket mi is, noha mi nem szükségszerűen valljuk minden tanításukat. A XX. századi kereszténység sok tekintetben elszakadt attól a keresztény életmódtól, amelyet a történelmi egyházvezetők tanítottak.

A korai egyházatyák

A szentség fontos tárgyát képezte a korai, apostoli kor utáni atyák írásainak. Ignátius (30?-107?) úgy írta le az egyházat, mint amely „szentséggel ékesített”.¹

Római Kelemen (30?-100?) azt írta a korinthusi gyülekezetnek: „Közeledjünk Hozzá a lélek szentségével, tiszta és szeplőtelen kezeket emelve fel Hozzá... Lássuk meg azért, hogy mi a Szent részei vagyunk, és cselekedjünk mindazok szerint, melyek a szentség velejárói, kerülve minden gonosz beszédet, utálatos és tisztátalan dolgokat minden részegséggel együtt, törekedvén a megváltoztatására minden visszataszító vágynak, utálatos házasságtörésnek és undok büszkeségnek... Milyen áldottak és csodálatosak, kedvesek Isten ajándékai! Élet halhatatlanságban, gyönyörűség igazságban, igazság tökéletes bizalomban, hit biztonságban, és önuralom szentségben!... Az Isten,... aki kiválasztotta az Úr Jézus Krisztust és bennünket Általa, hogy különleges emberek legyünk - adjon minden léleknek, aki segítségül hívja az ő dicsőséges és Szent Nevét, hitet, istenfélelmet, békességet, türelmet, hosszútűrést, önuralmat, tisztaságot és mértékletességet az ő nevéért.”²

Az egyházatyák Konstantin császár előtt egyhangúlag szentelték életüket a világtól való elkülönülésre. Tanításaikat a szentségről koruk sajátos kérdéseire alkalmazták. Kenneth Scott Latourette, az egyháztörténet egyik neves szerzője azt állítja, hogy a korai keresztények szembe helyezkedtek a politeizmussal, a szexuális erkölcstelenséggel, a gladiátor versenyekkel, a színházakban elhangzó trágársággal, a gyermekgyilkossággal, az abortusszal, a pogány ünnepekkel, a közmulatságokkal, az amfiteátrum sporteseményeivel és a hadviseléssel.³ Elutasították a luxus minden formáját és hirdették az egyszerűséget az öltözködésben, az evésben és az ivásban.⁴ Amint a későbbi fejezetekben látni fogjuk, kifejezetten szemben álltak az asztrológiával, a varázslattal, a magzatelhajtással, a házasságtöréssel, a paráznasággal, a homoszexualitással, a férfiak női ruházkodásával, az erkölcstelen ruházattal, az ékszerekkel, az arcfestéssel, a világi zenével, a táncsal, a szerencsejátékkal, a falánksággal, a részegeskedéssel és az esküvel való fogadkozással.

A II. század vége felé egy Montanus nevű keresztény prófétának vallotta magát és nagyszámú követőt kezdett maga köré gyűjteni. Hangsúlyozta az életszentséget, a Lélek ajándékának működését és valamennyi hívő papságát, mindazokat a téziseket, melyektől véleménye szerint az egyház eltávolodott. Latourette magyarázata szerint a montanizmus „felhívás volt a keresztények számára szigorúbb életformára... Magas mércéhez szabta a keresztény életet a azon keresztény közösségekben, ahol lazaság kezdte felütni a fejét.”⁵ Ellenfelei szerint Montanus az utolsó prófétának állította magát a világvége eljövetele előtt. Azzal is vádolták őt, hogy a Szent Lélekkel azonosítja magát, mivel mindig egyes szám első személyben prófétált. A történelmi feljegyzések azt jelzik, hogy a montanizmus végül szélsőségekbe hajlott el a próféciák és az aszkétizmus hangsúlyozása miatt. Végso ítéletül eretnekségnek bélyegezték. Mindazonáltal kísérletet képvisel arra, hogy az élet tisztasága jellemző vonása maradjon a korai keresztényeknek, és követőre talált néhány őszinte keresőben.

Noha némi lazaság lopózott be e korai idők egyházába, a kiemelkedő keresztény szerzők szilárdan kitartottak a életszentség mellett. Ezek közé tartozott Hermász (kb. 110), a *Didache* szerzője (II. század), Justin Martyr (110-165), Tatianus (110-172), Theophilus (115-188), Athenagoras (177), Alexandriai Kelemen (150-220), Tertullianus (160-230), Hyppolitus (170-236), Origenész (180-254), Municius Felix (210), Commodianus (240), Cyprianus (200-258), és Lactantius (260-330). (A 300 előtti évszámok bizonytalanok. A későbbi fejezetek során utalunk néhány tanításukra).

Konstantin, római császár megtérése 312 után fordulópontot jelentett a kereszténység történetében. Konstantin megszüntette a keresztények üldözését, és a Római Birodalom hatalmával tevékenyen támogatta a kereszténységet. Utódja már hivatalos államvallássá tette a kereszténységet. Üldözni kezdték a pogányságot, majd végül törvényen kívül helyezték. A pogányok áttértek a kereszténységre, anélkül, hogy lelkileg újjászülettek volna, és magukkal hozták pogány tanait és gyakorlataikat az egyházba. A Szent Lélek eredeti tanításai, az imádat, és a szentség háttérbe szorult. Walter Nigg történész azt írta: „Amint Konstantin megnyitotta a zsilipet, és emberek tömegei áradtak be az Egyházba pusztá megalkuvásból, a kereszténység magasztos erkölcsisége tovaillant.”⁶

Persze találunk szentségről szóló tanításokat ebben az időben is, mint pl. John Chrysostom (345-407) írásaiban és a *Szent apostolok alapszabályzatában*. Ez utóbbi nagy része a IV. század utáni időből való, de sok egyháztudós vallja, hogy alapjában a II. és III. századi egyházhagyományt őrizte meg.

A középkor

A fokozatos tanbeli eltolódás a századok során elvezetett ahhoz az intézményhez, amelyet Római Katolikus Egyházként ismerünk, s amely megkérdőjelezhetetlen vallása volt a Nyugat-Európának az 1517 évi protestáns reformációig. A középkorban a katolikus egyház keményen elhallgattatta az „eretnekeket” (azokat az embereket, akik szemben álltak tanaival), ezért nagyon kis történelmi feljegyzés maradt fenn tőlük. Találunk azonban bizonyítékot számos nagy „eretnek” csoportnál, melyek szigorúan kitartottak az életszentség mellett. A valdensek, akik a XII. században alakultak Franciaországban Petr Waldo vezetése alatt, elutasították a pápai tekintélyt, és igyekeztek hitüket kizárólag a Bibliára alapozni. Különösen elleneztek a hazugságot, az esküdözést, vagy az emberi élet kioltását. Erényesek voltak, és mértékletesek az evésben és az ivásban, ellene voltak a kocsárnak, nem táncoltak, kerülték a vagyonszerzést és a haragot.⁷ A lombardiai Humiliati szoros kapcsolatban állt a valdensekkel. „Tagjai egyszerű ruházatot viseltek és kerülték az eskütételt, a hazugságot és a pereskedést.”⁸

Az albingensek szintén a XII. században alakultak Franciaországban, katariusként néven is ismerték őket. Ez utóbbi név abból a szóból ered, melynek jelentése tiszta, mivel az albingesek hangsúlyt helyeztek az életszentségre. Nyilvánvalóan vallottak néhány megkérdőjelezhető tant is, melyek a perzsa dualizmusból eredtek, de pozitív volt hozzáállásuk koruk erkölcstelenségeihez, különös tekintettel a papi klérus romlottságára. Az inkvizíció kíméletlenül üldözte a valdenseket és az albingenseket, a katolikus seregek pedig ezrével irtották őket.

A csehországi Husz János (1369-1415) szembeszegült a pápai fennhatósággal és a Szentírás mindenek felett való tekintélyét hangsúlyozta. XXIII. János pápa jóváhagyásával máglyán el-

égették. A husziták tiltották a táncot, a szerencsejátékot és a „ledér nők” viseletét az utcákon, egyik csoportjuk pedig elutasította az eskütételt és a hadviselést.⁹

Girolamo Savonarola (1452-1498) itáliai pap volt, aki prédikált az erkölcstelenség ellen, mely abban az időben a pápai udvarban, az itáliai politikában és a nép életében uralkodott. Prédikációi hatására a florenziai emberek elégették csecsebecségeiket, maszkjaikat, szépítőszerüket, trágár könyveiket, kockajátékaikat, szerencsejátékaikat és luxustárgyaikat.¹⁰ Savonarolát a Katolikus Egyház végül felakasztatta.

Luther és a protestáns reformáció

1517-ben Luther Márton bírálta a római katolikusoknak azt a gyakorlatát, hogy bűnbocsátó cédulákat árusítottak a bűnök megbocsátására. Ez vezetett a protestáns kereszténység kialakulásához, mely a hangsúlyt a hit általi megigazulásra helyezte a cselekedetekből való megigazulás helyett. Luther azt tanította, hogy hit által igazulunk meg Krisztusban, még ha nem is vagyunk ténylegesen igazak, és hogy hit által kell élnünk, nem a törvény által. Nem vetette el azonban az erkölcsi törvényt, hanem hirdette, hogy az erkölcsi törvény mindkét Testamentumban megmutatja, hogyan kell élnie a megigazult embernek úgy, hogy Isten előtt kedves legyen. Luther szembehelyezkedett kora Katolikus Egyházának erkölcstelenségével és romlottságával és az istenes élet mellett tört lándzsát. Mivel figyelmét teljességgel lekötötte a hit általi megigazulás védelme a cselekedetekből való megigazulással és a katolikus törvényeskedéssel szemben, nem helyezett elegendő hangsúlyt a megszentelődés tanára. Ez az egyoldalú látásmód okozta, hogy megkérdőjelezte Jakab levelének érvényességét, mivel az a cselekedetek szükségességét tanította, mint a valódi hit bizonyítékát.

A protestantizmus a XVI. században hamarosan négy elkülönülő ágra szakadt: lutheránusokra, reformátusokra, anabaptistákra és anglikánokra (az Angliai Egyházra). Luther példája nyomán a lutheránusok egészében sohasem helyeztek nyomatékos hangsúlyt a szentségre teológiaiuk során. Más protestánsok azonban elkerülhetetlenül jutottak a szentség fontosságának felismerésére. Mivel a protestantizmus megerősítette a Szentírás kizárólagos tekintélyét, sok hívő kezdte tanulmányozni a Bibliát, magyarázni szó szerint és alkalmazni tanításait saját életükben. Egészében tehát a protestáns reformáció megújult fogalmat alkotott a bibliai szentségről.

Az anabaptisták

Az anabaptisták hittek az apostoli istentisztelet és életmód helyreállításában, a határozott megtérési élményben, kizárólagosan a hívők megkeresztelésében, a bemeztetés általi kereszttségben, az egyház és az állam különválasztásában. Azt tanították, hogy a bűn feletti hatalom a megtérés által nyerhető el, és hogy a keresztényeknek szent életet kell élniük. Nem úgy tekintették az életszentséget, mint az üdvösség elnyerésének eszközét, hanem mint a Krisztusban való új élet elengedhetetlen tapasztalatát, melyet az üdvösség hoz létre. A Hegyi beszédet szó szerint magyarázták. Ragaszkodtak az egyszerű kegyességhez és a szigorú erkölcsiséghez, a luxus, az italozás és a mértéktelen evés feladásához.¹¹ „A legtöbb anabaptista magáévá tette az erkölcsi szigorúságot, az egyszerű viselkedésmódot és öltözködést... Megtagadták a katonai szolgálatot azon az alapon, hogy az emberi élet kioltása minden esetben bűnös cselekedet. Akárcsak a korai keresztények, ők is elutasították az eskütételt.”¹²

Manapság sok anabaptista visszatér a fentekhez a gyakorlati szentség alapján. A hutteriták például egyszerű ruházatot viselnek, nem tartanak otthon televíziót, nem táncolnak, nem dohányoznak és pacifisták.¹³ A mennoniták az erényes és egyszerű öltözetet, a pacifizmust, és a nők fejének befedését hirdették, míg az Régi Germán Baptista Testvérek ellenezték minden világi szórakozást.¹⁴ Ami a modern mennonitákat illeti, „tanaik szerint nem alkudnak meg a világgal, nem fogadkoznak esküvel, nem vállalnak katonai szolgálatot, és általában megerősítik az egyházfegyelmet, de nem gyakorolják mindnyájan.”¹⁵ Az amish vallásúak, akik a mennonitákból váltak ki, nagyon szigorúan veszik az öltözet erényességét és az életmód egyszerűségét. A legtöbb anabaptista nő manapság nem vágja le a haját, nem visel arcfestéket, ékszer, rövid szoknyát vagy nadrágot.

Kálvin János és a reformáció

A XVI. századi protestantizmus reformátusként ismert ága ma számos református és presbiteriánus egyházban van jelen. Legnevesebb vezetőjük Kálvin János volt. Kálvin nagyobb figyelmet szentelt teológiájában az etikának, mint Luther. Míg Luther azt hangsúlyozta, hogy az evangélium eltörölte a törvényt, Kálvin kiemelte, hogy az evangélium az erkölcsi törvény folytatása, és hogy csupán a szertartási törvények váltak érvénytelenné. Kálvin szigorú erkölcsiség szerint élt, és azt tanította, hogy a keresztény élet alapszabálya az önmegtagadás. Amikor ő és követői fennhatóságot szereztek a svájci Genf városa irányítása felett, megpróbálták életmódjukat bevezetni a lakosság számára. „Megtiltották a táncot, a szerencsejátékot, a részegeskedést, a kocsmázást, a káromkodást, a luxust, a közmultságokat, a túlzó és erkölcstelen öltözködést, a pajzán vagy a vallásellenes dalokat.”¹⁶ Törvénytelen volt ékszereket viselni és kártyázni. A korai kálvinisták ugyancsak tiltották a színházat és más világi szórakozásokat.¹⁷

Kálvin azt írta: „Aki életszabályává teszi, hogy úgy él ebben a világban, mintha nem itt élne, nem csupán minden falánkságnak vet véget az étel és ital tekintetében, nem csupán minden tisztátalanságot, nagyravágyást, büszkeséget, szertelenséget és anyagiasságot távolít el asztalától, házából és öltözkézből, hanem megszabadul minden olyan gondtól és kívánságtól, amely visszatartja vagy megakadályozza őt abban, hogy a mennyei életre törekedjék, és lelkét valódi ékességekkel díszíti.”¹⁸ Arra figyelmeztette olvasóit, hogy használják földi áldásaikat, mintha mindig hallanák Isten felszólítását: „Adj számot sáfárságodról!” Így folytatta: „Ne feledjük el, hogy ki nek tartozunk elszámolással - annak, aki oly szigorúan megparancsolta az önmegtartóztatást, a józanságot, a mértékletességet és az önmérsékletet, elvetését a pazarlásnak, a büszkeségnek, az kérkedésnek és a hiúságnak; aki nem fogad el más szolgálatot, csak amely emberszeretettel társul, aki saját ajkaival ítélte el mindazokat az élvezeteket, melyek visszatartják a szívet az erkölcsösségtől és a tisztaságtól, vagy megsötétítik az értelmet.”¹⁹

A puritánok

A puritán mozgalom a XVI. században kezdődött az Angliai Egyházban. A puritánok alapján véve Kálvin teológiáját követték, és ahogy nevük is jelzi, egyházuk megtisztítására törekedtek. 1649-től 1660-ig uralkodtak Angliában. A genfi kálvinistákhoz hasonlóan hangsúlyozták az életszentséget és megpróbálták életmódjukat az egész társadalomra kiterjeszteni. „Öltözkük erényes volt, szerény és dísztelen; beszédjük megfontolt és kimért. Elvárták, hogy tagjaik kerüljenek minden világi szórakozást és érzéki örömet. A színházak, melyeket háború miatt 1642-ben bezártak, zárva maradtak 1656-ig a puritán rendelkezés alapján. A lóversenyeket, a kakasviadalokat, az ökölviadalokat, a medvék vagy a bikák hergelését megtiltották.”²⁰ Ugyancsak tiltották a szerencsejátékot, a táncot és a jelmezviselést, noha sok puritán ellenezte, hogy mindezeket a korlátozásokat az egész népre kiterjesszék.²¹ Az új-angliai telepesek többsége puritán volt, akik magukkal vitték szent életformájukat Amerikába.

Az anglikánok

Történelmileg az anglikánok (vagy episzkopálisok, ahogy Amerikában ismertté váltak), szigorú szentség-tanításokat vallottak a középkorban. Amint láttuk, a puritánok az Angliai Egyházból származtak, és egy ideig uralmat szereztek mind az egyház, mind az állam felett. Más csoportok, melyek a szentséget hangsúlyozták, ugyancsak anglikán háttérből kerültek ki, mint például a kvékerek és a metodisták.

Egy XIX. századi érdekes szemtanú, J. C. Ryle püspök, akitől hosszan idéztünk a 2. fejezetben, azt írta: „A kor a személyes szentség egy magasabb szintjét követeli meg tőlünk, és fokozott odafigyelést a mindennapi élet gyakorlati vallására... A reformáció napjai óta soha nem volt oly sok vallási ismeret gyakorlat nélkül... Az emberek valamennyi elgondolása arról, miből áll a gyakorlati kereszténység, egyre kevesebbet tartalmaz. A viselkedés régi alapszabályai, amely a kereszténnyé teszi a férfit vagy a nőt, kevesebbedni és eltorzulni látszanak. Rengeteg (úgynevezett)

vallásos embert láthatunk, akik folyamatosan olyan dolgokat tesznek, amelyek nemrég még úgy ítéltettek volna meg, mint amelyek teljességgel összeegyeztethetetlenek az étellel teli vallással. Nem látnak semmi károsat a kártyázásban, a színházlátogatásban, a táncban, az állandó regényolvasásban, a vasárnapi utazásban, és még meg sem értik, miért utasítjuk mi el ezeket!”²² Ryle utal a XVII. századi anglikánokra, akik szigorúan ragaszkodtak a szentség szükségességéhez.

Írásának két fő jellegzetessége van: 1) Egyes XIX. századi anglikánok nagyon szentségközpontúak voltak. 2) Vallotta, hogy a szentség-tanítás tükröződik a korábbi századi anglikánok általános nézeteiben.

A kvékerek

A kvékerek, akiknek eredete a XVII. századi Angliáig nyúlik vissza, hangsúlyozták az élet szentségét és egyszerűségét. A „puritánok puritánjai” voltak, akik elutasítottak minden világi külsőséget, minden ruhadíszítést, mindenféle esküdözést és háborút.²³ Alapítójuk, John Fox az öltözet egyszerűségét tanította, paróka, arany, vagy hivalkodó díszítés nélkül.²⁴

A pietisták

A pietizmus XVII. századi mozgalom volt, amely a lutheránus Németországból indult ki. Ma a moravianusok és a brethrenek képviselik. A pietisták alapvetően visszatértek az orthodox lutheránus teológiához. Kihangsúlyozták azonban a lelki tapasztalatot, a gyakorlati keresztény életformát és az odaszánt életet koruk rideg formalizmusával és hagyományaival szemben. John Philip Spener, a pietista mozgalom alapítója óva intett a színházról a kártyajátéktól, az ékszerviseléstől, a cicomától és a részegeskedéstől. Tanította a mértékletességet az öltözködésben, az evésben és az ivásban. Más korai pietisták írtak a tánc ellen. Spener szerint a pietisták ismertetőjele törekvésük „a szabadság feladására megkérdőjelezhető, kicsiny dolgokban”.²⁵ A brethrenek az egyszerű öltözködést hirdették, a nők lefátyolozását, a világi szórakozásoktól való tartózkodást, elleneztek az eskütételt, a hadviselést és a pereskedést. Ma a Brethren Egyház különösen pacifista, az alkoholtól való teljes tartózkodást vallja és az egyszerű életmódot, a káros szórakozások és a fényűzés kerülését.²⁶

A baptisták

A korai baptisták először a puritánokkal alkottak közösséget, de a XVII. századi Angliában önállóan kezdtek szerveződni. Ők is ragaszkodtak a szentség-tanításhoz. Néhány baptista csoport a mai napig meglehetősen konzervatív maradt a szentség kérdésében. A Baptista Bibliatársulat például ellenzi a táncot, az alkoholfogyasztást, a dohányzást, a szerencsejátékot és a mozit.²⁷ 1984-ben a Déli Baptista Szövetség arra intette minden tagját, hogy ne éljenek dohányossal és alkohollal. Sok független baptista tanít a világi szórakozások, az erkölcstelen öltözködés, a nők nadrágviselése és hajuknak levágása ellen. A Sword of the Lord Publishers számos könyvet és szórólapot ad ki ebben a témában, közöttük John R. Rice *Amusement for Christians* és Elizabeth Rice Handford *Your Clothes Say it For You* c. könyvét. A Jerry Falwell által alapított Liberty Baptist College öltözködési és viselkedési szabályzatot állított fel a több mint 4000 diákja számára: „A férfiaknak nem szabad szakállat vagy bajuszt növeszteni, sem olyan hosszú haját viselni, amely leér az inggallérig vagy takarja a fül felső részét... A nők erényes öltözetet viseljenek. A diákok nem táncolhatnak és nem járhatnak moziba.”²⁸

John Wesley és a metodisták

A metodista mozgalom a XVIII. századi Angliából indult el egy közösség által, melyet az Oxfordi Egyetem diákjai, Charles és John Wesley alapítottak. Ez a közösség hangsúlyozta az odaszánt életet és a hagyományos értékeket. Akik becsmérelték őket, Szent Társaságnak gúnyolták, amiért az életszentséget hangsúlyozták, és metodistáknak nevezték őket, mert metodikai rendszert dolgoztak ki Istennek való odaszánásukban. John Wesley anglikán papként szolgált

sok éven át, de végül személyes és társadalmi erkölcsről szóló tanítása és szervezőkészsége egy önálló egyház megalakításához vezetett. Eredetileg nem szándékozott szembekerülni az anglikán egyház klérusával vagy tanaival, de látta magát, amint megújítja és megerősíti a keresztényeket.

Wesley azt tanította, hogy a megszentelődés folyamat, mely a megigazulással kezdődik. Nézete szerint a megszentelődés végső célja a keresztény tökéletesség, mely a belső bűnöktől való megtisztulás. Ennek az állapotnak az elérése nem azt jelenti, hogy az ember nem vétkezhet, vagy hogy nincs szüksége többé kegyelemre, hanem hogy többé nem szegi meg szándékosan Isten törvényét. Ez nem büntelen tökéletesség, hanem a motivációk, vágyak és gondolatok tökéletessége. A keresztény még mindig ki van téve tudatlanságnak, tévedéseknek, állandó kísértésnek és a test gyengeségének. Wesley hitte, hogy a keresztény tökéletesség elérhető ebben az életben, de a legtöbb keresztény az ő korában nem érte el azt. Ennek megváltoztatását tűzte ki célul annak hirdetésével, hogy a keresztény lehet szent, és kell is, hogy az legyen, így a tökéletesség a metodizmus megkülönböztető tanításává vált. Wesley metodizmusa alapvetően azt tartotta, hogy a megszentelt győzedelmes életet élhet a bűn felett önvizsgálat, isteni fegyelem, módszeres odafigyelés és a világi öröme elkerülése által.

A fenti alapelvek gyakorlati életben való alkalmazása következtében John Wesley „megtiltotta” gyülekezte nőtagjainak, hogy drága öltözékeket vagy arany ékszereket viseljenek... Bűnnek tartotta a vásárookra járást, az ékszerek, vagy a drága ruhák viselését, a színház vagy táncmulatság látogatását.”²⁹ Ugyancsak írt a fényűzés, a kocsnék és olyan dolgok ellen, amelyek egészségre ártalmasak. Egyesített Közösségének tagjai fogadalmat tettek, hogy kerülnek (sok egyéb dolog között) az italozást, a keresztények perlekedését a törvény előtt, az arany és a drága holmi viselését, a világi szórakozásokat, a világi zenét, a világi irodalmat és a kölcsönkérést a visszafizetés biztosítása nélkül.³⁰ A legtöbb metodista napjainkig ragaszkodik ezekhez a szabályokhoz. A metodisták még 1952-ben is kiadtak egy határozatot, amely szigorúan elítélte az italozást, a dohányzást és a szerencsejátékot.

A szentség-mozgalom

A szentség-mozgalom a XIX. században alakult ki az angol és amerikai metodisták körében, akik úgy érezték, hogy a metodizmus elveszíti hagyományos buzgalmát a szentségre. 1867-ben sátoros összejövetelt szerveztek New Jersey-ben, hogy tagjaikat szentségre szólítsák fel, és ez vezetett a National Holiness Association (Nemzeti Szentség Társulat) megalakulásához. A metodisták, mint egész, elvetették ez a szentségmegújító tanítást. Következésképpen számos szentség-szervezet jött létre, közöttük a The Church of the Nazarene, a The Christian and Missionary Alliance, a The Salvation Army (Üdvhadsereg), a Wesleyan Church, a The Church of God (Anderson, Indiana). és a The Church of God (Cleveland, Tennessee).

A szentség két különböző tanítását fogadták el ebben az időben. Az egyiket, amelyet Oberlin College és Charles Finney képviselt, Oberlin tökéletességnek nevezték. Ez a nézet folytatta Wesley tanainak hangsúlyozását a keresztény tökéletességről, és azt tanította, hogy ez elérhető egy pillanatnyi tapasztalat során a megtérést követően. A kegyelemnek ennél a „második munkájánál” vagy „Szent Lélek keresztségénél” (nyelveken szólás nélkül), a keresztény részesül a teljes megszentelődésben. Ez biztosítja a megtisztulást a belül lakozó bűntől vagy a bűnös természet eltörlését.

A másik nézetet Keswick szentség néven vált ismeretté, és Keswick Parish képviselte Angliában, valamint Dwight L. Moody. E nézet szerint a bűnös természet sohasem törölröttek el ebben az életben, de a megigazuláskor a keresztény hatalommal ruháztatik fel, hogy győzedelmeskedhessen a bűn felett. Az ember régi természete ugyanaz marad, de az új, a megújított természet hatalommal bír a régi, bűnös természet felett a mindennapokban. Mind az Oberlin tökéletesség, mind a Keswick szentség elfogadásával aláhúzzuk azt, hogy a keresztény élhet szent életet és élnie is kell, Isten erkölcsi törvényének való engedelmességben, a bűn feletti győzelemmel.

A Szentség-gyülekezetek jellemvonása „az elkülönülés tanítása, mely vallja az olyan 'világi' tevékenységek elutasítását, mint például a mozilátogatás, a tánc, a dohányzás és az alkoholfogyasztás, vagy a 'titkos társaságokhoz' való tartozás”.³¹ Vallották John Wesley elutasító nézetét a testies öltözködéssel, a drága ruházattal és ékszerekkel kapcsolatosan; és a XX. században sok

Szentség-egyház helyezkedett szembe a nők nadrágviselésével, a televízióval, az arcfestéssel, a koedukált fürdővel, a nők hajának levágásával, és az erkölcstelen öltözködéssel.³² Más szentség-csoportok többségükben elvetették álláspontjukat ezeket a kérdéseket illetően, ahogyan a metódisták is tették korábban.

A pünkösdi

A XX. század kezdetén sok ember részesült Szent Lélek keresztségben a nyelveken szólás ajándékával. Ezek a pünkösdi, akik közül többen a Szentség-mozgalomból kerültek ki, kihangsúlyozták az életszentség szükségességét. Az egyik legkorábbi pünkösdi szervezet az Apostoli Hit volt, amely 1907-ben alakult. Szembehelyezkedtek a világi mulatságokkal, a tánccal, a színházzal, a kártyajátékkal, az alkoholfogyasztással, a dohányzással, az arcfestéssel, és a nők hajának levágásával.³³ Isten Egyháza (Cleveland, Tennessee), egy szentség-csoport, elfogadta a pünkösdi élményt, ellenezte az alkoholt, a dohányzást, az ékszerviselést és a titkos társaságokat.³⁴ Más pünkösdi felekezetek ugyancsak szilárd hitvallást tettek a személyes szentség mellett, de napjainkban sokan engedtek álláspontjukból.

Egy nem-pünkösdi tudós, Walter Hollenweger így írja le ezt a változást: „Isten Egyházának etikai merevségét (a koedukált fürdőnek, a haj bodorításának, a moziba vagy színházba járásnak és az arcfestésnek tiltását), néhány kívülálló megfigyelése szerint már nem veszik nagyon szigorúan.”³⁵ „Mint szentség-gyülekezet, Isten Gyülekezetei szigorú követelményeket kezdett állítani tagjai elé”, tanítást hirdetve az arcfestés, a mozi és a világi öltözködés ellen.³⁶ Írása szerint azonban mind a külső, mind a belső szemlélő jelentős módosításokat figyelhetett meg az eredeti állásponthoz képest. Hollenweger szerint az idősebb vezetők még mindig elvetik az olyan „világi” dolgokat, mint a mozi, az arcfestés, a rockzene, de a mai vezetők visszakozni látszanak ezekről a nézetekről, így nem gyakorolnak befolyást a fiatalabb nemzedékre.

Az Egyetlenség-hívó Pünkösdi csoportok még konzervatívabbak ezekben a kérdésekben. A Világ Pünkösdi Gyülekezetei még 1963-ban is kiadott egy olyan jelentést, amely elítél „minden felesleges ékszerviselést, mint pl. a gyűrű (nem a házassági gyűrű), karkötő, fülbevaló, nyakkendőtű és fényes mellű... a ríktó színű ruhákat, a vonzó harisnyákat, a rövid szoknyát, a mély nyakkivágást, a rövid ruhaujjakat (amely rövidebb a könyöknél), és a világos nyakkendőt.”³⁷

A Nemzetközi Egyesült Pünkösdi Egyház (UPCI) Hitcikkelyei az alábbiakat tartalmazzák: „Istennek tetsző életvitelnek kell jellemeznie az Úr minden gyermekét, és annak a mintának és példának az alapján kell élnünk, amelyet Isten Igéje tár elénk... Teljes szívünkkel ellenezzük, hogy tagjaink részt vegyenek bármilyen tevékenységben, amely nem egyeztethető össze a helyes kereszténységgel és az istenfélő élettel, mint pl. a színházak, táncklubok, közös fürdők látogatása, a nők hajának levágása, az arcfestés, az olyan ruházat, mely erkölcstelenül láttatja a testet, minden világi sport és szórakozás, erkölcsileg romboló rádióműsorok és zenék hallgatása. Továbbá mivel a televízió bemutatja mindezen gonosz dolgokat, ellenezzük, hogy tagjaink televíziót tartsanak otthonaikban. Arra intjük minden hívő tagunkat, hogy tartózkodjanak a fenti gyakorlatok bármelyikétől szellemi fejlődésük érdekében, és mert az Úr hamarosan visszatér az ő egyházáért.”³⁸ Az UPCI Hitcikkelyeiben ugyancsak elutasítja a fegyver viselését, az emberi élet kioltását, a titkos társaságokat és szervezeteket, melyek eskütelletel köteleztetik el hívő és hitetlen tagjaikat, és az olyan iskolai rendezvényeket, amelyek sértik bármelyik vallási meggyőződésüket.

XX. századi változások

A XX. század kezdetén a kereszténység, mint egész, sőt a társadalom is egészében sok tekintetben figyelembe vette a gyakorlati szentséget. A legtöbb protestáns gyülekezet nagyon konzervatív volt életstílusában a modern szabályok bevezetése által is, sőt, a köznépi is elfogadta sok szentség-tanítás igazságát. A XX. század drasztikus változásokat hozott a társadalomba, és a kereszténység, mint egész, együtt változott a társadalommal. Csupán a keresztény egyházak egy kisebbsége fogadja el ma is az életszentséget, mely alig egy évszázada még általánosan elfogadott volt.

Különösen jelentős ez a külső megjelenés tekintetében. Az *Encyclopedia Britannica* leírja a változásokat ezen a téren.³⁹ Az első világháború után (1914-1918) a következő gyakorlat alakult ki az amerikai társadalomban: a nők kezdték levágni a hajukat, és megjelentek a szokatlanul rövid szoknyák (értsd: olyanok, amelyek láttatni engedik a térdet), a nők sportos viselete, szentesült a fürdőruha viselése és a nők nadrágot kezdtek viselni sporttevékenységeikhez. A második világháború alatt és után (1939-1945) a nők nadrágot kezdtek viselni a gyári munkahelyeken majd később otthon is. 1960-ban divatba jött a miniszoknya és az uniszex stílus, akárcsak a férfiak hajának hosszúra növesztése.

A társadalmi változások különösen a nőket érintették. Carl Degler történész azt írja: „A XX. század első éveiben a felső középosztálybeli nők... megtanultak... dohányozni, és átölelték a férfiakat a modern báli táncokon... A még modernebbek ragaszkodtak ahhoz a jogukhoz is, hogy mindenhová eljárhassanak gardedám nélkül, hogy alkoholt fogyaszthassanak, dohányozhassanak, és nyilvánosan káromkodhassanak, azaz általánosságban úgy viselkedhessenek, mint a férfiak.”⁴⁰ Azok a gonosz dolgok, melyek addig a társadalomban csak a férfiakra korlátozódtak, most kiterjedtek a nőkre, így a társadalom még a felszínét sem őrizte meg többé az erkölcsösségnek ezeken a területeken.

1933-ban az Egyesült Államok kormánya visszavonta azt a rendeletét, amely megtiltotta az alkoholos italok előállítását és árusítását. 1960-as években az amerikai társadalom törvényerőre emelte a jogot, akárcsak az erkölcsi korlátokat a válás és az abortusz tekintetében.

Nehéz ma már felidézni a társadalmi közérzetet a fenti változások előtt. Édesanyám emlékszik egy asszonyra, akit 1940-ben letartóztattak erkölcstelen viseletért, amiért Louisiana utcáján rövidnadrágban mutatkozott. Nagybátyám beszélt baptista édesanyjáról, aki sírva ült az autóban, amíg családja filmet nézett a moziban. Néhány idősebb polgár még emlékszik arra, hogy régen csak a kétes hírű nők vágták le a hajukat, festették arcukat, viseltek rövid szoknyát vagy nadrágot nyilvánosan. Az én emlékeimben is fel tudom idézni azokat az időket, amikor egy válás megnyirbálta egy politikus esélyeit a választáson és amikor egyetlen közéleti személyiség sem merte bevallani homoszexualitását.

Amikor a bibliai és a történelmi szentség-szabályok fényében vizsgáljuk meg ezeket a változásokat, felismerjük, hogy modern elhajlásról van szó, amely idegen a szentség-tanítástól, külső megjelenésében. A történelem arra szólít fel minket, hogy térjünk vissza a bibliai gyakorlatokhoz, melyektől társadalmunk és gyülekezeteink eltávolodtak.

Hol fognak véget érni a modern változások? Elfogadják-e egy napon a keresztény gyülekezetek, hogy a férfiak szoknyát viseljenek, ahogyan elfogadták a nők nadrágviselését? Elfogadják-e, hogy a férfiak arcfestéket és ékszereket viseljenek, mint a nők? Meg fogják-e engedni a marihuána és a kokain használatát „mértékletesen”, ahogyan megengedik az alkoholfogyasztást és a dohányzást? El fogják-e nézni a teljes meztelenséget a tengerpartokon, ahogyan ma elnézik a majdnem meztelenséget? Gyakorolják-e majd a gyermekgyilkosságot vagy az euthanáziát, ahogyan manapság az abortuszt? Megnézik-e majd az élő szexműsorokat, ahogyan ma megnézik a szexműsorokat a tévében és a moziban? Eltekintenek-e a homoszexuális és a házasságtörési esetek felett, ahogyan ma eltekintenek a válás és az újrահázasodás felett? Szégyen nélkül valónak fogják-e vallani, ha egy nő megberetválja a fejét, mint ahogy most elnézik, hogy levágja a haját?

Mi lesz a szentség-hívó emberekkel napjainkban? Elsodródunk-e más gyülekezetekkel vagy a társadalommal, míg végül megkülönböztethetetlenek lesznek a világtól? Ma a legtöbb ember számára a szentség szónak régies, furcsa jelentése van. Ha azonban bármikor elhagyjuk a szentség fogalmát, úgy tekintve arra, mint idejétmúlt, törvényeskedő, és feleslegesen korlátozó kifejezésre, többé nem találunk logikus megállási pontot. A bibliai szentség, mint alap nélkül, el fogunk merülni a világiasság gonoszságaiban, az istentelen társadalomban, amely fokról fokra romlottabb lesz.

Nem keresztény vallások

Mielőtt befejezzük a szentség tanításáról szóló áttekintésünket, érdekes megfigyelni néhány nem keresztény vallás tanítását.⁴¹ Természetesen nem mint iránymutatót tanulmányozzuk ezeket a tanításokat, de bizonyos fokig még a pogány vallási rendszerek is felismerték az egyes gyakor-

latokban rejlő veszélyeket. Mint ahogy a Róma 1. és 2. fejezete rámutat, még a pogányok is sok mindent megtudhatnak a gonosz dolgokról a természet és a lelkiismeret által.

Az iszlám monoteista (egyistenhívő) vallás, amelyet Mohamed alapított a XVII. században Arábiában. A muszlinok a Biblia Istenét imádják, de Mohamed könyvét, a Koránt vallják napjainkra érvényes Isten Igéjének. Tiltják az alkoholfogyasztást, a vér megevését, vagy a szerencsejátékot. A konzervatív muzulmán nők nagyon erényes öltözetet viselnek, és elutasítanak minden férfias jellegű öltözetet. Szaúd-Arábiában, ahol szigorú muzulmán szekta van uralmon, tiltják a televíziót annak erkölcstelen hatása miatt, Irán pedig tiltja a rockzenét ugyanezen okból.

A hinduizmus India ősi politeista vallása. Az indiai keresztény vezetők szerint számos indiai azért utasítja el a kereszténységet, mert sok keresztény visel olyan öltözetet, melyet ők az indiai hagyományok alapján erkölcstelennek tekintenek.⁴² A jainizmus olyan vallás, amely a hinduizmusból ered, és megtiltja követőinek a hazugságot, a lopást, a házasságtörést, a szerencsejátékot, a bor fogyasztását és a gyilkosságot. A szikizmus, a hinduizmus egy másik elágazása, megköveteli híveitől, hogy kerüljék a dohányzást és az alkoholt.

A Therevada Buddhizmus, a buddhizmusnak egyik ága, amely legközelebb áll Buddha eredeti tanításaihoz, öt szabályba foglalja, miben kell engedelmeskedniük laikus híveinek. Ezek tartózkodást követelnek az emberöléstől, a lopástól, a házasságtöréstől, a bujálkodástól, a hazugságtól vagy csalástól, és a részegítő szerektől. Továbbá a szerzeteseknek engedelmeskedniük kell más előírásokhoz is, melyek magukba foglalják a díszes viselet, a tánc és a színházak tiltását.

Sok nem nyugati ország ellenáll a nyugatról felé áramló erkölcsi változásoknak. Felsorolunk néhány példát a jelenkori vagy a közelmúltból való gyakorlatból: a tévéműsorokat cenzúrázzák Dél-Afrikában, Mexikóban több amerikai tévéshow be van tiltva a bennük megjelenő túlzott erőszak miatt, Korábban tiltják, hogy a nők erkölcstelen ruhákat viseljenek, és a férfiak hosszú haját. Ez utóbbi tiltva van Szingapúrban is. Még az ateista kommunizmus is elítélte a „nyugati dekadenciát” és számos kommunista országban igyekeztek korlátozni, vagy eltüntetni a rockzenét, a pornográfiát, azt, hogy a férfiak hosszú haját viseljenek, és tiltották az erkölcstelen öltözetet.

Nem javasoljuk, hogy az egyházak kíséreljék meg szentség-elveiket törvénybe iktatni az egész társadalom számára. És nem is fogadjuk el sok gyakorlatát és tanítását a fentebb említett vallásoknak. Bizonyítékot szolgáltatunk azonban a következő öt megállapításra nézve: 1) Számos őszinte ember világszerte felismerte azokat az erkölcsi károkat, melyek együtt járnak a modern nyugati társadalom által elfogadott dolgokkal. 2) Sok nem keresztény szándékosan korlátozza viselkedését bizonyos módokon lelkiismereti vagy vallási meggyőződése miatt, noha nem ismerte fel a Biblia és a Lélek tekintélyét, ahogyan mi. Némelyikük magasabb erkölcsi szintet képvisel, mint sok gyakorló keresztény. Ez nem igazolja ugyan őket, de megítéli az említett keresztényeket. Talán jobban szeretik a pogányok isteneiket, mint ahogy némely keresztény szereti az igazi Istent? A pogányokban erősebb a szándék az áldozatosabb életre vallásukért, mint ahogy némely keresztény kész feladni a világi élvezeteket, melyek károsan hatnak az igaz lelki életükre?

Összefoglalás

Összefoglalva tehát láthatjuk, hogy az egyháztörténelem során kiemelkedő keresztény vezetők és csoportok fogadták el az elkülönült életmódot, a világiasság kerülését. Közülük sokan a szentség bibliai alapelveit alkalmazták gyakorlati életükben, ugyanolyan módon, melyet ebben a könyvben is bemutatunk. Mindemelllett a nyugati társadalom a XX. századot megelőzően, és sok jelenlegi nem keresztény társadalom, tanúskodik arról, hogy az emberi faj felismert (ha nem is alkalmaz mindig) bizonyos erkölcsi alapelveket, melyektől rohamosan távolodunk napjainkban.

A szentség nem csupán a Bibliában megjelenő tanítás, hanem a Niceai Zsinat utáni egyházatyák is hitelveiben is fellelhető, közöttük Kálvin, Wesley, és sok más elismert vallási vezető tanításaiban. Akár katolikus, akár ortodox, akár protestáns, minden gyakorló keresztény láthatja, hogy tekintélyes vezetőik közül sokan szigorú szentség-prédikálók voltak. Azok vetik el a gyakorlati szentséget, akik elhajlottak a biblikus és a történelmi normáktól.

E bizonyíték fényében a szentség követőinek ma is fenn kell tartaniuk álláspontjukat a világiasság és a megalkuvás támadásaival szemben. Magabiztosan kitarthatunk bibliai és történelmi örökségünk mellett.

Lábjegyzetek

-
- ¹. Ignatius: *Epistle to the Smyrnaeans*, superscription, *The Ante-Nicene Fathers*, Alexander Roberts and James Donaldson (eds. and trans.) (Grand Rapids: Eerdmans, rpt. 1981) (hereinafter ANF), I, 86.
 - ². Clement of Rome: *First Epistle to the Corinthians*, 29, 35, 39 és 58. old. ANF. I. 12-14, 21.
 - ³. Kenneth Scott Latourette: *A History of Christianity* (New York: Harper and Row, 1953), I, 81-82 és 239-48.
 - ⁴. Ugyanott: I. 246. old.
 - ⁵. Ugyanott: I. 128-29. old.
 - ⁶. Walter Nigg: *The Heretics* (New York: Harper and Row, 1953), I. 81-82. és 239-48. old.
 - ⁷. Latourette: I. 452-53.
 - ⁸. Philip Schaff: *History of the Christian Church*, 3. kiadás, ed. (1890; rpt. Grand Rapids: Eerdmans, 1958) V. 211. old.
 - ⁹. Ugyanott: VII. 181-82.
 - ¹⁰. Ugyanott: 321. old.
 - ¹¹. Ugyanott: VIII. 40. old.
 - ¹². Will and Ariel Durant, *The Story of Civilization*, (New York: Simon and Schuster, 1935-1967), VI. 395. old.
 - ¹³. J. Gordon Melton: *The Encyclopedia of American Religions*, (Wilmington, N.C.: McGrath Publishing Co., 1978), II. 31-32. old.
 - ¹⁴. Ugyanott: I. 331, 345.
 - ¹⁵. "Mennoniták", *Encyclopedia Britannica* (Chicago: William Benton, 1976), VIII. 993.
 - ¹⁶. Schaff: VIII. 232. old.
 - ¹⁷. Crane Brinton et al, *A History of Civilization*, III. kiadás, (Englewood, Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1967), I. 479. old.
 - ¹⁸. Kálvin: II. 33. old. The last clause uses the literal translation, takes from footnote 1.
 - ¹⁹. Ugyanott: II. 34. old.
 - ²⁰. Durant, VIII, 194-95.
 - ²¹. Brinton, I. 596-97.
 - ²². Ryle, 301-02. old.

-
- ^{23.} Brinton, I, 597. old.
- ^{24.} Melton, I, 348. old.
- ^{25.} Dale Brown: *Understanding Pietism*, (Grand Rapids: Zondervan, 1978), 122-23 old.
- ^{26.} Frank Mead: *Handbook of Denomination in the United States*, 7. kiadás (Nashville: Abingdon, 1980) 62-63. old.
- ^{27.} Ugyanott: 44. old.
- ^{28.} "Falwell's College Strives to Become a Fundamentalist University Serving 50 000," *Christianity Today*, November 25, 1983, 43. old. More recently it has relaxed its rule against facial hair.
- ^{29.} Durant: IX, 131-135. old.
- ^{30.} *Doctrines and Discipline of the Methodist Church, 1952*, Nolan Harmon (ed.) (Nashville: The Methodist Publishing House, 1952), 34-35. old.
- ^{31.} "Holiness Churches," *Encyclopedia Britannica*, VIII, 993. old.
- ^{32.} Melton, I, 200. old.
- ^{33.} Mead, 30. old.
- ^{34.} Ugyanott, 85. old,
- ^{35.} Walter Hollenweger: *The Pentecostals*, R. A. Wilson, trans. (Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1948), 50. old.
- ^{36.} Ugyanott, 35-36. old.
- ^{37.} Ugyanott: 402. old.
- ^{38.} *Manual, United Pentecostal Church International* (Hazelwood, Mo.: Pentecostal Publishing House, 1984) 22-23. old.
- ^{39.} "Dress," *Encyclopedia Britannica*, V, 1033-35. old.
- ^{40.} Carl Degler, *The Democratic Experience*, 3. kiadás (Glenview. ill.: Scott, Foresman és Co., 1973), 437-38. old.
- ^{41.} Lásd: Sir Norman Anderson (ed.), *The World's Religions*, 4. kiadás, (grand Rapids: Eerdmans, 1975) és John Noss, *Man's Religions*, 5. kiadás (New York: MacMillan, 1969).
- ^{42.} Anselm Rosario: "Witness to Hindu Neighbors", *Theology Today*, Princeton, N.J., 40. kötet, 3. szám (1983 október), 317. old.

TELEVÍZIÓ ÉS MOZI

„Nem vetem a szemem hiábavaló dologra” (Zsolt 101,3).

Bibliai alap

A Zsolt 101,3 Igéje mellett számos más Biblia vers is figyelmeztet minket, hogy őrizzük meg a szemünket a gonosz látványtól és elménket a gonosz gondolatoktól (Jób, 31,1; Zsolt 19,14; 119,37; Ézs 33,15-16; Róma 1,32; I Tessz 5,22). A Fil 4,8 útmutatást ad számunkra, hogy olyan dolgokról gondolkodjunk, amelyek igazak, tisztességesek (nemesek), igazságosak, tiszták, kedvesek, jó hírűek, erényesek és dicséretre méltóak. A gonosz gondolatok megfertőznek minket (Máté 15,18-20; Márk 7,10-23). Gondolataink nagymértékben meghatározzák, hogy mik vagyunk vagy mik leszünk (Péld 23,7). A szem az elsődleges eszköz, mely által információk sokasága jut be az elménkbe, így ösztökéli gondolati életünket. Ezért a szem a test lámpása és a szem kívánsága a kísértés legfőbb forrása (Máté 6,22-23; Luk 11,34; I Ján 2,16). Amit tehát szemlélünk nagy mértékben formálja és nyilvánvalóvá teszi belső szellemi karakterünket.

Ahogy a „Szentség kutatása” c. könyvben bemutattuk, mind a világi, mind a vallási bizonyítékok egyértelművé teszik: a televízió és a mozi olyan sok gonosz dolgot ábrázol, hogy nézésük sérti a bibliai alapelveket. Az erőszak és a tiltott szex túlságosan gyakran kap szerepet műsoraikban. Mindezek mellett sok más gonosz dolog is megjelenik bennük (általában anélkül, hogy azokat rossznak mutatnák be), mint például az erkölcstelen ruházat, a káromkodás, a dohányzás, az italozás, a hazugság, a gyűlölet, a verekedés, az átkozódás és a trágár beszéd. Ezek éppen azok a dolgok, amelyek megfertőzik az embert (Máté 15,18-20). Ráadásul a TV műsoroknak és a moziknak csak kevés lelki értéke van, vagy egyáltalán nem is bírnak azzal. Indokolatlanul elvonja a keresztény értékes idejét (Ef 5,16; Kol 4,5).

E sajátos tanítások mellett ugyancsak alkalmazhatjuk a keresztény szabadság alapelveit, amelyről a 4. fejezetben szoltunk. Ha így teszünk, világossá válik, hogy kerülnünk kell a mozi és tévénezést. 1) Nem dicsőítik Istent, ellenben dicsőítik a gonoszt. 2) Romboló hatása van testileg, lelkileg és szellemileg. 3) Rendkívüli erővel bírnak, hogy hatalmuk alá vonjanak. 4. Megbotránkozást okozhatnak másoknak, különösen saját gyermekeinknek.

A továbbiakban bemutatjuk káros hatásuk újabb bizonyítékait, valamint más konzervatív keresztények véleményét, akik egyre inkább hangot adnak aggodalmuknak a képernyőn megjelenő gonosz dolgok miatt. Ez a fejezet a közelmúltból idéz néhány megállapítást.

Szemelvények

„Miért nem tud Johnny a prédikációra figyelni?”, *Ministry*, 1981 május. A televízió csökkent a gyermekek figyelmének idejét. A reklámok azt hirdetik, hogy minden probléma megoldható, méghezá gyorsan, a modern technológia segítségével. A tévében bemutatott élet karikatúrája az igazi életnek.

„Gays to the Fore, Cautiously,” *Time*, 1982, május 17. Számos újmozifilmben jelenik meg a homoszexualitás úgy, mint egy másik lehetséges életforma, és törvényesen elfogadható választás.

„Figyelmeztetés Washingtonból,” *Time*, 1982, május 17. A Nemzeti Mentálhigiéniai Intézet kiadott egy jelentést, amely kétéves tanulmány eredményén alapult. Ebben leszögezi, hogy nyomtatékos bizonyítékok állnak rendelkezésükre arra nézve, hogy az erőszak látványa a televízióban agresszív viselkedést fejleszt ki a gyermekekben.

„Mit tesz a TV Amerikával?” *U.S. News & World Report*, 1982 augusztus 2. 1981-ben az amerikai átlagotthonban naponta 6 óra 45 percen át nézték a tévét, szemben az 1951-es 4 és fél órával. Az átlagember 23 órát nézett tévét hetente (tizenévesek), és 36 és fél órát (az idősebb aszszonyok). A tévécsatornákon megjelenő imitált szex révén bármilyen mértékű meztelenség lát-

ható. Csaknem százezer háztartásban van kétirányú rendszer kiépítve, melyben egy számítógép minden hat másodpercben ellenőrzést végez az otthonban.

„A tévében megjelenő erőszak: A meghökkentő új bizonyítékok”, *Reader's Digest*, 1983 január. Tanulmányok kimutatták, hogy a tévében megjelenő erőszak maradandó és komoly károkat okoz, az erőszakos rajzfilmek kifejezetten károsak, a tévé feloldja a gátlásokat, antiszociális viselkedéshez vezet és hozzájárul a gyenge iskolai eredményekhez.

„A tévében megjelenő erőszak egyre nagyobb méreteket ölt és az ellene indított hadjárat a bíróságot ostromolja”, *Christianity Today*, 1983 november 25. Tévében Bemutatott Erőszak Elleni Nemzeti Összefogás törvényt sürget, amely arra kötelezné a tévétársaságokat, hogy közöljenek figyelmeztetéseket a tévében megjelenő erőszak esetleges veszélyeire. Az Amerikai Orvosi Kamara azt nyilatkozta, hogy a tévében bemutatott erőszak kockázatot jelent a fiatal amerikai generációra, így a jövő társadalmára. Az amerikai katonai sebész, C. Everett Koop fennhangon bírálta a tévében ábrázolt erőszakot, akárcsak korábbi elődei. A Nemzeti Mentálhigiéniai Intézet közölte, hogy a tévé elsődleges szerepet játszik a szocializációban a család, az egyház és az iskola hatásával összevetve. A Jobb Televízióért Egyesület támadja a tévében megjelenő kiterjedt erkölcsstelséget.

„A gyerekek több időt töltenek a TV előtt, mint a tantermekben”, UPI, *Korea Times*, 1983 november 12. David Pearl, aki vezetője a Viselkedéskutató Tudományos Intézetnek, mely a Nemzeti Mentálhigiéniai Intézethez tartozik, úgy vélekedik, hogy a szülők jelentősen alábecsülik az időmennyiséget, amit gyermekeik tévé nézéssel töltenek, és a programok jellegével sincsenek tisztában, melyeket a gyerekek néznek. A 9-12 éves korú átlag amerikai gyermek évente ezer órát tölt a tanteremben, míg a tévé előtt 1340 órát. 18 éves korára 11000 órát tölt a tanteremben, és 22000 órát a tévé előtt.

A tévé műsorok erkölcsi szintje rohamosan csökken. Az elmúlt néhány évben a *Time Magazine* feljegyezte a tévének köszönhető „első”-ket: az első megnyerő ábrázolás a homoszexualitásról, a vérfertőzésről, a prostitúcióról és a transzvesztitizmusról, valamint ugyan csak a tévé reklám volt az első, amely egy egészen meztelen nőt mutatott.

„A tévé nézés szokásának megfékezése”

A közelmúltban megjelent egy könyv, mely nagy érdeklődést váltott ki. Szerzője Kevin Perrotta, a *Pastoral Renewal* szerkesztő igazgatója, mely az evangéliumi szolgálattevők havilapja.¹ A hátsó borítón ez áll: „Nem kétséges, hogy az ostobaság, a szex és az erőszak folyamatos szemlélése siralmassá teszi a keresztényeket. Sokat írnak a tévé műsorok hanyatló színvonaláról. *A tévé nézés szokásának megfékezésé*-ben Kevin Perrotta egy másik tekintetben is vizsgálódik - a televízió meghatározó szerepe van a családban. Rámutat arra, hogy 'nem az a lényeg, hogy mit nézel, hanem hogy nézel'. Meggyőző módon fejti ki, hogy a sok tévé nézés komoly, káros következményekkel jár a keresztény otthonokban: gátolja gyermekünk értelmi és szociális fejlődését, aláássa a szülői tekintélyt és a családi kötelek szétszakadásához vezet.” Perrotta számos cikket és tudományos tanulmányt vizsgált át, és a következő megállapításokra jutott:

1) *A televízió időrabló*. Az átlag amerikai 50000-től 75000 órát tölt tévé nézéssel élete során, amely 5-8 évnek felel meg az életéből. A televízió több mint 7 órán át van bekapcsolva az átlag amerikai otthonokban.

2) *A tévé nézés sok fontosabb tevékenység helyét foglalja el*. A tévé a XX. század legnagyobb időátrendezője. Elfoglalja a beszélgetés, a problémamegoldás, az olvasás, a gondolkodás, az imádkozás és az elmélkedés helyét. Jelentősen gyengíti az Istennel, a családdal, az egyházzal és a szomszédokkal való kapcsolatot. Menekülési lehetőséget ad az olyan problémák elől, mint pl. a feszültség és a magányosság, anélkül, hogy tényleges megoldást nyújtana azokra. Úgy működik, mint a kábítószer, ahogy Marie Winn írta a *The Plug-In-Drug* c. könyvében. A gyermekek különösen megrögzött nézők, és a megrögzöttség károsan hat olvasási képességükre, intellektuális tanulásukra, iskolai előmenetelükre, és a szülői nevelés hatékonyságára. Perrotta így foglalja össze: „A tévé nézésbe fektetett tetemes befektetésünk elpazarolja időnket. Nem valami jó üzlet... Időfelhasználásunkat be kell sorolnunk életünk elsődleges dolgai közé.”²

3) *A tévézés tartalmatlan élményt nyújt.* Nem ad igazi pihenést, mert a pihenés legjobb formája nem a tétlenség, hanem egy azzal ellenkező tevékenységben való részvétel. Semmilyen jótékony hatással nem bír a pihenés más formáihoz képest, mint pl. a testedzés, az olvasás vagy az elmélkedés. Az állandóan változó jelenetek lehetetlenné teszik a néző számára, hogy használja a képzelőerejét; állandóan magukkal ragadják a figyelmet a műsor gyakori váltakozásával. A néző folyamatosan gyengének, tétlennek, álmosnak, magányosnak, szétszórtnak, és mellőzöttnek érzi magát, mégis tovább nézi a tévét pusztán szokásból, noha már régen nem leli örömét benne. A tévézés passzivitásba süllyeszt, hasonlóan, mint az ábrándozás. A néző erősen befolyásolható, de reménytelenül elveszti a képességét arra, hogy feldolgozza a kapott információkat és megfontoltan reagáljon azokra. (Megjegyzés: A tévéműsorok tartalmát tekintve ez a tény jól mutatja, mennyire romboló a televízió szellemileg.)

4) *A televízió, és káros hatása a gondolkodásra.* Természeténél fogva a televízió hangsúlyozza a felszínességet, az izgalmast, a mozgalmast, és az egyéniséget. A legkevésbé sem segíti elő a logikus gondolkodást. Csökkenti a figyelem képességének idejét, s közben nagymértékben fokozza az izgalmakat annak érdekében, hogy magához vonja és fenntartsa a figyelmet. Sokkal inkább az érzelmekre, semmint az értelemre hat. Sokkal inkább a passzív, semmint az aktív tanulás formája.

5) *A televízió erőteljesen és veszélyesen hat az elmére.* A nézők úgy tekintik a műsorokat, mint valóságot, és sokan hiszik azt, hogy a tévészereplők valóságos figurák. A tévé nagy hasznát húz abból az ösztönszerű érzésünkből, hogy „amit látunk, azt hisszük”. Ugyanis a történelem során először, emberek hatalmas tömegei 5-8 évet áldoznak életükből a műsorkészítők kicsi, elit csoportjának. Életük során mások szemén át látják a világot, hatalmas lehetőséget adva a tévévalóságnak, hogy elméjükbe hatoljon. Nem kérdéses, hogy ez nagy hatással bír mind az egyénekre, mind a társadalomra, mint egészre.

6) *A tévé negatív módon befolyásolja a viselkedést.* A kereskedelmi tévécsatornákat elsősorban nem szórakoztatásra tervezték, hanem a vágyak felkeltésére. A tévé agresszív viselkedésre ösztökél. Minden kutatás, morális beállítottság nélkül, egyöntetűen megállapítja, hogy a tévé szexuálisan serkentőleg hat. Egy mostani tanulmány szerint az arány a házasságon kívüli szex és a házasságon belüli szex bemutatásának ideje között 11 az 1-hez. A szappanoperák támadják a család intézményét és a bűnt mindennapi magatartásformának állítják be. A tévé változásokat hoz létre és új szerepmodelleket ajánl. Eltúlozza bizonyos elit csoportok irányultságát, és úgy mutatja be azt, mintha a társadalom egészét jellemezné; alsóbb csoportok hajlamosak elveszíteni megkülönböztető látásmódjukat.

„A tévéműsorok sokféle módon kiszélesítik gondolkodásunkat, így elfogadunk olyan nézeteket és magatartásformákat, melyeket korábban megengedhetetleneknek tartottunk. Eltompítják reakcióinkat olyan szociális mintákra, melyeket korábban helytelennek ítéltünk és lázadtunk elene. A tévé megadja a választ: 'Nos, amiről mindig azt gondoltam, hogy helyes, az nem mindenki számára helyes, legalábbis manapság. És amiről azt gondoltam, hogy rossz, lehet, hogy bizonyos embereknek helyes. Amiről azt hittem szörnyű, az lehet, hogy nem is olyan rossz. Úgy gondolom, el kell fogadnunk, és meg kell tanulnunk együtt élni vele.' És végül a televízió feloldja a gátlásokat, hogy ténylegesen megtegyünk olyan dolgokat, melyeknek véghezvitelétől más-
különben megtartóztatnánk magunkat.”³

7) *Az a világhép, melyet a televízió bemutat, módfelett veszélyes.* A tévé például körmönfont módon azt tanítja, hogy a szex alkotja az alapját mindennek, és hogy a viselkedés új formái elfogadhatóak. Az emberek elhiszik, hogy a tévé ténylegesen bemutatja, milyen a világ. Ily módon megalkuvást teremt a „többségi véleménnyel”. Például elégedetlenséget ébreszt a fiatalokban szexuális tapasztalataik hiánya miatt azt jelenítve meg, hogy mindenki más rendelkezik ilyen élményekkel.

8) *A tévé keresztényietlen.* Teljességgel figyelmen kívül hagyja Istent, és kizárólag a teremtet dolgokra, sohasem a Teremtőre összpontosít. Következétesen összekuszálja a morális kérdéseket, állandóan érveket kreálva a helyzet etikája mellett. Nem alkot fogalmat a bűnről. „Aki sok órát tölt a tévé előtt, abból hiányzik Isten szeretete. Fogékony közösségbe kerülünk egy kultúra fantáziaképeivel és üzeneteivel. Kikapcsolódással kezdtük, és a világ szeretetével végezzük. A probléma egyik része az, hogy elveszítettük annak érzékelését, mennyire sebezhető lehet elménk

a világ hatásaival szemben. Sok múltbéli keresztény kétségkívül meghökkenne azon, ahogy minden aggodalomtól mentesen kiszolgáltatjuk elménket a televízió világának.”⁴ A jól ismert keresztény író, Malcolm Muggeridge keményen bírálta a tévénezést, úgy ítélve azt, mint amely kiérdemli a faragott képek készítésének és imádásának bűnét, így megsérti a második parancsolatot.

9) *A jövőben a televízió még nagyobb hatást fog kifejteni a társadalomra az olyan technikai fejlődés következtében, amelyet a videokazetták és a kábeltévék jelentenek.* Különösen növekvő tendenciát mutat a pornográfia. A videokazetták közül már 25 és 50 százalék közé tehetők azoknak a száma, melyek „csak tizenhét éven felülieknek” minősítésűek.

10) *Fölöttébb nehéz pozitív oldalát találni a tévének, vagy ellenőrzésünk alá vonni életünkre gyakorolt hatását.* Íme öt indok, hogy miért: a tévé magával ragadó, könnyebb tévét nézni, mint bármi egyebet csinálni; a tévé passzív mentalitást eredményez; túlbecsüljük képességünket abban a tekintetben, hogy le tudjuk győzni a tévé gonosz befolyását; és csekély a valószínűsége annak, hogy a családi beszélgetés felülkerekedik a tévé hatásán.

Perrotta a következő elvonókúrárt javasolja: térjünk meg, kérjük Isten segítségét a győzelemhez, és lépünk közösségbe minket támogató keresztényekkel. Olyanok egyetértő véleményét idézi, akik lecsökkentették a tévénezésre fordított időt napi egy vagy heti két-három órára, de kijelenti, hogy vannak, akiknek egészen abba kell hagyni. „Jobb teljesen feladni, mint órák sokaságát tölteni - csaknem az ember akarata ellenére - elménk tompításával a képernyő előtt. Inkább gondoljanak minket ütődöttnek a barátaink, semhogy életünket egy elektronikus úr kegyelme alá helyezzük”.⁵

„Könyvégetés”

Cal Thomas, újságíró, a Moral Majority Inc. alelnöke írt egy könyvet „Könyvégetés” címmel, amelyben feltárja, milyen módon cenzúrázza társadalmunk a keresztény értékeket. Egyik fejezete a televízióval foglalkozik, és a következő figyelemre méltó megállapításokat tartalmazza:⁶

* Kevesebb mint 200 hollywoodi és New Yorki producer dönti el, mit nézzen az egész Egyesült Államok a tévéhálózatokon. Ben Stein, hollywoodi szerző és újságíró a szórakoztatóiparnak e krémjét úgy írja le, mint egoista, anyagi és szexuálisan aberrált csoportot.

* Ahogy Stein a továbbiakban megjegyzi, e csoport legtöbb tagja úgy tekint a vallásra, mint értelmetlen, lényegtelen vagy bizarr dologra. Ha egy lelkész jelenik meg a képernyőn, az jelentéktelennek, tehetetlennek vagy fanatikusnak van ábrázolva. Egyetlen szereplőt sem motivál valósi érzés abban, hogy valami fontosat tegyen.

* 1981-ben a *TV Guide* „A meleg lobby Hollywoodban” című sorozatában azt jelentette, hogy a tévéhálózatok elnökei forgatókönyveket kapnak, melyek témája a homoszexualitás, homoszexuálisok által megjelenítve, ismertetés céljából. Ezek az emberek gyakorlatilag vétőjoggal bírnak, ha egy forgatókönyv nem kedvező megvilágításban mutatja be a homoszexualitást. El lehet képzelni, mi történne, ha konzervatív keresztények próbálnának hatást gyakorolni ezekre az emberekre.

* „Főműsoridőben a tévécsatornák vetekednek abban, melyikük mutatja be a legtöbb szexet, a legtöbb erőszakot harminc pernyi időtartam alatt. ...Alig lehet találni a tévében olyan műsort, mely bármilyen tekintetben a hagyományos családot mutatja be (a XX. században), bármilyen megjegyzést tartalmaz a jóról vagy a „helyes” értékekről, még kevésbé bármilyen nem trágár utalást Istenről.”

* Az egyik újságíró iskola tanulmánya szerint átlagban két parázsnag jelenik meg óránként a napközben bemutatott szappanoperában.

* Legalább 29 ember lőtte föbe magát utánozva az orosz rulettet a Szarvasvadász című film egyik jelenetéből, miután bemutatták a filmet a tévében.

* „A tévé passzív médium; ha egyszer bekapcsoltuk, nehéz kikapcsolni. Sokan személy szerint tiltakoznának a felénk sugárzó üzenetek ellen, de bekapcsolva hagyják, mert túl fásultak bármi mást tenni, vagy mert izgalmasnak találják.

* Thomas azzal foglalja össze, hogy a keresztényeknek mindenestől abba kell hagyniuk a tévénezést, de még inkább arra biztat, hogy munkálkodjunk tartalmának megváltoztatásán.

Sajnos fölöttébb valószínűtlen, hogy képesek leszünk rábeszélni a világot a tévéműsorok oly mértékű megtisztítására, hogy annak nézése hasznos legyen. Bárhogyan is van, ha a tévére várunk, hogy a kereszténység felé forduljon, jelenleg egyetlen gyakorlati alternatívánk csakis a tévézés teljes beszüntetése lehet.

Mozik

1938-ban a független fundamentalista, John R. Rice írt egy kis kiadványt, melynek a címe: *Mi a baj a mozifilmekkel?* Az írás saját, „A mozifilmek bűnei” c. prédikációja alapján készült. A 19. kiadás előszavában kifejti, hogy személyesen vizsgálta meg ismét a filmeket, hogy lássa, érvényesek-e még egykori megállapításai. Úgy foglalta össze, hogy „még a legjobb film is rossz, mert befolyásának súlypontja mindig erkölcstelen és keresztényietlen, ezért a keresztényeknek egyáltalán nem szabad foglalkozni vele.”⁷

Rice kifogásolja az alábbi gonosz dolgokat, melyek a mozihoz társulnak: az erkölcstelen életmódot, mely a sztárokat jellemzi (akik társadalmunk példaképeivé és hőseivé válnak), a dohányzást, a szerencsejátékot, a szexet, a bűnözést és a tisztátalan szerelmi ügyeket. Megjegyzi, hogy a producereket a pénzsóvárság és a hírnév ösztönzi, a legkevésbé sem érznek felelősséget a társadalom és az erkölcsiség iránt. Rice elmondása szerint a mozifilmek tanítanak és bátorítanak a bűnözésre, a bűn elnézésére, ránevelnek és felbujtanak a kívánságokra, leértékelik az erényt és hozzájárulnak a bűnök elkövetéséhez.

Ellenérvekre adott válaszaiban rámutat: 1) Néhány film nem rossz azok közül, melyeket gyermekeknek szántak, ám ha elvisszük rá gyermekeinket, megszüntetjük ellenállását a rossz filmekkel szemben. 2) Nem minden mozinéző követi el azokat a gonoszságokat, melyeket a filmek sugallnak, de oly sok nézőt *befolyásol* azok elkövetésére, hogy mindnyájunknak el kell kerülnünk a mozikat. 3) Jó lenne, ha teljesen megreformálhatnánk a filmeket, de ez sohasem lesz módunkban.

A korai egyháztörténelem tanítása

Mivel a televízió és a mozi XX. századi találmány, nem találunk róla feljegyzést a régi egyháztörténetben. Sokat elmond azonban számunkra az a tény, hogy a korai keresztények kerültek a római színházakat, jobbára ugyanazon okokból, amiért mi is elutasítjuk a tévézést és a mozit. Konstantin idejét megelőzően a keresztényeknek meg volt tiltva az „olyan színház látogatása, ahol az előadások erkölcstelenek és nevetségessé teszik a hitet”.⁸ „A keresztény vezetők habozás nélkül elítélték a színházat”, mert feslettség és képmutatás társult hozzá.⁹

Tatianus a „Görögökhöz írt levelé”-ben úgy ír le egy színészt, mint aki „szertelenül nagyképpű és finnyás, belemerülve a nőieskedő homoszexualitás minden formájába... két lábon járó babonáság, a hősi tettek ócsárlója, gyilkosságok eljátszója, házasságtörések krónikása, ostobaságok tárháza... és mégis ezt az embert mindenki bálványozza. Én megvettem minden hamisságát, istentelenségét és üzelmeit... Téged azonban magukkal ragadhatnak az ilyen emberek... Kényeskedő hangnemben mondják trágárságaikat, és illetlen dolgokat cselekednek; miközben leányaid és fiaid nézik őket, leckét kapnak házasságtörésből a színpadon.”¹⁰

Theofilus intett a drámák nézésétől, „nehogy beszennyeződjenek szemünk és fülünk, miközben dalaikat énekeljük.”¹¹

Alexandriai Kelemen *Intés a pogányokhoz* c. írásában néhány idevágó alapelvet tanít, amikor leírja társadalmának gonosz festményeit és szobrait: „Nem szégyelled mindenki szeme előtt megbámulni a bujaság különféle formáit, melyek a köztereken éktelenkednek... Füleid züllöttek, szemeid paráznak, tekinteted házasságtörő.”¹² Az *Útmutató*-ban, melyet új megtérőknek írt, így figyelmeztet: „A szégyenletes dolgoktól füledet, szavaidat és szemedet teljességgel tartóztasd meg... Minden darab... mely telve van trágársággal és pletykaözönnel, legyen tiltva. Mert milyen alapvető tevékenység nem jelenik meg a színházakban? És milyen szégyenletes beszéd nem hangzik el a ripacsok szájából?”¹³

Tertullianus ellenezte a színházat a „Játékok” c. értekezésében: „Nem okoz-e számunkra örömet, ha eltávolítunk magunktól minden erkölcstelenséget? Ilyen alapon, ismét tehát, távol kell maradnunk a színházról, mely az erkölcstelenség tulajdon fészke, ahol semmi sem tiszteletremél-

tó, csak az, ami máshol tisztességtelen... Ha irtóznunk kellene mindentől, ami erkölcstelen, hogy volna helyes hallgatnunk azt, amit kimondanunk sem szabad?... Ugyanígy miért volna helyes olyasmit nézni, amit szégyenletes megtenni? Hogyan lehet, hogy azok a dolgok, melyek megfertőztetik az embert, ha kijönnek a száján, mégsem tekintendők károsnak, ha szemünk elé vagy a fülünkbe kerül - holott a szem és a fül közvetlenül érintkezik a lélekkel - az pedig soha nem lehet tiszta, akinek kiszolgálói tisztátalanok... Ha a tragédiák és a komédiák hitványak és buják, bűnök és gerjedelmek istentelen és feslett kiagyaloí, akkor már az is helytelen, hogy emlékezetbe idézi azt, ami kegyetlen és gonosz. Amit nem cselekednénk meg, ne idézzük fel azt szóban sem.”¹⁴ Ebben a tanulmányban Tertullianus azzal a konkrét esettel foglalkozik, amikor egy keresztény asszony színházba megy és ott megszállja őt egy tisztátalan lélek. Miután a lelket megdorgálták és kiűzték belőle, állítólag így szólt: „Jogosan vettem őt birtokomba, mivel saját felségterületemen találtam.”¹⁵

Cyprianus elítélte a bűncselekményeket, a házasságtörést, a vérfertőzést, a férfiak nőiességét és a homoszexualitást, melyeket a színdarabok és a pantomimok megjelenítettek. Megfigyelte, hogy a „házasságtörést tanítják, miközben bemutatják; míg a bajkeverő nyilvános tekintéllyel rendelkezik, hogy a bűn kerítője legyen, a férjes asszony, aki véletlenül tisztességes nő képét mutatná, tisztességtelenné válik... (Egy nőies színész) úgy nézett rá - micsoda szégyen! - élvezettel tekintett rá.”¹⁶ Cyprianus arról tanított, hogy egy színész, aki kereszténnyé lett, többé nem tudta folytatni a színjátszást, sem oktatni nem volt azt képes.¹⁷

A Cyprianusnak tulajdonított tanulmány a következő tanítást tartalmazza: „Mit tilt a Szentírás? Természetesen tiltja mindazon dolgok szemlélését, melyeknek tiltja a megcselekvését... Szégyentelen az, aki a gyülekezetben démonokat űz, miközben megtapsolja tevékenységüket a nyilvános előadásokon... Szégyellem kimondani azokat a dolgokat, amiket ott mondanak; Szégyellek beszélni is arról, amit ott tesznek - a csaló érvelésekről, a házasságtörők cselszövéseiről, az asszonyok erkölcstelenségéről, a trágár viccekről, a hitvány ingyenélőkről, sőt, magukról a tógás családtagokról. Ezek a darabok néha bárgyúak, néha obszcének, de minden esetben unalmasak és minden esetben erkölcstelenek... Ha nem lennének bűnösök, akkor is értéktelenség jellemzi őket, amely szélsőséges és nem méltó a hívőkhöz... Az olyan dolgokat mint ezek, el kell kerülniük az őszinte keresztényeknek, amint már gyakran mondtam; a látvány olyan hiábavaló, olyan ártalmas, olyan szentségtörő, hogy attól mind szemünket, mind fülünket meg kell őriznünk. Hamar hozzászokunk ahhoz, amit hallunk és látunk.”¹⁸

Lactantius ír a „színház fertőző és romlott befolyásáról... Mert a komédiák témája a szüzek megbecstelenítése, vagy a szajhák szerelme... Hasonlóképpen a tragédiák történetei szemléltetik az apagyilkos és vérfertőző gonosz királyokat, és tragikus bűntényeket mutatnak be. És mi más hatást fejtenének ki a színészek gesztusai, mint a vágyak tanítása és ösztönzése?... Miért beszéljek a színészek pantomimjáról, melyek útmutatást adnak romlott befolyásukkal, melyek házasságtörésre tanítanak, miközben színlelik azokat... Mit tehetnek a fiatalember, vagy a szüzek, amikor látják, hogy ezeket a dolgokat szégyentelenül művelik, és mindenki szándékosan bámulja? Világosan figyelmeztetik őket arra, mit tehetnek, és vágyakat ébresztenek bennük, melyek különösen akkor lobbannak fel, amikor a darabokat nézik... ők pedig jóváhagyják ezeket a dolgokat, miközben nevetnek rajtuk és a bűnök hozzájuk tapadnak. Még romlottabban térnek haza otthonaikba; és nem csupán a fiúk, akiket nem kellene éretlen fejvel hozzáédeni a bűnhöz, hanem az idős férfiak is, akiknek méltatlan korukhoz az ilyen viselkedés.”¹⁹

A *Szent Apostolok Alapszabályai* arra intik a keresztényeket, hogy tartsák magukat távol a színházaktól.²⁰

John Chrysostom prédikált a népszerű komédiák és pantomimok ellen, még azután is, hogy a Római Birodalom névlegesen kereszténnyé vált.²¹

A késői egyháztörténelem tanítása

A korai kálvinisták tiltották a színházak látogatását. A XVII. századi puritánok Angliában bezáratták a színházakat, miután hatalomra kerültek, mert profánnak és érzékinek tartották. Azt is állították, hogy a legtöbb színésznő prostituált volt. John Philip Spener, a pietista mozgalom alapítója ugyancsak szólt a színházak ellen.

John Wesley, a metodizmus atyja azt tanította, hogy a színházlátogatás bűn. Wesley levelet írt Bristolnak és a város polgármesterének, melyben igyekezett őket rábeszélni, hogy ne építsenek színházat: „A legtöbb jelenlegi színpadi szórakoztatás aláássa valamennyi vallás alapját, mivel természetéből fakadóan arra törekszik, hogy megsemmisítse a kegyességet és az emberek értelmének komolyságát... helytelen irányt szabva különösen a fiataloknak. Rosszerkölcű, felületes, kifejezetten szembefordul a szorgalom szellemével és közeli utalásokat tesz a kereskedelemre; az iszákosság és az erkölcstelenség minden fajtája jelen van ezeken az előadásokon, melyek telve vannak tunyasággal, effemináciával és semmittevéssel”.²²

A XIX. században a *The Ante-Nicene Fathers* szerkesztői ismételtén jóváhagyták a színházak egykori elítélését. Nyomatékosan megjegyezték, hogy „a színházi előadásokkal szembeni elenségeség, mely napjainkban újra feléledt a színház keresztényekre gyakorolt rossz hatása miatt, és amelyről Cyprianus, Tertullianus és más egyházatyák oly szigorúan lelepleztek.”²³

A XX. század elején sok elismert keresztény vezető ellenezte a mozit. Ezek közé tartozott H. A. Ironside, R. A. Torrey, a Moddy Egyház vezetői, és a Római Katolikus püspök, a chicagói George Mudelein.²⁴ A legtöbb szentség-felekezet egyik jellemvonása az volt, hogy élesen szembehelyezkedtek a mozilátogatással. A korai pünkösdiel nem jártak moziba, és az olyan pünkösdi felekezetek, mint pl. a The Apostolic Faith (Apostoli Hit), a Church of God (Isten Egyháza), (Cleveland, Tennessee), az Assemblies of God (Isten Gyülekezetei) és a United Pentecostal Church (Egyesült Pünkösdi Egyház) hivatalosan állást foglalt a mozival szemben. Sok konzervatív baptista csoport ugyanerre az álláspontra helyezkedett, közöttük a Baptist Bible Fellowship (Baptista Bibliaközösség), John R. Rice és Jerry Falwell Liberty Baptist College-ének követői. Néhány csoport ma is egyetért nézeteikkel.

Számos vallási csoport ellenezte a televíziót, amikor az megjelent, azon az alapon, hogy az egyszerűen behozza a világi mozikat az otthonokba. Például sok szentség-hívó elveti a televíziót. Némelyik anabaptista csoport, mint pl. a hutterita, elutasítja, hogy saját tévéje legyen, csakúgy, mint az Egyesült Pünkösdiel és sok független baptista, valamint más fundamentalista gyülekezet.

1955-ben (nem sokkal azután, hogy a tévét bevezették a társadalomba), John R. Rice azt írta: „A televízió, ha elővigyázatlanul használják, valóságos fenyegetést jelenthet a keresztény otthonok erkölcsére és magatartására nézve.” „Komoly probléma”-nak nevezte a televíziót.²⁵ Nem ellenezte azonban a tévé tulajdonlását, mert úgy tekintette azt, mintha csak a rádióhoz tettek volna egy képernyőt. Mi elutasítjuk ezt a nézetet számos okból. 1) Ahogyan azt a Biblia, a pszichológiai tanulmányok és az általános tapasztalat mutatja, a látvány sokkal erőteljesebb hatást gyakorol az elmére, mint a pusztán hallás. 2) A tévé számos bűnös dolgot ábrázol, melyeket nem lehetne oly elevenen megmutatni a rádióban, mint például az erkölcstelen ruhákat, a meztelenséget, a dohányzást, az italozást, a vérontást és a paráznaságot. 3) Manapság a legtöbb tévéprogramra kétséges vonatkoztatni Rice alapelvét, melyet ő maga fektetett le a mozik ellen írott könyvében.

Jerry Bridges, a The Navigators titkár-pénztárosa azt írta 1978-ban: „Túl sok keresztény, ahelyett, hogy elutasítaná, egyre több és több teret ad a világ állandó nyomásának. Néhány évvel ezelőtt az őszinte keresztények nagyon megválogatták, milyen filmekre menjenek el, ha elmentek egyáltalán. Ma ugyanazok a filmek, melyeket ők elkerültek, bemutatásra kerülnek a televízióban, a keresztények otthonában, szerte az országban. Egy barátom beszélt nekem egy fiatal keresztény házaspárról, akik teljes idejüket a szolgálatnak szentelték, és akik azért jöttek el hozzám, hogy megkérdezzék, mi rossz van a tizenhét éves felülieknek szóló filmek megnézésében!”²⁶

Az elmúlt néhány évben számos jól ismert keresztény tanító, akik a családi életre specializálódtak, közöttük Bill Gothard és James Dobson, hangot adtak tévéellenességüknek. Egy metodista lelkimunkás megalapította a Nemzeti Illemszövetséget, egy olyan szervezetet, amely a televízió erkölcsi megreformálására törekszik. Számos evangéliumi munkás határozta el, hogy alaposan korlátozzák a tévéjük nézését, vagy teljességgel abbahagyják. Dávid Wilkerson, a Teen Challenge alapítója elmagyarázza a *The Cross and the Switchblade* c. könyvében, hogyan ítélte meg őt Isten a tévé előtt eltöltött időért, összevetve azt az imában eltöltött idővel. Isten arra indította őt, hogy adja el a tévét, és a tévézés idejét az imának szentelje (két órát minden este).

Hamarosan a szellemiség új dimenzióit fedezte fel, és végül hatalmas munkát végzett a New Yorki utcabandák körében.

Egész baptista, nazarénus, karizmatikus gyülekezetek és más csoportok adták el, vagy semmisítették meg tévékészülékeiket. Legutóbb két független pünkösdi felekezet adta el televízióját, miután tanulmányozta a *Szentség kutatása* c. könyvet. Mint ahogy az a könyv is feltárja, még világi szinten is felismerték a televízió gonosz hatását. Egy tapasztalt reklámszakember írt egy nem vallásos könyvet ezzel a címmel: „*Négy érv, amiért a televíziót ki kell küszöbölni*”. A könyv éppen arról szól, amit a címben megfogalmaz.

A videózás

Az olyan technikai találmányok, mint az otthoni mozirendszerek és videokazetták új helyzet elé állítanak minket. Mivel e rendszerek tulajdonosai maguk választhatják meg, milyen program jelenjen meg rajtuk, látunk lehetőséget azok ártalmatlan, sőt hasznos alkalmazására. Ami azonban kifogásolható a mozikban és a televízióban, természetesen kifogásolható ezeken a rendszereken is. Ezért kerülnünk kell a hollywoodi filmek lejátszását otthoni videónkon.

Bizonyos esetekben, olyan családok, melyek nem járnak moziba és tévét sem néznek, beengedik a világi légkört otthonaikba a videón keresztül. Ez nagy veszélyt jelenthet az egyházra nézve. Nem szabad videót tartanunk otthon, ha nem vagyunk elég érettek ahhoz, hogy használata a szentség-alapelvekhez igazítsuk. Csak olyan dolgokat nézhetünk rajta, amelyek tisztán összeegyeztethetők a keresztény életformával, mint például az ihletett vagy nevelő célzatú videók, vagy otthon készült videók.

Összefoglalás

Nehéz elképzelnünk, hogyan válhatnak a tévé, a mozik és a reklámfilmek még sokkal világiasabbakká és istentelenebbekké, mint amilyenek már ma is. Társadalmunkat az erkölcstelenség mélységeivel mutatják be, színesen megjelenítve olyan dolgokat, melyekről még beszélni is szégyen (Ef 5,12). Istentelenséggel táplálják az elmét a szem keresztül, gyakran az otthon szentségében.

Azok, akik komolyan veszik a bibliai intést a világiasságtól, ügyeljenek a szemükre, emeljék fel gondolataikat, oltalmazzák családjukat, és váltsák meg az időt, melyet tévé és mozinézésre fordítanak. Ily módon a Biblia szellemét fogják követni ugyanúgy, mint az erkölcsiség rendíthetetlen bajnokai a korai egyháztörténelemtől napjainkig.

Lábjegyzetek

¹ Kevin Perrotta: "Taming the TV Habit" (Ann Arbor, Mich: Servant Books, 1982).

² Ugyanott, 39. old.

³ Ugyanott 93. old.

⁴ Ugyanott, 125-26. old.

⁵ Ugyanott, 141. old.

⁶ Cal Thomas: *Book Burning* (Westchester, Ill.: Crossway Books, Good News Publishers, 1983), 127-33. old.

⁷ John R. Rice: *What is Wrong with the Movies?*, 19. kiadás (Murfreesboro, Tenn.: Sword of the Lord Publishers, 1938). 38. old.

-
- ⁸. Bainton, 50. old.
- ⁹. Latourette, I, 244-45. old.
- ¹⁰. Tatianus: *Levél a görögökhöz*, 22, ANF, II, 75.
- ¹¹. Theophilus: To Autolycus, 15, ANF, II, 115.
- ¹². Alexandriai Kelemen: *Exhortation to the Heathen*, 4, ANF, II, 189. old.
- ¹³. Alexandriai Kelemen: *The Instructor*, 2,6 & 3,11, ANF, II, 251 & 289-90.
- ¹⁴. Tertullian: *The Shows*, 17, ANF, II, 75.
- ¹⁵. Ugyanott: III. 90.
- ¹⁶. Cyprianus, *Levelek*, 1.8, ANF, III, 86-87.
- ¹⁷. Cyprianus: *Levelek*, 60, ANF, V, 356.
- ¹⁸. Cyprianus (?): *On the Public Show*, 4-8, ANF, V, 576-78.
- ¹⁹. Lactantius: *The Divine Institutes*, 6.20, ANF, VII, 187.
- ²⁰. *Constitutions of the Holy Apostles*, 2.62, ANF, VII, 424.
- ²¹. Latourette: I, 245.
- ²². John Wesley: "To the Mayor and Corporation of Bristol", *The Works of John Wesley*, III. kiadás, (Grand Rapids: Baker Book House, rpt. 1978), XII, 128.
- ²³. ANF. V. 595.
- ²⁴. Rice: *What is Wrong with the Movies?* 98-101. old.
- ²⁵. John R. Rice: *Amusements for Christians* (Murfreesboro, Tenn.: Sword of the Lord Publishers, 1955) 16., 18. old.
- ²⁶. Bridges: 119. old.

BIBLIAI TANÍTÁS A DÍSZÍTÉSRŐL ÉS AZ ÖLTÖZKÖDÉSRŐL

„Hasonlatosképpen az asszonyok tisztességes öltözetben, szemérmességgel és mértékletességgel ékesítsék magokat; nem hajfonatokkal és arannyal vagy gyöngyökkel, vagy drága öltözékekkel” (I Tim 2,9).

„Akinek ékessége ne legyen külső, hajuknak fonogatásából és arannak felrakásából vagy öltözékek felvevéséből való” (I Péter 3,3).

„Asszony ne viseljen férfiruházatot, se férfi ne öltözzék asszonyruhába; mert mind utálatos az ÚR előtt, a te Istened előtt, aki ezt műveli” (V Móz 22,5).

Bibliai alap

Isten azt kívánja népétől, hogy külső megjelenésükben a szentség szellemét közvetítsék. Pál arra intette a férfiakat és a nőket, hogy szentségben közeledjenek Istenhez, és megemlíti bizonyos problémákat, melyek mindkét nemnél előfordultak abban az időben. „Akarom azért, hogy imádkozzanak a férfiak minden helyen, tiszta kezeket emelvén föl harag és versengés nélkül. Hasonlatosképpen az asszonyok is tisztességes öltözetben, szemérmességgel és mértékletességgel ékesítsék magokat; nem hajfonatokkal és arannyal vagy gyöngyökkel, vagy drága öltözékekkel, Hanem, amint illik az istenfélelmet valló asszonyokhoz, jó cselekedetekkel.” (I Tim 2,8-10). Ahogy a *The Tyndale New Testament Commentaries* leszögezi, „Pál elég éles eszé volt ahhoz, hogy tudja, egy asszony öltözködése gondolkodásmódjának tükrö. A külső kérdés nem takarhat imádságos és kegyes magatartást... Pál nem hagy kétséget afelől, hogy mire gondol, amikor mindehhez hozzáfűzi a díszítések tiltó felsorolását... A haj befonása gyakori viselet volt a zsidó nők körében, a bonyolultabb fonatú frizurákat pedig gyakran rögzítették szalagokkal és csokrok-kal... Az ilyen hivalkodó díszítést el kell utasítania a keresztyén asszonyoknak, és ugyanez vonatkozik az ékszerekre, illetve a drága ruhákra. Mindezekben a rendelkezésekben a fő elgondolás minden olyan dolog mellőzése, amelynek célja csupán kérdés, annak minden veszélyével együtt.”¹

Szemérmesnek lenni annyit jelent, mint tisztességesnek, erényesnek, illendőnek, szerénynek és tisztának lenni, különösen az öltözködés, a beszéd, a magatartás és a viselkedés tekintetében. A *szemérmesség* szó (Károli ford.) vagy *szemérmesség* (új ford.) a görög *aidos* szó fordítása. A King James angol fordítás 1611-szer használja a szemérmesség kifejezést és mindenhol állhatatos erényességet jelent. Thayer Újszövetségi Görög-Angol Szótára szerint az *aidos* szégyenérzetet jelent, erkölcsösséget, és tiszteletreméltóságot. A mértékletesség a görög *sophrosune* szó fordítása, melyet Vine Újszövetségi Szavak Értelmező Szótára úgy határoz meg, mint a gondolkodás józanságát, a helyes megítélést, az önfegyelem gyakorlását állandó uralommal minden szenvedély és vágy felett. Thayer úgy határozza meg a melléknévi formát, mint megfűkezni a vágyakat és a hajlamokat, önuralmat és mértékletességet gyakorolni.

Péter azt írta: „Hasonlóképpen az asszonyok engedelmeskedjenek az ő férjöknek, hogy ha némelyek nem engedelmeskednek is az ígének, feleségük magaviselete által íge nélkül is megnyeressenek; Szemlélvén a ti félelemben való feddhetetlen életeteket. Akiknek ékessége ne legyen külső, hajuknak fonogatásából és arannak felrakásából vagy öltözékek felvevéséből való; Hanem a szívnek elrejtett embere, a szelíd és csendes lélek romolhatatlanságával, a mi igen becses az Isten előtt. Mert így ékesítették magokat hajdan ama szent asszonyok is, akik Istenben reménykedtek, engedelmeskedvén az ő férjöknek.” (I Péter 3,1-5). A *The Wycliffe Bible Commentary* ezt írja az I Péter 3,1-6-ban intett feleségekről: „Ne keressenek feltűnést mesterkéltni frizurákkal, ékszerekkel, vagy hivalkodó ruhákkal, hanem a szelíd és csendes lélek különböztesse meg őket, mely oly ritkaság a világban és oly értékes Isten szemében. A patriárák feleségei szolgálnak példát erre a magatartásra (5. vers). Nyilvánvaló, hogy a cifra és feltűnő díszítésre

úgy tekintettek, mint amely ellentétes a férfiak iránt tanúsítandó önátadással és erényességgel. Ugyanez a tartalom jelenik meg az I Tim 2,9-12-ben. Az asszonyok öltözködésének erényessége társul a viselkedés erényessé válásához. Nyilvánvaló, hogy a keresztény hit a világtól különböző szabályra utal az öltözködés és a díszítés tekintetében.”²

Pál és Péter apostol nem ellenezte az egyszerű hajfonatot vagy frizurát. Abban az időben sok nő pazar és szertelen frizurát viselt. Gyakran fontak a hajukba gyöngysorokat és selyemszalagokat aranyérmekkel. Sokan viseltek díszkoronát és fejdíszeket. Ezek az Igeversek tehát a túlzott formájú frizurákat ellenzik valamint a hajdíszítéseket. Ahogy Fred Wight kijelenti: „Péter és Pál elítélte a nők túl cifra hajfonatait... és a díszítések használatát, melyek valószínűleg a kor divatját jellemezték.”³

Ha megfogadjuk Péter tanácsát és szemügyre vesszük az Ószövetség szent asszonyait, azt fogjuk látni, hogy az asszonyoknak nem volt szabad férfiruhát öltöni, sem a férfiaknak női ruhát (V Móz 22,5). A protestáns teológus, Rousas Rushdoony azt mondta: „A szentség ötödik aspektusa az öltözködésre vonatkozik. A transzvesztita öltözet „utálatosság” az Úr előtt (V Móz 22,5); meddő és perverz ellenségeskedés Isten teremtett rendjével szemben.”⁴ Rushdoony Keilt és Delitzsch-et idézi, akik egyetértenek állításával. „E tiltás közvetlen célja nem a bujaság megakadályozása, vagy a bálványimádó gyakorlatokkal való szembehelyezkedés volt... hanem az, hogy fenntartsa a két nem közötti megkülönböztetés szentségét, mely a férfi és a nő megteremtésénél került megalapozásra... A nőiség minden megsértése vagy megsemmisítése... természetellenes, ezért utálatosság Isten szemében.”⁵ A *Wicliffe Bible Commentary* megjegyzi: „A férfi és nő közötti megkülönböztetést nem szabad elmosni azzal, hogy az egyik nem magáévá teszi a másik jellegzetes ruhadarabjait (V Móz 22,5). Isten férfivá és nővé teremtette az embert, megkülönböztetett természettel és feladatokkal.”⁶ Más Igeversek is alátámasztják ezt a tanítást. Az Újszövetség megerősíti, hogy a pulyák (a nőies, nőket utánzó férfiak) nem örökölhetik Isten országát (I Kor 6,9-10). Maga a természet tanít minket a világos, látható megkülönböztetés fenntartására férfi és nő között (I Kor 11,13-15).

A ruha szellemi jelentősége

A Biblia sokat mond a díszítés és az öltözködés témájáról. Ha megfelelően akarjuk alkalmazni tanítását napjainkban, meg kell értenünk néhány alapvető okfejtést. Miért törődik Isten ezzel, hogyan öltözködünk? Miért fontos a keresztények számára, hogy fenntartsák a szentséget külső megjelenésükben is?

* Ruházatunk kifejezi, milyenek vagyunk valójában belülről. A *The Zondervan Pictorial Bible Dictionary* azt mondja: „Az az öltözet, amelyet a héber nép viselt a bibliai időkben elegáns volt, erényes, és rendkívüli jelentőséggel bírt. Olyannyira részeként tekintették viselőjének, hogy nem csupán azt mondták meg a ruha alapján ki vagy mi az az ember, hanem külső szimbólumot is képezett, mely megmutatta az egyén belső érzéseit, legmélyebb vágyait és erkölcsi szándékát arra nézve, hogy helyesen képviselje Istent.”⁷ Láthatjuk ezt azokról a különleges öltözékekről is, melyeket vallási szertartásokra, ünnepi alkalmakra, temetésekre, és bűnbánatkor használtak. Ennek fényében Elizabeth Rice Handford, egy független baptista pásztor felesége megkérdezte: „Miért ragaszkodik egy nő ahhoz, hogy rövid szoknyát, testhezálló ruhát, mély nyakkivágású blúzt viseljen, és anyag benyomást keltsen másokban? Lehet, hogy tudat alatt a bűnt akarja magához vonzani? Tetszik neki, ha látja a vágyat megvillanni a férfiak szemében?”⁸

* Ahogy korábbi tanulmányunkban jeleztük, öltözetünk fontos állásfoglalás Isten előtt. Jelzi Isten számára a magatartásunkat, életmódunkat, és azt, mivel azonosulunk. Vannak, akik azt mondják, hogy a külső megjelenés lényegtelen, mivel: „...az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, mi a szívben van.” (I Sám 16,7). Ez a vers azonban nem azt mondja, hogy Isten jóváhagyja a bűnös, vagy istentelen külsőt, hanem azt, hogy nem a külső szépség, vagy a szépség hiánya alapján értékeli az embert. Nem ad engedélyt a keresztények számára, hogy istentelen módon ékesítsék magukat. Ellenkezőleg, éppen azt fejezi ki, hogy Istent nem téveszti meg a díszítés. Minden törődés, amelyet a test díszítésére pazarolunk, hiábavaló és haszontalan. Nem szabad túl sok időt pazarolnunk a külsőnkre, hanem azt kell hangsúlyoznunk, amit Isten

hangsúlyoz. Ha tetszeni akarunk Istennek és az istenfélő embereknek, nem a test díszítésére, hanem a lélek díszítésére kell összpontosítanunk.

* Ruházatunk kifejezi mások előtt elkötelezettségünket és hitvallásunkat. A keresztények számára fontos a szent és istenfélő megjelenés más emberek előtt. Mivel az ember a külsőt nézi, egy keresztény esetében lényeges, hogy istenfélelmet mutasson külső megjelenésében is. Mások gyümölcseinkről ismernek meg minket (Máté 7,16-20), mely magában foglalja egész életformánkat, cselekedeteinket és megjelenésünket. Nem csupán Isten szemében kell elfogadhatóaknak lennünk, hanem elfogadható külsejűeknek kell lennünk az emberek szemében is (Róma 12,17; II Kor 8,21). Mindentől, ami gonosznak látszik, őrizkedjünk (I Tessz 5,22). Egy szerző a következő szavakkal próbálta meg igazolni a keresztény nők arcfestését és ékszerviselését: „Ha a nő szívének szándéka tiszta, nem helyteleníthetők szépítkezésre irányuló erőfeszítései.”⁹ Az őszinte szándék azonban nem elegendő; lehet őszintén is rosszat tenni. Az ártatlan indítékok ellenére, ha egy cselekedetet sérti Isten akaratát, és lelki problémákat okoz az egyénnek vagy másoknak, akkor az a cselekedet rossz.

Öltözködés és a keresztény értékek

* A kereszténynek önfegyelmet és mértékletességet kell tanúsítania az élet minden területén (I Kor 9,25; Gal 5,23). A mértékletesség, vagy önfegyelem, a Lélek gyümölcseinek része. A kereszténynek fegyelmeznie kell a testet, uralkodnia kell annak vágyai felett, és ki kell azt vonnia a középpontból. Az ékesítésbe való túlzott belefeledkezés, a természetes fizikai megjelenés jelentős megváltoztatása, a díszítésekre való pazarló költsékezés megsérti a fenti alapelvet.

* A keresztény ne szeresse a világ dolgait (Jak 4,4; I Ján 2,15). „Ne szabjátok magatokat e világhoz” (Róma 12,2). E vers más fordításai még világosabbá teszik jelentését: „Ne éljete a korok divatjai szerint” (*Norlie*). „Ne tegyétek magatokévá e világ szokásait” (*Goodspeed*). „Ne hagyd, hogy a körülötted lévő világ beleprésselen saját öntőformájába” (*Philips*). „Ne igazodjatok e világhoz - e korhoz, divathoz, és ne tegyétek magatokévá külső, felületes szokásait” (*Amplified*).

Az emberek mindenhol kifejeznek ruházatukkal bizonyos hitvallásokat és életformákat. Számos példát találunk erre: az 1960-as évek hippijeinek ruházata és hajviselete, Mao egyenruhái a kommunista Kínában, sok szervezet egyenöltözeke, az üzletemberek ruházata, az etnikai csoportok viselte, a tinédzserek öltözködése közötti hasonlóság, a rock sztárok és rajongóik ruházata, a homoszexuálisok öltözködési stílusa, a prostituáltak öltözködési stílusa és általában a hóbortok és a divatok.

Ha a keresztények a világi divatot követik, gyakran azonosítják magukat istentelenséggel. Az ördög csapatának egyenruháját öltik magukra. Társítják magukat a világ érzékiségéhez, énközpontúságához és nemek szerepeinek összemosásához. Isten nem akarja, hogy a keresztények szolgai módon behódoljanak a világi divatnak, és így azonosuljanak a világiassággal. Ehelyett azt akarja, hogy a keresztények világosan megkülönböztethetők legyenek még külső megjelenésükben is.

* A kereszténynek jól kell sáfárkodnia azokkal az áldásokkal, melyekben Isten részesítette, beleértve az anyagi áldásokat is (Luk 16,10-13). A mennyben kell kincseket gyűjtenünk, nem pedig a földön felhalmozni (Luk 12,33-34). Az ékszerek, a kozmetikumok és a drága ruhák nagyon silány befektetések. Az ember ezek nélkül is lehet tiszta, ápolt, vonzó és szép. A megtakarított pénz sok más hasznosabb módon is felhasználható: szükségletekre, a kevésbé szerencsés emberekre és az egyház szükségleteire. A külső díszítésre pazarolt idő és energia egyszerűen haszontalan befektetés.

* A kereszténynek elégedettnek kell lennie azzal az úttal, melyet Isten jelölt ki neki, és a pozícióval, amelybe Isten helyezte. „Mert én megtanultam, hogy azokban, amelyekben vagyok, megelégedett legyek” (Fil 4,11). Minden, amit Isten teremtett, jó, és ne próbáljunk meg változtatni természetes, istenadta külsőnket hamis arcszínek, hamis hajszín, hamis szempilla vagy hamis haj segítségével. Mi baj van azzal, amilyenek Isten alkotott minket? Mi a baj azzal a bőrszínnel és hajjal, amelyet örököltünk? Miért szégyelljük azt, amik vagyunk? Miért alapozzuk azonosságunkat külső emberünkre? Miért alapozzuk önértékelésünket a fizikai megjelenésre?

Sokan ahelyett, hogy elfogadnák önmagukat olyannak, amilyenek, és annak, aminek Isten akarja őket, tévesen megpróbálnak a természet ellen küzdeni. A Biblia arra tanít, hogy az ősz haj a dicsőség koronája, és a véneknek díszjele (Péld 16,31; 20,29), mégis sok ember hamis értékítélet miatt, megpróbál ezen változtatni. Jézus azt tanította, hogy az emberek nem tudják megváltoztatni a hajuk színét (Máté 5,36), manapság mégis megpróbálják szavait megcáfolni. A természet önmagában is tanítja férfi és a női nem közötti megkülönböztető viselkedést és megjelenést (Róma 1,26-27; I Kor 11,13-15), a társadalom ma mégis megpróbálja semmissé tenni ezt az Isten alkotta megkülönböztetést.

* Az ékszerek és az arcfestékek hamis értékeket sugallnak. Túlhangsúlyozzák az ideigvalót, a lényegtelen, a testit, sőt az istentelent. Az egyik szerző a következőképpen próbálta meg igazolni az ékszervisélést és a kozmetikumok használatát: „Isten nem követel szürke és unalmas külsőt. Miért ne próbálhatna egy nő szép lenni?... Az a szélsőséges nézet, hogy Isten unalmas külsőt vár el tőlünk (gyakran társulva unalmas személyiséggel), nincs összhangban a Biblia tanításának egészével.”¹⁰

Ez az állítás valójában sértő Istenre és a nőkre nézve egyaránt. Ki mondta azt, hogy egy nő unalmas és szürke, ha nem visel arcminket és ékszert? Ki mondja, hogy személyisége unalmas, ha nem próbál csábító vagy feltűnő lenni? Egy keresztény nő természetesen törekedhet arra, hogy vonzó legyen mind megjelenésében, mind személyiségében. De elutasítjuk azt a véleményt, mely szerint a kozmetikumok teszik a nőt vonzóvá. Mi baj van Isten teremtő képességével? Mi a baj a természetes szépséggel? Mi a baj a szépséggel, mely belülről sugárzik át? A hollywoodi filmproducerek, a párizsi divattervezők és a New Yorki Madison Avenue hirdetési irodái sulykolják azt belénk, hogy a szépség a szexepil, az üvegcsék, a tubusok, a szelencék tartalma, az arcfestékek, hajszínezők, és a legutóbbi divat által nyerhető el, de miért kellene elhinnie egy kereszténynek ezt a sátáni csalást? Pál és Péter szerint egy asszony szépsége a szellemi értékekre való odafigyeléséből fakad.

A szentségtelen öltözködés hátrányos hatásai

* Az erkölcstelen öltözködés, ékszer és smink viselete a test kívánságának tesz eleget, amely a világiasság harmadik fő területe (I Ján 2,16). Az a nő, aki ezeket a dolgokat viseli, kihangsúlyozza szexuális vonzerejét olyan férfiak felé, akikkel nem szándékozik összeházasodni. Önmaga és mások felfogása szerint is azonosítja magát olyan fogalmakkal, melyek bűnös vágyakat vonzanak.

* Az erkölcstelen öltözködés, ékszer és smink a szem kívánságát kelti fel, amely a világiasság második fő területe. A modern pszichológia és az általános tapasztalat alátámasztja, hogy a férfiak szexuális érdeklődését gyakran már pusztán a látvány is felkelti. Sok nő nincs teljesen tudatában annak, hogy a férfiak mennyire látványorientáltak. Jézus felismerte ezt a problémát, mert kijelentette, hogy lehetséges házasságtörést elkövetni kizárólag a szemmel (Máté 5,28).

Azok a nők, akik erkölcstelen öltözködést viselnek és érzékien díszítik magukat, valójában kísértésbe akarják ejteni a férfiakat. Ha valakit bűnbe visznek, Isten nem fogja őket véttelennek tekinteni. A keresztény szabadság alapvető elve, hogy nem szabad semmi olyat tenni, amely másokat megbotránkoztat, ám az a fajta ékesítés, mely a kísértés legveszélyesebb formáját alkalmazzá, pontosan olyan cselekedet.

* Az erkölcstelen ruházat, ékszer és smink az élet kérkedését táplálja, mely a világiasság harmadik fő területe. Ezek a dolgok büszkeséget és hiúságot ébresztenek, és az emberi „én”-t növelik. Egy nő hatalommal bírónak érezheti tőlük magát, mivel vágyakat kelt másokban. A testnek hódolnak, mely valójában nem tartalmaz semmi jót (Róma 7,18), és nem az igazi értékeknek ad tisztességet, mint például a jó cselekedetek, a lélek szépsége, melyek csakis Isten kegyelme által valósulhatnak meg. Ebben a szövegösszefüggésben jegyezzük meg, hogy Isten a kevély szemeket (külsőt) is gyűlöli, nem csupán a kevély lelket (Péld 6,16-17).

* A külső megjelenés alapos hatással van a belső jellemre. Amit viselünk, drasztikusan megváltoztathatja hangulatunkat rövid távon, és magatartásunkat hosszú távon. Azokká válunk, amin gondolkodunk, és amivel időt töltünk. Ha elég ideig cselekszünk valamilyen módon, az hatással van arra, ahogyan önmagunkról gondolkozunk. Annak észrevétele, milyen benyomást

gyakorolunk másokra, ugyancsak hatással van arra, miként vélekedünk önmagunkról. Ha olyasvalakivel vagyunk, aki bátornak, humorosnak, okosnak, vagy csábítónak talál minket, elkezdünk az ő elvárásai szerint viselkedni.

Sok esetben amit viselünk, segít hozzáformálódni ezekhez az elvárásokhoz, csakúgy, mint a sajátunkhoz. Amikor egy asszony erkölcstelen ruhát visel, csábítónak kezdi magát gondolni, és annak megfelelően cselekszik. Mások is úgy tekintik viselkedését, mint amely provokatív, és ennek megfelelően is bánnak vele, mellyel még inkább ösztönzik őt erre a magatartásra. Röviden, a megjelenés egyaránt kihat és nagy mértékben meghatározza, mik vagyunk saját magunk és mások szemében.

Elizabeth Handford tanulmányozta ezt a témát: „A ruházat, amit egy nő magára vesz, hatással van arra, ahogyan érez... Amit viselünk, hatással van a viselkedésünkre... Ahogy öltözködünk, kihat az érzelmeinkre! Ez a legfontosabb oka annak, úgy vélem, ha egy nő erényesen öltözködik – nem csupán azok miatt teszi ezt, akiket esetleg máskülönben megkísérthet, hanem saját maga miatt. Ő reá, magára is hatással van az, amit visel... Vajon azért vesz magára szűk szoknyát, mert azt kihívónak érzi, vagy azért, mert a szoknyától csábítónak érzi magát? Valószínűleg mindkettő miatt... Egy nő kiszolgáltatja magát a bűnnek, ha olyan hajviseletet, olyan ruházatot választ, amely érzéki. Hatással lesznek arra, hogyan érez, ő pedig nem akar majd ellenállni a kísértésnek.”¹¹

Számos példát hozhatunk fel erre. Azok a lányok, akik mindig nadrágot hordanak, fokozatosan egyre férfiasabban viselkednek. Férfiasan ülnek, dőlnek hátra, és teszik keresztbe lábukat. Amikor ruhát viselnek, gyakran nem tudják, hogyan kell erényesen, kecsesen, nőiesen viselni magukat. A legtöbb férfi jobban szereti, ha felesége vagy barátnője ruhát hord, főképpen különleges alkalmakkor, mert ily módon nőiesebben fest és viselkedik.

Amikor egy nő új ékszert, például gyűrűt visel, gyakran észrevehetően megváltozik a magatartása és a viselkedése. Mozdulataiban és megjelenésében büszkeséget, hiúságot sugall, és vágyat aziránt, hogy bámulják és felfigyeljenek rá.

Amikor egy lány először visel sminket és öltözködik erkölcstelenül, gyakran megfigyelhető a változás a lelkében is. Tudatára ébred szexuális vonzerejének, és gyakran élvezzi, hogy azal hatást gyakorol a férfiakra. Elindítja vele az érzékiség és a csábítás sötét folyamatát.

Egy alkalommal megfigyeltem egy pünkösdi nőkből álló csoportot, akik egy videofelvétel kedvéért kisminkelték magukat. Meghökkenett az az árnyalatnyi változás, ami viselkedésükben bekövetkezett, és ami a férfiak viselkedésében is végbement a nők irányában. Először némi idegesség és zavartság uralkodott rajtuk, amelyet tétova humorral palástoltak. Ám a humor, a nők viselkedése, a férfiak megjegyzései hamarosan egyre bátrabbakká, egyre kétértelműbbekké váltak. A légkör megtelt érzékiséggel.

* Végül, az istentelen öltözködési stílusnak erős hatása van a társadalom egészére. Az erkölcstelen ruházat, az ékszerek és a smink hamis értékeket sugallnak az egész társadalomnak. Napjainkban egy olyan generáció növekszik fel, amely semmi mást nem ismer, és ez eltorzítja értékítéletüket. Csak mert egy nő nadrágot visel, természetesen ez nem azt jelenti, hogy ő személyesen a férje szerepét bitorolja, vagy hogy jóváhagyja a leszbianizmust. Ám ha egy társadalomban valamennyi nő nadrágot hord, a férfi és nő közötti megkülönböztetés elmosódik. Minél erősebben megjelenik a férfiaság a nők öltözködésében és viselkedésében, az annál inkább elősegíti a társadalmi, családi és szexuális szerepek összezavarását.

A feminista mozgalom természetesen tudatában van ennek; támogatják a nadrágviselést, mint amely a „szabadságuk” része. A feminista Susan Browmiller nem rég megjelent könyve, a *Femininity* fenntartja, hogy a nőiesség „az előírt korlátozás nosztalgikus hagyománya”, és hogy egy nő, aki elfogadja a feminin stílust, „rabságba kerül”.¹² A férfi és nő közötti Isten által adott megkülönböztetés elleni lázadásának részeként Brownmiller abbahagyta a női ruhák és a szoknyák viselését.

Ez pontosan az a fejlemény, melytől Isten óvni akart, amikor bevezette az V Móz 22,5-ben foglaltakat. Egy nő egyénileg talán nem látja, hogy a fenti alapelv részleges megsértésével nagyfokú erkölcsi kárt okoz magának, de nekünk engedelmeskednünk kell Istennek, akár értjük az Ő indokait, akár nem. Amikor az egész társadalom elhagyja Isten törvényét, a következők még nyilvánvalóbbakká válnak.

E problémák fényében miért akar egy keresztény nő arcfestést és ékszer viselni? Kinek ékesíti magát? Ha Istennek, ezzel az Úrra a legkevésbé sincs hatással. Ha önmagának, akkor ez a büszkeség veszélyes és igazolhatatlan jele. Ha a férjének, akkor sokkal inkább a belső szépségével kellene törődnie, és bármely fizikai külsőségnek csak otthon, kizárólag a férj előtt van helye. Ha mások számára, akkor ez elfogadhatatlan kifejeződése a kérkedésnek és a csábításnak. Ha hajadon, azokat kellene inkább keresnie, akik az igazi szépségre fogékonyak, és nem a hamis, az ideiglenes ékességre.

Bibliai példák: erkölcstelenség

A Biblia számos példát tartalmaz, amely ábrázolja azokat a problémákat, melyekről tárgyaltunk.

Miután Ádám és Éva vétkezett, felismerték, hogy meztelenek, és megpróbálták eltakarni magukat fügefafa levelekkel (I Móz 3,7). Eredetileg Isten dicsőségesnek és szépségesnek teremtette testüket. Nem volt szükség hamis erényességre a férj és a feleség között, mivel egy test voltak. Miután azonban vétkeztek, észrevették, hogy az egészséges, Isten-adta sexualitás lehetőséget nyert a gonoszra. Isten a szégyen érzetét adta nekik, melynek következtében eltakarták testüket, ily módon csökkentve a szexuális bűnök kísértését a jövőben. A ruházat, amelyet készítettek, nem volt megfelelő; Isten olyan öltözetet készített a számukra, amelyek állatbőrökből készültek (I Móz 3,21).

Ettől az időtől kezdve a test erkölcstelen mutogatása gyakran vezetett bűnhöz. Valójában a „szemérem felfedése” az Ószövetségben jellegzetes kifejezése a szexuális aktusnak (III Móz 18,6-19). Khám reakciója, Noénak, atyjának meztelensége láttán, bűnös volt (I Móz 9,20-25). Amikor Dávid meglátta Bethsabét fürödni, engedett a kísértésnek, és házasságtörést követett el (II Sám 11,1-5).

A Sátánnak tetszik, ha sikerül elérnie a test erkölcstelen mutogatását. A gadarai megszállottat a démonok arra készítették, hogy letépje magáról a ruháit, de amikor a Jézus kiűzte belőle a démonokat, az ember ismét ruhát kezdett viselni (Luk 8,26-36). Egy démonoktól megszabadult ember letépte a ruhát arról a hét zsidóról, akik megpróbálták belőle kiűzni a démonokat (Ap Csel 19,13-17).

Isten Babilon bukását egy asszony szégyenéhez hasonlítja, aki meztelenül mutogatta magát, lecsupaszítva lábait és combjait (Ézs 47,1-3).

A Biblia azt is bemutatja, hogy bizonyos típusú öltözet különösen összefüggésbe hozható a házasságtörő magatartással. Amikor Júda menyje elcsábította Júdát, levette özvegyi ruháját, és a prostituáltak viseletét öltötte magára (I Móz 38,14-19). Az erkölcstelen asszony a Péld 7,10-ben paráznának öltözetében jelenik meg.

Bibliai példák: arcfestés

A Biblia kivétel nélkül mindig gonosz asszony személyéhez társítja az arcfestést. Amikor a pogány királynő, Jezabel megpróbálta elcsábítani Jéhut, hogy az ne végezze ki őt, kifestette és felékszerelte magát. „És mikor Jéhu Jezréelbe ment és Jezabel ezt meghallotta, arcát megékesíté kenettel, felékesítette fejét, és kitámaszkodott az ablakon” (II Kir 9,30). Salamon arra inti a fiatalembereket, hogy kerüljék az erkölcstelen asszonyt, aki kifesti szemét csábításának eszközeként: „Ne kívánd az ő szépségét szívedben, és meg ne fogjon téged szemöldökeivel” (Péld 6,25).

Isten az Ő hűtlen népét egy házasságtörő asszonyhoz hasonlítja, aki felékesíti magát szeretőjének: „És te, elpusztult, mit cselekszel akkor? Ha bíborba öltözöl, ha arany kösöntyűkkel ékesíted magadat, és ha festékekkel mázolod is ki szemeidet: hiába szépítgeted magadat! Megvetnek téged szeretőd, életedre törnek” (Jer 4,30). „Sőt elküldöttek messzünnen jövő emberekhez, kikhez követség küldetett, és ímé eljövének, akiknek kedvéért megmosódál, kendőzéd szemeidet, és fölékesítéd magad ékességgel” (Ezék 23,40). (Jób lányai egyikének neve a Jób 42,14-ben „szemfestékes szaru”, de ez nem jelenti jobban smink viselését, mint amennyire a

Ruby (rubint) és a Jewel (ékszer) nevek jelentenek ékszervisélést, vagy amennyire a Jáde név a Jáde követ foglalja magában).

Bibliai példák: ékszerviselés

A Biblia gyakran társítja az ékszervisélést büszke magatartással, erkölcstelen életmóddal, vagy pogány kultusszal. Amikor Jákob Béthelbe ment, hogy megújítsa közösségét Istennel, kitisztított minden bálványt és fülönfüggőt a családjából (I Móz 35,1-7).

Izrael fiai levették fülbevalóikat és aranyborjút készítettek belőle imádat céljára (II Móz 32,2-4). Miután Mózes közbenjárt értük, Isten megkímélte életüket, de kijelentette, hogy nem megy velük Kánaán földjére. „Mikor meghallá a nép ezt a kemény beszédet, gyászba borula, és senki nem tevő fel az ékszereit. Megmondotta vala az Úr Mózesnek: Mondd meg az Izráel fiainak: Keménynyakú nép vagy te, egy szempillantásban, ha közéd mennék, megemésztenék. Azért most vesd le a te ékességeidet magadról, azután meglátom mit cselekedjem veled. És lerakták magokról az Izráel fiai az ő ékességeket, a Hóreb hegyétől fogva” (II Móz 33,4-6). Alázatuk, megtérésük és odaszentelésük jeléül Isten úgy rendelte, hogy vessék le a hiúság, a büszkeség és a vágy bélyegeit. Odaadták minden ékszerüket Istennek, hogy beolvasszák azokat, és felhasználják a Szent Sátor építésénél (II Móz 35,22).

Honnan vették eredetileg ezeket az ékszereket? Azokból az arany és ezüst „edényekből” nyerték őket, melyeket az egyiptomiaktól kaptak (II Móz 11,2). Pontosabb fordítás valószínűleg az arany és ezüst „tárgyak”, ám az új fordítású Biblia még egyértelműbben adja vissza: „kérjen minden férfi a szomszédjától és minden asszony a szomszédasszonyától ezüst és arany ékszereket.” Bárhogyan is volt, Isten azért utasította őket arra, hogy kérjenek aranyat és ezüstöt, hogy azt majdan az Ő szolgálatára használják fel, ne személyes ékesítésre. Egy másik alkalommal az izraeliták sok ékszert zsákmányoltak a midiánitáktól, és az összeset felajánlották Istennek (IV Móz 31,50-54).

Gideon idején az izmaelitákat és a midiánitákat arról lehetett megkülönböztetni az izraelitáktól, hogy fülönfüggőket és egyéb ékszereket viseltek (Bír 8,24-27). Ezek az ékszerek kelepccének bizonyultak Gideon és serege számára. Amikor a csatában zsákmányul ejtették azokat, Gideon arany efódot csináltatott belőlük (szent öltözéket), melyet bálványimádás céljára ajánlottak fel.

Amikor Jezabel megpróbálta elcsábítani Jéhut, „felékesítette fejét” (II Kir 9,30), vagy másként szólva „feldíszítette fejét” (II Kir 9,30; új ford.). A szövegösszefüggést figyelembe véve, nem valószínű, hogy csupán egy egyszerű, szerény frizurát készített magának. Inkább azt jelenti, hogy feltűnően ékesen rendezte el haját, és nyilvánvalóan teleaggatta díszítőkkel a fejét, vagy a fűtjeit.

A házasságtörő asszony a Jer 4,30-ban különösen feltűnő öltözéket és arany díszítőket használt, hogy vonzónak lássék szeretői előtt. Az Ezék 23,40-ben szereplő házasságtörő nő is díszekkel csábította el szeretőit. Temérdek szeretője karkötőkkel és koronákkal halmozta el, de Isten figyelmeztette őt, hogy minden ékszere levettetik róla az ítéletkor (Ezék 23,26; 42). A Hóseás 2,12-ben Isten az Ő hűtlen népét olyan házasságtörő asszonyhoz hasonlítja, aki ékszereket visel: „...és felrakta gyűrűjét és nyakláncát, és elment szeretői után, rólam pedig elfeledkezett, ezt mondja az Úr.”

Az Úr ítéletet hirdetett Jeruzsálem büszke, gögös, hiú asszonyaira, akiknek dicsőségük az ő ékszereik. „Mivel Sion leányai felfuvalkodtak, és felemelt nyakkal járnak, szemeikkel pillognak, és aprókat lépve járnak, és lábokkal nagy zengés bongást szereznek: Megkopasztja az Úr Sion leányainak fejtetőjét, és az ő szemérmőket megmezteleníti. Ama napon eltávolítja az Úr az ő lábaik zengő ékességét, a napocskákat és holdacskákat, a fülönfüggőket, a karpereceket és fátyolokat, A pártákat, a lábláncokat, az öveket, a jóillattartókat és az ereklyéket, A gyűrűket és az orrpereceket, Az ünneplő ruhákat, a palástokat, a nagy kendőket és az erszényeket, Az ünneplő ruhákat, a palástokat, a nagy kendőket, és az erszényeket, A tükröket, a golycsingeket, a főkötőket és a keceléket” (Ézs 3,17-24).

A parfümös szelencéket, az erszényeket és a tükröket általában magukra aggatva viselték díszítőelemként. A fentebb felsorolt darabok legtöbbje ékesítés céljából volt használatban,

ezért mindig ítélet alá estek a büszkeség és a hiúság velejárójaként. Némelyikük használata ruhadarabként nem esett kifogás alá, de ebben az esetben túlságosan is büszkeség és a kérkedés jeleként viselték azokat. A fenti Igerész ítélete alá estek, valahányszor helytelen lelkülettel öltötték fel őket, vagy nagyfokú különcködés, hivalkodás és magamutogatás vezette őket.

Eszter lelkülete szemben áll ezzel. Amikor a perzsa király elé odavezettek egy nőt, bármi rendelkezésére állt felékesítéséhez, amit csak kívánt (Eszter 2,13). Ez magában foglalt minden ékszert és kozmetikumot, melyek a korabeli királyi udvarban használatosak voltak. Eszter azonban nem kért semmit, csak azt, amit a király udvarmestere (akit szolgálatába állítottak) javasolt neki (Eszter 2,15). A Biblia csupán azt jegyzi fel, hogy olajat, mirhát és parfümöt használt, és egyéb tisztító (szépítő) szereket a bőr ápolására (Eszter 2,12).

Alkalmazás: a nemek megkülönböztetése a ruházatkodásban

A korábbiakban említett bibliai felfogás alkalmazásakor számos fontos bibliai alapelvet állapíthatunk meg, és alkalmazhatjuk azokat a gyakorlatban ma is.

A napi öltözetünknek legalább részben kizárólag a nemünknek megfelelő legyen, hogy tévedhetetlenül azonosíthatók legyünk nemünkkel az első látásra. A férfiak ne viseljenek olyan öltözetet, amely egyértelműen női darab, azaz, amely a nyugati társadalmakban a női ruha vagy a szoknya. A nők ne viseljenek olyan öltözetet, amely egyértelműen a férfiak ruhatárához tartozik, azaz amely a nyugati társadalmakban a nadrág, a pantalló, az öltöny és annak különféle formái.

Különböző kultúrákban különböző jellegű a viselet. Ha az öltözet erényes, és ha világosan megkülönböztethető az ellenkező nem ruházatától, az öltözet pontos stílusa az adott kultúrában nem fontos. Ügyelnünk kell arra, hogy öltözetünk elfogadható legyen az adott kultúrában és alkalomkor. Például helyes, ha egy skót férfi skót szoknyát visel ünnepi alkalmakkor, de nem helyes, ha egy amerikai férfi ugyanezt viseli a hivatalban. Érdekes, hogy az ószövetségi papok lábravalót, vagy köntöst viseltek (III Móz 6,10; 16,4), jelezve azt, hogy ez megkülönböztethetően férfias viselet volt a júdeo-keresztény kultúrában a korabeli időkben.

Alkalmazás: az öltözet erényessége

Törekednünk kell az illedelmes, erényes és megfelelő öltözködésre, különösen kerülve a test erkölcstelen mutogatását az ellenkező neműek előtt (kivéve a jegyesünket). Mi tekinthető erkölcstelennek? E kérdés megválaszolásához tanulmányoznunk kell a bibliai szövegösszefüggést, az erényesség célját, a kultúránkat, és saját motivációinkat.

Ha komolyan vesszük az I Tim 2,9 Igéjét, egyet kell értenünk abban, hogy bizonyos ruházat erkölcstelen. Az olyan ruhaneműk, melyek karnyújtásnyira vannak a teljes meztelenségtől, – mint pl. a bikinik, miniszoknyák, sortok, és a hasat szabadon hagyó blúzok – erkölcstelennek tekintendők. Máskülönb egyetlen ruhadarabot sem nevezhetnénk erkölcstelennek.

Fel kell tennünk a kérdést: az akkori időknek mely gyakorlatai készítették Istent arra, hogy ezt az Igeverset inspirálja? Milyen öltözetre gondolt Pál, amikor az erkölcstelen öltözettől intett? Egy olyan korban, amikor a nők bokáig érő köntöst viseltek, miféle erkölcstelen ruha létezhetett? Ha Pál erkölcstelennek tartott egy ruhát egy olyan korban, melynek öltözködését nagyobb erényesség jellemezte, mint napjainkét, bizonyára sok mai ruhadarabot találna erkölcstelennek. Amint azt a 8. fejezetben megjegyzi, abban az időben sok nő tűzte fel a térde fölé tunikáját bizonyos tevékenységek közben, és a korai egyházatyák ezt erkölcstelennek tekintették. Isten abban a korban is elvárta az öltözet erényességét, amikor még a láb felső részének mutogatása is erkölcstelennek számított. Az Ézs 47,2-3-ban Isten a láb fedetlenül hagyását és a comb lemeztelenítését a meztelenség szégyenletes mutogatásának nevezi. Ez megfelelő fogalmat ad nekünk arról, mit tekint Isten az erényesség minimális követelményének kultúráról függetlenül.

Az öltözet erényességének alapvető indoka, hogy legyőzzük a test kívánságát, a szem kívánságát, és az élet kérkedését. A test mutogatása azt célozza, hogy helytelen gondolatokat ébresszen mind a ruházat viselőjében, mind pedig azokban, akik látják. Annak érdekében,

hogy eleget tegyünk az erényes öltözet mögötti céloknak, a testet alapvetően be kell fedni, kivéve azokat a testrészeket, amelyet a mindennapi élethez fedetlenül kell hagyni. Ésszerű útmutató tehát, hogy a nők ruhája eltakarja a térdet és a ruhaujjak a könyököket. Emellett kerülnünk kell a mély nyakkivágást, az ujjatlan ruhát vagy inget, a nagyon szűk ruhákat, a nagyon vékony ruhákat, és nők nadrágviselését, mert erkölcstelenül kihangsúlyozza a női felső láb-szár, comb és derék vonalait. Mivel az arcfestés elsődleges célja a szexuális vonzerő felerősítése, ezért elvetjük az arcfestést, mint erkölcstelen gyakorlatot.

Bizonyos fokig az erényesség kultúráról függően változhat. Természetesen aszerint kell öltözködnünk, amit erényesnek tekintenek az alkalomtól függően, és az adott kultúra megítélése alapján. Egy XIX. sz.-i társadalomban például helytelen volt, ha egy nő bármennyit is láttatni engedett a lábából nyilvánosan. A keresztény szabadság alapelvét alkalmazva egy keresztény nő abban az időben nem viselhetett térdig érő ruhát, mivel az szégyent jelentett volna rá és Urára nézve. Kell azonban lenni egy minimális erényességnek, ami abszolútnak tekintendő. Máskülönben, ha a társadalom jóváhagyja a teljes meztelenséget, a keresztény is meztelenül járhatna. Ha így volna, kitörölhetnénk az I Tim 2,9-et a Bibliából, mint amely érvényét veszítette.

Végül a szívnek erényesnek és tiszta szándékúnak kell lennie. A viselkedésnek, a gesztusoknak, a járásmódnak, a testbeszédnek és a szavaknak erényességet kell tükröznie. Ha egy nő úgy akarja, mutogathatja erkölcstelen, csábító módon a testét még a legerényesebb öltözetben is. Sosem szabad olyan ruhát hordanunk, amely elősegíti az erkölcstelen viselkedést, és semmilyen szintű külső erényesség nem tudja leplezni az erkölcstelen, buja szellemiséget.

A jeruzsálemi ortodox zsidó kerületben látható felhívás érdekes meghatározást nyújt a női öltözet erényességéről:

„Belépés „csak” erényes öltözetű nőknek!

Hosszú ruha, térdén alul érő.

Hosszú ruhaujjak, könyökön túl érő.

Zárt ruhanyak”

(National Geographic, 1985 július, 30. old.)

Alkalmazás: díszítés

A kereszténynek el kell kerülnie a külső díszítést. A valódi díszítés Isten és az istenfélő emberek szemében a lélek szentsége, nem pedig a fizikai szépség. A keresztény, testével való sáfárkodásának részeként, valljuk, hogy legyen fizikailag edzett, ápolt és vonzó. Nem szabad túl nagy hangsúlyt fektetnünk a testi szépségre, de el kell fogadnunk bármit is adott nekünk Isten. Törekednünk kell a lehető legjobb megjelenésre, de a természetes adottságaink kiaknázásával, nem pedig mesterséges módon. Kerülnünk kell a színes sminkeket, a tetoválást, a díszítő ékszereket, mivel kizárólagos céljuk a test díszítése. Láttuk, hogy számos ószövetségi Igevers az ékszereket, különösen pedig az arcfestést a gonosszal hozza összefüggésbe. Az I Tim 2,9 és az I Péter 3,3 éles ellentétben áll az arannyal, az ezüsttel és a drágakövekkel, mint személyes díszítőelemekkel; nyilvánvaló, hogy ezek mindig kirívó külsejűek és értékűek.

A díszítés néhány elhanyagolható aspektusa megengedhető, ha azok nem hangsúlyozzák a szexualitást (mint az arcfestés) vagy a tékozlást (amit az ékszerviselés jelez), akkor nem ítéli el azokat a Biblia (míg az arcfestést és az ékszerviselést elítéli), és elfogadható öltözetnek tekinthető. Például a színes ruházat, a szalagok, nyakkendők és sálak.

Hangsúlyozzuk az egyszerűséget és a praktikus dolgokat, melyeknek hasznos céljuk van, nem pedig díszítő funkciójuk. Ilyen hasznos dolgok a frizura és a ruházat. Megpróbálhatunk ezek segítségével vonzóak lenni, de még ezen a területen is ügyelnünk kell arra, hogy ne esünk túlzásba, ne legyünk feltűnőek, mert Pál és Péter egyaránt int a kirívó hajviselettől és ruházattól.

Néhány dolog ékszernek minősül, még ha ténylegesen más célja is van a díszítésen kívül, mint pl. az óra. Ha ezek elsődleges célja gyakorlati és nem díszítő, nincs semmi rossz mérsékelt viselésükben. Vannak dolgok, amik egyaránt szolgálnak gyakorlati és díszítő célt, mint

például a kezelőgombok, a csattok, nyakkendőtűk, az óraláncok és a melltűk. Gondosan kell döntenünk viselésükről, ha ugyan viseljük őket egyáltalán.

A költségességben való mértékletesség nagyon fontos bibliai szempont. Elvetjük a túlzó luxust és a kérkedést az élet minden területén. Az I Tim 2,9 és az I Péter 3,3 világos tanításával összhangban nem viselhetünk túl drága vagy feltűnő ruházatot. Ez a másik ok, amiért nem viselhetünk ékszert.

Mikor mondhatjuk, hogy egy ruházat, hajviselet és gyakorlati használatú ékszer hivatko-dó, túl díszítő vagy ésszerűtlenül drága? A válasz bizonyos fokig függhet a kultúrától, a társadalomtól, a társadalmi állástól és alkalomtól. Íme néhány kérdés, melyek segítséget nyújtanak a meghatározásához:

* Mi késztet arra, hogy viseljem? Nem büszkeségből, a feltűnés kedvéért viselem-e, vagy azért, hogy felfigyeljenek rám, hogy irigységet váltsak ki?

* Bölcs sáfárkodás-e ez a részemről? Hogyan viszonyul ez ahhoz az időhöz és a pénzhez, amit a szükségleteimre, másokra, vagy Isten egyházára költök?

* Hogyan tekintenek erre mások? Úgy tekintenek-e rá, mint a jómód fitogtatására, feltűnősködéssre, vagy a büszkeség kinyilvánítására, vagy az irigykedés tárgyára? Úgy gondolkodnak-e róla, mint amely összeegyeztethetetlen a Biblia álláspontjával, saját álláspon-tommal a díszítést illetően általában?

* Mit tenne Jézus? Viselné-e Ő? Költene-e időt és pénzt ennek a divatnak a követésére?

Gyűrűk

Mit mondhatunk a gyűrűkről? A gyűrű kétségtelenül az ékszerek kategóriájába tartozik. Úgy tűnik, nincs világos megkülönböztetés az ujjgyűrű, a fülgyűrű, az orrgyűrű vagy a karkö-tő között. Akárcsak más ékszerek esetében, úgy tűnik, a gyűrű viselésének elsődleges motivá-ciója a díszítés, a feltűnés, és jó hatás gyakorlása másokra. Az egyik lehetséges kivétel ez alól az eljegyzési vagy házassági gyűrű, különösen az egyszerű karikagyűrű. Vitathatatlan, hogy ennek a gyakorlati jelentősége sokkal fontosabb, mint bármilyen díszítő szerepe. Ennek elle-nére sokan a házassági gyűrűt is felhasználják a drága, feltűnő díszítés iránti igényeik kielégí-tésére. Mind a türelem, mind a figyelmeztetés szükséges ezen a területen.

Mi személyesen nem viselünk házassági gyűrűt, mert: 1) kellemetlenül közel áll más típu-sú ékszerekhez, melyek viselését elvetjük az újszövetségi tiltás alapján, mely szerint tilos az arany, a gyöngyök és a drága öltözködés viselése. 2) Nem óhajtunk következetlennek tűnni saját, ékszerekkel szembeni állásfoglalásunkkal. 3) Nem kívánunk kifogást szolgáltatni másoknak, akik feltűnő gyűrűket viselnek díszítés céljából. 4) Nincs újszövetségi bizonyíték a gyűrű vi-selésére nézve; sőt, néhol kifejezetten pogány eredetűnek írják le azt. 5) Gyakorlatilag jelen társadalmunkban a karikagyűrűnek nincs jelentős távoltartó ereje a másik nem szemében. A keresztények viselkedésének és magatartásának ennél sokkal hatékonyabbnak kell lennie. 6) Ezen a területen is Istennek kívánjuk szentelni magunkat az ószövetségi példák alapján.

Ellenvetések az V Mózes 22,5-tel kapcsolatban

Ennél a pontnál figyelembe kell vennünk néhány ellenvetést a díszítésre és öltözködéssre vonatkozó tanításokkal szemben. A következőkben ezek közül sorolunk fel¹³:

* „Az V Móz 22,5 nem a mi korunkra vonatkozik.” Ez az ellenvetés ugyanezen fejezet más tanításaira mutat rá, mint például a szamár és az ökör egy igába történő befogását tiltó rendel-kezésre (10. vers), a gyapjú és a pamut keverésének tiltására egy ruhán belül (11. vers), és ar-ra az utasításra, hogy viseljenek rojtokat a ruhán (12. vers). Ha ezeket nem alkalmazzuk, mi-ért kellene alkalmaznunk az 5. vers tiltását? Ez az érv nem állja meg a helyét, mivel a 22. fe-jezet a házasságtöréssel (22. vers), a nemi erőszakkal (23-27. vers) és a vérfertőzéssel (30. vers) szembeni törvényeket tartalmazza. Érvényüket veszítették ezek a törvények? Nyilvánva-lóan nem.

E fejezet magyarázatához a kulcs annak felismerése, hogy Krisztus halála eltörölte a szer-tartási törvényeket, de nem az erkölcsi törvényeket (Kol 2,16-17); Isten erkölcsi törvénye

örökké érvényes. A 10-12. versek az elkülönülés alapelvét tanítják. Az izraeliták ezt a törvényt fizikai úton töltötték be, ám ma már ezt az alapelvet szellemi síkon kell betölteni. Az 5. vers azonban szemmel láthatóan az erkölcsi törvény részét képezi: 1) Isten ezeket bizonyos erkölcsi bűnök megakadályozására tervezte, mint például a nemek szerepének összemossága, és a homoszexualitás. 2) A nemek megkülönböztetésének alapelvét jelenti ki, melyet a természet tanít, csakúgy, mint más Igeversek. 3) A vers önmagában azt mondja, hogy azok, akik ezeket a tiltott dolgokat cselekszik, „utálatosak az Úr, a te Istened szemében”, ami olyasmit jelent, amit Isten megvet vagy gyűlöl. Isten jelleme sohasem változik, sem az Ő szeretete az igazság iránt, vagy gyűlölete a bűn iránt. Ha gyűlölt bizonyos cselekedeteket az Ószövetségben, azt gyűlöli napjainkban is.

* „Az V Móz 22,5 csupán a kultikus transzvesztitizmust tiltja (az olyan transzvesztita viselkedést, mely pogány bálványimádáshoz kapcsolódik).” Ha így van, akkor ezt a gyakorlatot az Ige ma melegen ajánlja a számunkra. Tény, hogy a Sátán úgy testesítette meg ezt, mint a pogány bálványimádás részét, mert tudta, hogy ezzel megsérti Isten törvényét, szembehelyezkedik a természet törvényével, és problémákat okoz a társadalomban.

A homoszexualitás és a prostitúció a kor pogány vallásaihoz társult, de valóban csak ez volt az egyetlen ok, amiért Isten elítélte ezeket a gyakorlatokat? Ezzel az ellenérvvel akár ajánlhatnánk is ezek gyakorlását napjainkban. Ám ez az ellenérv figyelmen kívül hagyja az újszövetségi rendelkezést is, amely megerősíti a férfi és nő közötti megkülönböztetést megjelenésükben.

* „Csak csekély különbség volt a férfi és női öltözék között az ószövetségi időkben. Tény, hogy a férfiak szoknyát hordtak.” Az V Móz 22,5 nyomós bizonyítékot szolgáltat arra nézve, hogy igenis jelentős különbség volt a két nem öltözéke között. A férfi és a nő különböző típusú köntöst és fejfedőt viselt, azonkívül az asszonyok fátylat hordtak. „A héberek között, a mózesi törvény alapján egyik nem sem viselhetett ugyanazt a típusú öltözetet, amelyet a másik nem viselt (V Móz 22,5). Néhány női ruhadarabot hasonló névvel illettek, és alapjában hasonló mintát követett, mint a férfiaké, de mindig elegendő különbség volt a díszítések, a hímzések, és a varrás területén ahhoz, hogy megjelenésében éles határt húzzon a férfi és a nő közt, így azok könnyen megkülönböztethetőek legyenek.”¹⁴ Whight még mai modern időkre vonatkozólag is megállapítja: „Palesztina beduin arabjai körében nagy gonddal ügyelnek arra, hogy a egyik nem se utánozza a másikat öltözködésben.”¹⁵

Ezek a különbségek elég jelentősek voltak ahhoz, hogy egy személy neme már messziről felismerhető legyen, amint azt Rebeka és Izsák története is jelzi (I Móz 24,64-65).

* „Az V Móz 22,5 valójában azt jelenti, hogy egy asszony ne viselje egy harcos ruházatát, sem a katona egy asszonyét.” Ez az ellenvetés azt feltételezi, hogy a héber „férfi” szó ebben a versben „katona” vagy „harcos” jelentéssel bír. A *geber* szót használja a jóval gyakoribb *ish* szó helyett. Egyetlen jelentős fordítás sem támogatja azonban ezt az olvasásmódot.

Gesenius *Héber lexikona* alapján a *geber* azt jelenti „egy férfi... Különös hangsúllyal a nővel ellentétben, a férfi nemű, V Móz 22,5; Jer 30,6; 31,22; és használatos még a hímnemű elsőszülött megjelölésére; Jób 3,3... a feleség és férj közötti megkülönböztetésre, Péld 6,34... egy katona... Bír 5,30.”¹⁶ A *Nelson's Expository Dictionary of the Old Testament* azt mondja: „A gyökérszó jelentése „erősnek lenni” a *geber* használata esetén nem nyilvánvaló, mivel az az *ish* szinonimája... A *geber* hímneműt jelent, mint a „nő”-vel való szembeállítás.”¹⁷ Arra is rámutat, hogy ez a szó hatvanszor szerepel az Ószövetségben. Strong *Exhaustive Concordance*-e szerint ezek közül egyetlen esetben sem fordították „katonának” az angol fordításokban. Még ha ez az ellenérv helyes is volna, miért utálatos az, ha egy katona női ruházatot ölt magára? Csakis egy magasabb alapelv miatt, mely a nemek öltözködésének megkülönböztetését írja elő.

* „A modern munka és sporttevékenységek megkövetelik a nőktől, hogy nadrágot viseljenek.” Ezt az állítást a történelem cáfolja; még a múlt pionír asszonyai is képesek voltak munkájukat szoknyában végezni. Ha egy nőnek olyan férfias tevékenységet kellett végeznie, amely nadrág viselését követelte meg, újra ki kellett vívnia saját nemi szerepének megbecsülését. A kényelem gyatra kifogás Isten Igéjének megsértésére.

A nadrág semmiképpen sem felel meg az erényes öltözék kívánalmainak, mivel kimutatja a láb, a comb és a derék vonalát. Egy olyan lány, aki mindig ruhában jár, meg tudja tanulni, miként viselkedjék erényesen a legtöbb tevékenység során. Még a legfárasztóbb tevékenység közben is megőrzi mind az erényességet, mind a nőiességet. Például viselhet egy nő ugródresszt, vagy síöltözetet szoknya alatt is. Hideg időben a nők éppoly melegen öltözhetnek, mint a férfiak, ha hosszú, vastag szoknyát, vagy a szoknya alatt meleg harisnyanadrágot, zoknit viselnek.

* „*Ma a nadrágok női formában is készülnek, így nem viselésük nem sérti az V Móz 22,5 parancsát.*” Még ha el is fogadjuk ezt az ellenérvet, akkor sem engedhető meg, hogy a nők olyan dolgokat viseljenek, mint a férfiak farmernadrágja és katonai holmijai. A mi kultúránkban a nadrág a férfiak ruházatához tartozik, tehát a nadrág minden formája „férfiruházat”-hoz tartozik. Ha elfogadjuk a női nadrág viselését, azzal megfosztanánk a férfiakat a tipikusan férfi viselettől. Továbbá az a mód, ahogyan a női nadrág különbözik a férfi nadrágtól, csaknem elhanyagolható. Az első benyomás, a sziluett, a távolról való megjelenés, az összkép ugyanaz. (Semmi értelme azt válaszolni, hogy egy nő körvonala különböző, mivel ez éppen azt támasztaná alá, hogy a női nadrág erkölcstelen!)

A *Pulpit Commentary* világosan állást foglal az V Móz 22,5 tanítása mellett, és eloszlatja a következő ellenvetést: A „*férfiruházat*” szó szerint azt jelenti, *a férfihez tartozó dolgok* (beleértve nem csupán a ruházatot, de felszerelést, szerszámokat, fegyvereket és eszközöket). Ez egy etikai szabály az erkölcs érdekében. Nincs utalás... a papok gyakorlatára a pogány ünnepeken, ahol isteneik maszkjait viselték. Bármilyen célzatra is a nemek megkülönböztetésének eltörlését, egyúttal a bujaságot célozta; és azt, hogy valamelyik nem magára öltötte a másik ruházatát, mindig természetellenesnek, és illetlennek tekintették.”¹⁸

Ellenérvek az arcfestés mellett

* „*A Biblia kedvezően nyilatkozik a parfümök használatáról az Énekek Énekében. Egy kellemes illat használata ugyanaz, mint egy kellemes szín az arcfestésnél.*” Ez az ellenérv figyelmen kívül hagyja magát a Szentírást. A Biblia valóban kedvezően beszél a parfümökről, de mindig elítélően szól az arcfestésről.

Továbbá minőségi különbség van a szaglás és a látás között. A Biblia komoly figyelmeztetést tartalmaz a szem kívánságával kapcsolatosan, de sehol sem említi az orr kívánságát. A Biblia úgy írja le a szemet, mint a test lámpását, de nem tulajdonít kiemelkedő szerepet az orrnak. Összevetve a látvánnyal, a szaglásnak nagyon csekély része van az érzékszervek között, és kis hatással van a gondolatvilágra. A parfüm játszhat némi szerepet a csábításban (és ilyen célból nem szabad használni), de csupán töredéknyi ereje van az erkölcstelen ruha, az arcfestés, és a díszítések mellett, melyek célja a figyelem felkeltése, az érzékiség kihangsúlyozása, és a vágy felébresztése.

A parfümre mindig úgy tekintettek, mint amely része a tisztességes, erényes nő öltözködésének, oly módon, ahogyan az arcfestés nem képezi azt. A parfüm segít elfedezni és helyettesíteni a test kellemetlen illatait, amit a baktériumok és a verejtékezés okoz. Ennek vizuális megfelelője nem az arcszínezék, hanem a bőr tisztántartása, vízzel, szappannal, arctejjel, vagy más bőrtisztító eszközökkel.

* „*Napjaink kultúrája elfogadja az arcfestést; a smink negatív összefüggései mára már nem léteznek.*” Lehet, hogy társadalmunk ma már nem kapcsolja össze az arcfestést a prostitúcióval, ahogy a régi időkben, de azt jelentené ez, hogy Isten többé nem gondol erre a társításra? A prófétáknak adott illusztrációk többé nem érvényesek? Nem számít, mennyire változott meg a társadalom, nekünk inkább Istennek kell tetszeni, semmint embereknek. A társadalom elvárása szintúgy nem változtatja meg azokat a szellemi érveléseket, melyeket fentebb vázoltunk. Az arcfestés ma is éppúgy erősíti a vágyat, az érzékiséget, a hiúságot és a büszkeséget, akárcsak régen. Viselőjének hatása a szemlélőre éppoly erőteljes, akárcsak régen. Ma is éppoly torz értékítéletet hirdet, mint amilyet mindig.

* „*Az ószövetségi leírás, mely az arcfestést viselő gonosz asszonyról szól, egyúttal olyan leírást is ad ezekről az nőkről, amelyet ma elfogadunk, például a vízzel való mosakodást és a*

színes ruhák viselését.” Egy gonosz személy sok elfogadható dolgot tehet, vagy válhatnak elfogadható dolgok gonosszá csupán gonosz indíttatás miatt. Az arcfestés azonban nem ebbe a kategóriába tartozik. Más dolgoknak mindnek van gyakorlati célja is a díszítés és a csábítás mellett, de az arcfestésnek nincs. Ezért a többi dologról a Biblia kedvezően is szól más helyeken, de az arcfestésről nem.

Ellenérvek az ékszerviselés mellett

* „*Az istenfélő emberek az Ószövetségben viseltek ékszereket.*” Bizonyos fokig ez igaz; szem előtt kell azonban tartani ezeket a tényeket: 1) Az Ószövetségtől az Újszövetségig Isten fokozatosan többet jelentett ki tökéletes akaratóból az Ő népének. A Szent Lélek által hatalmunk van szent életet élni, olyan módon, ahogyan az ószövetségi szenteknek nem volt. Pál és Péter ihletett írásai keresztülhúznak minden ellenpéldát az Ószövetségből. 2) Isten még az Ószövetségben is egy magasabb követelményszintre mutat rá ezen a területen (I Móz 35,4; II Móz 33,4-6) és az ékszerviselés veszélyeire hivatkozik (Ézs 3,16-23; Jer 4,30; Ezék 23,40). 3) Isten arra indította népét, hogy szenteljék oda ékszereiket az Ő szolgálatára (II Móz 35,22; IV Móz 31,50-54). 4) Úgy tűnik, az ékszerek halmozott viselése elsődlegesen a pogányokra volt jellemző (IV Móz 31-50-54; Bír 8,24-27). 5) Néhány Igevers, amely kedvező megvilágításban beszél az ékszerviselésről, szimbolikus kifejezése az áldásoknak vagy a szellemi kincseknek, és nem jóváhagyása a személyes díszítőeszközöknek (Péld 1,9; 25,12; Énekek Éneke 5,14-15; Ezék 16,11-13; Mal 3,17). 6) Amikor az istenfélő nép ékszereket viselt, akkor annak rendszerint fontos gyakorlati értéke volt, nem csupán a díszítést szolgálta.

Íme néhány ószövetségi példa a gyakorlati alkalmazásra: 1) Az emberek az ókori időkben pecsétgyűrűket használtak a törvényes üzletkötések lebonyolítására (I Móz 41,42; Eszter 8,2; 8; Haggeus 2,23; Luk 15,22). Júda „gyűrűje és a gyűrűjének zsinórja” valójában egy pecsét volt annak zsinogéval (I Móz 38,18). 2) A „gyűrű, a drága gyolcsruha, és az aranylánc” (új ford. szerint: pecsétgyűrű) a királyi vagy a felső méltóság jelzésére szolgáltak (I Móz 41,41; II Sám 1,10; Dán 5,29). Akárcsak a pecsét, ezek is hivatalos tekintély jelei voltak. A főpap drágakövei hasonló célt szolgáltak a hozzáfűződő imádatlal együtt (II Móz 28,17-38). 3) Az ékszereket házassági zálogként használták, melyekkel a menyasszony és a vőlegény felékesítették magukat és egymást (I Móz 24,22; 47; Énekek Éneke 1,10-17; Ézs 61,10; Jer 2,32). 4) Az ókori időkben, amikor a pénzérme ritka volt, a drágakövek és nemesfémek fontos eszközei voltak a megtakarításnak és a vásárlásnak, melyek pénzügyben történtek (Jób 42,11). Csupán egyetlen világos kivételt találunk e besorolás alól: a ruha díszítését, mint a fényűzés kifejeződését, Saul uralmának idején (II Sám 1,24-27).

Wight kijelenti: „A szabály alapján a zsidó ember nem viselt hivalkodó ruhát, és csak csekély díszítést alkalmazott öltözkén... Bizonyos férfiak gyűrűt hordtak a jobb kezükön, vagy zsinórra, láncra fűzve a nyakukba akasztották. Valójában ez pecsétgyűrű volt, és tulajdonosa aláírásaként szolgált, általában nem díszítőül viselték.”¹⁹ A *The Interpreter's Dictionary of the Bible* szerint a gyűrűt jelölő eszközként, pecsétgyűrűként viselték egy zsinóron, vagy a kézen, és okmányok megpecsételésére használták.²⁰ Azt írja, hogy a gyűrű, melyet a tékozló fiú kapott, ugyanezzel az általános jelentéssel bírt.

* „*Az I Tim 2,9 idiomatikus kifejezés, mely nem a külső díszítést tiltja, hanem csupán a belső ékességet hangsúlyozza még jobban.*” E nézet szerint Pál azt mondta: „Ne csak külsőleg ékesítsétek magatokat, hanem belsőleg is.” Csakhogy egyetlen jelentős fordítás sem adja vissza ilyen módon ezt az Igerészt.

Ez a magyarázat torz, mert oda nem illő szavakat ad a Bibliához, ellentétes értelművé fordítva ezzel szó szerinti mondanivalóját. E magyarázat alapján a Róma 13,13-14 így volna értelmezhető: „Mint nappal, ékesen járjunk, ne csak dobzódásokban és részegségekben, ne csak bujálkodásokban és feslettségekben, ne csak versengésben és irigységben: Hanem öltözzétek fel az Úr Jézus Krisztust is.” Azt I Ján 2,15 pedig így: „Ne csak a világot szeressétek, és ne csak azokat, amik a világban vannak.” Az I Tim 3,8 azt jelenthetné, hogy a diakónusok lehetnek kétnyelvűek, sok borivásba merülők, és rút nyereségre vágók, amennyiben tisztességek is.

Valójában az I Tim 2,9-10 két ellentétes, kölcsönösen összeegyeztethetetlen életformát ír le. Tisztességesnek, szemérmesnek és mértékletesnek lenni ellentétben áll az arany, a gyöngyök, a díszes frizura és a drága öltözék viselésével. A 8. vers arról szól, hogy a férfiak tiszta kezeket emeljenek fel imára, harag vagy kételkedés nélkül. Nem utal arra, hogy a harag és a kételkedés megengedhető, ha ugyanakkor a férfiak keze tiszta. A 9. vers párhuzamot von a 8. verssel, a „hasonlatosképpen” szó használatával. A 8. vers arra utasítja a férfiakat, hogy tegyenek félre bizonyos szentségtelen dolgokat, és tegyenek magukévá bizonyos, ezekkel szemben álló szent dolgokat, a 9. vers pedig ugyanerre serkenti a nőket.

* „Az I Péter 3,3 nem abszolút tiltása az ékszerviselésnek, mert ebben megtiltaná mindenféle ékszer és ruha viselését is.” Ez a vers minden nőnek azt mondja: „Ne a külső dísz legyen a ti ékességetek, ne a hajfonogatás, arany ékszerek felrakása vagy különféle ruhák felöltése” (új ford). A Károli fordítás így hangzik: „(ne legyen) öltözékek felvevéséből való”. Az angol nyelvű változat ugyancsak megerősíti: „(ne legyen) díszes öltözékek felvevéséből”. Ily módon magyarázva az Igerész pontosan párhuzamos az I Tim 2,9 Igéjével. Akárcsak az a vers, ez is abszolút tiltást tartalmaz a túldíszített hajra, az arany ékszerek viselésére és a hivalkodóan díszes ruhákra vonatkozóan.

Ha úgy magyarázzuk az I Péter 3,3-at, mint amely minden frizurára, minden arany ékszere, és minden ruhaviseltre vonatkozik, akkor ez nyilvánvalóan nem abszolút tiltás. Sőt, csak az olyan dolgok használatát tiltaná, amely a díszítést és a feltűnést szolgálják. A ruházatnak számos más célja van a díszítésen kívül, mint például az, hogy megőrizze az erényességet, melegítsen és óvjon. A frizurának szintén van más funkciója, mint a elegancia és a kényelem. Még magának az aranynak, vagy az aranyozott fémnek is valószínűleg van más gyakorlati célja, mint például az órák, a szemüvegek és az aranyfogak. Az arany fülbevalók, orrperecek, nyakláncok és hasonlóak azonban nem rendelkeznek a díszítésen kívül más funkcióval. Még ha az I Péter 3,3 csupán bizonyos díszítő dolgokat tiltana, akkor is megengedné a használati ruházat és arany viselését, de ugyanakkor tiltaná az aranyékszereket.

* „Ha egy keresztény nem viselhet aranyat és drágaköveket, miért teremtette azokat Isten? Miért lesznek alkotóelemei az Új Jeruzsálemnek?” Aki ezzel az ellenvetéssel érvel, semmit sem értett meg azokból az indokokból, melyek miatt mi elutasítjuk az arany és drágakő viselését. Mi is úgy véljük, hogy a drágakövek és a nemes fémek nagyon szép dolgok, melyeket Isten szemünk gyönyörködtetésére és számos gyakorlati használatra teremtett. Például az arany semlegessége, a gyémánt keménysége fölöttebb hasznos anyagokká teszi ezeket az ipar számára. Isten egyszerűen azt tiltja meg, hogy ezeket a dolgokat személyes díszítőelemekként használjuk, az énre és másokra leselkedő lelki veszélyek miatt jelen világunkban. De használhatók Isten szolgálatára és saját örömünkre, különösen az eljövendő életben.

A 8. fejezet történelmi tanítást fog bemutatni a díszítésre és a ruházatra vonatkozóan, és összefoglalja e téma tárgyalását.

Lábjegyzetek

¹. Donald Guthrie: *The Pastoral Epistles, The Tyndale New Testament Commentaries XIV.* kötet, 74-75. old. (1975).

². *The Wycliffe Bible Commentary*, Charles Pfeiffer and Everett Harrison (eds.) Chicago: Moody Press, 1962), 1448. old.

³. Fred Wight: *Manners and Customs of Bible Lands* (Chicago: Moody Press, 1953), 100. old.

⁴. Rushdoony, 87. old.

⁵. Ugyanott, 435. old., idézve C. F. Keil és Delitzsch: *Biblical Commentary on the Old Testament* (Grand Rapids: Eerdmans, 1949), III, 409.

-
- ⁶ *The Wicliffe Bible Commentary*, 185. old.
- ⁷ "Dress", *The Zondervan Pictorial Bible Dictionary*, Merrill Tenney (ed.) (Grand Rapids: Zondervan, 1967), 225. old.
- ⁸ Elizabeth Rice Handford: *Your Clothes Say It For You* (Murfreesboro, Tenn.: Sword of the Lord Publisher, 1976) 88. old.
- ⁹ Ralph Woodrow: *Women's Adornment: What Does the Bible Really Say?* (Riverside, Cal.: By the author, 1976), 27. old.
- ¹⁰ Ugyanott, 27. és 35. old.
- ¹¹ Handford: 81-84. old.
- ¹² John Leo: „The Comeback of Womanly Wiles”, *Time Magazine*, January 30, 1984, 82. old.
- ¹³ Az alábbi ellenvetések többsége megtalálható Woodrow-nál.
- ¹⁴ „Dress” (Öltözködés) *The Zondervan Pictorial Bible Dictionary*, 227. old.
- ¹⁵ Wight: 97. old.
- ¹⁶ William Gesenius: *Hebrew and Chaldee Lexicon to the Old Testament Scriptures*, Samuel Tregelles (ford.) (1847; rpt. Grand Rapids: Baker Book House, 1979), 156. old.
- ¹⁷ *Nelson's Expository Dictionary of the Old Testament*: Merrill Unger and William White (kiadás) (Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1980), 241. old.
- ¹⁸ Spence and Exell (eds.), *The Pulpit Commentary*, V. 355. old.
- ¹⁹ Wight, 100. old.
- ²⁰ „Dress and Ornaments,” *The Interpreter's Dictionary of the Bible* (Nashville: Abingdon, 1962), I. 871. old.

TÖRTÉNELMI TANÍTÁS A DÍSZÍTÉSRE ÉS A RUHÁZATRA VONATKOZÓAN

„Mert így ékesítették magokat hajdan ama szent asszonyok is, akik Istenben reménykedtek, engedelmeskedvén az ő férjöknek.” (1 Péter 3,5).

A 7. fejezet a díszítésről szóló bibliai tanításokat vette számba. Ez a fejezet rá fog mutatni arra, hogy az egyháztörténet során sok vezető szigorúan ragaszkodott a bibliai előírásokhoz ezen a területen.

Alexandriai Kelemen

Az Níceai Zsinat előtti egyházatyák nyíltan hirdették tanításaikat a díszítésről és az öltözködésről. Alexandriai Kelemen írásai meglepően időszerűek napjainkban. A következő szemelvény az ő könyvéből, az *Útmutató*-ból való, melyet az új megtérők számára írt.

Kelemen tanította a ruha erényességét.¹ „Meg kell tartanunk magunkat tisztán a szégyenletes cselekedetektől: egyik részről attól, hogy feltárjuk és megmutassuk a testnek azon részeit, melyeket el kellene fednünk; és más részről azoktól, amelyek tiltva vannak... Az asszonyok jólöltözöttek legyenek – ne díszes ruha által, hanem erényesség által.” Különösen ellenezte a vékony, vagy a szűk ruhát. „A felesleges és átlátszó anyagok gyenge értelemről tesznek bizonyosságot, eltakarva, már amennyire eltakarják, a test szégyenét lenge fátyollal. A fényűző öltözék, mely nem rejtje el a test formáját, nem mondható ruhának. Mert az ilyen ruházat, rásimulva a testre még jobban kiadja annak formáját, és kiegészíti, mintha az is a testhez tartozna, átveszi annak alakját és kihangsúlyozza a nő vonalait, így az egész ruha láthatóvá teszi a testet a szem számára.” Úgy érezte, hogy az ő kultúrájában az erényesség megfelelő foka egy nő számára, ha bokáig érő köntöst visel, és fejét befedve csupán arcát hagyja szabadon.

A szerkesztői lábjegyzet szerint Kelemen korában a nők gyakran feltűrték tunikájukat, szabaddá téve a térdüket. Az egyházatyá ettől a gyakorlattól intette őket. „Mert illetlen dolog, hogy a ruha térdén fölül érjen, ahogy, mint mondják, a Lacedaemoni szüzek esetében is volt; mindazonáltal illendően válaszolhatsz annak, aki ezt mondja neked: 'Gyönyörű karod van; igen, de nem azért, hogy bárki szemlélje'. Gyönyörű combod van; de – hangozzék válaszod – csakis a férjem számára.”

Kelemen megdorgálta azokat az asszonyokat, akik nyilvános fürdőkbe jártak: „Mert nem átallnak mások szeme előtt levetközni... A fürdők férfiak és nők számára egyaránt nyitva állnak; és ott férfiak és nők buja indíttatásból vetköznek le... Akik nem hagyták el végképp a szemérmességet, azok nem vetköznek le idegenek előtt; hanem csak saját szolgálók társaságában fürödnek, és csak rabszolgáik előtt vetköznek meztelenre... A régi atléták, restellvén egy férfi meztelenségét, úgy őrizték meg szemérmességüket, hogy alsónadrágban vettek részt a versenyeken; de ezek az asszonyok, megfosztva magukat a szemérmességtől a tunikájukkal együtt, vonzónak szeretnének látszani, de vágyukkal ellentétben csupán bűnösnek bizonyulnak.” A szerkesztők szerint az atlétákra történt utalás a világi görög történész, Thucydides feljegyzéséből való, mely bemutatja az „újabb keletű erkölcstelen szokás megjelenését még az atléták körében is.”

Az erényességnek magában kell foglalnia a viselkedést. Az asszonyok „amennyire lehetséges, legyenek kifogástalanok mozdulataikban, külsejükben, járásukban és beszédükben. Mert nem szabad úgy tenniük, mint egyeseknek, akik úgy viselkednek a társadalomban, mint ha színpadon játszanának, érzéki mozdulatokat tesznek, ringatják csípőjüket és mesterkélten hangon beszélnek, epekedő tekintetet hordozva körül, felcicomázva a gyönyör csalétekével.”

Kelemen ragaszkodott az V Móz 22,5 tanításához. Az ő korában az okozott problémát, hogy a férfiak gyakran viseltek nőies ruhákat.² „Mi volt a célja annak, hogy a törvény megtiltotta a férfiaknak az „asszonyruha” viselését? Vajon nem az, hogy legyünk férfiasak, nem pedig nőiesek, úgy személyiségünkben és cselekedeteinkben, mint gondolatainkban és szava-

inkban?... Akik nem így viselkednek, azokat nem nevezhetjük férfiaknak, hanem züllött és erkölcstelen alakoknak, akiknek hangja erőtlen, és akiknek öltözéke nőies, mind szabásában, mind színében. Az ilyen fickók nyíltan kimutatják micsodák ők külső megjelenésükkel, öltözékükkel, cipőjükkel, járásmódjukkal, hajviseletükkel és tekintetükkel... Mert ezek többségükben, megkopasztják fejük egy részét, és azt csupán kendővel takarják, fürtjeiket szalagokkal kötik össze, akárcsak az asszonyok... Az igazi úriember a nőiesség semmilyen jelét nem veszi magára.”

Az I Tim 2,9 és az I Péter 3,3 Igéit idézve Kelemen ellenezte a drága ruhákat, az ékszereket, az arcfestést, a szemöldök kiszedését (és visszafestését), a különleges frizurát, a parókat, és a hajfestést.³ Az ő idejében a ruha festése drága és fényűző dolog volt, ezért azt javasolta, hogy a keresztények viseljenek egyszerű, fehér öltözetet. A díszítéssel szemben kifejezetten elvetette a fejdíszeket, a díszes fejkendőket, a kéz díszítését a fülbevalókat és a gyűrűket. A gyűrű viselését csak két esetben engedélyezte: 1) olyan asszonyoknak, akiknek megtéretlen férjük van és 2) mint pecsétet, amely üzletek lebonyolításához volt szükséges, nem pedig díszítésül szolgált.

Azt írta: „Ha tehát Ő megszabadít minket az öltözködésért és az ételért való aggodalmaskodástól, és általában a felesleges dolgokkal való törődéstől, mint szükségtelentől; mit gondolkunk, mit kellene mondanunk a díszítés szeretetéről, a gyapjú festéséről, a különböző színekről, a drágakövek gondos megválasztásáról, a mivesen megmunkált aranyról és a többiről, a mesterséges hajról és a koszorúba font tincsekről; továbbá a szem kirajzolásáról, a haj kitépéséről, a rúzzsal és fehér ólommal való kifestésről, a haj festéséről, és arról a gonosz művészetéről, melyet az ilyen csalásokhoz alkalmaznak?... Mindez fel kell hogy ébresszen minket, hogy hamar ráeszméljünk az igazi szépségre és kedvességre, és csupán erre vágyjunk, meghagyván a földi díszeket a világnak, és búcsút mondjunk azoknak, mielőtt éberségünk végleg ellankad... Mennyivel bölcsőbb emberekre költeni pénzünket, semmint drágakövekre és aranyra! Mennyivel hasznosabb jó barátokat szerezni, mint élettelen díszeket!... De a díszítés szeretetének, mely távol áll az erényekkel való törődéstől, csupán a test a gondja, amikor a szépség szeretete üres látványossággá válik, mindezt messzire kell űzni magunktól... De ezek az asszonyok összemossák az igazi szépséget az arannyal... Elfásít és bosszant a díszítések özönének sora; és önkéntelenül elcsodálkozom azon, hogyan lehet, hogy azok, akik ilyesmit viselnek, nem aggódnak halálosan...

De azok az asszonyok, akik Krisztusban vannak, helyes, ha nem arannyal ékesítik magukat, hanem az Igével, mely által az arany létrejött... Helyes ezért, hogy az asszonyok, akik Krisztust szolgálják, egyszerűséget öltsenek magukra... Az erényesség és a tisztaság gallér és nyaklánc; mint azok a láncok, melyeket Isten kovácsol... És ne engedjék fülüket kifűrni – mely ellentétes a természettel – hogy fülbevalókkal aggassák tele. Mert nem helyes erőszakot tenni a természeten. Nem lehet semmi sem szebb ékesség a fül számára, mint az igazi útmutató, mely természetes módon találja meg az utat a halláshoz...

Nem a külső emberen múlik tehát, hanem a lelken, melyet a jóság díszével kell felékesíteni; Azt is mondhatjuk, hogy a test dísze a mértékletesség... Azok az asszonyok, akik aranyat viselnek, hajuk fonogatásával vannak elfoglalva, arcuk kenegetésével, szemük és hajuk festésével, és a fényűzés más ártalmas műveleteivel, díszekkel borítva be a testet – valójában, az egyiptomiak mintájára – azért, hogy vonzóak legyenek elbolondított szeretőik számára... Mert a feltűnés szeretete nem egy hölgy jellemzője, hanem egy kurtizáné. Az ilyen asszony legkevésbé sem óhajt otthon ülni a férjével; hanem férjük erszényének nyakára hágva költenek vágyaik kielégítésére, hogy sok szem előtt nyilvánvalóvá tehessék illetlen magatartásukat...

Az Útmutató tehát egyszerű ruházatot javasol... Az asszonyok viseljenek szerény és illedelmes ruhát, de nem a férfiakéhoz hasonló, viszont erényest, fényűzéstől menteset. Legyen az öltözék korukhoz, személyükhöz, alakjukhoz, természetükhöz és tevékenységükhöz illő.”

Egy másik nagyon kiemelkedő, Niceai Zsinat előtt keletkezett írás Tertullianus *Az asszonyok öltözködése* c. műve. Tertullianus ellenezte tanításaiban az arcfestést, a haj festését, a feltűnő frizurát, a parókat, a feltűnő öltözetet és az ékszert.⁴ Ugyancsak helytelenítette, ha egy férfi ékesítette magát.

„A tökéletes erényesség kerül mindent, ami bűnre csábít, akár csak magát a bűnt... Ha biztonságban akarunk lenni, nem szabad másokat sem kísértésbe vinnünk.” Rámutatott, hogy ha egy férfi vággal néz egy asszonyra, már azzal is vétkezik, az olyan asszony pedig, aki vágyat ébresztően díszíti magát, szintén nem vétlen.

Tertullianus ezt a választ adta azoknak az asszonyoknak, akik férjük kedvéért szeretnék volna ékesíteni magukat: „Annyira akarjatok férjeteknek tetszeni, amennyire nem akartok tetszeni másoknak... Egyetlen feleség sem 'csúf' a saját férje szemében. Éppen eléggé tetszett annak a férfinak, amikor az őt választotta (feleségül); akár külsőről, akár jellemről beszélünk... Minden férj megköveteli az erkölcsi tisztaságot; de a szépség egy hívő (férj) szemében nem követelmény, mivel minket már nem ejtenek rabul azok a bájok, melyeket a pogányok bájoknak tartanak; másfelől egy hitetlen mindig gyanakvással viseltetik az ilyen iránt... mert kinek szól tehát a te szépséged? Ha egy hívőnek, ő nem kívánja ezt tőled: ha egy hitetlennek, ő nem hisz annak, ami mesterkélt. Miért akarsz tetszeni bárkinek is, akiben ezzel gyanakvást ébresztasz, vagy aki nem várja el ezt tőled?...

Ezeket a javaslatokat természetesen nem azért tesszük, hogy elhanyagolt, vad megjelenés kialakítására biztassunk; és nem is arról akarunk meggyőzni valakit, hogy a szennyes és slampos külső előnyös; hanem arról a szintről, normáról, és helyes mértékről, amelyet egy nőnek szem előtt kell tartania. Nem szabad túllépni azon a határon, amelynél az egyszerű és elegendő finomság megszabja vágyainkat – ez a határ, amely kedves Isten előtt. Mert azok, akik szerekl dörzsölik be bőrüket, kirúszozzák ajkukat, kirajzolják szemüket, vétkeznek Isten ellen. Számukra, úgy látom, nem kielégítő, amit Isten megformázott! Saját személyiségükben, úgy látom, felülbírálják, kifogásolják minden dolgok Alkotóját! Mert felülbírlás az, ha módosítják, kiegészítik az Ő munkáját; a kiegészítéseket persze az ellenlábás kézművestől szerzik... Az ellenlábás kézműves az ördög... Bármilyen, ami született, az Isten munkája. Minden tehát, ami azon alakít, az ördög munkája... Milyen méltatlan a keresztény névhez, hogy valaki hamis arcot viseljen, amikor (rajta) az egyszerűség minden formája élvezhető! – hazudni a megjelenésedben (számodra) éppoly bűn, mint a nyelvvel való hazugság! – arra törekedni, ami másé, a te esetében, amikor parancsod van arra, hogy tartózkodj attól, ami máshoz tartozik – házasságtörést elkövetni külsőddel (neked), akinek erényességet tanítottak!... Őrizkedj attól, hogy a kéjnek és szájnak öltözködését öltsd magadra...

Az istenkáromlásnak mennyivel provokatívabb fajtája az, ha te, aki az erényesség papnőjének hívatatol, nyilvánosan megjelenysz erkölcstelenül felcicomázva és kifestve? Azonkívül (ha ilyet teszel) mennyivel lesz alsóbbrendű a nyilvános vágyak nyomorult, boldogtalan áldozata (nálad)? akit, noha néhány törvény (korábban) vissza szokott tartani attól, hogy házasságához és korához illetlen díszítéseket viseljen, most, mindenestre, korunk naponta növekvő romlottsága oly mértékben közelítette meg a tiszteletreméltó asszonyokat, hogy alig lehet különbséget tenni közöttük és a feslettek között. Még a Biblia is utal arra, hogy a kéjnekre jellemző csábítás formái testi prostitúcióhoz kapcsolódnak és annak az eszközei...

„Nem elegendő, ha Isten tudja rólunk, hogy szemérmesek vagyunk: tudni kell rólunk ezt az embereknek is. Különösen ezekben az üldözésekkel teli időkben, amikor hozzá kell edződnünk a nehézségekhez, mert nem lehetetlen, hogy testünknek szenvedést kell majd kiállnia... A keresztény erényesség ne csupán létezzen, látszódjék is... Nem tudom, vajon az a csukló, mely pálmalevél-szerű karkötő viseléséhez szokott, elviseli-e, ha majd zsibbadozik a lánccsúlyától! Nem tudom, vajon az a láb, mely bokalánccal ékeskedik, elsenvedi-e, ha majd bilincsekbe szorítják! Félek, hogy azon a nyakon, melyet elborítanak a gyöngyök és a smaragdok, nem jut hely a pallosnak!... Hagyjuk el a fényűzést, és nem fogjuk megbánni... Vessük el a földi díszeket, és vágyakozzunk a mennyekiek után...

Az angyalok, akik szolgálatunkra vannak rendelve, (most) várnak. Úgy mégy eléjük (találkozni velük), felékesítve a próféták és apostolok kozmetikumával és ékességeivel; magaddal viszed az egyszerűségből fakadó fehérséget, az erényesség pírba hajló színárnyalatával;

kifestve szemed szemérmességgel, és szádat hallgatással; Isten szavait plántálván füledbe; Krisztus igájával ékesítve nyakadat. Vesd alá magadat férjednek, és elegendő díszed lesz. Foglald el kezeidet fonással; tartsd meg lábaidat otthonodban; 'kedvesebb' leszel mintha arannyal borítanád be magad. Öltözz fel az igazság selymébe, a szentség fehér vásznába, az erényesség bíborába. Így felékesítve tiéd lesz Isten, mint a te szerelmesed!"

Más tanítások a korai egyháztörténetből

Tatiánus írt a díszítés ellen, mint amely a parázsnaság melegágya.⁵

Commodianus azt írta: „Azt kívánod, ó keresztény asszony, hogy a családanyák olyanok legyenek, mint a világi nők. Arannyal veszed magad körül... Hiúság rí le rólad, az ördög minden pompájával... Sőt, gonosz szándékkal hamis szerekkal ékesítet tiszta szemed, festett szépséggel, vagy fested hajad, mintha annak mindig feketének kellene lennie... Ezek a dolgok azonban szükségtelenek az erényes nő számára; meg akarsz szabadulni, ó jó asszony, a hiúság ékességeitől; az ilyen díszek olyan nőknek valók, akik bordélyházakban ülnek...

Nem helyes Isten előtt, ha egy hű keresztény asszony ékesíti magát. A pogányok divatját akarod követni te, aki Istennek vagy szentelve? Isten követői, a törvényt hangoztatva, elítélik azokat az istentelen asszonyokat, akik ilyen módon ékesítik magukat. Fested a hajad; feketével rajzolod közül a szemed; fűrtjeidet egyenként festett szemöldököd fölé igazítod; arcodat pirosítod; sőt, füleidbe nehéz függőket aggatsz. Nyakláncokkal borítod nyakad; drágakövekkel és arannyal kezed, mely Isten előtt gonosz előérzetet sugall. Miért kell beszélnem öltözkedről, és az ördög minden pompájáról? Mert elveted a törvényt, amikor a világnak akarsz tetszeni.”⁶

Cyprianus az V Móz 22,5-re utalt, amikor az effeminácia ellen tanított: „Mivel a törvény megtiltja a férfiaknak, hogy női ruhát öltsenek magukra, és azok, akik megsértik ezt a rendelkezést átok alá kerülnek, mennyivel nagyobb a bűne annak a férfinak, aki nem csupán női ruhát visel, hanem még nőies és effemin módon viselkedik is, fényűző pazarlással.”⁷

Cyprianus ugyancsak idézte az I Tim 29-et és az I Péter 3,3-at az arcfestés, az ékszer és az erkölcstelen öltözködés ellen szóló tanításában.⁸ „Isten szándéka-e, hogy a füleken sebeket ejtse-nek, mivel csecsemők, és még ártatlanok, a világ gonoszságait nem ismerik, de fájdalmat okoznak nekik a sebekkel és a lyukakkal, melyeket a fülükön fűrnak, hogy drága gyöngyökkel fűzzék át, nehéz gyöngyökkel, ha nem súlyuk, akkor az áruk miatt?... Úgy vélem, nem csupán a hajadonok és az özvegyek, hanem a férjes asszonyok, és a másik nembeliek is intésre szorulnak, hogy Isten munkáját és a ő öltözködési parancsát, alkotását semmilyen módon nem szabad meghamisítani, sem sárga színekkel, sem feketével vagy pirossal, sem semmiféle szerekkal, mely eltorzíja az eredeti vonásokat... Van-e valakinek bátorsága felülbírálni és megváltoztatni azt, amit Isten alkotott? Kezüket Isten ellen fordítják, amikor megkísérlik átformálni, amit ő formált, és átalakítani azt, nem tudván, hogy minden, ami létrejött, Isten munkája, és minden, ami változtatás ezen, az ördög munkája...

Talán jajgat és siránkozik az, akinek ideje jut drága ruhákba öltözni, figyelmen kívül hagyva Krisztus köntösét, melyet elveszített; hogy értékes díszeket aggathasson magára és gazdagon megmunkált nyakláncokat, és nem bánja, hogy elveszíti az isteni és mennyei díszeket? Noha külföldi ruhákba öltözől és selyem köntösökbe, mégis meztelen vagy; noha gyönggyel, drágakövel és arannyal ékesítet magad, Krisztus ékességei nélkül díszeid láthatatlanok; És te, aki fested a hajad, legalább szomorúság töltene el; és te, aki kifested szemedet fekete sávval rajzolva körül, legalább könnyben mosnád meg azt.”

Két ismeretlen szerző művében, melyeknek szerzőségét Cyprianusnak tulajdonítják, tanítást találunk a test erkölcstelen mutogatása ellen az atlétikai versenyeken, valamint az erkölcstelen ruhák, kozmetikumok és ékszerek ellen.⁹

A *Szent Apostolok Alapszabályai* egyaránt szól férfiaknak és nőknek.¹⁰ Figyelmezteti a férjeket, hogy ne ékesítsék magukat „olyan módon, ahogyan azzal egy másik nőt vonzanak... és ne öltözzenek túl ékes kelmékbe, hogy másokat megrontsanak; ne viseljenek ékes nadrágot vagy cipőt sem gonosz indítékból, hanem csak olyan öltözetet, melynek mércéje az illedelem és a hasznosság. Ne húzzanak arany gyűrűt sem az ujjakra; mert mindezek a díszek a bujaság

jelei.” A feleségeket így inti: „Ne végy ékességeket szépséged mellé, hogy más férfiaknak tetsszél: ne viselj ékes hímzést, köntöst vagy cipőt, hogy elcsábítsd azokat, akik vonzódnak az ilyen dolgokhoz. Mert noha te nem azzal a céllal viseled e gonosz dolgokat, hogy bűnbe ejtsd magad, hanem csak az ékesség és a szépség kedvéért, mégsem menekülhetsz meg a jövőző büntetéstől, amiért másokat olyan tekintetre készítesz, melynek nyomán vágy ébred bennük irántad... Ne fess az arcodat, melyet Isten alkotott; mert nincs olyan testrészed, amely díszítésre szorulna, hisz minden, amit Isten alkotott, nagyon jó. De kiegészíteni buja díszekkel azt, ami már jó, sértés a Teremtő nagylelkűségével szemben.”

John Chrysostom elmagyarázza, hogy az I Tim 2,9 tanítása szerint az asszonyok ne használjanak külső díszeket, csak belsőket. Azt írta: „Ne utánozzatok egy kurtizánt!”¹¹

A késői egyháztörténet tanítása

Az 5. fejezet megjegyzi, hogy sok keresztény csoport a késői egyháztörténetben hangsúlyozta az öltözködés egyszerűségét és erkölcsösségét, kerülve a díszítést és a fényűzést. Ezek a csoportok a következők voltak, időrendi sorrendben, amikor jelentős mozgalmak felbukkantak:

- * Középkor: valdensek, humiliatusok, husziták, Savonarola követői.
- * Reformáció (XVI. sz.): anabaptisták, Kálvinisták, reformerek.
- * XVII. sz.: puritánok, baptisták, kvékerek, pietisták.
- * XVIII. sz.: metodisták
- * XIX. sz.: szentség-mozgalmak
- * XX. sz.: pünkösdiek és sok fundamentalista.

John Wesley

John Wesley-nek, a metodizmus megalapítójának tanítása különösen érdekes. A „Tanács metodistának nevezett embereknek az öltözködés tekintetében” c. írásában azt tanította, hogy a keresztények ápolts, de egyszerű öltözetet viseljenek.¹² Így intett: „1) Öltözeteket legyen olcsó, ne drága; sokkal olcsóbb, mint amelyet mások viselnének az adott körülmények között, vagy amelyet ti viselnétek, ha nem ismernétek Istent: 2) Legyen öltözetetek szolid, ne rikító színű, lenge, vagy feltűnő; ne a divat szerint való.” Idézte az I Tim 2,9-10-et és az I Péter 3,3-4-et, majd hozzáfűzte: „Semmi sincs egyértelműben kifejezve; az arany, a drágakövek és a drága öltözetek viselése a haj bodorításával együtt név szerint tiltva van... Ezért bárki azt mondja: 'Nincs semmi rossz ezekben a dolgokban', ugyanígy azt is mondhatná: 'Nincs semmi rossz a lopásban vagy a házasságtörésben.'” Wesley ugyancsak jóváhagyott egy szórólapot, amely így szólt: „Nyilvános helyeken mindenki öltözzék illedelmesen, korának megfelelően, annak a helynek a szokása szerint, ahol él.”¹³

Wesley határozott utasításokat ad, hogy biztossá tegye a korai metodista közösségeket a tanításokhoz való ragaszkodásukban az öltözetrel kapcsolatosan. Azt mondta, nem adható tagsági kártya az embereknek addig, „míg le nem vetik felesleges díszüket... Minden lelkimunkás olvassa el a 'Gondolatok az öltözetéről'-t legalább egyszer évente... Legyetek szelídek, de szigorúak... Ne adjatok tagsági kártyát senkinek, aki díszes főkötőt, fejdísz, vagy óriási kalapot visel.”¹⁴

Íme néhány szemelvény Wesley prédikációjából „A ruhaviseletről” címmel, melynek textusa az I Péter 3,3-4 volt, és ugyancsak idézte az I Tim 2,9-10-et. „A lomposság nem tartozik a vallásossághoz... Ezek (az Igék) egyértelműen tiltják a keresztényeknek az arannyal, gyöngyökkel, vagy drága öltözetrel való ékeskedést. De miért?... Először is ártalmas azért, mert büszkeséget ébreszt, ahol pedig már ott a büszkeség, megnöveli azt... A rikító színű vagy drága öltözet természetesen megteremti, vagy megnöveli a hiúságot. A hiúság alatt itt annak szeretetét értem, hogy csodálva és dicsérve legyünk... A rikító színű, drága öltözet viselése természetesen vezet haraghoz, és mindenféle féktelen és zavarba ejtő indulathoz... A rikító és drága ruhák közvetlenül gerjesztik és táplálják a vágyat... Hatással vannak mind a viselőre, mind a szemlélőre... A drága öltözetek viselése egyöntetűen ellentétes azzal, hogy

jó cselekedetekkel legyünk felruházva... Minden fillér, melyet szükségtelenül öltözékünkre költünk, valójában lopás Istentől és a szegényektől!... A drága öltözékek viselése élesen szemben áll azzal, amit az apostolok így fejeztek ki: 'a szívnek elrejtett embere'.¹⁵

Wesley egy másik beszédében tanácsokat ad a szülőknek gyermekeikkel kapcsolatban. „Neveljétek őket szorgalmasan az egyszerű ruha szeretetére, és a cicoma elvetésére. Mutassatok rá nekik, miért legyen egyszerű öltözkük, és mutassátok meg, hogy ez az ő érdekük.”¹⁶

A XX. század

A XX. századig a nyugati társadalmak általában megőrizték az illendő ruhaviseletet. Ez a század azonban sok olyan gyakorlatot bevezetett, amely elképzelhetetlen lett volna a korábbi időkben, mint például a rendkívül rövid szoknyák (térd felett érők), a nők nadrágviselése, a sortok, a szűk úszódresszek és sportruhák, és az uniszex divat. Az *Encyclopedia Britannica* dokumentálja ezt az átalakulást.¹⁷

A főbb változásokra az első világháború után került sor. A rövid szoknya először 1925-ben jelent meg. 1927-ben a szoknyák már annyira lerövidültek, hogy a nők térde kilátszott, amikor leültek. 1930-tól a szoknyák ismét középhosszúakká, vagy még hosszabbakká váltak, de megjelent egyéb változás is. „A nők sportruhái egyre szűkebbek lettek, és gyakran lehetett látni teniszező nőt sortban, vagy nagyon rövid szoknyában, harisnya nélkül. Az úszódresszek rendkívül szűkké váltak... A bő szabású nadrágok gyorsan terjedtek a sportviseletben, de még nem az üzletekben.”

1939-ben, a második világháború kezdetekor ismét feltűnt a rövid szoknya. A háború alatt a „feleségek, csakúgy mint a gyári munkások, nadrágot hordtak.”

Az 1960-as években hódítani kezdett a miniszoknya, a kosztüm, a forró nadrág és a sort. „A nemek szabadon kölcsönvették egymás ruhadarabjait, így az 1960-as évek végére divatba jött az uniszex. A nők olyan férfias viseletet öltöttek magukra, mint például a katonazubbony és a munkaruha, a divatos férfiak pedig megnövesztették hajukat, zsebkönyvet hordtak, ékszerrel viseltek és számos fajta kozmetikumot használtak.

Megjegyzendő, hogy a bikini is az 1960-as években terjedt el széles körben, majd ezt követte a topless bikini. Manapság világszerte sok fürdőhelyen engedélyezett a meztelen fürdőzés egyes nemű társaságban is.

A közelmúltban a *Reader's Digest* egyik cikke a nemek világos megkülönböztetésének pszichikai és társadalmi szükségességével foglalkozott.¹⁸ „Erőteljes bizonyíték van arra nézve, hogy a férfiaknak szükséges... a világos megkülönböztetés a nemek között. Minden kultúrában, egészen a XX. századig, egyértelmű megkülönböztetést figyelhetünk meg, gondosan különválasztva a férfiak és nők tevékenységét, öltözkését és viselkedését.” Amikor a társadalom elfogadja, hogy a nők felöltsek a férfiak ruháit, nyilvánvalóan azt is elfogadja, hogy a férfiak női ruhákat viseljenek. Például számos híres férfi szórakoztató személyiség megszokottan női öltözékekben és női sminkkel jelenik meg.

Nem régen egy pünkösd-i asszonyt alkalmaztak éttermi munkára, és megkövetelték tőle, hogy nadrágban dolgozzék. Amikor ezt elutasította, visszavonták az alkalmazását. Amikor panaszt emelt emiatt a vallási diszkrimináció miatt, a főnöke így védte álláspontját: „Egy munkavállaló egyetlen alkalmazás esetén sem kötheti ki, hogy nem hajlandó nadrágot viselni.”

Milyen messzire jutott a társadalmunk! Egy keresztény nőnek előre közölnie kell minden leendő alkalmazójával, hogy nem visel férfias ruházatot? A férfias ruházatnak előfeltételnek kell lennie ahhoz, hogy egy nőt alkalmazzanak? A munkaadó egyszer ahhoz is ragaszkodni fog, hogy a nők levágják hajukat és sminket viseljenek? Egy keresztény férfinak egyszer majd közölnie kell az alkalmazásakor, hogy nem hajlandó női ruhát viselni?

Néhány keresztény csoport még ma is következetesen ragaszkodik a ruházathoz kapcsolódó bibliai szentséghez. A XX. század végén kiemelkedő példái ennek a következő felekezetek:

- * Anabaptisták (mennoniták, amishok, hutteriták)
- * Szentség csoportok (Weseyánusok, Church of God, stb).

- * Független baptisták és más fundamentalisták
- * Pünkösdiek (különösen az Egyesült Pünkösdi Egyház)

A független baptista, Elizabeth Handford azt tanítja: 1) A nők ne viseljenek semmiféle nadrágot vagy pantallót. 2) Figyeljenek ruházatuk erkölcsösségére. 3) Ne vegyenek részt koe-dukált fürdőzésben, úszásban, erkölcstelenség miatt.

Összefoglalás

A kereszténység az öltözködéssel kapcsolatosan sok olyan bibliai szabályt elhagyott, amelyek egykor minden egyházban és társadalomban követendőek voltak. Elvetette a szentség követelte öltözködést, azt az öltözködési módot, amelyet a Biblia és a történelmi keresztény mozgalmak előírtak. Lépésről lépésre minden szentség mozgalom nagy mértékben elhagyta álláspontját a külső megjelenés tekintetében. A történelmi keresztény vezetők megdöbbenének azon, ahogy a mai társadalom elfogadja az erkölcstelen öltözetet, a buja sminket, a pazar díszítést és a nők férfias viseletét. Ezek a dolgok nem csupán elfogadottak, hanem még szükségesnek is tekintik őket a megfelelő külsőhöz.

Ez a helyzet kihívás elé állítja a szentség követőit, hogy olyan mértékben, és szó szerint, töltsék be a bibliai előírásokat, ahogyan soha azelőtt. „menjetek ki közülök, és szakadjatok el, azt mondja az Úr” (II Kor 6,17). „Ne szabjátok magatokat e világhoz”. („Ne engedjétek, hogy a világ beleprésselen titeket saját öntőformájába”; *Philips*, angol ford.) „Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagytok, hogy hirdessétek Annak hatalmas dolgait, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket” (I Péter 2,9). Valóban sajátos és egyedi nép vagyunk; ahogy az Új King James változat írja: „Az Ő különleges népe.” Ez szellemileg mindig így van, de most egyre nyilvánvalóbbá válik külsőleg is. A kihívás számunkra az, hogy megmaradunk-e a mi egyedi, Isten-adta azonosságunk mellett, és elutasítjuk-e, hogy behódoljunk a világ nyomásának.

Lábjegyzetek

¹ Alexandriai Kelemen: *Útmutató*, 2.6-7, 2.11, 3.5, és 3.11, ANF, II, 251-52, 265-66, 279 és 287.

² Alexandriai Kelemen: *Útmutató*, 3.3 és 3.11 és *Miscellanies*, 2.18, ANF, II, 276-77, 289 és 365.

³ Alexandriai Kelemen: *Útmutató*, 2.8, 2.11-13, 3.1, 3.2 és 3.11, ANF, II, 256, 263-73, 284-86.

⁴ Tertullian: *On the Apparel of Women*, 2, ANF, IV, 18-25.

⁵ Tatian: *Fragments*, 6, ANF, II, 82.

⁶ Commodianus: *The Instructiuons*, 59-60, ANF, IV, 214-15.

⁷ Cyprianus: *Epistles*, 60, ANF, V, 356.

⁸ Cyprianus: *Treatises*, 2.8, 2.19, és 2.30, ANF, V, 432-35, 445.

⁹ Cyprianus (?): *On the Public Shows*, 8 és *Of the Discipline and Advantage of Chastity*, 12, ANF, V, 578 és 591.

¹⁰ *Constitutions of the Holy Apostles*: 1.2 és 1.3, ANF, VII, 392 és 395.

¹¹ Chrysostom: *Homilies on Timothy*, 8. *The Nicene and Post-Nicene Fathers* (hereinafter *NPNF*), Philip Schaff és Henry Wace (eds.) (Grand Rapids; Eerdmans, rpt. 1976), 1st ser., XIII, 433-34.

¹² Wesley: „Advice to the People Called Methodist with regard to Dress,” *Works*, XI, 466-69.

¹³ Wesley: „Thoughts on Dress,” *Works*, XI, 477-78.

¹⁴ Wesley: „Minutes of Several Conversations,” *Works*, VIII, 307.

¹⁵ Wesley: „On Dress,” Sermon 88, *Works*, VII, 16-22.

¹⁶ Wesley: „On Obedience to Parents,” Sermon 96, *Works*, VII, 106.

¹⁷ „Dressz”, *Encyclopedia Britannica*, V, 1033-35.

¹⁸ Annie Gottlieb: „What Men Need From Women,” *Reader's Digest*, 1984 január, 145. old.

A HAJVISELET

„Avagy maga a természet is nem arra tanít-é titeket, hogy ha a férfiú nagy haját visel, csúfsága az néki? Az asszonynak pedig, ha nagy haja van, ékesség az néki; mert a haj fátyol gyanánt adatott néki.” (I Kor 11,14-15).

Bibliai alapok

Az I Kor 11,1-16 kijelenti, hogy a férfiak rövid haját viseljenek, az asszonyok pedig hosszú, vágatlan haját. A fenti Igevers alapján a következő okok miatt kell engedelmeskednünk: 1) Kifejezi a nő alávetettségét a férfinak. 2) Bemutatja az egyház alávetettségét Krisztusnak. 3) Jel az angyalok számára arra nézve, hogy a keresztyén asszony engedelmeskedik Istennek. 4) Szégyen a férfinak hosszú hajjal imádkozni, és a nőknek rövid hajjal imádkozni. 5) A természet maga is ezeket az alapelveket támasztja alá. 6) A hosszú haj szégyen a férfinak, de dicsőség a nőnek. 7) Ez Isten egyik módszere a nemek közötti világos megkülönböztetés fenntartására.

Az Ószövetségben Isten a dús haját használta fel arra, hogy szimbolizálja a tökéletességet, az erőt, a dicsőséget és a szent célokra való elkülönülést. A levágott haj szégyent, gyászt és a dicsőség eltávozását jelentette. Ennek ismeretében nem nehéz meglátni, miként tölti be a nő hosszú haja a fentebb megjelölt célokat.

Ebben a fejezetben számos kérdést tanulmányozunk, melyek a hajviselettel kapcsolatosan merülnek fel.

I Kor 11: A hosszú haj, mint fátyol

A teológusok kétféle módon magyarázták az I Kor 11,1-16-ot. Először is némelyek úgy értelmezték az egész Igerész, mint amely közvetlenül a hajra vonatkozik. Alapvetően ezt az álláspontot tártuk fel a *Szentség kutatása* c. könyvben. Ugyancsak erről szólt Elizabeth Rice Handford a *Your Clothes Say It For You (Az öltözködés beszél rólad)* c. írásában, melyben azt tanítja, hogy a nők hosszú, vágatlan haját viseljenek, a férfiak pedig rövid haját. Ez figyelemreméltó álláspont, mint ahogy arra a Biblia angol fordításának lábjegyzete is utal (*New International Version*) amely a 4-7. vers következő fordítási verzióját kínálja:

„Minden férfi, aki hosszú hajjal imádkozik vagy prófétál, szégyent hoz a fejére. És minden asszony, aki a haj fátyla nélkül imádkozik vagy prófétál, szégyent hoz a fejére – mert olyan, mint a ’megnyiratkozott nők’. Ha az asszony nem fedi be a fejét, akkor vágassa le a haját, ha pedig szégyen az asszonyra hajának levágása vagy leborotválása, akkor fedje be a fejét. Egy férfinak nem kell, hogy hosszú haja legyen...”

I Kor 11: Szó szerinti fátyol?

A tudósok többsége úgy véli, hogy a 4-7. versek szó szerinti fátyolra vagy kendőre utalnak. Ebben a részben tegyük fel, hogy nekik van igazuk. Ha így van, Pál arra tanította a korinthusi nőket, hogy viseljenek fátyolt a nyilvános összejöveteleken, mert ez a helyes öltözködés az erényes nők számára abban a kultúrában. Ahogy az egyik utalás állítja: „A fátyol volt a megkülönböztető női ruhadarab... A prostituáltak nem fátyolozták le magukat.”¹ Ezért a korinthusi keresztyén asszonyok feltehetőleg nem gyakorolhatták keresztyén szabadságukat a helyi szokások követésére, és nem öltözhattak úgy, mint a prostituáltak, házasságtörők, vagy az engedetlen asszonyokat.

A szó szerinti fátyol viselése nem vonatkoztatható a mai nőkre, hacsak kultúrájuk nem követeli meg azt tőlük, mint megfelelő ruházatot. Pál azonban úgy szól a 13-14. versekben, mint amelyek általános, Isten-rendelte alapelvet tartalmaznak arról, hogy a nők hosszú haját

viseljenek. Még a természet is azt tanítja, hogy a nőknek a hosszú haj fátyolát kell viselniük; ezért érthető, hogy Pál ragaszkodott a fátyol viseléséhez is. A fátyol viselésének kulturálisan viszonylagos szabályát úgy fekteti le Pál, hogy mint egyetemes igazságra, hivatkozik rá: a nők hosszú (vágatlan) haját viseljenek

Daniel Segraves ugyancsak ezt a megközelítést alkalmazza a *Women's Hair – The Long and Short of It* (A nők haja – Hosszú és rövid) c. munkájában. Ez a nézet található a *Good News for Modern Man* (Jó hír a mai ember számára – modern angol változat) c. változatban is az 5-6. és a 13-16. versben:

„És minden asszony, aki úgy imádkozik, vagy közli Isten üzenetét a nyilvános összejöveteleken, hogy közben nem fedi be semmivel a fejét, megszégyeníti a férjét; nincs különbség közte, és az olyan asszony között, aki leborotválja a fejét. Ha az asszony nem fedi be a fejét, akkor vágassa le a haját. És mivel szégyenletes dolog egy asszonyra nézve, hogy megborotválják a fejét vagy levágják a haját, akkor fedje be a fejét... Ítéltétek meg magatokban: helyes-e egy asszonynak fedetlen fővel nyilvánosan imádkozni Istenhez? Vajon maga a természet is nem arra tanít-e titeket, hogy a hosszú haj szégyen egy férfinak, de a nőnek büszkeség. De ha valaki ebben a dologban vitatkozni akar, csak annyit mondhatunk, hogy sem nekünk, sem Isten gyülekezeteinek sincs más szokása az imádatkor.”

Néhányan ragaszkodnak ahhoz, hogy a nőknek ma is minden kultúrában kendőt kell viselniük. A görög szöveg szó szerinti fordítása azonban jelzi, hogy a hosszú haj önmagában is elegendő fejfedő, ami a természet tanítását illeti. Ahogy a *The Interlinear Greek-English New Testament* fordítása állítja: „A hosszú haj fátyol helyett adatott neki (a nőnek)” (15. vers).

Egy egyetemes tanítás

Vannak, akik azt tanítják, hogy I Kor 11,1-16 csupán a korinthusi kultúrára érvényes, és ma már nem kell alkalmazni. Pál azonban magára a természetre építi tanítását (I Kor 11,14). Pál idejében minden gyülekezet ragaszkodott az apostol hajról szóló tanításához, tekintet nélkül a kulturális háttérre. A zsidó, a görög és a római keresztények mindnyájan egyetértettek ebben a kérdésben. Ez nem pusztán helyi hagyomány volt, hanem egyetemes gyakorlat minden gyülekezetben. „Ha pedig valaki ebben a dologban vitatkozni akar: nekünk nincsen ilyen szokásunk, sem Isten gyülekezeteinek” (I Kor 11,16; új ford.). Még ha a 4-7. verseket úgy magyarázzuk is, mint amelyek szó szerinti fátyol viseléséről szólnak a korinthusi kultúrában, nem tekinthetjük úgy a hajról szóló tanítást a 13-16. versekben, mint amely csupán a korinthusi kultúrában érvényes.

A *The Wycliffe Biblia Commentary* azt állítja: „Vannak, akik azt mondják, hogy ez a szokás korinthusi sajátosság volt, de Pál szavai *sem Isten gyülekezeteinek* megcáfolja ezt a nézetet. Ennek ellenére egyesek mégis ragaszkodnak ahhoz, hogy a szokás ma más nincs érvényben... Meg kell azonban jegyeznünk, hogy minden egyes indok, mely a fátyol viselésére vonatkozik, állandó tényekből fakad, melyek mindaddig érvényben vannak, míg a jelenlegi földi rendszer fennáll... A végső szó: Végső elemzésben nem a fátyol a lényeges dolog, hanem az alárendelés, amelyet kifejez. Mindkettő jelenléte elméleti.”² Ehhez az elemzéshez hozzátehetjük, hogy a nő hosszú haja az a fejfedő, vagy fátyol, amelyet a természet adott neki. Így ez az Igerész egyaránt tanítja az asszonyok alávetettségét a férjeiknek és Istennek, valamint azt, hogy hosszú haját kell viselnie alávetettségének szimbólumaként.

Természetesen ki kell hangsúlyoznunk az ebben rejlő szellemi alapelvet. Nem sokat ér a vágatlan haj az olyan asszony esetében, aki lázongó, versengő vagy szemtelen. A hosszú haj önmagában nem teszi őt szentté Isten szemében. Megfelelő magatartást is kell tanúsítania, melyet a hosszú haj szimbolizál. Nem szükséges azonban választania a magatartás és a megjelenés között. Isten szentséget kíván tőle, mind belsőleg, mind külsőleg. Belsőleg alávetett lelket kell hordoznia, de ezt külsőleg is ki kell mutatnia cselekedeteivel és az Isten által elrendelt hosszú hajával.

A természet tanítása

Noha Pál a korinthusiak saját megítélésére hivatkozott, és figyelembe véve a kultúrájukat, egyúttal a természetre is utalt (és ezzel Istenre, aki a természet törvényeit megalapozta), hogy a nőket a hosszú haj viselésére oktassa. Pontosan hogyan tanítja ezt a természet?

Pál utal a természetes ösztönszerű, egyetemes ismeretére, a dolgok Isten által előírt rendje. Rousas Rushdoony egyetértőleg idézi Charles Hodge-ot: „Egy nő esetében, minden korban és országban, a hosszú haját tekintették dísznek. Pál azt mondja, hogy a hosszú haj *fátyol* gyanánt adatott néki, mint természetes fejfedő; és ez dicsősége is a nőnek, *mert ez fátyol*.”³ Pál világának ókori társadalma egyetértett a természetnek ezzel az alapelvével, máskülönben az apostol nem írta volna le azt, amit írt. A *The Illustrated Bible Dictionary* leszögezi, hogy egy asszony a bibliai időkben hosszú haját viselt, és alapvetően sosem vágta.⁴ A *The Zondervan Pictorial Bible Dictionary*, szerint „Az újszövetségi időkben a haj hosszúsága egyik jele volt a nemek közötti megkülönböztetésnek.”⁵

Társadalmunk sajnos olyannyira eltávolodott az isteni alapelvektől, hogy ez a természetes, ösztönszerű tanítás többé nem része a kultúránknak. Pál hasonlóképpen a természetre hivatkozott, amikor a homoszexualitás és a leszbianizmus ellen tanított (Róma 1,26-31), de a természetnek ez a tanítása is hamar tovatűnt a modern lelkiismeretből.

Ám ma is van legalább egy jellegzetes mód, mely által a természet még mindig tanít minket a hajról. „A kopaszság nyilvánvalóan öröklött tulajdonság, csekély mértékben a férfiasság jele, mivel ez a hajlam nem mutatkozik meg önmagában – noha öröklhető – csak a férfi hormonok vérben való, bizonyos szintű koncentrációja esetén. Ennek következtében a nők csak ritkán kopaszodnak meg, és azok a férfiak, akiket serdülőkoruk előtt kasztráltak, nyilvánvalóan soha nem lesznek kopaszak.”⁶ Íme, a férfi, aki megkopaszodik, ez férfiúi mivoltának normális következménye, míg a nők általában nem kopaszodnak meg, hacsak nem a hormonszint felborulása, betegség vagy egészségkárosodás következtében. Ily módon a természet arra tanít minket, hogy a kevés haj, vagy a haj hiánya, a férfiaknál hétköznapi, normális jelenség, de ugyanez a nők esetében természetellenes és szégyenletes.

Más bibliai Igehelyek tanítása

Mivel a természetnek ez a tanítása egészen nyilvánvaló volt Isten népe számára mind az Ó-, mind az Újszövetségben, nem meglepő, hogy csak kevés konkrét tanítást találunk erről a Bibliában. Pál még az I Kor 11-ben is úgy tekinti, hogy mindenki ismeri ezt az alapvető tanítást. Hasonlóképpen más bibliai Igerészek is hivatkoznak erre az igazságra.

Az Ószövetségben Isten ítéletet hirdetett Júda gőgös, felékszerezett asszonyaira. „Ezért kopasszá teszi az Úr Sion leányainak a fejét, és fölnyíratja halántékukat az Úr.” (Ézs 3,18; új ford.). A „fodorított haj helyén” Isten „kopaszsággal” sújtja őket (Ézs 3,24). Azzal, hogy megfosztja őket hosszú hajuktól, Isten el akarta venni női dicsőségüket, és szégyent akart hozni rájuk.

A Jer 7,29-ben Isten azt mondta: „Nyírd le hajadat és vesd el, és kezdj a hegyeken gyászéneket, mert útálja az Úr és elhagyja a nemzetséget, amelyre haragszik”. Ez az egész Igerész a hithagyó Jeruzsálemet írja le (Jer 8,5). Ezért Isten metaforikusan azt parancsolja neki, hogy vágja le a haját, ami a szégyen, a dicstelenség, a siralom és a gyász szimbóluma. A haj levágása itt nem egy normális, Istennek tetsző cselekedetet képvisel, hanem szégyenletes tettet egy hithagyó népnek, melyet Isten elvetett és elhagyott.

Az Újszövetségből kiderül, hogy az akkori asszonyok hosszú haját viseltek. Egy névtelen asszony, aki legmósta Jézus lábát, saját hajával törölte meg (Luk 7,37-38). Egy másik alkalommal Mária, Lázár nővére megkenste Jézus lábát drága olajjal, és hajával törölte le (Ján 11,2; 12,3). Ezeknek az asszonyoknak természetesen hosszú hajuknak kellett lenniük, hogy ezt megtehessék. Péter és Pál egyaránt ellenezte a feltűnő frizurát a hajfonatokba tűzött díszítésekkel (I Tim 2,9; I Péter 3,3). Ilyen frizura csak akkor készíthető, ha a nőknek hosszú hajuk van. A Jel 9,8 leír egy seregnyi démont, akiknek „olyan hajuk vala, mint az asszonyok haja”.

Ennek a leírásnak csak akkor van értelme, ha megértjük, hogy az Újszövetség hosszú haj viselését várja el a nőktől, a férfiatól pedig rövid haj viselését.

E sajátos utalások mellett más Igerések is közlik a nemek közötti megkülönböztetés alapvető elvét. Isten előtt fertelmesség az, ha egy férfi olyan öltözetet visel, amely egyértelműen nőies, vagy ha egy nő olyan öltözetet visel, amely egyértelműen férfias (V Móz 22,5). Egyetlen nőies férfi sem öröklí Isten országát (I Kor 6,9-10). Amikor az I Kor 11 azt tanítja, hogy világos megkülönböztetésnek kell lennie a férfi és a nő között a hajviselés tekintetében, nem alapít egy teljesen új tant, hanem egyszerűen alkalmaz egy fontos alapelvet, amelyet a Biblia minden egyéb helyen tanít.

Meg kell jegyeznünk, hogy a Biblia sehol sem rendel el egy bizonyos hajviselést, mint például azt, hogy fel legyen tűzve a haj, noha a történelem során sok asszony tűzte fel a haját az ápoltság és a kényelem kedvéért.

A férfiak haja és a nazireusi eskü

A nazierusi eskü megtiltotta a haj levágását. Miért alapította Isten ezt az esküt a férfiak számára, ha a hosszú haj szégyen a férfira nézve? A IV Móz 6,18 rámutat, hogy a jellegzetesen férfi eskü ideiglenes természetű volt. Miután esküjét betöltötte, újra megberetválta fejét és haját békeáldozatként ajánlotta fel.

A bibliai feljegyzések csak két férfit említenek meg, akiket életre szóló eskü kötelezett arra, hogy ne vágják le hajukat – Sámson és Sámuel (Bír 13,5; I Sám 1,11). Rajtuk kívül Keresztelő János is valószínűleg nazireus volt (Luk 1,15). Ezen esetek egyikében sem a nazierus választotta magának ezt a hivatást, hanem Isten és a szülei jelölték ki erre születése előtt. A hosszú haj jelezte, hogy külön van választva társadalmának átlagos férfiaitól, és valószínűleg a szégyen bélyegéül szolgált, melyet Isten kedvéért viselt. Izraelben mindenki tudott a nazierusi esküről, így az ő egyedi hosszú haja nem a nőiesség jele volt, ahogyan egyébként az lett volna.

A fenti eset kivételes természetének ismeretében nem használhatjuk fel azokat az I Kor 11,14 parancsolata megsértésének igazolására, ahogy Ézsaiás ideiglenes meztelenségét (akár részben, akár egészen meztelen volt), vagy Krisztus gyalázatát a kereszten sem használhatjuk arra, hogy az erkölcstelen öltözetet igazoljuk (Ézs 20; Zsid 12,2).

Különféle ellenvetések

A bibliai tanítás megkerülésére a haj tekintetében számos kísérlet történik, melyek ellenvetéseit a következőkben felsoroljuk.⁷

* „*Absolonnak hosszú haja volt.*” Absolon persze gyenge példa a követésre, mivel ez a férfi módfelett istentelen volt, és az Isten felkentje, saját atyja, Dávid elleni lázadása következtében halt meg. Sőt, éppen hosszú hajánál fogva akadt fenn egy fa ágán, ily módon fogták el és ölték meg (II Sám 18,9). Azt is olvassuk, hogy időről időre megnyiratkozott, legalább évente egyszer (II Sám 14,26).

* „*Ha egy nő hosszú haja vágatlan hajat jelent, akkor a férfi haja gyakorlatilag akkor is rövidnek számít, ha csupán ritka időközönként nyírja le.*” Az I kor 11,5-6 jelzi, hogy ha egy asszony levágja a haját, akkor az ugyanolyan, mintha leborotválta volna a fejét. Mivel a természet azt tanítja, hogy a nőknek hosszú haja legyen, engednünk kell, hogy a természet határozza meg a hosszát, úgy, hogy hagyjuk szabadon nőni (Ezt követelte meg a nazireusi eskü is). A női haj hosszának bármilyen más meghatározása önkényes lenne, nem volna alkalmazható egyetemesen, bizonytalanság és visszaélés tárgyává válna. Bármilyen más meghatározás lépésről lépésre változhatna, míg végül nem lenne semmi értelme. A hosszú haj a nő esetében tehát vágatlan hajat jelent.

Az I Kor 11,14-15 jelzi, hogy egy férfi haja annyira legyen rövid, hogy jól megkülönböztethető legyen egy nőtől. Ezért nem elegendő a férfi számára, ha csupán néhányszor vágatja le a haját életében; hajának szembetűnően rövidnek kell lennie. A pontos hosszúság valamennyire változhat korról korra és kultúráról kultúrára. Az elmúlt korokban, amikor minden nő haja

vágatlan volt és a modern fodrász felszerelések nem álltak rendelkezésre, a férfiak valamivel hosszabb haját viseltek, de ezzel nem keverték össze a nemeket. Napjainkban azonban a legtöbb nő rövidebb haját visel. Továbbá kultúránkban a hosszú haj a férfiakon a társadalom és a tradicionális hagyományok elleni lázadást szimbolizálja. Ilyen okok miatt úgy illendő, hogy ma a keresztény férfiak jól láthatóan és megkérdőjelezhetetlenül rövidre nyírják hajukat. A haj vonala a tarkón jó természetes meghatározó abban a döntésben, hogy mennyire legyen rövid a férfi haja.

* „*Néhány nő nem növeszthet hosszú haját.*” Az I Kor 11 nem ad semmilyen meghatározást a haj hosszára vonatkozóan. Az asszonynak hagynia kell, hogy a természet határozza meg hajának hosszát. Ha hagyja szabadon nőni, ahogy a nazireusok tették, akkor Isten hosszúnak fogja tekinteni a haját.

* „*A nő haja nem igazán tekinthető fejfedőnek.*” Ez az állítás közvetlenül ellene mond Pál megállapításának, mely szerint az asszony haja fejfedő vagy fátyol. Nem úgy gondolta, hogy számolgassuk a négyzetcentimétereket, amennyit a bőrből el kell takarnia. Ehelyett arra utalt, hogy a nő haja szimbolikus fejfedő, amely kifejezi a nő alávetettségét Istennek, és az asszony férjének. Nyilvánvaló, hogy a haj nem olyan értelemben fejfedő, ahogy egy szó szerinti kendő, és nem is helyettesíti azt. Inkább szimbolikus fátyolként vagy a külalak tényezőjeként szolgál.

* „*Az izraeliták leborotválták a foglyul ejtett nők fejét az V Móz 21,10-14 alapján.*” Ahogy a Jer 7,29 -ben látjuk, ez a cselekedet nem jellemezte a normális, istenfélő asszonyt, csak az istentelent. A fej leborotválása megfosztotta a pogány asszonyt korábbi dicsőségétől, megalázta és megszégyenítette őt, és felkészítette az egy hónapos gyászra. Múltbeli azonosságának teljes eltörlését szimbolizálta, mely után izraelitává válhatott, és alkalmassá vált arra, hogy egy izraelita felesége legyen. Utalás ez arra, hogy miután izraelita lett, a haját többé nem berotválták le.

* „*Megnyírni annyit jelentett, mint teljesen levágni a haját.*” Ezzel ellentétben az általános szótárak és lexikonok tanulmányozásával azt látjuk, hogy a „megnyírni” szó és az ennek megfelelő görög *keiro* ige egyszerűen csak annyit jelent, hogy „levágni”. Az I Kor 11,5-6 határozottan megkülönbözteti ezt a szót az ettől eltérő jelentésű „megborotválni” szótól (görögül *xurao*).

* „*Az I Kor 11,1-16-ban Pál egyszerűen csak idéz egy másik korinthusiakhoz írott levélből, de ő maga nem tanítja ezt a felfogást.*” Ez az ellenvetés kicsavarja a Szentírást, éppen ellenkezőjét állítva annak, mint amit ténylegesen mond. A Bibliának egyetlen elismert fordítása sem követi a magyarázatnak ezt a különös és veszedelmes módszerét. Ha ez a nézet helyes, akkor Pál elkövette azt a hibát, hogy nagyon zavarosan, érthetetlenül fogalmazott, és nem felelt kielégítően a korinthusiak kérdésére. Továbbá hogyan magyaráznánk az összes többi, a Bibliából, a természetből és a kultúrából fakadó bizonyítékot arra nézve, hogy a nőknek hosszú, a férfiaknak pedig rövid haja legyen? Hogyan magyaráznánk Pál kijelentését a 16. versben, mely szerint az Isten gyülekezeteinek nincs más szokásuk, mint amelyet fentebb leírt?

Tanítás az egyháztörténetből

Hogy milyen haját viseltek a férfiak a korai egyháztörténetben, arról Rousas Rushdony a következőképpen ír: „Az egyháztanácsok nagyon hamar száműzték a hosszú haját a férfiak esetében, mint amely a nőiesség jele volt, akárcsak korábban a rómaiaknál. Nincs bizonyíték azoknak a szokványos Krisztus ábrázolásoknak vagy apostolok ábrázolásának az alátámasztására, melyek szerint Krisztus vagy az apostolok hosszú haját viseltek volna; a kor bizonyítékai inkább nagyon is rövid hajra utalnak.”⁸ Elegendő egy pillantást vetnünk a korabeli pénzérmék domborműveire ahhoz, hogy megerősítést kapjunk erre az állításra.

Alexandriai Kelemen hosszan fejtegette a haj kérdését az *Útmutató* c. írásában.⁹ Ellenezte a díszes hajfonatokat, a bodorítást és cicomázást, a pazar fejdíszeket, a haj festését, és a hamis haj vagy paróka viseletét. Arra intette a nőket, hogy egyszerűen viseljék hajukat, ne –vágják le, és megállapítja: „Isten kívánsága a nők felé, hogy örvendezzenek tincseiknek önmagukban, és hagyják azokat nőni maguktól.” Azt mondta a férfiaknak, hogy ne díszítsék hajukat az

asszonyokhoz hasonlóan és ne hagyják hosszúra nőni asszonyos loknikban. A nőies külső elkerülésére azt javasolta, hogy a férfiak borotválják le fejüket, vagy legalábbis vágják hajukat nagyon rövidre. Kultúrájának megfelelően a szakálltalan férfit nőiesnek tekintette, így azt is tanácsolta a férfiaknak, hogy növeessenek szakállt, vagy csupán részben borotválják le azt.

Tertullianus azt írta a *Nők megjelenése* c. tanulmányában, hogy a nők ne fessék hajukat, ne használjanak parókat és ne készítsenek díszes frizurát.¹⁰ Tertullianus egyetértett a Bibliával abban, hogy szégyen az asszonyra nézve, ha megborotválja a fejét vagy lenyírja a haját. Így érvelt: „Hadd lássa a világ, Isten ellenfele, a hajad, ha a világ azt hirdeti, hogy a tövig nyírt haj dicsőségére válik egy szűznek, akárcsak a lobogó haj egy fiúnak.”¹¹

A *Szent apostolok alapszabályai* intette a férfiakat: „Ne hagyd a hajadat túl hosszúra nőni, hanem vágd rövidre... A törvény nem engedi meg egy hívőnek és Isten emberének, hogy a haját hosszúra növelessen és felfésülje, sem leeressze, vagy feltupírozza, vagy ékesen fésülje és csigákba csavarja, fénylővé tegye.”¹²

John Chrysostom magyarázatot fűzött Pál I Kor 11-beli, hajról szóló tanításához. Az e fejezetről szóló egyik prédikációjában Chrysostom azt írta, hogy Pál „egyaránt megerősíti azt, hogy a fátyol és a haj azonos, valamint azt, hogy az a nő aki leborotválja a fejét, ezzel ugyanazt éri el, mintha fedetlenül hagyná a fejét... Megjegyzi, hogy nem csupán az imádság közben van így, hanem a nőnek mindenkor be kell fednie a fejét... De a férfiak esetében a hosszú haj viselése megszégyenítő a férfira nézve.”¹³ Ugyanebben a prédikációban Chrysostom összehasonlítja ezt a tanítást az V Móz 22,5-tel, megjegyezve, hogy mindkét Igerész a férfi és nő külseje közötti megkülönböztetést tanítja.

A századok során a nők hajának hossza nem volt fő kérdés, mivel a nők hagyományosan mindig hosszú haját viseltek. Mint a fenti írás jelzi, a történelmi időkben nagyobb gondot okozott, hogy a férfiak női divat szerint viselték és rögzítették a hajukat. Csak a XX. században fogadta el a társadalom általánosan, hogy a nők levágják a hajukat. Ennek ellenére, társadalmunk még napjainkban is bizonyos tétova ellenérzéssel tekint a leborotvált fejű, vagy kopasz nőre. A második világháború után sok európai közösség elfogta azokat a nőket, akik együttműködtek vagy barátkoztak a náciakkal, és leborotválták fejüket a szégyen jeleként.

Az általános enciklopédiák feljegyeznek néhány esetet, amikor nők levágták hajukat a múltban. Az egyik kivétel az ősi Egyiptomban lelhető fel, ahol sok asszony leborotválta fejét és fátylat hordott. A júdeo-keresztény országokban a nők hosszú haját viseltek egészen a XX. századig. Ahogy az *Encyclopedia Britannica* állítja, az első világháború után „a haj lerövidült”.¹⁴

Amint a nők kezdték levágni a hajukat, néhány konzervatív keresztény csoport ellenző álláspontra helyezkedett. Többnyire a szentség-csoportok helyezkedtek szembe az új gyakorlattal, noha nagymértékben enyhítettek álláspontjukon. A korai pünkösdiek általánosan ellenezték a nők hajának levágását, akárcsak a Apostoli Hit és az Egyesült Pünkösdű Egyház. Sok nő más szentség-, vagy pünkösdű felekezetben is elutasítja hajának levágását, mint például a Church of God-ban (Cleveland, Tennessee). Számos független baptista és más fundamentalista ugyancsak ellenzi azt napjainkban, ahogy Elizabeth Rice Handford szemlélteti.

Levonhatjuk a következtetést: tekintet nélkül a modern társadalom magatartásának megváltozására, Isten még mindig azt kívánja a férfiaktól, hogy viseljenek rövid haját, a nőktől pedig, hogy legyenek hajuk hosszú és vágatlan.

Lábjegyzetek

¹ Wight: 98-99. old

² *The Wycliffe Bible Commentary*, 1248. old.

³ Rushdoony, p. 348, idézve Charles Hodge: *An Exposition of the First Epistle to the Corinthians* (Grand Rapids: Eerdmans, 1950), 213. old.

⁴ „Haj,” *The Illustrated Bible Dictionary* (Wheaton, ILL.: Tyndale House, 1980), II, 600.

⁵ „Haj,” *The Zondervan Pictorial Bible Dictionary*, 330. old.

⁶ Isaac Asimov: *The Human Body* (New York: The New American Library, 1963), 273. old.

⁷ Az ellenvetések bemutatását lásd: Woodrow: 50-54. old.

⁸ Rushdoony: 348. old.

⁹ Alexandriai Kelemen: *Útmutató*, 3,2-3 és 11, ANF, II, 272-75 és 290.

¹⁰ Tertullianus: *On the Apparel of Women*, 2,6-7, ANF, IV, 21-22.

¹¹ Tertullianus: *On the Veiling of Virgins*, 7, ANF, VII, 392.

¹² *Constituions of the Holy Apostles*, 1,2 ANF, VII, 392.

¹³ John Chrysostom: *Homilies on I Kor*, 26, NPNF, 1st ser., XII, 152.

¹⁴ „Dress”, *Encyclopedia Britannica*, V, 1033.

SÁFÁRKODÁS A TESTTEL

„Ha valaki az Isten templomát megrontja, megrontja azt az Isten. Mert az Istennek temploma szent, ezek vagytok ti.” (I Kor 3,17).

Bibliai alapok

A Biblia komoly hangsúlyt helyez a fizikai testünkkel való sáfárkodásra. Az I Kor 3,17 természetesen azt tanítja, hogy ne kövessünk el bűnt fizikai tagjainkkal, de egyúttal azt is tanítja, hogy gondozzuk fizikai testünket, melyet Isten tervezett, teremtett és adott nekünk, és amelyben most benne lakozik. Különösen ne használjuk olyasmire, ami fizikailag rombolja és árt neki. Más Igeversek is megisméltik felelősségünket a test megszentelésében és megóvásában, akár csak a lélekében.

„...szánjátok oda a ti testeiteket élő, szent és Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteteket.” (Róma 12,1). „Avagy nem tudjátok-é, hogy a ti testetek a bennetek lakozó Szent Léleknek temploma, amelyet Istentől nyertetek; és nem a magatokéi vagytok? Mert áron vétettetek meg; dicsőítétek azért az Istent a ti testetekben és lelketekben amelyek az Istenéi” (I Kor 6,19-20). „...tisztítsuk meg magunkat minden testi és lelki tisztátalanságtól, Isten félelmében vivén véghez a mi megszentelésünket.” (I Kor 7,1). Maga pedig a békességnek Istene szenteljen meg titeket mindenestől; és a ti egész valótok, mind lelketek, mind testetek feddhetetlenül őriztessék meg a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelére.” (I Tessz 5,23). Pál azt mondta: „Hanem megsanyargatom testemet és szolgává teszem; hogy míg másoknak prédikálok, magam valami módon méltatlanná ne legyek” (I Kor 9,27).

Miért helyeződik olyan nagy hangsúly a test megfigyelmezésére? Íme több indok is: 1) A mértéktelenségnek az egész embert jellemeznie kell, a fizikai dolgokban éppúgy, mint a lelki-ekben. 2) A korlátozatlan engedékenység még a fizikai vágyban is lehet bűnös. 3) A túlzott engedékenységgel a fizikai vágy területén nehezen fegyelmezhetővé tesszük magunkat lelki-leg és felcsigázzuk a vágyakat. 4) A túlzott engedékenység a fizikai vágyakban puhánnyá, lustává és visszafejlődővé tesz minket, melynek következtében képtelen leszünk áldozatra, viszáriadunk a megpróbáltatásoktól és nem fogjuk vállalni az üldöztetést Krisztusért. 5) A megváltás az egész emberre kiterjed, és egyaránt eredményez fizikai és lelki gyógyulást, ezért Isten azt kívánja tőlünk, hogy fizikailag éppúgy óvjuk magunkat, mint lelki-leg.

A testtel való helyes sáfárkodáshoz tartozik, hogy mértéktelések legyünk az evés területén és kerüljük a falánkságot (V Móz 21,20; Péld 23,21; 25,16; Luk 21,34). A falánkság bűn (IV Móz 11,32-34).

Az Újszövetség kijelenti, hogy a részegség bűn (I Kor 6,10). Más újszövetségi Igerések is intenek a lerészegedéstől (Luk 21,34; Róma 13,13; Ef 5,18; I Péter 4,3; I Tim 3,3; 8; Titus 1,7; 2,3). Még a mértéktelen ivás is hatással van az értelemre és a testre. Ennél is fontosabb, hogy kihat a lélekre is, mivel rombolja azokat a korlátokat, melyet a Szent Lélek és a lelkiismeret helyezett el az emberbe, hogy ellenálljon a bűnnek. Valahányszor kikerülünk a Szent Lélek ellenőrzése alól ebben a tekintetben, a bűnös természet bűnre fog vinni. A Biblia elítéli a részegséget, alkalmazva azt a bódulat minden formájára, akár alkohol okozta, akár kábítószerek, mint a marihuána, kokain, LSD vagy a heroin.

Az Újszövetség arra tanít, hogy ne engedjük magunkat más hatalom befolyása alá Istenén kívül. Ez az alapelv kizárja a káros szenvedélyeket, csakúgy, mint az időleges kábulatot. „Avagy nem tudjátok, hogy akinek oda szánjátok magatokat szolgáknak az engedelmességre, annak vagytok szolgálói, akinek engedelmeskedtek: vagy a bűnnek a halálra, vagy az engedelmességnek igazságra?” (Róma 6,16). „Minden szabad nékem, de nem minden használ; minden szabad nékem, de én nem adatom valakinek hatalma alá” (I Kor 6,12). Mivel Mózes étkezési törvényei, megjelölve a tisztátalan ételeket és italokat, nem vonatkoznak a keresztények-

re, minden étel fogyasztható. De a keresztény sem vehet magához olyan anyagot, amely kábulatot okoz, vagy szenvedéllyé válhat.

Végül a keresztényeknek kerülni kell mindent, ami gonosznak látszik (I Tessz 5,22). Kerülnünk kell minden olyan étel vagy ital fogyasztását, amely megbotránkozást okozhat másoknak, vagy rossz példát mutat nekik (Róma 14,21).

E bibliai alapelvek alkalmazásaként kerülnünk kell a dohányzás minden fajtáját, mivel ártalmas a testre, fizikailag romboló és szenvedéllyé válik. Tartózkodnunk kell az alkoholtól és más kábulatot okozó szerektől, mert árt a testnek, mérgező hatása van, és azzal a veszéllyel jár, hogy rabjává leszünk, megbotránkoztatunk másokat, és kárt okoz a társadalomnak, mint egésznek. A keresztény szabadság négy alapelvének tanulmányozása során, melyet a 4. fejezet mutat be, láthatjuk, hogy tartózkodnunk kell az alkoholtól, a dohányzástól és a kábítószerektől: 1) Használatukkal nem dicsőítjük Istent. 2) Romboló hatásúak fizikailag, mentálisan és lelkileg. 3) Nagy erővel bírnak ahhoz, hogy hatalmat vegyenek rajtunk. 4) Használatukkal megbotránkoztatunk sokakat, akiknek gondjuk volt, vagy gondjuk lesz velük.

Alkohol

„Az egyház lassan mozdul az alkoholizmus elleni küzdelemben” *Christianity Today*, 1983 nov. 11. Az alkohol fő tényező azon halálesetek többségében, melyek elesés, fulladás, tüzeset és családi verekedés során következnek be. Ezek mellett ugyancsak közrejátszik a közlekedési balesetek felénél. Az alkohol miatti egészségügyi kiadások, vagyoni csődök és a munkából kiesett idő költsége becslés szerint 100 milliárd dollárt tesznek ki évente az Egyesült Államok. Ugyanitt az alkohol számlájára írható 50 000-től 200 000 haláleset évente.

A statisztikák függenek az autóbalesetek számától, melyek csak az ismertén ittas vezetők halálát foglalják magukban. Ha a statisztikában szerepelne a balesetek minden áldozata az ittas vezető mellett, sok kutató úgy véli, hogy az autóbalesetek csaknem 90 %-a összefüggésbe hozható volna az alkohollal.

Megközelítőleg 50 000 amerikai katona halt meg az egész vietnami háború alatt, mely súlyos társadalmi nyugtalanságot, tiltakozást és lázadást váltott ki. Ezzel szemben csak nagyon kevés ember látszik törődni társadalmunkban az alkohol gonosz hatásával. Sokan azok közül, akik tiltakoznak a háború és a társadalmi igazságtalanság ellen, személyesen hozzájárulnak az alkoholtól telített mézszárláshoz, mely járványszerűen lepi el társadalmunkat.

A *Clarion-Ledger* hasábjai szerint (Jackson, Mississippi, 1984 jan. 15. 13. old.) „az alkohol és az egyéb kábítószeresek általában a bűncselekmények 80 %-ában játszanak közre.”

Dohányzás

„A Surgeon General riportja”, *Time*, 1982 márc. 8. Az US. Surgeon-General úgy írja le a dohányzást, mint amely fő megelőző oka a haláleseteknek. A dohányzás a közelmúltban 340 000 ember halálát okozta évente az Egyesült Államokban, évi 13 milliárd dollárnyi költséggel terhelve meg az egészségügyi költségvetést és 25 milliárdnyi kiesést okozva a termelésben és a bérrendszerben.

„Segíthet-e a nikotin leszokni a dohányosoknak?” *Reader's Digest*, 1981 február. A National Institute on Drug Abuse azt nyilatkozta: „A cigarettázás káros szenvedély, és betegségnek tekintendő.” Az egyik neves orvos úgy határozta meg: „valószínűleg a legmegrögzöttebb és legnagyobb függőséget kialakító viselkedésforma, amit eddig ismertünk.”

Marihuána

„Marihuána riadó II: Több mint rémtörténet” *Reader's Digest*, 1980 november. A marihuána tönkretett csaknem minden vizsgálat alá vett emberi szerveztet és rendszert. Ez a cikk dokumentálja a tüdőben a szívben és az immunrendszerben okozott károkat.

„Egy másfajta dohányzás” *Time*, 1982 márc. 8. Az Institute of Medicine of the Academy of Sciences kiadott egy jelentést a marihuána használatának alábbi következményeiről: ellentétes viselkedési hatások, szív és tüdőproblémák, a nemi működés és immunrendszer romlása.

A receptre vett gyógyszerek

„Veszély! Visszaélés a receptre vett gyógyszerekkel” *Reader's Digest*, 1980 április. Amerikaiak milliói vannak rászokva közönséges, receptre vásárolt gyógyszerekre, mint például a nyugtatókra. Ez rendszerint a túlzott szedés következménye, vagy nem veszik figyelembe a szedési utasítást.

Az olyan gyógyszerek, mint a válum, fő problémát jelentenek ma még a konzervatív keresztények körében is. Nem ellenezzük az alkalmankénti, mértékletes gyógyszereszedést gyógyászati célból. A kábulatot okozó szerekkel szembeni álláspontunk azonban arra ösztönöz minket, hogy ellenezzük a gyógyszerek olyan mértékű szedését, amely kiiktatja a gondolkodást és az öntudatot bizonyos ideig. Hasonlóképpen a káros szenvedélyekkel való szembenállásunk arra késztet minket, hogy ellenezzük az olyan szerek hosszas szedését, amelyek függőséget alakítanak ki akár fizikailag, akár pszichikailag.

Koffein

„Amit a koffeinről tudni kell” *Reader's Digest*, 1983 január. Az újabb keletű tanulmányok eloszlatták azokat a nézeteket, melyek szerint a koffein fizikailag veszélyes. A terhes nők és az olyanok kivételével, akiknek sajátos egészségügyi problémája van, a kávéivás csak kevés, vagy semmilyen kockázattal nem jár a koffein miatt. Ezért a legtöbb esetben teljes tartózkodás a koffeintartalmú anyagoktól, mint a kávétól, csokoládétól, teától és kólától nem tűnik szükségesnek.

A koffein azonban élénkítőszer, és nagyon lehetséges, hogy függőséget, vagy szokást alakít ki. Vannak, akik fejfájást kapnak, ha nem isszák meg a reggeli kávéadagjukat vagy a délelőtti kólájukat. Mások szinte el sem tudják kezdeni a napjukat kávé nélkül, míg megint mások nem tudnak böjtölni kávé nélkül. Ezek a tünetek koffein-függőségre utalnak. Ha hűek vagyunk a bibliai alapelvekhez, be kell szüntetnünk, minden ilyesfajta szenvedélyt. Ennek arra kell intenie minket, hogy csak alkalmanként vagy mértékletesen éljünk a koffeintartalmú anyagokkal. Némelyeknek az egyetlen megoldás e probléma elkerülésére, ha teljes mértékben tartózkodnak az ilyen anyagoktól.

Ellenvetések a teljes tartózkodással szemben

Ma sokan szállnak vitába álláspontunkkal, mely szerint a kereszténynek teljességgel tartózkodnia kell az alkoholtartalmú italoktól. Vegyünk szemügyre néhány népszerű ellenvetést.

* „Az ószövetségi emberek ittak alkoholtartalmú italokat.” Ez igaz, de emlékeznünk kell arra, hogy Isten a Lélekkel betöltött hívőt ma a tökéletesség magasabb fokára hívta el. A Biblia Isten tökéletes akaratának fokozatos kinyilatkoztatását jegyezte fel, melyet az emberiség számára tervezett, és tartalmazza Isten saját népe számára adott fokozatos útmutatásokat. Az Újszövetség a szent élet egy magasabb fokozatát tanítja más területeken ugyanúgy, mint a poligámia, a válás és a hadviselés tekintetében.

Még az Ószövetség is jelzi, hogy Isten egy magasabb követelményszintre szeretné elvezetni az emberiséget. Számos olyan bűnt jegyezte fel, amelyet az alkohol okozott (I Móz 9,20-25; 19,32-38), és sok Igerész figyelmeztet az alkoholból származó gonoszra (Péld 20,1; 21,17; 23,29-35; Ézs 5,11; 28,7; Hós 4,11; Hab 2,15). Az Ószövetség alatt nem ihattak alkohol tartalmú italokat a nazireusok, a királyok, a hercegek, a szolgáló papok és más különleges elhívású emberek (III Móz 10,8-10; IV Móz 6,3; Bír 13,7; Péld 31,4-5; Ezék 44,21; Luk 1,15). Mivel minden keresztény a választott nemzethez, királyi papsághoz tartozik, ennek az alapelvnek ránk is kell vonatkoznia.

* „Az Ószövetség úgy írja le a bort, mint áldást.” Az előző ellenvetésre adott válasz itt is alkalmazható. Emellett ne feledjük azt sem, hogy a „bor”-t kifejező héber szó egyaránt vonatkozhat a szőlő erjedetlen vagy erjedt levére. Jelentheti a gyümölcslevet bármely erjedési fokozatban, közöttük olyan alacsony alkoholtartalmú italokat is, melyek mai besorolás szerint alkoholmenteseknek tekintenénk. A *bor* szó legtöbb ószövetségi előfordulásánál két héber szó, a *yayin* és a *tyirosh* valamelyikének fordítása. A *Yayin* általában erjedt szőlőlére utal, noha néhány szövegösszefüggésben világosan erjedetlen itallra vonatkozik (Ézs 16,10; Jer 48,33). A *Tyirosh* rendszerint friss, erjedetlen szőlőlére utal (Ézs 65,8). Ez az a szó, melyet a „gabona és bor” kifejezésben használnak, mely az áldás és a jólét szinonimája (I Móz 27,28; V Móz 7,13). Ez a szó, melyet arra a szőlőlére használnak, amit tized gyanánt kellett befizetni. A *bor* szónak ez a használata még a modern angol nyelvben is ismeretlen. Egy amerikai vállalat „alkoholmentes italt” hirdetett, melyből alkoholtartalmának 99,5 %-át eltávolították.

* „Az újszövetségi feljegyzésekben találkozunk borral, Jézust borivónak nevezték. A vizet borra változtatta. Bort használt az utolsó vacsoránál, és Pál azt tanácsolta Timótheusnak, hogy éljen borral.” Noha az Újszövetség valóban feljegyez néhány esetet, ahol bort fogyasztottak, ebből nem feltételezhetjük azt, hogy ez szükségszerűen erős alkoholtartalmú ital volt. A görög szó a borra az *oinos*. Ez általában erjedt szőlőlére utal, de néha utalhat erjedetlen itallra is (Máté 9,17; Márk 2,22; Luk 5,37). A Septuaginta, (az ószövetség görög nyelvű fordítása, mely Krisztus előtt keletkezett) az *oinos* szót a *tyirosh* megfelelőjeként használja, friss, erjedetlen szőlőlére vonatkoztatva.¹

Az újszövetségi időkben az erjedetlen szőlőlé gyakori ital volt, az erjedt szőlőlevet pedig gyakran annyira felhígították vízzel, hogy nem volt részegítő ereje. „Az újszövetségi időkkel megelőzően a (bor) felvizezésének hellenista gyakorlata elterjedt volt Palesztinában. A bor fertőtlenítő (Luk 10,34) és gyógyító (I Tim 5,23) célokat szolgált... A szőlőlé megőrzésének eszközei jól ismertek voltak” beleértve azt az ősi módszert, mellyel a szőlőlevet erjedetlen állapotában őrizték meg egy éven át.²

„Az antik idők borai a sziruphoz voltak hasonlatosak; legtöbbjük alkoholmentes volt; sok közülük csak csekély mértékben tartalmazott alkoholt.; és valamennyit, szabály szerint, csak nagymennyiségű víz hígításával fogyasztották. Még hígítás nélkül is alig 4 vagy 5 % alkoholt tartalmaztak.”³

E tények fényében meggyőződhetünk róla, hogy Jézus nem ivott és nem is teremtett részegítő italt. Az az Isten, Aki figyelmeztetett az alkohol gonosz hatására, nem mutatott volna rossz példát nekünk. Az az Isten, Aki elítélte a részegséget, mint bűnt, és aki senkit sem kísért gonosszal, nem adott volna alkalmat az embereknek a részegsége a Kánai menyegző során. A Teremtő feltehetőleg egy új anyagot (erjedetlent) teremtett, és nem részben bomlott (erjedt) anyagot. Ez volt a menyegző legjobb bora, nem azért, mert a legrészegítőbb volt, hanem mert a legjobb ízű volt.

Pál nem azt tanácsolta Timótheusnak, hogy igyon magas alkoholtartalmú italokat gyenge gyomra miatt, hanem azt, hogy használjon bort gyógyító célból, vagy éljen erősítő szőlőlével a fertőzött helyi víz helyett.

Lényeges, hogy a Biblia nem azt mondja, Jézus bort használt az utolsó vacsoránál, hanem a „szőlő levét”. Ahogy azt a *The Zondervan Pictorial Bible Dictionary* megjegyzi, „lehet, hogy megfontolás rejlik a bor szó használatának kerülése mögött, jelezve ezzel, hogy az ital erjedetlen volt, ahogy a kenyér is kovásztalan. Bármit is használt Jézus vagy mások, a bor előállítása nem bizonyítja azt, hogy napjainkban helyesen élünk vele. A Biblia több helyen mutat rá a bor veszélyére, mint a hasznára.”⁴

Érdekes, hogy a gúnyolódók Pünkösd napján úgy jellemezték a Lélekkel betöltött hívőket, mint akik *gleukostól* részegedtek meg, melynek jelentése új bor, vagy édes bor (Ap Csel 2,13). Ez a szó általában erjedetlen italt jelent. A báméskodók talán csúfolódva céloztak a tanítványok alkoholtól való tartózkodására, melyet nyilvánvalóan megsértettek. A szóhasználat „arra utalhat, hogy a tanítványokat úgy ismerték, mint akik csak erjedetlen szőlőlevet isznak, kitörő lelkesedésükben részegeknek látszottak.”⁵

A korai egyháztörténet tanítása

A korai egyházatyák felszólaltak a falánkság ellen. Hermas figyelmeztette a keresztényeket, hogy tartózkodjanak „az ingyencségektől, a részeg mulatozástól, és a fényűzéstől”, valamint a „törvénytelen dorbézolástól, a gonosz fényűzéstől, többféle ételtől és a gazdagok különöcségeitől.”⁶

Alexandriai Kelemen arra tanította a keresztényeket, hogy étkezzenek egyszerűen, az egészségért és az erőért, semmint az érzéki örömök és a fényűzés kedvéért. „Az Útmutató biztatása szerint azért együnk, hogy éljünk... Nem kell teljességgel tartózkodnunk a különböző ételektől, csupán ne váljunk rabjaikká. Részesüljünk mindabból, amit élénk tesznek, és mint keresztények, tekintettel kell lennünk arra, aki meghívott minket, úgy, hogy ártalmatlan és mértékletes módon veszünk részt a közös lakomán; ami az asztalra felszolgált ételek bőségét illeti, ne ámitson el minket, vessük meg a csemegéket, melyek hamarosan az enyészeté lesznek.

„Milyen értelmetlenek azok, akik összekeverik kezünket fűszerekkel, aztán rögvést belednyúlnak a mártásba, teletömik magukat mértéktelenül és szégyenletesen, nem úgy, mint akik falatoznak, hanem mint akik falnak! Ha ilyen embereket látsz, összehasonlíthatod étvágyukat a disznó vagy a kutya falánkságával, mert oly gyorsan tömik tele magukat, hogy két pofájuk egyszerre telik meg, szemük kidülled, és mindemellett veríték lepi el őket, ahogy mohó kapzsiságuk fojtogatásában lihegnek a mértéktelenségtől... A mértéktelenségtől, mely minden dologban gonosz, de különösen az evésben elítélendő... Kerülnünk kell minden megrögzött szokást és a mértéktelenséget.”⁷

A korai egyházatyák görög és latin kultúrájában úgy tekintettek a borra, mint a mindennapos étkezés részére, és gyakran nem különböztették meg egyértelműen az erjedetlen és az erjedt italt. A boron kívül gyakorlatilag az egyetlen más ital a tej volt, melyet a görögök a barbárok italának tekintettek, és a víz, mely gyakran volt fertőzött. Ilyen körülmények között, az egyházatyák, bár általában a szeszeseitől való teljes tartózkodást hirdették, engedélyezték egy kevés bor fogyasztását, szigorú feltételek mellett. Nem engedték megkeresztelkedni a borkereskedőket, amíg azok fel nem hagytak tevékenységükkel.⁸

Tatianus azt tanította, hogy a keresztények egyáltalán ne igyanak bort.⁹

Alexandriai Kelemen ugyancsak a teljes tartózkodást javasolta. Csak egy kevés bort engedélyezett bizonyos célokból, de hozzátette, hogy alaposan hígítsák fel vízzel és óva intett a részegségtől. „Becsülöm azokat, akik mértékletesen élnek, akik a vizet, a mértékletesség gyógyszerét részesítik előnyben, akik tartózkodnak a bortól, amennyire csak tehetik, úgy kerülve azt, mint a tűzvészt... Mert vad indulatokat ébreszt és feltüzeli a vágyat és illetlen szokásokat gerjeszt... Amennyire lehetséges, oltalmazzuk meg ifjainkat ezektől a hatásoktól, eltávolítva fenyegető közelségükből bacchus tüzelőolaját... A felnőttek esetében azok, akik olykor részt vesznek a lakomán, csak kenyeret egyenek, és teljességgel tartózkodjanak a bortól... Ha pedig megszomjaznak, egy kis vízzel öblítsék le torkukat... Estefelé, vacsoraidőben lehet inni egy kevés bort... de még ekkor is csak nagyon keveset. És legjobb keverni a bort amennyi vízzel csak lehetséges... Mert ha az Úr a vizet borra változtatta is a menyegzőn, nem adott engedélyt a részegségre. Elfogadható tehát, hogy bort fogyasszunk hideg télen, míg a dermedtség alábbhagy, ha átfáztunk; és hogy betegség esetén, mint belső gyógyszert igyunk. Mert mint ahogy ételt veszünk magunkhoz éhségünk csillapítására, úgy italt is veszünk magunkhoz szomjunk oltására, elővigyázatosan ügyelve, nehogy elbukjunk.”¹⁰

Tertullianus a bortól való tartózkodást nagyon követendőnek tekintette. A következőképpen magyarázta Pál tanácsát Timótheusnak: Isten iránti odaszánása (nem törvényeskedés) készítette Timótheust arra, hogy ne igyon bort, és Pál úgy javasolja az ilyen tartózkodást, mint amely hasznos a számára. Ebben a sajátos esetben azonban azt tanácsolta Timótheusnak, hogy a szükség kedvéért tegyen kivételt, vagyis éljen egy kevés borral gyomrának gyógyulása érdekében és állandó gyengélkedése kezelésére.¹¹

Cyprianus említést tesz valakiről, aki csak vizet ivott. Az erjedetlen szőlőlétől is tartózkodott, sőt, még az Úrvacsoránál is vizet használt. Cyprianus megjegyzi, hogy ez elterjedt gya-

korlat volt a korai időkben, és egyetértően utal rá, de azt tanította, hogy a víz és bor keverékét használják az Úrvacsorán.¹²

A *Szent Apostolok Alapszabályai* kijelenti: „A püspökök vagy presbíterek vagy diakónusok, akik kockajátékot üznek vagy italoznak, hagyjanak fel ezekkel, vagy váltsák le őket.”¹³

A későbbi egyháztörténet tanítása

Sok későbbi keresztény vezető és csoport emelte fel szavát a falánkság és a mértéktelen evés ellen, közöttük az anabaptisták, Kálvin János, a puritánok, a pietisták, John Wesley és a metodisták.

A legtöbb konzervatív keresztény vezető teljes tartózkodást javasol az alkoholtól, vagy legalábbis nagy óvatosságot, ha élnek vele. Különböző keresztény csoportok egyetértettek az alkoholtól való teljes tartózkodással, közöttük az anabaptisták, a puritánok, John Wesley, a metodisták, sok baptista és szentség-felekezet, valamint a pünkösdiek.

A XIX. században a keresztény csoportok amerika-szerte elindítottak egy mozgalmat minden alkoholtartalmú ital betiltására. A mértékletesség-mozgalom annyira megerősödött, hogy 1919-ben az Egyesült Államok módosította Alkotmányát, és betiltotta minden alkoholos ital előállítását, árusítását, forgalmazását, behozatalát vagy kivitelét. Ez a szociális intézkedés azonban kudarcot vallott, mert a meg nem újult embert soha sem lehet törvényekkel szentségre vezetni. A tiltás bevezetését megismételték 1933-ban.

A dohányt a világ a korai amerikai telepesek révén ismerte meg, akik az indiánoktól tanulták meg a termesztését. Sok keresztény csoport kezdettől fogva ellenezte használatát, közöttük számos anabaptista felekezet, Wesley és a metodisták, sok baptista és szentség felekezet, valamint a pünkösdiek.

John Wesley ellenezte minden testre ártalmas dolog használatát, hacsak az orvos nem javasolja gyógyítás céljából. Tanított a dohányzás ellen, csakúgy, mint az italozás, az alkohol vásárlása vagy eladása ellen. Azt tanácsolta: „Ne dohányozzunk... Ez egy tisztátalan és egészségtelen szokás; és minél inkább szokássá válik, annál nagyobb eltökéltségre van szükség, hogy elhagyjuk minden formáját ennek a gonosz szokásnak... Ne tubákoljunk... Ne pinteljünk (kis mennyiségű alkohol).”¹⁴

Az 1800-as évek végén és az 1900-as évek elején a konzervatív presbiteriánus és metodista misszionáriusok tanítottak a dohányzás és az italozás ellen. Ennek eredményeképpen még a nem keresztény koreaiak is megértették, hogy a keresztény életforma összeegyeztethetetlen ezekkel a gyakorlatokkal. Sajnos ez manapság megváltozott a dohányzó és italt fogyasztó misszionáriusok tömeges megjelenésével.

Még 1952-ben is a Metodista Egyház Általános Konferenciája (melyen 9 000 000 amerikai tag képviseltette magát) a következő állásfoglalásra jutott:

„Korunk zavaros erkölcsi megítélése az italozás és a szeszes ital forgalmazása tekintetében arra késztet minket, hogy a Metodista Egyház világosan hangot adjon a keresztény lelkiismeretnek... Az alkoholos italok akadályozzák a test és az értelem működését. Lassítja a fel fogást, gyengíti az ítélőképességet. Késlelteti a reakciót. Nem csupán a fizikai egészséget rombolja, de ami még rosszabb, rombolja a lelkiismeret érzékenységet. Megrontja a jellemet. Testünk sáfárai vagyunk. Sáfárai vagyunk azon képességünknek, hogy tisztán gondolkodjunk. Bármilyen megrontja és tönkreteszi az ember személyiségét, alapvetően ellentétes Krisztus evangéliumával. Ezért mi a keresztény alapelv szerinti teljes tartózkodást valljuk mindennemű alkoholtól. Tagjainknak úgy kell tekinteni ezt a tartózkodást, mint az általunk vallott hitről való bizonyágtétel alapvető részét, és ahhoz a magas követelményhez való hűséget, melyhez az Egyház ragaszkodik. Az alkohol fogyasztása sérti a keresztény alapelvet, melyhez valamennyi testvérünk tartja magát. Sáfárai vagyunk azon hatásoknak, melyeket másokra gyakorolunk...”

„Azt javasoljuk, hogy egyetlen tag se jelöltessék semmilyen egyházi tisztségre az egyházban vagy az egyházi iskolában, aki erkölcsileg nem fegyelmezett ember, különös tekintettel az alkoholtól való teljes tartózkodásra...”

„Szigorú figyelmeztetésünk az ifjak számára... és intésünk, hogy kerüljék a dohányzás minden formáját.”¹⁵

Mindenki, aki pásztori engedélyt és helyi prédikátori engedélyt szeretne, vagy utazó prédikátorként kíván működni, köteles teljességgel tartózkodni a dohányzástól.¹⁶ Még az egyház-tanácsba sem választható olyan tag, aki nem tartózkodik teljességgel az alkoholtól.¹⁷

Ma az egyik legnagyobb csoport, amely az alkoholtól való teljes tartózkodást vallja, az Üdvhadsereg.

1984-ben, a Déli Baptista Konvenció éves gyűlésén, 17 000 küldött szavazta meg a dohányzás minden formájától való személyes tartózkodást, arra buzdítva ezzel a dohánytermelő farmereket, hogy más termény előállítására térjenek át, és támogassák az alkoholtól való tartózkodást.¹⁸

Összefoglalás

Összefoglalásul tehát láthatjuk, hogy a Biblia és a történelmi keresztény mozgalmak egyaránt alátámasztják nézetünket az alkoholtól való teljes tartózkodásról és a dohányzás minden formájának kerüléséről. Ismerve azt a sok káros hatást, melyeket az alkoholról és a dohányról feljegyeztek, valamint romboló befolyásukról a modern társadalomban, ez a legbölcsebb, legbiztonságosabb és a legszentebb hozzáállás, melyet a keresztények választhatnak.

Lábjegyzetek

¹ Joseph Thayer: *A Greek-English Lexicon of the New Testament* (1885; rpt. Grand Rapids: Zondervan), 442. old.

² „Wine” *The Zondervan Pictorial Bible Dictionary*, 895. old.

³ William Smith: „Wine” *A Dictionary of the Bible* (McLean, Va.: MacDonald Publishing Co., n.d.), 747. old.

⁴ „Wine” *The Zondervan Pictorial Bible Dictionary*, 895. old.

⁵ Ugyanott: 894. old.

⁶ Hermas: *The Shepherd*, 2,6-8, ANF, II, 237-40.

⁷ Alexandriai Kelemen: *The Instructor* 2,1 ANF, II, 237-40.

⁸ Rushdoony: 757. old.

⁹ Tatianus: *Fragments*, 10. ANF, II, 24-25.

¹⁰ Alexandriai kelemen: *The Instructor*, 2,2 ANF, II, 242-46.

¹¹ Tertullianus: *On Fasting*, 9, ANF, IV, 108.

¹² Cyprianus: Levelek, 62, ANF, V. 360-63.

¹³ A Szent Apostolok Alapszabálya, 8,67,42, ANF, VII, 502.

¹⁴ John Wesley: „To Mr. S., at Armagh,” Levél 211, *Works*, XII, 248.

¹⁵ *Doctrines and Discipline of The Methodist Church* 1952, 2022-25. rész, 639-43. old.

¹⁶ Ugyanott: 304(4). rész és 321, 105 és 110. old.

¹⁷ Ugyanott: 207. rész, 79-80. old.

¹⁸ Ron Lee: „A Southern Baptist Battle Rages On,” *Christianity Today*, 1984 júl 13. 33. old.

A HÁZASSÁG SZENTSÉGE

„Tisztességes minden tekintetben a házasság és a szeplőtelen házasság; a paráznakat pedig és a házasságrontókat megítéli az Isten” (Zsid 13,4).

„Aki elbocsátja feleségét és mást vesz el, házasságtörést követ el az ellen” (Márk 10,11).

Bibliai alapok

A házasság szövetség egy férfi és egy nő között. Az érvényes házasságnak a következő elemeket kell tartalmaznia: kölcsönös megállapodás, életre szóló elkötelezettség a kapcsolatra, nyilvános (törvényes) tanúk és elismerés, valamint szexuális közösség. A házasságot Isten alkotta Ádám és Éva számára. Mivel Ő adta meg a felhatalmazást az emberi kormányzásnak hogy igazgassa és elősegítse a társadalmat (Róma 13,1-7), a házasságot a polgári törvények alapján kell megkötni.

A szexuális közösség teszi teljessé a házasságot (I Móz 2,24), de a szexuális kapcsolat önmagában nem alkot házasságot (II Móz 22,16-17). A Biblia élethossziglan tartó, monogám házasságot hirdet egy férfi és egy nő között. Elítél minden házasságon kívüli szexuális kapcsolatot, mint a paráznaságot, a házasságtörést, a homoszexualitást, a vérfertőzést és az állatokkal való közösülést (II Móz 20,14; III Móz 18; 20,10-21; V Móz 22,20-30; Róma 1,24-27; I Kor 6,9-18; Gal 5,19-21).

A Biblia elítél minden kéjvágyó gondolatot és cselekedet (Máté 5,28; Márk 7,21-23; Kol 3,5; I Tessz 4,3-7). Ezért azoknak, akik nem házasok, kerülniük kell a „csókolózást vagy a pettinget”, mindent, ami több egyszerű csóknál. Sőt, még a csókot is fenn kell tartani jelentősebb kapcsolat számára, mely barátságon és tiszteleten alapul; nem helyénvaló alkalmi kapcsolatok esetében, vagy bármikor, ha az elsődleges motívuma érzéki öröm. (A téma további tanulmányozását lásd Nathaniel Pugh: *Dating Tips* c. könyvében.)

Ez a fejezet a keresztény házassággal foglalkozik, a szexuális kapcsolat szentségével a házasságon belül, és a válás ellen szóló bibliai tanítással.

A probléma napjainkban

Az Amerikai Képviselőház Gyermek-, Ifjúsági és Családi Ügyekkel foglalkozó Választott Bizottsága a következő statisztikát tette közzé az Egyesült Államokra vonatkozóan:¹

* Megközelítőleg 12,5 millió gyermek él csak az anyjával, a növekvő számú válások és a házasságon kívüli születések miatt.

* 1980-ban 666 000 házasságon kívüli születés történt, vagyis minden öt születés közül egy házasságon kívüli volt. Összevetve 1950-ben 142 000 volt ez a szám.

* 5,87 millió családban asszony a családfő.

* A gyerekeknek több mint 20 %-a nem két szülős családban él.

Nem csoda, hogy számos problémát okoz a szegénység, a fiatalkori bűnözés, az erkölcstelenség, a homoszexualitás, a bűncselekmények és az értelmi zavarok! Gyermek milliói nem abban a családi egységben nőnek fel, amelyet Isten tervezett. Ragaszkodnunk kell a keresztény családhoz és a keresztény házassághoz.

A keresztény férj

A keresztény házasság önkéntes, együttműködő partnerkapcsolaton alapul, melyet a kölcsönös szerelem, tisztelet és gondoskodás jellemez. A férj a család feje – a család fő képviselője –, ahogyan Ádám volt az emberi faj feje. Éva vétkezett elsőként, de Ádám bűne hatott el az egész emberi fajra (Róma 5,12-19).

Minden közösségben kell lennie egy valakinek, aki a végső tekintéllyel rendelkezik, és Isten a férfit választotta erre a feladatra. Ez nyilvánvaló, mert Isten először a férfit teremtette, és csak azután teremtette a nőt az ember oldalbordájából, hogy az ember segítőtársa legyen (I Móz 2,15-24). „...az asszonynak feje pedig a férfiú... Mert nem a férfiú van az asszonyból, hanem az asszony a férfiúból. Mert nem is a férfiú teremtett az asszonyért, hanem az asszony a férfiúért” (I Kor 11,3; 8-9).

A férjnek nincs joga zsarnokoskodni vagy figyelmen kívül hagyni a felesége kívánságait. Nincs joga bántalmazni a feleségét – sem lelkileg, sem szóban sem fizikailag. Sőt, férj és feleség egyaránt ugyanazzal a figyelemmel tartozik egymás iránt. Meg kell teremniük a Lélek gyümölcsét, „teljes alázatossággal és szelídséggel, hosszútűréssel, elszenvetvén egymást szeretetben” és „a tiszteletadásban egymást megelőzők” legyenek (Ef 4,2; Róma 12,10). Mint keresztény férfiak és feleségek felelősek vagyunk azért, hogy „engedelmeskedjenek egymásnak Krisztus félelmében” (Ef 5,21; új ford.), versengés, kritika, veszekedés, becsmélés, elhanyagolás nélkül, és nem uralkodva egymáson.

A házasságon belüli döntéseket közösen, kölcsönös egyetértés alapján kell meghozni, de olyan helyzetekben, ahol valakinek végső tekintélynek kell lenni, és fel kell vállalnia a felelősséget, ez a férj feladata. Neki kell lennie a lelki vezetőnek. Elsősorban neki kell viselnie a család ellátásának terheit. Ő a felelős, hogy megóvja a családot a nélkülözéstől és az aggodalomtól. „Ha pedig valaki az övéiről és főképpen az ő házanépéről gondot nem visel: a hitet megtagadta, és rosszabb a hitetlennél.” (I Tim 5,8). Isten helyezte a felelősséget a férjre, és adott neki ennek megfelelő tekintélyt, hogy eleget tehessen kötelezettségének.

Mind a férj, mind a feleség egyaránt fontos a kapcsolatban és egymás számára. Mindkettőjük nézete és elképzelése azonos értékű. Pál, miután leszögezte a férj vezető szerepét, gondosan ragaszkodott a személyiségek egyenlőségéhez: „Mindazáltal sem férfiú nincs asszony nélkül, sem asszony férfiú nélkül az Úrban. Mert amiképpen az asszony a férfiúból van, azonképpen a férfiú is az asszony által, az egész pedig az Istentől.” (I Kor 11,11-12).

Ezért a férjnek tisztelnie, becsülnie, óvnia kell feleségét és kedveskedni neki, társának és örökostársának tekintve őt, nem pedig szolgának, gyermeknek, vagy alantasabb személynek tartva. Fel kell ismernie, hogy a nő fizikailag (nem értelmileg vagy lelkileg) gyengébb és figyelembe kell vennie ezt. Legyen érzékeny szükségleteire, vágyaira és érzéseire. Ha nem megfelelő figyelemmel, törődéssel és tisztelettel bánik feleségével, Istennel való kapcsolata fogja kárát látni. „A férfiak hasonlóképpen együtt lakjanak értelmes módon feleségükkel, az asszonyi nemnek, mint gyöngébb edénynek, tisztességet tévén, mint akik örökös társaik az élet kegyelmében: hogy a ti imádságaitok meg ne hiúsuljanak.” (I Péter 3,7).

A férjnek őszintén kell szeretnie feleségét, és áldozatkészen oda kell magát adnia neki. „Ti férfiak, szeressétek a ti feleségeket, miképpen a Krisztus is szerette az egyházat, és Önmagát adta azért... Úgy kell a férfiaknak szeretni az ő feleségeiket, mint az ő tulajdon testöket. Aki szereti az ő feleségét, önmagát szereti... Hanem azért ti is egyen-egyen, ki-ki az ő feleségét úgy szeresse, mint önmagát” (Ef 5,25; 28; 33). „Ti férfiak, szeressétek a ti feleségeket, és ne legyetek irántok keserű kedvűek” (Kol 3,19). Ezek a rendelkezések nem hagynak módot arra, hogy a férj önző követelőzéseket támasszon a feleségével szemben, vagy önkényes döntéseket hozzon kizárólag a saját kívánságai szerint. Törekednie kell a felesége kedvében járni és az ő érdekeit szem előtt tartani, akárha a saját teste lenne.

A keresztény feleség

Viszonyzásul a feleségnek szeretnie kell férjét alá kell vetnie magát irányításának. Ez nem szolgásgot jelent, vagy a szabadság megvonását a döntésekben való részvételben, hanem azt jelenti, hogy a feleség elfogadja a férj végső tekintélyét. „Ti asszonyok a ti saját férjeteknek engedelmesek legyetek, mint az Úrnak. Mert a férj feje a feleségének, mint a Krisztus is feje az egyháznak, és ugyanő megtartója a testnek. De amiképpen az egyház engedelmes a Krisztusnak, azonképpen az asszonyok is engedelmesek legyenek férjöknek mindenben (Ef 5,22-24). „Ti asszonyok, engedelmeskedjétek a ti férjeteknek, amiképpen illik az Úrban (Kol 3,18).

A feleségnek szeretnie kell férjét és gyermekeit. Fontos felelősséggel bír a háztartás ellátásában. „Akarom tehát, hogy a fiatalabbak férjhez menjenek, gyermekeket szüljenek, háztartást vigyenek, és semminemű alkalmat se adjanak az ellenségnek a szidalmazásra (I Tim 5,14). „Hogy megokosítsák az ifjú asszonyokat, hogy férjüket és magzataikat szeressék, Legyenek mértékletesek, tiszták, háziasak, jók, férjöknek engedelmesek, hogy az Isten beszéde ne káromoltassék” (Tit 2,4-5). Pál különös figyelemmel írt a keresztény asszonyoknak, hogy ne éljenek vissza új állapotukkal Krisztusban, és ne hanyagolják el családjuk iránti felelősségüket, ne szakítsák szét a családot, ne lázadjanak férjük irányítása ellen, és ily módon ne szolgáljanak gyatra tanúbizonysággal a hitetleneknek.

A feleség csak a férj után, másodlagosan bír nagy felelősséggel és tekintéllyel. Az Ő dolga, hogy az otthon rendben tartsa és a háztartást vezesse. A „derék” asszony leírása a Példabeszédek 31,10-31 verseiben bemutatja, milyen nagyszerű is valójában egy istenfélő asszony helyzete: férje megbízik benne, gondot visel a különféle otthoni teendőkre, mint például az élelem és ruházat beszerzésére, szavai bölcssek és kedvesek, dicsérik őt a gyermekei, a férje és a közösség. Nagy önállósággal cselekszik a családi üzletek és befektetések dolgában; ebben az Igerészben ő maga vásárol meg egy mezőt, ültet szőlőt, és különböző cikkeket készít eladás céljából, azaz tényleges viszi a háztartást.

Noha a férj a család végső feje, a feleségnek számos területen lehet, és legyen is saját döntésjoga férje felügyelete mellett. Munkája és erőfeszítései legalább olyan értékesek lehetnek a család számára, akárcsak a férjé. Tanácsai éppolyan bölcssek lehetnek, álláspontja éppoly megfontolandó, akárcsak a családfőé.

Megjegyzendő, hogy a feleségnek sohasem kell alávetnie magát a férj tekintélyének, ha az sérti az ő személyes etikai, erkölcsi érzékét, meggyőződését vagy üdvösségét. Az általános alapelv a következő: „Istennek kell inkább engedni, hogynem az embereknek.” (Ap Csel 5,29). Egyetlen feleségnek sem kell eltérni folyamatos szóbeli vagy fizikai bántásokat, mivel, mint láttuk, a férjnek nincs joga ilyen bánásmódhoz. Ha egy asszonynak hitetlen férje van, akkor is alá kell vetnie magát családfőjének, akit oly módon nyerhet meg, hogy tiszta életet él előtte, megalkuvás nélküli szentségben. „Ugyanígy, ti asszonyok, engedelmeskedjetek férjeteknek, hogy ha közülük egyesek nem engedelmeskednek az igenek, feleségük magaviselete szavak nélkül is nyerje meg őket, felfigyelve istenfélő és tiszta életetekre” (I Péter 3,1-2; új ford.).

Az emberi és a keresztényi méltóságban, jogokban és kiváltságokban nincs különbség férfi és nő között. „Nincs zsidó, sem görög; nincs szolga, sem szabad; nincs férfi, sem nő; mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban.” (Gal 3,28).

Valóban, a korai egyház nagy fontosságot tulajdonított a nők közreműködésének az evangélium munkájában. Az Újszövetség beszél nőkről, akik gyakran prófétáltak (Ap Csel 21,9), Pál munkatársai voltak az evangélium hirdetésében (Fil 4,3), és valószínűleg apostolok voltak (Róma 16,7). A nők imádkoztak és prófétáltak (bármilyen felkent beszédet jelenthet) az egyházi istentiszteleteken (Ap Csel 2,17-18; I Kor 11,15; 14,31). Pál megemlíti egy Fébe nevű asszonyt, aki a Kenkhréabeli gyülekezet szolgálója (Róma 16,1). Nyilvánvalóan vezető tisztséget töltött be ott, valószínűleg diakonissza volt, mivel a *diakonos* görög szót máshol „diakónus” fordításban találjuk (Fil 1,1; I Tim 3,8). Priscilla egyenjogú társa volt férjének, Aquilának, miközben tanították Apollósten Isten Igéjére, és együtt munkálkodtak Pál apostollal (Ap Csel 18,1-3; 18; 26). A nők azonban nem szakíthatták félbe a nyilvános összejöveteleket hangosan feltett kérdéseikkel (ez a férfiak előjoga volt az ókori időkben), de meg kellett kérdezniük férjüket otthon (I Kor 14,33-35). Hasonló módon nem rendelkeztek felsőbb tisztséggel a tanításban, vagy nem gyakorolhattak tekintélyt a férfiak fölött, de élhettek a prófétáláshoz, tanításhoz, vagy imádkozáshoz való jogukkal a férfiak vezetése alatt (I Tim 2,11-12).

A sikeres, boldog házasság kulcsa a férj és a feleség bibliai szerepének felismerése. Ha a férj úgy viselkedik, mint Krisztus – szereti a feleségét, feláldozza érte mindenét, gyengéden vezeti a jövőbeni boldogság felé – és ha a feleség úgy viselkedik, mint az egyház – férje kedvére él, aláveti magát irányításának, és segít betölteni feladatait – akkor a házasság sikeres lesz.

Szexuális kapcsolat a házasságon belül

A szexuális kapcsolat nagyon fontos összetevője a házasságnak. Nem csupán az a célja, hogy az emberiség szaporodjon, hanem eleven részét képezi a házastársak közötti fizikai, lelki és szellemi egységnek. „Annakokáért elhagyja a férfiú az ő atyját és az ő anyját, és ragaszkodik feleségéhez: és lesznek egy testté” (I Móz 2,24). Valójában Isten ezt a fajta intim közösséget csak a házasságon belül valónak szánta. „Avagy nem tudjátok-e, hogy aki paráznával egyesül, egy test vele?... Kerüljétek a paráznaságot” (I Kor 6,16; 18).

A stabil, tartós házasság teremti meg az ideális környezetet a gyermeknevelés számára, és képezi az alapját a családnak, az egyháznak és a társadalomnak. Ezért Isten terve szerint a szex nem csupán az utódnemzés célját szolgálja, hanem eszköze a házastársak közötti egységnek, és fenntart közöttük egy bensőséges, állandó kapcsolat saját javukra és gyermekeik javára.

Vannak, akik úgy vélik, a szex kizárólag az utódnemzésért van, és a házastársak más célból nem élhetnek szexuális életet. Ezek az emberek általában úgy tekintenek a szexre, mint valamiféle bűnös vagy szennyes dologra, és a szexuális vágyat a bűnös természet részének tartják. A Zsid 13,4 azonban egyértelműen ellentmond ennek a nézetnek, amikor kijelenti: „Tisztességes minden tekintetben a házasság és a szeplőtelen házasság”.

Számos Ószövetségi Igerész elfogadóan szól a házasságon belüli nemi kapcsolatról (Péld 5,15-19; Énekek éneke 1,13-17; 2,3-6), és a házasszerelmesek közötti fizikai vonzalomról (Énekek éneke 4,1-7; 5,10-16; 7,1-13). Noha az Énekek énekét sokan jelképes tanításra használják, elsősorban szó szerint kell értelmeznünk tartalmát – az pedig a szerelem, a szex és a házastársi hűség megerősítése mellett szól – s csak ezután magyarázhatjuk jelképesen. A könyv világosan magasztalja a szexet, de csak a házasságon belüli szexet (Énekek éneke 4,10-12; 8,8-10).

Pál az egyedülálló életet javasolta, mivel az egyedülálló embert kevesebb dolog vonja el az Úr szolgálatától (I Kor 7,1; 7-8; 32-35). Ő azonban ezt a tanácsot különösen saját korának nyugtalan körülményei miatt adta („a jelenvaló szükség miatt”), közöttük az üldöztetések miatt (I Kor 7,26). Mivel nem mindenkinek van különleges „ajándéka” arra, hogy házasság nélkül éljen, Pál a házasságot javasolja a paráznaság elkerülésére (I Kor 7,2; 7,9).

Pál felismerte a szex fontosságát a teljes házastársi kapcsolatban. Azt tanította, hogy a házaspárok töltsék be egymás szexuális szükségleteit és ne fosszák meg egymást ettől az előjogtól, hacsak nem kölcsönös megegyezés alapján korlátozott ideig az imádság és a böjtölés idejére (I Kor 7,3-5). (A házasságon belüli szexuális egység további tárgyalását lásd Tim és Beverly LaHaye *The Act of Marriage* és Herbert Miles *Sexual Happiness in Marriage*).

Röviden meg kell jegyeznünk, hogy míg a Biblia nem szól kifejezetten az önkielégítésről, de határozottan bűnös dolog, ha kéjvágyó fantáziával társul. A házasságban nem szolgálja a szex valódi célját (gyermeknemzés, egység) és károsítja vagy megfosztja a házasságot házastársi jogaitól. A szexuális kapcsolat alapvetően egyedül a férj és a feleség megegyezésén alapul. Az Ószövetség szertartási rendelkezésekkel szabályozta a kapcsolatot (II Móz 18,19), noha néhány Igevers erkölcsi tényezők befolyását is jelzi (III Móz 20,18; Ezék 18,6; 22,10). A házastársak ne vegyenek részt semmi olyan dologban, amely bármelyikükre nézve lealacsonyító, tisztátalan vagy természetellenes. Egyikük se sértse meg, vagy kívánja a másiktól, hogy megsértse a lelkiismeretét ezekben a dolgokban. Mint láttuk, a teljesen kölcsönös örömszerzés normális, természetes része a kapcsolatnak.

Születésszabályozás

Mivel a gyermeknemzés nem kizárólagos célja a házasságon belüli szexnek, a születésszabályozás nem eredendően helytelen. Nem találunk egyetlen bibliai tiltást sem a családtervezésre vagy a születésszabályozásra nézve. Kerülnünk kell azonban minden olyan módszert, amely szándékosan megszünteti az életet a fogamzás után. (Lásd a 12. fejezetet).

A születésszabályozás ellenzésére Isten parancsát szokták idézni: szaporodjatok és sokasodjatok és töltsétek be a föld színét. Isten az emberi fajnak, mint egésznek adta ezt a paran-

csot a Teremtés, majd pedig ismét az özönvíz után. Ez nem abszolút parancs minden egyén számára, hisz akkor mindenki köteles lenne házasodni ellentétben a Máté 19,10-12 és az I Kor 7 kijelentéseivel. Az emberi faj túl is teljesítette ezt a parancsot; mint tényleges sáfárai Isten földjének, így napjainkban komoly problémákkal kell szembenéznünk a túlnépesedés miatt. Olyan korban, amikor a megtérések nem tartanak lépést a születések számával, szellemi ösztönzés vezet minket arra, hogy támogassuk a születésszabályozást. A gyermek Isten áldása és ajándéka, de Isten nem kívánja minden családtól, hogy annyi gyereke legyen, amennyi csak fizikailag lehetséges, különösen, mivel ez sok szempontból korlátozza Isten hatékony szolgálatát.

Onán története az I Móz 38,7-10 semmit sem tanít a születésszabályozásról, vagy valamely sajátos szexuális gyakorlatról. Onán feleségül vette elhunyt bátyja özvegyét, de önző módon elutasította, hogy gyermeket nemzzen vele, és így tovább vigye az elhunyt nevét. (Lásd V Móz 25,5-9). Onán bűne nem a születésszabályozás bizonyos formája, hanem lázadása Isten akaratával szemben.

Válás: az Ószövetség tanítása szerint

Amikor Isten megalapította a házasságot, szándéka az volt, hogy a házastársak elválaszthatatlanul egyesüljenek életük végéig (I Móz 2,23-24). Úgy tekintette a válást, mint a házassági szövetség hitszegő megtörését. „Továbbá ezt teszik: könnyel öntözik az Úr oltárát, sírtok és sóhajtoztok, mert nem tekint már az áldozatra, és nem fogadja kegyelmesen töletek. Ezt kérdezitek: Miért nem? – Azért, mert az Úr tanúja annak, hogy hűtlen lettél ifjúkorodban elvett feleségedhez, pedig ő a társad, feleséged, akivel szövetség köt össze. Egy ember se tesz ilyet, akiben maradt még lélek. De mire is törekszik az ember? Arra, hogy utódot kapjon Istentől. Vigyázzatok azért magatokra, és ne legyetek hűtlenek ifjúkorotokban elvett feleségetekhez! Gyűlölöm azt, aki elválk feleségétől – mondja az Úr, Izráel Istene –, mert erőszak tapad ruhájára – mondja a Seregek Ura. Vigyázzatok magatokra, ne legyetek hűtlenek!” (Mal 2,13-16; új ford.)

Isten elismerte a válást az Ószövetségben (V Móz 24,1-4), de csak az emberek szívének keménysége miatt (Máté 19,8 ; Márk 10,5). Az V Móz 24,1-4 valójában nem garantálja egyértelműen a váláshoz való jogot, hanem egyszerűen lefekteti a szabályokat egy létező emberi gyakorlatra vonatkozóan. Ahogyan mind a Károli, mind az új fordítású Biblia világossá teszi, ez az Igevers azt tanítja: ha valaki elválk feleségétől, és az egy másik férfihoz hozzámegy, és ha az elválk tőle, akkor megszégyenítő számára visszamenni előző férjéhez. Isten nem akarta a válási törvényt hatásában legális gyakorlattá tenni. Ha válás, majd újránházasodás történt is, amennyire lehetséges volt, Isten vissza akart térni az eredeti tervéhez a házassággal kapcsolatosan.

Isten arra törekedett, hogy szabályozza és korlátozza azokat a dolgokat, melyeket az emberek cselekedtek, még ha az sértette is az Ő tervét. Két rossz közül a kisebbiket engedélyezte a társadalomnak, amely nem tudott, és nem is élt az Ő erkölcsi törvénye szerint. Mivel némelek elhagyták házastársukat tekintet nélkül Isten szándékára, helyes volt törvényes védelmet állítani az elhagyott fél számára. Mivel akadtak, akik ragaszkodtak házasságtörő kapcsolatokhoz, a társadalom érdekében jobb volt megengedni a válást és újránházasodást, mint elnézni ezeket a kapcsolatokat. Isten természetesen nem úgy tervezte, hogy ezek a problémák a Lélekkel betöltött egyházban is létezzenek, amint azt az Újszövetség tanításában látjuk.

Válás: Jézus tanítása

A farizeusok próbára tették Jézust, megkérdezvén tőle, hogy érvényes-e a válási törvény (Márk 10,2). Jézus elmagyarázta, hogy Mózes az ő szívük keménysége miatt engedélyezte a válást, de a válás kezdettől nem szerepelt Isten tervében (Márk 10,3-8). Így foglalja ezt össze: „Annakokáért amit az Isten egybe szerkesztetett, ember el ne válassza” (Márk 10,9).

Isten vezette be a házasságot és rendelte el az emberi hatóságokat, így minden érvényes házasság Isten által egybeszerkesztetett frigy (hacsak az emberi törvények nem olyan házassá-

ságokat engedélyeznek, amelyek nem felelnek meg a házasság bibliai meghatározásának, mint például a homoszexuális vagy a vérfertőző házasságok). Némelyek követelik a válás jogát, ha olyan házasságról van szó, amelyet nem Isten tökéletes akarata szerint kötött, ám a Márk 10,9 szövegösszefüggése kizárja ezt az érvet. Isten módja a férj és feleség egybeszerkesztésére a törvényes és a szexuális egyesülés.

A tartós házasság természetének megalapítására Jézus a következőket tanította: „Aki elbocsátja feleségét és mást vesz el, házasságtörést követ el az ellen. Ha pedig a feleség hagyja el a férjét és mással kel egybe, házasságtörést követ el.” (Márk 10,11-12). „Valaki elbocsátja feleségét, és mást vesz el, paráználkodik; és valaki férjétől elbocsátott asszonyt vesz feleségül, paráználkodik.” (Luk 16,18). Ez a szigorú tanítás meglepte a tanítványokat, és először nem értették, hogyan tudna élni az ember Isten elképzelése szerint (Máté 19,10).

Meg kell értenünk Krisztus válás ellen szóló tanítását, mint egy alapelv lefektetését. Némely helyzetben a hitetlen házastárs bűnös életmódja és magatartása lehetetlenné teszi az isteni szint szerint való életet. A különélés, vagy akár a törvényes válás megóvhatja a keresztényt az erkölcsileg romboló életmódtól, a fizikai bántásoktól vagy a törvényes kötelezettségektől. Az Újszövetség rámutat, hogy a különválás felmerülhet egyes esetekben, noha ilyenkor ez nem jelent automatikus jogot az újraházasodáshoz (I Kor 7,11).

Isten népe számára ma az alapelv tehát az, hogy a házasság halálig tartó kötelék (Róma 7,1-3). Ha különélésre vagy válásra kerül sor, a kereszténynek két lehetősége van: vagy egyedülálló marad, vagy kibékül házastársával (I Kor 7,10-11).

A „kivételes” esetek

Manapság a legtöbb embert jobban érdeklik a lehetséges kivételek Isten tiltása alól a válás tekintetében, mint a tényleges tiltás. Érdeklődésük arra a „kivételre” összpontosul, mely egyedül Máté feljegyzésében jelenik meg. „Valaki elbocsátja feleségét, paráznaság okán kívül, paráznává teszi azt; és aki elbocsátott asszonyt vesz el, paráználkodik” (Máté 5,32). „...aki elbocsátja feleségét, hanemha paráznaság miatt, és mást vesz el, házasságtörő; és aki elbocsátottat vesz el, az is házasságtörő” (Máté 19,9).

A következőkben négy figyelemreméltó magyarázatot közlünk a „kivételes” esetre vonatkozóan:

* *Az egyik nézet szerint Isten csak a jegyességi (házasság előtti) hűtlenség esetén engedi meg a válást.* A kor zsidó szokása szerint a partnerek törvényesen eljegyezték egymást egy jegyességi szertartás során, de a jegyességi szerződés megállapított egy időtartamot, mielőtt a házasság ténylegesen létrejött (V Móz 20,7). A jegyességi szerződést csak törvényes válás bonthatta fel. Az ezt követő házasság nem volt házasságtörő, mivel az előző házasság ténylegesen nem jött létre. József például azt tervezte, hogy elválik Máriától még a jegyesség ideje alatt, mikor megtudta, hogy várandós (Máté 1,18-19).

* *A második nézet szerint a paráznaság itt kifejezetten a vérfertőző házasságra vonatkozik, ahogyan az Mózes harmadik könyvében van meghatározva és megtiltva.* Az I Kor 5,1 természetesen hordozza ezt az értelmezést. Vitatható azonban, hogy ezt jelentené az Ap Csel 15-ben is, ahol az egyház nem határozott meg vagy módosított morális törvényeket, hanem felsórolta azt a négy törvényi rendelkezést, amelyet a pogány keresztényeknek be kell tartaniuk. Úgy tűnik, hogy ezeket a tiltásokat a II Móz 17,1-18,18 alapján vezették be. Ez az Igerész megtiltja (ebben a rendelkezésben): 1) a hamis isteneknek vagy ördögöknek való áldozatot, 2) a vér megevését, 3) olyan állat elfogyasztását, amelynek a vérének megöléskor nem folytatták ki, és 4) a vérfertőzés húsféle fajtáját. Az Ap Csel 15,29 arra inti a keresztényeket, hogy tartózkodjanak (ebben a rendelkezésben) 1) a bálványoknak áldozott ételektől, 2) a vértől, 3) a fűlvaholt állattól és 4) a paráznaságtól. Ha Isten nem tekintette törvényesnek a vérfertőző házasságot, akkor annak esküje sem érvényes. Ezért hirdette János azt, hogy Heródes házassága bátyja feleségével bűnös és törvénytelen frigy, nem csupán a házasságtörés egyik fajtája (Márk 6,17-18).

E két első nézet mindegyike több pontot kihangsúlyoz: 1) a *paráznaság* szó úgy tűnik, szigorú értelemben használatos és megkülönböztetett az ugyanebben a versben szereplő há-

zasságtörés szótól. 2) Csak Máté – a zsidóknak írott evangéliumában – jegyzi fel a kivételes esetet, tehát valószínűleg az zsidó szokást és törvényt tartalmaz. Márk római, vagy Lukács görög olvasói előtt nem volt ismeretes ez a kivétel. 3) Valakinek meg kell magyarázni ezt a kivételt Krisztus szigorú tanításának fényében a Márk 10,11-12, Luk 16,18, sőt a Máté 19,6 alapján.

** Egy harmadik nézet szerint az „ártatlan” fél elválhat és újrահázasodhat házastársa hűtlensége esetén.* Ha Jézus a *paráznaság* szót használta általánosságban, különösebb behatárolás nélkül, akkor az ténylegesen minden szexuális bűnre vonatkozik. Az olyan szexuális cselekedetek, amelyekkel megszegik a házassági esküt – legyen az homoszexualitás, vérfertőzés vagy házasságtörés –, kivétel alapját képezheti Krisztus válás és újrահázasodás ellen szóló általános tanításában.

** Egy negyedik nézet szerint Isten megengedi a válást házassági hűtlenség esetén, de nem engedi az újrահázasodást.* Ez a nézet ugyancsak valamennyi szexuális bűnt érti a paráznaság alatt, de törekszik arra, hogy a kivételt összhangba hozza a Biblia többi részével, melyek engedélyezik a válást, de nem engedik az újrահázasodást. E nézet támogatói hangsúlyozzák, hogy a kivételes eset csupán az *elbocsátja* igét módosítja, és nem a *házasodni* igét. Továbbá a Máté 5,32 jelentheti azt is, hogy ha egy férfi elválik feleségétől, ezzel arra készíti, hogy házasságtörést kövessen el, hacsak nem azért vált el tőle, mert hűtlen volt. Ebben az esetben nem készítette arra, hogy házasságtörést kövessen el, hiszen azt már korábban az asszony megette.

A „kivételes” eset korlátozó természete

Az első magyarázat nézetétől függetlenül fel kell ismernünk a kivételes eset korlátozó természetét. E pont bemutatására a következő tanulmányban feltételezzük a legelterjedtebb magyarázatot: név szerint azt, hogy az ember elválhat és újrահázasodhat társa házassági hűtlensége esetén.

Először is nincs jogunk második házasságra csak azért, mert az első nem kielégítő, boldogtalan elhibázott, sőt akár katasztrofális. Az egyik ember szerencsétlensége vagy bűne okozhat látszólag tisztességtelen nehézséget másnak, de ez igaz sok más megváltoztathatatlan helyzetre is, mint például a szülő-gyermek kapcsolatra. A kivételes eset nem engedélyez válást, ha az egyik fél súlyosan megnyomorodik, gyógyíthatatlan betegséget kap, vagy megtébolyodik. Nem engedi a válást és újrահázasodást bántalmazás, alkoholizmus vagy bűnözés esetén, noha a különélés vagy válás szükségessé válhat ilyen esetekben. Az „összeférhetetlenség” vagy a „szerelem elmúlása” nem indokolhatja a válást.

A házasság élethosszig tartó elkötelezettség, melyre egy párnak mindenképp előtérrel kell figyelnie. Ha egyszer felvállalták ezt az elkötelezettséget, azon kell munkálkodniuk, hogy a házasság fennmaradjon, még ha a kezdeti lángolás vagy románc tova is tűnt. Ha elmúlt a szerelmük, meg kell tanulniuk újra szerelmesnek lenni, úgy, ahogyan első alkalommal érezték – és ezt lehetséges megtenni.

Másodszor, Isten megbocsátó életre hívja el a keresztényeket (Máté 18,21-22; Luk 17,3-4). A fő hangsúlyt a megtérésre, a megbocsátásra és a kibékülésre kell helyeznünk. Isten még az Ószövetségben is bemutatta az Ő legmagasztosabb tervét: nyitva hagyván a megbékülés ajtaját (Hós 1-3). Hóseás hű maradt feleségéhez akkor is, miután az elhagyta és hűtlen lett hozzá éveken át; amikor az asszonyt végül elhagyták szeretői, Hóseás visszafogadta őt. Példáján keresztül Isten megmutatta Izraelnek, hogy Ő is hű maradt szövetségéhez Izrael szellemi házasságtörése ellenére is.

Egy mai esetben egy férj félrelépett, elvált feleségétől, és mélyen belemerült egy bűnös életformába, de felesége nem ment újra férjhez. Évekkel később a férj megtért, és ismét elvette egykori feleségét. Azóta hűségesen szolgálnak együtt Istennek.

Harmadszor, még ha a paráznaság házassági hűtlenséget jelent is, Krisztus megbocsátásról szóló tanításának fényében, ez nem vonatkozhat egyszeri hűtlenkedésre, hanem folyamatosan hűtlen, megtéretlen életmódra, melyben a megbékülésnek nincs reális esélye sem most, sem később.

Negyedszer nem határozhatjuk meg az „ártatlan” félt a szabályok gépies alkalmazásával. Egyik esetben a férj szándékosan kísértést készített elő a felesége számára, hogy az házasságtörést kövessen el. Ilyenkor „ártatlan”-nak lehet-e nevezni a férjet és azt mondani, hogy szabadon újraházasodhat-e Isten előtt? Ki szegte meg ténylegesen a házassági esküt először? Egy másik esetben a férj olyan ridegen, olyan gorombán és elutasítóan bánt a feleségével, hogy az végül elhagyta egy másik férfiért. Ilyenkor szabadon újraházasodhat a férj? Ritkán fordul elő olyan eset, hogy az egyik fél teljességgel ártatlan a házasság tönkremenésében.

Milyen választásai vannak a „vétkes” félnek a házasság felbomlása esetén? Ha megtér, Isten természetesen megbocsátja neki a házasságtörést és a válást, de nem bocsáthatja meg neki elsősorban a Bibliával ellentétes újraházasodást. A bűnbocsánat nem teszi semmissé az érvényes házasságot vagy bármely más szerződést, és nem ad engedélyt jövőbeni bűnökre.

Ha az egykori férj korábbi házastársa nem ment újra férjhez, akkor a férfi lehetséges választása, hogy egyedülálló marad vagy kibékül társával. Ha korábbi társa azóta férjhez ment, két lehetséges gondolatmenetről beszélhetünk. Ha az új házasság megszűnteti a régit mindkét fél számára, akkor a „vétkes” fél őszinte megtérés után ismét megházasodhat. Másfelől lehetséges, hogy Isten feloldja az „ártatlan” félt a házastársi eskü alól, de a „vétkest” nem. Ha ez történik, a „vétkes” sohasem házasodhat meg újra.

Más bánásmódot kell-e tanúsítanunk az olyan kereszténnyel szemben, aki megtérése előtt vált el, mint az olyannal, aki megtérése után? Egyik részről az elvált megtért bocsánatot nyer múltjának bűneire, új teremtés Krisztusban, és új életet kezdhet. Másrészről a megtérés nem törli el automatikusan minden korábban kötött szerződését és kötelezettségét.

„Az ítélet Isten házán kezdődik”, de amikor szövegösszefüggésében vizsgáljuk ezt az Igeszakaszt, ez a kijelentés azt jelenti, hogy Isten először az igazakat ítéli meg még ebben az életben. Más szavakkal, ha Isten annyira gyűlöli a gonoszt, hogy még az igazakra is vár ítélete ebben az életben, ha vétkeznek, mennyivel inkább szembe kell nézniük ítéletével a bűnösöknek az idők végén? „Mert itt az ideje, hogy elkezdődjék az ítélet az Istennek házán: ha pedig először mi rajtunk kezdődik, mi lesz azoknak a végök, akik nem engedelmeskednek az Isten evangéliumának? És ha az igaz is alig tartatik meg, hová lesz az istentelen és a bűnös?” (I Péter 4,17-18). Az I Kor 7,20 így hangzik: „Mindenki maradjon meg abban a hivatásban, amelyben elhivatott”. Vonatkozik ez a mi témánkra? Ha igen, a megtért helyzete elsősorban elvált vagy egyedülálló?

Válás: Pál tanítása

A Korinthusiak levelet írtak Pálnak, megkérdezvén őt véleményéről, jó dolog-e házasságot kötni vagy sem (I Kor 7,1). Pál azt felelte, hogy jó dolog nem házasodni meg, de megházasodni is jó, különösen, mivel a házasság segít elkerülni a paráznaság bűnét (I Kor 7,1-2).

A házasságban élőknek Pál kihangsúlyozta Krisztus tanítását a válás és az újraházasodás ellen: „Azoknak pedig, akik házasságban vannak, hagyom nem én, hanem az Úr, hogy az asszony férjétől el ne válják. Hogyha pedig elválik is, maradjon házasság nélkül, vagy béküljön meg férjével; és a férj se bocsássa el feleségét. Egyebeknek pedig én mondom, nem az Úr: Ha valamely atyafinak hitetlen felesége van, és ez vele akar lakni, el ne bocsássa azt. És amely asszonynak hitetlen férje van, és ez vele akar lakni, el ne bocsássa azt... Ha pedig a hitetlen elválik, ám válják el; nem vettett szolgaság alá a keresztény férfiú, vagy asszony az ilyen dolgokban. De békeségre hívtok el minket az Isten. Mert mit tudod, te asszony, ha megmentheted-e a te férjedet; vagy mit tudod, te férfiú, ha megmentheted a feleségedet?... Az asszonyt törvényt köti, míg férje él, de ha férje meghal, szabadon férjhez mehet, akihez akar, csak hogy az Úrban.” (I Kor 7,10-13; 15-16; 39).

Pál érvényesnek tartotta a házastársi esküt a hívő és a hitetlen között, de leszögezte, hogy a keresztény nincs kötve hitetlen társához, ha a hitetlen ragaszkodik a váláshoz. Némelyek azt tanítják, hogy a keresztény elválhat az olyan házastárstól, aki lelkileg „halott”, azaz halott bűneiben, Pál azonban elutasította ezt a nézetet. Továbbá mi történik akkor, ha a házastárs „megelevenedik” egy későbbi megtérés során? Némely tanítás szerint Pál új alapját szolgáltatja a válásnak és az újraházasodásnak, név szerint az elhagyást. Ő azonban nyilvánvalóan azt

tanította, hogy szabad különválni (annak kötelezettsége nélkül, hogy az elhagyó házastársat követni kellene), de nem szabad újránházasodni azon túl, amit Krisztus engedélyezett. A szövegösszefüggés jelzi, hogy a különválás lehetséges alternatívái az egyedül maradás vagy a kibékülés (I Kor 7,11; 39). Pál egyszerűen alkalmazza Krisztus elválásról szóló tanítását a hitetlen társ esetében, melyről Krisztus nem szólt külön, de az apostol nem változtatja meg Krisztus tanítását.

Az I Kor 7,27-28 azt mondja: „Feleséghez kötöttél? Ne keress elválást. Megszabadultál feleségedtől? Ne keress feleséget.” Ez utóbbi kijelentés egyaránt vonatkozik a nem házasokra, és azokra, akik társuk halála nyomán felszabadultak a házassági kötelék alól (mint a 39. versben). Nem vonatkozik azonban az elvált személyre, mert akkor egyaránt vonatkozna a „vétkes” és az „ártatlan” félre. Nem vonatkoztatható elváltakra, hanem általában arra a kérdésre felel, jó-e vagy se, a kereszténynek megházasodni. „Azt tartom tehát jónak a küszöbön álló megpróbáltatások miatt, hogy jó az embernek úgy maradni, amint van. Feleséghez vagy kötve? Ne keress válást. Feleség nélkül vagy? Ne keress feleséget. De ha megnősülsz, nem vétkezel, és ha férjhez megy a hajadon, nem vétkezik.” (I Kor 7,26-28; új ford.).

Újránházasodás

Egy keresztény özvegy újra megházasodhat, amennyiben új társa szintén keresztény (I Kor 7,39).

Ha egy házasság sohasem tartalmazott minden alapvető elemet – kölcsönös megegyezést, törvényes tanúkat és elismerést, valamint a szexuális közösséget – akkor nem igazi házasságról beszélünk. Az ilyen semmissé nyilvánítható – érvénytelennek tekinthető – és mindkét fél szabadon összeházasodhat valaki mással.

Noha Isten ellenzi a válást és az újránházasodást, nyilvánvalóan elismeri a második házasság törvényes voltát és egybeszerkesztettnek tekinti (V Móz 24,1-4). Jézus elismerte (de nem hagyta jóvá) a samáriai asszony családi helyzetét, akivel a kútnál találkozott. Az asszonynak öt törvényes férje volt, de akkoriban nem volt férjnél, csupán együtt élt valakivel (Ján 4,17-18). Jézus nem azt mondta neki, hogy férjnél vagy, és volt már öt házasságon kívüli kapcsolata. Hanem elismerte az ember fennhatóságát (nem a jogát) arra nézve, hogy elszakadjon attól, amit Isten rendelt el a házassághoz (Márk 10,9).

Habár a válás és az újránházasodás bűn, amikor valaki újránházasodik, Isten érvényesnek tekint a felek új esküjét. ha megtérnek eredeti esküjük megszegésével elkövetett bűnükből, nem élnek erkölcstelenségben, ha továbbra is együtt maradnak. Máskülönben az újránházasodott személynek gondja támadna egykori házastársával és vádolható volna. Az Úr előtt utálatos dolog, ha egy elvált és újránházasodott személy visszatér az első házastársához (V Móz 24,3-4).

Mit kell tennie annak, aki elvált és újránházasodott Isten akarata ellenére? Két élethosszig tartó esküt tett, ám lehetetlen mind a kettőnek eleget tennie. Ráadásul már jóvátehetetlenül megszegte az első szövetséget. Ezért meg kell térnie abból a bűnéből, hogy megrontotta az első szövetséget. Azután meg kell tartania a második szövetséget, amelyet Isten elismer.

A válás és újránházasodás témakörének összefoglalása

A Márk 10,11-12 verseinek magyarázatánál a *Tyndale New Testament Commentaries* gondolatébresztő összefoglalást tartalmaz a bibliai tanításról. „Megjegyzésre méltó, hogy az Úr feltételezi az újránházasodást mindkét elvált fél részéről, az ilyen újránházasodást pedig házasságtörésnek bélyegzi. Talán ez az összekötő láncszem Pál szavai (I Kor 7,15), és a fenti Igerész között. A két házastárs elkülönülése tekinthető úgy, mint végső megoldás, de az újránházasodás, úgy tűnik, nem kerülhet szóba. Igaz, hogy néhány bibliamagyarázó mélyebb jelentést sejt Pál szavai – „nem vetettetett szolgaság alá” – mögött, és ily módon azt gondolják, megengedi az újránházasodást. Ez azonban élesen ellentmond az I Kor 7,11 kijelentésének, az pedig a bibliai exegézis alapelve, hogy egyetlen Igevers sem magyarázható oly módon, hogy az ellentétbe kerüljön más Igeverssel. Az úgynevezett ’Máté-féle kivétel’ (’parázsnaság okán

kívül' 5,32; és 'hanemha parázñaság miatt' 19,9 azaz 'erkölcstelenség esetét kivéve') bármit jelent is, nem lehet bizonyos utalás az újránházasodásra, még ha némely protestáns hittudós így értelmezi is."²

Mint lelkimunkás, azt a személyes döntést hoztam, hogy nem végzek olyan esketést, ahol az egyik fél elvált és a volt házastársa még él, a következő okokból:

* A válás nem Isten tökéletes akarata, hanem többnyire az ember bűnének következménye.

* Nem kívánom elfogadottá tenni és megalapozni az újránházasodást, mint követendő mintát mások szemében. Ha az egyháznak nincs világos tanítása erről a témáról, akkor a válás járványszerűvé válik, és végigsöpör társadalmunkon, betörve az egyházba is.

* Nem érzem magam feljogosítva arra, hogy megítéljem, ki az „ártatlan” fél a válás esetén; ez maga az érintett és Isten közötti ügy.

* Nincs egyetemes „jog” a házaseletre, ahogyan azt ma sokan képzelik. Amikor megkérdőjelezték Jézus tanításának szigorúságát, Ő azt felelte, hogy vannak, akik nőtlenséget vállalnak az Isten országaért (Máté 19,10-12). Pál azt tanította, hogy az egyedülálló élet sok esetben előnyösebb, és hogy az kegyelmi ajándék (I Kor 7,7; 26). Egy egyedülálló ember is élhet boldog, teljes életet Isten tökéletes akaratában.

* Isten óhaja a kibékülés, én pedig nem akarok eszköz lenni ennek megakadályozásában.

* Vonakodom egy ilyen fontos döntésben egyetlen vitatott Igemagyarázatra támaszkodni egyetlen kivételtől, miközben oly sok más Igevers szól erőteljesen a válás ellen.

* Ha hivatalosan elfogadok egyetlen újránházasodást, megnyitom az ajtót a megkérdőjelezhetőbb kivételek serege előtt. Képtelenség lesz mindenkinek kielégítően megmagyarázni elfogadásomat egyetlen esetben, ugyanakkor elutasításomat a többi esetben. Végül csorbulni fog a válás ellen szóló bibliai tanítás sértetlensége.

Figyelembe véve valamennyi bibliai tanítást, ha valaki úgy látja, hogy joga van újránházasodni, ez esetben privát, polgári esküvőt javasolok. Ily módon az egyház nyilvánosan fenntartja Isten eredeti elképzelését a házasság intézményére vonatkozóan.

Az javaslom, hogy az egyházi vezetők kerüljék az újránházasodást válás után. A fenti indokok mellett a Biblia magasabb szintű követelményeket támaszt az egyházi vezetőkkel szemben: 1) Az Ószövetségben egyetlen pap sem házasodhatott össze elvált asszonnyal. „...olyan asszonyt, aki elűzetett az ő férjétől, el ne vegyenek; mert a pap az ő Istenének van szentelve” (III Móz 21,7). 2) A püspököknek, a diakónusoknak és a véneknek egyfeleségűeknek, feddhetetleneknek és jó hírben állóknak kellett lenniük (I Tim 3,1-12; Tit 1,6). A korai egyház senkinek nem nézte el a poligámiát, tehát az egyetlen feleség követelménye valószínűleg kizárta a vezetésből azokat, akiknek több házasságuk volt egyidejűleg. 3) A lelkimunkásoknak mintául és példaképül kell szolgálniuk a szentek számára (I Péter 5,3). Ha egy lelkimunkás újránházasodik általa elfogadható körülmények miatt, a szentek ezt igazolásnak fogják tekinteni az újránházasodásra, megkérdőjelezhetőbb körülmények között is.

Tanítás az egyháztörténet során

A történelmi kereszténység szilárdan ellenezte a parázñaságot, a házasságtörést és a homoszexualitást. A korai egyházatyák tántoríthatatlan álláspontot képviseltek ezekben a kérdésekben, még ha a korabeli társadalmak általában elfogadták is az olyan gyakorlatokat, mint a vallási célzatú prostitúció és a homoszexualitás. Tertullianus azt írta: „A keresztény férfi csak a női nem iránt vonzódjék... A keresztény férj számára ne létezzen más nő, csak a saját felesége.”³ Athenagoras írt a pogányok erkölcstelensége ellen, úgy jellemezve őket, mint „akik a parázñaság vásárát hozták létre, és megalapították a gyalázat fellegvárát az ifjak számára, minden fajta hitvány örömeért, – akik nem tartóztatják meg magukat még a férfiaktól sem, megdöbbenő fertelmességet művelve férfi a férfival, meggyalázva minden legnemesebb és legszebb testet minden módon, megbecstelenítve Isten nagyszerű alkotását... házasságtörők és pederaszták.”⁴ Más korabeli elítélő véleményt is találunk a homoszexualitásra vonatkozóan Justinnál, Theophilusnál, Alexandriai Kelemennél, Cypriánusnál és a *Szent Apostolok*

alapszabályai-ban.⁵ Továbbá Tatiánus, Alexandriai Kelemen, Cypriánus, Lactiánus és az *Alapszabály* kifejezetten elítélte férfiak esetében a nőies viselkedést, és a női ruhák viselését.⁶

A XX. századig egyetlen főbb keresztény csoport sem vonta kétségbe ezt az erkölcsi tanítást. Azok, akik a körülményektől függően változó erkölcsöt vallják, azt tanítják, hogy a házasságtörés, a paráznaság, sőt a prostitúció is igazolható erkölcsileg bizonyos körülmények között. Néhány protestáns felekezet felszentel bevallottan homoszexuális egyéneket is a szolgálatra. Az egyik metodista püspök a közelmúltban egy homoszexuális férfit pásztorrá nevezett ki. Amikor némelyek tiltakoztak ez ellen, a felekezet szabályt alkotott, mely szerint egyetlen fegyelmi törvény sem tiltja az ilyenek kinevezését. E szabály alapján az Egyházak Nemzeti Tanácsa (USA) komolyan fontolóra vette a többségében homoszexuális felekezet, a Metropolitan Community Church elismerését.

A korai egyházatyák elítélték a születésszabályozást, de ezt olyan párok esetében nyilatkozták, akik egyáltalán nem akartak gyermeket vállalni.⁷ A Római Katolikus Egyház ellenez minden mesterséges eszközt a születésszabályozásra, azon az alapon, hogy szerintük a szex utódnemzés céljára való. A protestánsok általában engedélyezik a születésszabályozást, és gyakran erősen ajánlják is, tekintettel napjaink túlnépesedési problémájára.

Az első század korai egyházi vezetői ellenezték a válást és az újraházasodást. Ebben a nézetükben támogatásra találtak a legkorábbi idők hagyományos római kultúrájában. „Az ősi Rómában a válást becstelen dolognak tekintették, ezért nemkívánatosnak is. Ötszázhusz éven át azzal dicsekedhettek, hogy a válás ismeretlen volt Rómában.”⁸ Az egyházatyák alapján véve engedélyezték a válást az „ártatlan” fél számára, de nem engedték az újraházasodást. „Keleten és nyugaton egyaránt... a korai időkben az egyházatyák szilárdak álltak az újraházasodással szembeni nézetükben, még az „ártatlan” fél részéről is.”⁹

A *Hermas pásztor*a, amely rendkívül népszerű írás volt a második századi kereszténység körében, ezt az utasítást adja arra az esetre, ha a feleség folyamatosan házasságtörő életet folytat, és nem akar belőle megtérni: „A férj bocsássa el őt, és maradjon egyedül. De ha elbocsátja feleségét, és másik nőt vesz el, ő is a házasságtörés bűnébe esik... Ezért ebben az esetben, mivel az elvált feleség megtérhet, a férj ne vegyen el másik nőt, ha feleségét elbocsátotta.”¹⁰

Athenagoras azt írta: „A második házasság csupán egy sajátos házasságtörés.”¹¹

Tertullianus ugyancsak tanította, hogy egy második házasság házasságtörés. Kijelentette: „Az eretnekek megszüntetik a házasságukat, mert a lelki (testi) irányítja őket. A korábbi házasság nem az egyetlen; a későbbi nem csak egyetlen... Mi egyetlen házasságot ismerünk el, ahogyan egyetlen Istenünk van.”¹² Tertullianus szerint a „Megszabadultál feleségedtől? Ne keress feleséget” (I Kor 7,27) azokra vonatkozik, akik haláleset miatt veszítették el társukat (I Kor 7,39). Amikor tehát Pál azt mondta: „ha veszel is feleséget, nem vétkezel” (I Kor 7,28), ez alatt nem azt értette, hogy az elváltak újraházasodhatnak, hisz „amennyiben valaki elvált, nem engedélyezte a házasságot.”¹³ A montanisták, akikhez Tertullianus csatlakozott, teljes-séggel tiltották a második házasságot, sőt, az özvegyek újraházasodását is.¹⁴

A *Szent Apostolok alapszabályai* azt tanítja, hogy egy lelkimunkás nem házasodhat össze elvált személlyel.¹⁵ Az egyik kánonjuk, melyet a legtöbb tudós egészen korai időkre datál, a következőt tartalmazza: „Ha egy laikus elválíks saját feleségétől, és másikat vesz el, vagy olyannal házasodik meg, aki elvált, fel kell függeszteni.”¹⁶

A Római Katolikus Egyház hivatalosan tiltja a válást és az újraházasodást. Széles kibúvót engedélyez azonban a házasság semmissé nyilvánítására olyan esetekben, amikor a házasság ténylegesen véget ért, és évekig fennállt.

A protestánsok általában ragaszkodnak a kivételes eset harmadik magyarázatához, melyről korábban szóltunk. „A protestáns és református hittudósok azt vallják, hogy a válás az újraházasodás megengedésével együtt igazolható házasságtörés esetén.”¹⁷ Számos konzervatív hívő azonban ellenzi az újraházasodást mindkét fél részéről, különösen a lelkimunkások esetében. Az Evangelical Free Church a közelmúltban megerősített ezt az álláspontját, ahogyan az a *The Divorce Myth*-ben olvasható, melyet J. Carl Laney, a Nyugati Konzervatív Baptista Szemináriumról írt. Laney és Charles C. Ryrie úgy magyarázta a kivételes esetet, mint amely vérfertőzésre vonatkozik (a második nézet fentebb), F. F. Bruce pedig valószínűnek tartotta ezt a

nézetet. Bill Gothard és J. Dwight, pünkösdiek azt tanítják, hogy a kivétel jegyességi hűtlenségre vonatkozik (az első nézet fentebb).

Egy nem pünkösdi kutató így írta le a pünkösdiek általános álláspontját: „Ami a válást illeti, az Újszövetség szavait szigorúan veszik. Eredetileg elutasították a válást és az újraházasodást. Napjainkban azonban valamelyest enyhült ez a nézet. A régebbi felekezetekben házasságtörés esetén lehetségesnek tartják a válást és az újraházasodást az ártatlan fél részéről... Az olyan csoportokban, melynek valamelyik felsőbb vezetője esetében elfogadták a válást és az újraházasodást, ezeket a korlátozásokat végképp megszüntették”¹⁸

Az Isten Gyülekezetei azon a nézeten van, hogy a válás bibliai megítélése házassági hűtlenség, és hogy nincs bibliai alapja az újraházasodásnak (a negyedik nézet fentebb). Senki sem kaphat lelkimunkás engedélyt Isten Gyülekezeteiben, ha újraházasodott, miközben előző társa még él, akkor sem, ha válása és újraházasodása megtérése előtt történt.

Az Egyesült Pünkösdi Egyház Hitcikkelyei idézi a Máté 19,9 és 5,32 Igéit ezzel a magyarázattal: „Ha valaki elköveti ezt a bűnt, az ártatlan fél szabadon megházasodhat újra, de csak az Úrban. Vágyunk az, hogy magasabb követelményt állítsunk a szolgálók elé, ezért azt javasoljuk, hogy a lelkimunkások ne házasodjanak meg újra.”¹⁹ A UPCI Általános Alapszabályzata a „paráznaság” szót az idézett versben úgy magyarázza, hogy annak jelentése „paráznaság vagy házasságtörés.”

Válás napjainkban

A XX. század kezdetén az amerikai törvényhozás elítélte a válást, és általában csak akkor engedélyezve, ha bizonyíték volt a házasságtörésre, durvaságra, vagy elhagyásra. 1966-ban New York és Kalifornia államok voltak az első, melyek lehetővé tették a válást, ha „kibékíthetetlen ellentét” állt fenn a házastársak között.²⁰ Napjainkban, a válás pusztá bejelentés alapján lebonyolítható, minden praktikus célból.

Tény, hogy manapság a válás csaknem olyan hétköznapi dolog, mint a házasság, és a legtöbb ember a válás lehetőségével köt házasságot, mint amely elfogadható megoldás a házassági nehézségekre. 1920-ban az Egyesült Államokban hét házasságra jutott egy válás; 1960-ban négy házasságra jutott egy válás; 1972-ben már három házasságra jutott egy válás. Csak 1978-ban 1 130 000 válás volt.²¹

A legtöbb protestáns felhagyott minden kísérlettel arra, hogy ragaszkodjék a kivételes eset szó szerinti magyarázatához, és elfogadja a válást és az újraházasodást a legtöbb házassági konfliktus és nehézség esetén. A római katolikusok hivatalosan ellenzik a válást, de gyakorlatban sok katolikus elfogadja. A Katolikus Egyház erős nyomás alatt van, hogy enyhítsen válásellenes törvényén, és már hajlandó megsemmisíteni a házasságot csaknem bárki kérésére, aki aláveti magát a bonyolult hivatalos egyházi procedúrának.

Mindezek ismeretében szükségszerű, hogy a keresztények szilárdan álljanak ellene az istentelen társadalom nyomásának. Tekintet nélkül a kivételes eset helyes magyarázatára, fel kell ismernünk annak alapvetően behatárolt, korlátozó természetét. A bibliai üzenet válásról szóló súlypontja az, hogy a válás nem Isten akarata. Ahelyett, hogy módokat keresünk a válás igazolására, arra kell törekednünk, hogy felülkerekedjünk a nehézségeken és kibéküljünk társunkkal.

Hogyan küzdhetnek a lelkimunkások a válások emelkedő száma ellen? Mint megelőző gyógy mód, tanítaniuk kell a bibliai felfogást a házasságról és ki kell hangsúlyozniuk az életre szóló elkötelezettséget, mellyel fel kell építeni és fenn kell tartani egy házasságot. Ugyancsak tanítaniuk kell az egyedülálló élet megfelelő tiszteletben tartását, rámutatva arra, hogy az egyedülálló személy is élhet boldog, sikeres, teljes életet, és oly módon szolgálhatja az Urat, ahogyan egy házasságban élők kevésbé van lehetősége. Sokkal jobb egyedül élni, mint hibázni a pár megválasztásánál, vagy Isten akarata ellenére házasodni, szemben a bibliai kijelentésekkel. Továbbá ne eskessenek meg olyan feleket, akik azt vallják, hogy a válás elfogadható megoldás a konfliktusokra. Szavakban és cselekedetekben Isten magas követelménye szerinti házasságban kell élniük és hangsúlyt kell helyezniük a házassági eskü szentségére és sérthetlenségére.

Lábjegyzetek

-
- ¹ *Parade Magazin*, 1983, szept 11, 10. old.
- ² Alan Cole: *The Gospel According to St. Mark*, Vol. II of the *Tyndale New Testament Commentaries* (1961), 158-159.
- ³ Tertullianus: *Apology*, 46.10, ANF, III, 51.
- ⁴ Athenagoras: *A Plea for the Christians*, 34, ANF, II, 147.
- ⁵ Lásd ANF, I 172; II, 89,147, 261; V, 278.
- ⁶ Lásd ANF, II. 75, 266, 289; V, 277.
- ⁷ Bainton: 56. old.
- ⁸ „Marriage (Christian),” *Encyclopedia of Religion and Ethics*, James Hastings, et. al. (eds). (New York: Charles Scribner’s Sons, 1951), VIII, 434.
- ⁹ Ugyanott: VIII, 439. old.
- ¹⁰ Hermas: *The Sheperd*, 2,4.1, ANF, II,21.
- ¹¹ Athenagoras: *A Plea for the Christians*, 33, ANF, II, 21.
- ¹² Tertullianus: *On monogamy*, 1, ANF, IV, 59.
- ¹³ Ugyanott: 11, ANF, II. 68.
- ¹⁴ „Marriage (Christian),” *Encyclopedia of Religion and Ethics*, VIII, 439.
- ¹⁵ *Constitution of the Holy Apostles*, 6.3.17, ANF, VII, 457.
- ¹⁶ Ugyanott: 8.47.48, ANF, VII, 503.
- ¹⁷ „Marriage (Christian),” *Encyclopedia of Religion and Ethics*, VIII, 439.
- ¹⁸ Hollenweger: 403-404. old.
- ¹⁹ *Manual, United Pentecostal Church International* (1984), 24-25. old.
- ²⁰ Ugyanott: 39. old.
- ²¹ „The Sexual Revolution of the Twentieth Century,” *Christianity Today*, 1983, nov. 11. 29. old.

AZ EMBERI ÉLET SZENTSÉGE

„Ne ölj” (II Móz 20,13; V Móz 5,17).

„...tartózkodjatok... a vértől” (Ap Csel 15,29).

Bibliai alapok

A Biblia nyomatékos kifejezésekkel erősíti meg az emberi élet szentségét. Amikor valaki megöl egy másik embert, megsérti Isten törvényét és elpusztítja az Isten képére alkotott teremtményt (I Móz 9,5-6). Továbbá a gyilkos megfosztja áldozatát jövőbeni lehetőségeitől, hitetlen esetében a majdani megtérés és üdvösség lehetőségétől.

A törvény minden fajta gyilkosságot tilt (II Móz 20,13), az Újszövetség pedig megerősíti ezt a tanítást (Máté 15,18-20; Gal 5,19-21; Jak 2,11; I Péter 4,15). Ennek vonatkozásában tiltja az erőszakot és az agressziót is. Keresztelő János arra intette a megtérő katonákat: „Senkit se háborítsatok” (Luk 3,14). „Aki gyűlöli az ő atyjafiát, mind embergyilkos az” (I Ján 3,14-15).

Jézus túlment a törvényen az erőszakmentesség tanításában és nem engedte a megtorlást sem. „Hallottátok, hogy megmondatott: Szemet szemért és fogat fogért. Én pedig azt mondom néktek: Ne álljatok ellene a gonosznak, hanem aki arcul üt téged jobb felől, fordítsd felé a másik orcádat is... Hallottátok, hogy megmondatott: Szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom néktek: Szeressétek ellenségeiteket, áldjátok azokat, akik titeket gyűlölnék, és imádkozzatok azokért, akik háborgatnak és kergetnek titeket” (Máté 5,38-39; 43-44). (Lásd még Róma 12,19; I Péter 3,9).

A Jeruzsálemi Tanács figyelmeztette a pogány keresztényeket, hogy tartózkodjanak a vértől (Ap Csel 15,29). Ha az Ap Csel 15 arra tanít minket, hogy ne együk meg a vért, amiért az az életet szimbolizálja (III Móz 17,10-11), bizonyosan azt is tanítja, hogy tartózkodjunk a tényleges vérontástól (az emberi élet kioltásától).

Az Újszövetség tehát arra int, hogy ne öljünk meg emberi lényeket semmilyen körülmények között, még háborúban, önvédelemből sem, és önmagunkat se öljük meg. Ugyanakkor a Biblia jelzi, hogy Isten a méhben lévő magzatot is emberi életnek tekinti; ezért elutasítjuk az abortuszt, mivel az a gyilkosság egyik formája.

Gyilkosság háborúban és önvédelemből

Számos bibliai példa határozattan utal arra, hogy Isten nem akarja egy kereszténytől, hogy elvegye egy másik ember életét, még háború vagy önvédelem esetén sem. Amikor Péter használni kezdte kardját, hogy megpróbálja megvédeni az Urat elfogóitól, Jézus azt mondta neki: „Tedd helyére szablyádat; mert akik fegyvert fognak, fegyverrel kell veszniük” (Máté 26,52). (Lásd még Jel 13,10.) Amikor Jakab levelében megtérésre szólítja a gazdagokat, azt írta nekik: „Elkárhoztattátok, megöltétek az igazat; nem áll ellent néktek.” (Jak 5,6).

Az Újszövetség arra figyelmeztet minket, hogy fizessük az adót, vessük alá magunkat a hatóságoknak, és imádkozzunk a világi vezetőkért (Róma 13,1-7; I Tim 2,1-3; Tit 3,1; I Péter 2,13-17), de nem buzdít arra, hogy viseljünk fegyvert a kormány támogatására. Noha a Római Birodalom pogány kormány volt és idegen uralom, Jézus nem támogatta a zsidó lázadást ellene, hanem a világi hatóságok elismerését tanította (Máté 5,40-41; 17,24-27; 22,17-21). Amikor rabszolgák lettek kereszténnyé, Pál és Péter nem hagyta jóvá, hogy lázadjanak gazdájuk ellen, hanem arra tanították őket, hogy úgy szolgálják gazdájukat, még a durva gazdákat is, ahogyan az Urat szolgálnák (Ef 6,5; I Péter 2,18-21).

Amikor a keresztényeket üldözték, nem feleltek erőszakkal. István nem hajította vissza a köveket gyilkosaira, hanem így imádkozott: „Uram, ne tulajdonítsd nekik e bűnt” (Ap Csel 7,60). A keresztények nem ostromolták meg a börtönt, ahol Pétert fogva tartották, hanem imádkoztak Istenhez, hogy szabadítsa meg őt. Pál számtalan bebörtönzést viselt el, ötször

korbácsolták meg, háromszor megverték és megkövezték, de ő egyszer sem viszonzta az erőszakot.

Az Újszövetség azt tanítja, hogy minden embernek felbecsülhetetlen értéke van, hogy Isten nem személyválogató, és hogy a társadalomnak kell alkalmazkodnia Isten akaratához. Ezek az alapelvek természetesen kizárják a diktatúra, a zsarnokság, az üldözés vagy a rab-szolgaság minden formáját. Amikor azonban a keresztények ténylegesen szembesültek ilyen helyzettel, Isten sohasem akarta, hogy erőszakkal, lázadással, vagy vérontással viszonzák a fizikai bántalmazásokat.

Nehéz igazolni az emberölést, ha ismerjük Krisztus intő figyelmeztetését az erőszakmen-tességre, a bosszú és megtorlás kerülésére, az ellenség szeretetére, az üldözőkért való imád-ságra. Vannak, akik szerint Jézus tanítása csupán személyes, és nem társadalmi helyzetekre vonatkozik. De hogyan választható külön a személyes erkölcsiség a társadalmi felelősségtől? A legkevesebb, hogy senki sem igazolhatja morálisan a háborúkat, csak mert a kormány erre kényszeríti. Hogyan vehet részt egy keresztény ártatlan emberek lemészárlásában, hódító há-borúban, indokolatlan nukleáris csapásban, bosszúhadjáratban, vagy az elnyomó diktatúra fenntartására indított háborúban?

Ha egyetértünk abban, hogy némely háború igazságos, honnan tudhatja egy keresztény, mikor igazságos egy háború, különösen a kormány csalásain keresztül és az egyén korlátozott tájékoztatásával? A II. világháborúban a legtöbb náci katona azt hitte, hogy saját hazájukat, fajukat, kultúrájukat védik az ellenséggel szemben, akik elpusztítják őket, ha nem ők pusztít-ják el amazokat hamarabb. Általában nem tudtak azokról a kegyetlenségekről, melyeket saját kormányuk követett el. Ha igazoljuk az egyén részvételét az emberölésben csak mert igazol-hatónak látszik csekély ismerete alapján, akkor majdnem minden katona vétlen minden hábo-rúban. Még a náci és a kommunista katonák is őszintén hitték, hogy ő oldalukon van az igaz-ság. Az egyén számára az egyetlen mód, hogy biztosan tudja egy háborúról, igazságos-e vagy sem, ha a teokráciáért harcol, egy olyan kormányért, amelyben Isten az államfő. Ilyen kor-mány azonban ma nem létezik, és nem is fog létezni, míg Krisztus vissza nem tér a földre, és akkor Isten Maga fog megküzdeni minden szükséges harcot.

Ha igazságos egy keresztény számára ölni egy országért, akkor helyes egy kereszténynek hazudni is, lopni is, prostituálnak lenni is, bálványt imádni, vagy bármilyen más módon meg-sérteni Isten erkölcsi törvényét azért az országért? Hagyjuk hogy ide s tova hányjanak az er-kölcsi relativizmus és helyzeti etika tengerének hullámai, melyeken morális döntéseink ala-pulnak, ráépülve egyéni szubjektív, haszonelvű elemzésére vagy egy keresztényietlen kor-mány nyilatkozatára?

Amikor úgy döntünk, hogy embert ölünk, azzal kivételt gyártunk Isten Igéje alól, mivel nem hisszük, hogy az Ige segíteni fog az adott helyzetben. Isten erkölcsi törvénye mindig a legjobb eredményt hozza, ha az örökkévalóság szempontjából nézzük.

Sajnálatos, hogy a militarista szellemiség manapság gyakran társul konzervatív vallási mozgalmakkal. Nem szabad azonossá tennünk a kereszténységet a testi hadviseléssel, vagy hazafiasságból való vérontással. Még ha úgy véljük is, hogy egyes háborúk igazságosak, vagy elfogadjuk némely háborúk pozitív hatását, akkor is hangsúlyoznunk kell, hogy a háború alapvetően gonosz. Az emberiség korbácsa. Sohasem dicsőítsük a háborút! Ha világunk kereszt-ény lenne, nem lenne háború, és ha nemzetünk keresztény lenne, Isten meg tudna óvni min-ket a háborútól.

Izrael háborúi

Miért engedte meg Isten, sőt, parancsolta meg az izraelitáknak az Ószövetségben, hogy pusztítsák el az ellenségeiket? Először is az ószövetségi izraelitáknak nem volt Szent Lélek keresztségük annak győzedelmes erejével, és nem volt tökéletes megértésük sem Isten tökéle-tes tervére vonatkozóan ezen a területen. Isten azon a szinten munkálkodott velük, ameddig eljutottak.

Még az Ószövetségben is úgy tűnik, hogy Isten szívesebben küzdött meg Maga minden harcát. Amikor az egyiptomiak üldözték az izraelitákat, Mózes kijelentette: „Ne féljetek,

megálljatok! és nézzétek az Úr szabadítását... Az Úr hadakozik ti érettetek; ti pedig vesztetek legyetek” (II Móz 13-14). Isten csodálatos módon szabadította meg Elizeust a szíriai seregtől (II Kir 6,13-23), és csodálatos módon szabadította meg tőlük Samáriát is (II Kir 7,6-7). Hasonlóképpen Isten angyalt küldött, aki fél kézzel legyőzte az asszíriai sereget (II Kir 19,35). Amikor Josafát énekeseket jelölt ki, hogy a sereg előtt haladva dicsőítsék az Urat, és magasztalják a szentség szépségét, Isten csodálatos módon ellenséget szerzett Izrael ellenségének, bizonyára angyali seregek segítségével (II Krón 20,20-25). Isten minden bizonnyal többször is megtette volna ezt, ha Izrael teljességgel bízott volna Benne, és megértette volna az Ő tökéletes akaratát. Isten nem engedte, hogy Dávid építsen Neki templomot, mert hadakozó ember volt és sok vért ontott (I Kor 28,3).

Az Újszövetségben Krisztus határozottan túllépett az Ószövetségi kijelentésen ebben a tárgyban, magasabb erkölcsi szintet tartva elénk. Közvetlenül azután, hogy ezt az emelkedett tanítást elmondta, így szól: „Legyetek azért ti tökéletesek” (Máté 5,48). Ez párhuzamos Isten fokozottan szigorúbb elvárásaival, ahogy az Ószövetségtől az Újszövetségig haladunk más területeken is, mint például a vérfertőzés, a poligámia és a válás.

Másodszor, Isten úgy használta Izraelt, mint egyedülálló, teokratikus eszközt számos esetben, melyek napjainkra már nem vonatkoztathatók: ítéletet hajtatót velük végre istentelen népeken, tanította általuk, hogy a bűn büntetése a halál, és megvédte választott népét, hogy üdvösségterve végbemenjen. „A kánaániták, akik ellen Izrael hadat viselt, Isten halálos ítélete alatt voltak. Szellemileg és erkölcsileg megromlottak... Ezért Isten elrendelte, hogy minden kánaáni nép irtassék ki... egyrészt mert Isten halálos ítélete sújtotta őket, másrészt, hogy ne keveredjenek össze Izraellel.”¹

Ma Isten már elsősorban nem népekkel működik együtt, hanem egyénekkel. Magának tartja fenn az ítéletet, és arra szólítja fel népét, hogy ne ítélkezzen mások felett. Ezt a kort a kegyelem korszakának nevezzük, mivel Isten nagyobb mértékben nyilatkoztatta ki az Ő kegyelmét, könyörületességét és hosszútűrését, mint a történelemben bármikor, és mert nem hajtja végre ítéletét azonnal, mint ahogy a törvény alatt tette.

Isten választott népe nem fizikailag egyedülálló nép, amelyet Istennek meg kell védenie az ellenséges nemzetektől. Isten üdvösségterve többé nem függ fizikai nemzettől. A mi fegyvereink nem fizikaiak, hanem szellemiek. Az izraeliták fizikailag különültek el a világtól étkezésükben, földművelési szokásaikban és a szombat megtartásában, mi azonban szellemileg különülünk el a világtól. Az izraeliták fizikailag harcoltak a világ ellen, mi azonban szellemileg harcolunk. „Mert noha testben élünk, de nem test szerint vitézkedünk. Mert a mi vitézkedésünk fegyverei nem testiek, hanem erők az Istennek, erősségek lerontására” (II Kor 10,3-4). „Mert nem vér és test ellen van nekünk tusakodásunk, hanem fejedelemségek ellen, a hatalmasságok ellen, ez élet sötétségének világbírói ellen, a gonoszság lelkei ellen, melyek a magasságban vannak” (Ef 6,12).

A haza védelme

Ha mindenki azt vallaná, hogy minden háború rossz, hogyan védené meg a hazáját egy támadástól? Ez a kifogás figyelmen kívül hagyja Krisztus tanítását, mely szerint az igazi egyház viszonylag kicsi lesz, e világ üldözött kisebbsége, mely azokból a kevesekből áll, akik a keskeny utat választják azzal a többséggel szemben, akik a széles úton haladnak. Jézus azt mondta, hogy az Ő egyháza nem lesz a világrendszer része. „...nem a világból valók, amint hogy én sem e világból vagyok” (17,14: 16). „Az én országom nem e világból való. Ha e világból való volna az én országom, az én szolgálaim vitézkednének...” (Ján 18,36). Jövevények és idegenek vagyunk ezen a világon, mert elsődleges állampolgárságunk a mennyi országban van (Zsid 11,13-16).

Ha a hazafiasság igazolja a gyilkosságot, akkor ugyanannak a „szent nemzetnek” (I Péter 2,9) két, Lélekkel betöltött hívő tagja igazoltan megölhetné egymást egy háborúban, mely saját földi országaik között tört ki!

Ha a világ megtérne az apostoli keresztény hitre, nem lenne háború. Abban a valószínűtlen esetben, ha egy nemzet így megtérne míg az ellenségei nem, az a nép sokkal nagyobb véde-

lebenben lenne imádság és Istenbe vetett hit által, mint a saját fizikai fegyvereiben bízva. Ha Isten megengedi egy agresszornak, hogy megtámadjon egy őszintén keresztény nemzetet, akkor annak a nemzetnek jobb, ha aláveti magát a diktatúrának vagy erőszak nélkül ellenáll, sem hogy ezrek pusztulását okozza. Ez éppen az, amit Jézus és Pál tanított, amikor azt mondta, hogy jobb diktatórikus körülmények alatt élni, vagy rabságban, semmint lázadni. Még az igazságos háború lehetőségét vallók is egyetértenek abban, hogy ez igaz egyes esetekben. „Engedni a gonosz agresszióknak jobb, mint a teljes megsemmisülés”.²

Isten felhasználhatja a nem keresztény társadalmat, hogy véghezvigye akaratát és megoltalmazza népét. Így Isten megengedheti egy nemzetnek, hogy háborúba keveredjen és győzzen, ily módon teljesítve Isten célját. Ez azonban nem azt jelenti, hogy Isten óhaja az Ő egyháza számára, hogy gyilkosságban vegyen részt. Az Ószövetségben Isten megengedte az asszíriaiaknak, hogy megbüntessék Izraelt, de azután megbüntette őket saját agressziójukért (Ézs 8,1-7; 10,12-27). Az Úr az istentelen cselekedeteket is olyan mederbe tudja terelni, hogy az Ő tervét szolgálják, de ha egy nép Hozzá fordul, ugyanazt az eredményt kedvezőbb módon is el tudja érni.

Sokféle mód van arra, hogy az ember jól szolgálja hazáját, anélkül, hogy részt venne öldöklésben. A Biblia arra tanít minket, hogy fizessük meg az adót és imádkozzunk az országunk vezetőiért. Imádságaink nagyon hatékony fegyverei lehetnek az igazságnak és az igazságosságnak. Ugyancsak hozzájárulhatunk országunk erejéhez szorgalmas munkával és azzal, hogy segítünk azokon, akik kevésbé tehetősek, mint mi. Valójában a Biblia mindkettőre parancsot ad (Ef 6,5-7); I Tessz 4,11; Jak 1,27; 2,15-17). Végül, még a fegyveres erőknél is számos törvényes, fegyvertelen szolgálat van, mint például az egészségügyi területen, a lakatnyákban, a lelkész mellett és a hivatalokban. Sőt háború esetén egy orvos asszisztens is lehet éppolyan bátor az életek mentésében, mint a többiek az életek kioltásában.

Önvédelem és családunk védelme

Hogyan védhetjük meg magunkat vagy családunkat gyilkos támadásokkal szemben? John Yoder könyve a *What Would You Do?* (Te mit tennél?) felsorolja a lehetséges választásokat, melyek egy keresztény előtt állnak, aki erőszakmentességet fogadott: mártírság, isteni közbelépés, fortély, fegyvertelen erőszak vagy erkölcsi lefegyverzés. Ez utóbbi lehetőség olyanokat foglal magában, mint tisztelet, szeretet tanúsítása, vagy erkölcsi tekintély hangoztatása, mely gyakran olyan hatásos, hogy a támadó eláll a szándékától. Yoder hat tényleges eset tanulmányát közli, háborús körülményektől a börtönlázadásig és rablótámadásig, melyekben erőszakmentes módszerek állítottak meg fegyveres támadásokat.

Nem magyarázzuk Krisztus tanítását úgy, mint amely passzivitást követel tőlünk, hogy tétlenül nézzük, miközben valaki súlyosan bántalmaz vagy megöl egy másik embert. Bizonyos körülmények között indokolt lehet kisebb mértékű erőszak, amely szükséges a támadó megfékezéséhez, ártalmatlanná tételéhez, az ütések elhárításához. Motivációnk az ilyen esetben nem lehet gyűlölet, bosszú, megtorlás, vágy a sérülés okozására vagy verekedésre, hanem egyszerűen csak védekezés legyen a cél. Am semmilyen körülmények között nem törekedhetünk valaki életének szándékos kioltására. Törekedhetünk a gonosz tettek megelőzésére, de nem addig a mértékig, hogy mi is hasonló vagy még nagyobb gonoszságot tegyünk. Alapvetően helytelen fizikai erőt alkalmazni, hacsak nem elkerülhetetlen, de akkor sem mehetünk el gyilkossággig.

Szellemi nézőpontból a kereszténynek nem szabad félnie a haláltól. Jobb egy kereszténynek meghalni és az Úrral lenni, sem hogy támadója haljon meg, és örökre elveszen. Jézus és István szolgáltatták erre a példát, amikor imádkoztak gyilkosaikért. Bátor haláluk szemlélői, mint a római százados, és (ahogy néhány tudós vallja) mint Tárzusi Saul, aki ekkor ébredt az igazság ismeretére.

Az önvédelmi helyzetek túlnyomó többségében nem kell öléshez folyamodnunk, vagy attól tartanunk, hogy megölnek. Bízunk kell Istenben, hogy megőriz minket az ilyen természetű, egyébként rendkívül ritka helyzetekben. Továbbá nagyon körültekintőeknek kell lennünk, hogy ne kerüljünk abba a helyzetbe, ahol ilyen jellegű döntésre kényszerülhetünk.

Fegyverviselés

Ha elutasítjuk a gyilkos erőt, mint lehetőséget, akkor a fegyverviselés problematikussá válik. Jelezheti a hit alapvető hiányát Isten megőrző erejében (Jób 1,9-12; 2,6) és az angyalok védő szolgálatában (Zsolt 34,7; 91,11). Ha Isten megtiltja az emberölést, mi a célja egy halálos fegyver viselésének? Veszély esetén bízhatunk-e magunkban, hogy nem fogjuk használni? Ha egy lehetséges áldozat fegyvert ránt, azzal kényszeríti támadóját, hogy erőszakosan lépjen fel és gyakran még nagyobb veszélybe sodorja magát. Továbbá ezek a fegyverek sokkal több embert ölnek meg baleset és veszekedés következtében, mint önvédelmi helyzetekben.

Miért mondta Jézus a tanítványainak egy alkalommal, hogy viseljenek kardot? (Luk 22,35-38). Az utolsó vacsora után Jézus új útmutatásokat adott tanítványainak az evangélium hirdetésétől függően. Szolgálatá során korábban elküldte őket erszény (pénz) vagy tarisznya (élelem) nélkül, azt mondván nekik, hogy ellátásuk függjön az emberek vendégszeretetétől. Most azonban arra utasította őket, hogy vigyenek erszényt, tarisznyát és kardot. Valószínűleg arra utalt, hogy a kardot vadállatok és rablók ellen viseljék (hogy elijesszék ez utóbbiakat, vagy támadásukat elhárítsák, de nem azért, hogy megöljék őket).

Még valószínűbb, hogy utalása a kardra metaforikus. Más szóval figyelmeztette a tanítványokat, hogy többé nem lesznek szívesen látott vendégek mindenhol, hanem kemény ellenállással kell számolniuk. Ezért meg kell tanulniuk megvédeni magukat és lelkileg felvenni a harcot a támadásokkal és üldözésekkel szemben.

Ezt hallván a tanítványok két kardot szereztek és Jézushoz vitték. Ő pedig azt mondta nekik: „Elég”. Két kard nem elegendő tizenkét ember számára. Nyilvánvaló, hogy a tanítványok akkor félreértették Krisztus valódi mondanivalóját. Amikor látta, hogy két valódi kardot hoznak oda, úgy döntött, hogy nem beszél tovább erről. Ezt a nézetet támasztja alá Krisztus Péternek szóló figyelmeztetése nem sokkal később. Amikor Péter ténylegesen megpróbálta használni ezeket a kardokat Krisztus védelmére, Ő olyan szavakkal tiltotta ezt meg neki, amely ellene szól minden emberölésnek. Azon kívül később sem hallunk róla soha, hogy a tanítványok erőszakkal válaszoltak volna az erőszakra, noha számos alkalommal voltak annak elszenvedői.

Halálbüntetés

Nem tanítja-e a Biblia a halálbüntetést? Az Ószövetség számos bűn esetén halálbüntetést ró ki. Az egyik kulcsige kimondja: „...életért életet, szemet szemért, fogat fogért...”

Jézus azonban tülemelkedett ezen az Igerészen. Ha az Ószövetségi példák alapján igazoljuk részvételünket egy halálos ítélet végrehajtásában, akkor jóvá kell hagynunk a halálos ítéletet olyan bűnök esetén is, mint a házasságtörés, a szombat megszegése, hamis prófétálás, szülők elleni lázadás, falánkság, részegség, és gondatlanságból okozott emberölés (II Móz 21,28-29; III Móz 15,32-36; V Móz 13,1-5; 21,18-21; 22,22). Hasonlóképpen az egyháznak is végre kellene hajtania ítéleteket, és egyéni tagokat meg kellene köveznie bizonyos bűnökért. Jézus azonban kifejezetten eltörölte ezt a gyakorlatot, amikor nem volt hajlandó elítélni azt az aszszonyt, akit házasságtörésen kaptak (Ján 8,1-11).

Akárcsak az igazságos háború, úgy a halálbüntetés is csupán a teokráciában tölti be célját. Isten szándéka a törvény alatt az volt, hogy bemutassa, a bűn zsoldja a halál. Miután megállapította ezt az alapelvet, biztosított a kegyelem egy magasabb mértékéről megtérés esetén. A keresztények ma nem vehetnek részt halálbüntetés végrehajtásában, mert akkor megelőzik Istent ítéletükkel, és elvágják a kegyelem útját, mielőtt Isten cselekedhetne. Milyen ironikus dolog volna jóváhagyni a halálbüntetést, ugyanakkor pedig börtönmissziót folytatni!

A világi kormány viseli a fegyvert, mint Isten szolgálja a rend fenntartására, és „bosszúálló a haragra annak, aki gonoszt cselekszik” (Róma 13,4). Ez halálbüntetésre utal, bár egyszerűen jelenthet fizikai erőt vagy korlátozást a rend fenntartásának érdekében. Nyilvánvaló, hogy a világi kormány alkalmazhat halálbüntetést némely esetekben. Isten a hitetlen társadalmat eszközként használja, hogy ítélettel sújtsa a törvénszegőket. Ez azonban nem jelenti azt, hogy

saját népétől is szeretné, ha kivégzéseket hajtana végre, hisz a keresztényeket arra figyelmezteti, hogy ne legyenek bosszúállók (Róma 12,9).

Egy kereszténynek el kell utasítania, hogy halálra ítéljen valakit, akár mint esküdt, vagy bírót, vagy ítéletvégrehajtót. Hogy logikailag következetesek legyünk, ha valaki részt vesz egy ítélezési eljárásban, akkor hajlandónak kell lennie arra is, hogy végrehajtsa az ítéletet. Krisztus tanításának fényében azonban ez nem helyes cselekedet egy keresztény esetében.

Az abortusz és a Biblia

Az emberek háromféle szempontból vélekedhetnek az abortuszról: 1) A még meg nem született gyermek emberi lény, akinek joga van az élethez. 2) A még meg nem született gyermek egy teljes értékű emberi élet; védenünk kell, hacsak jelentősen nem veszélyeztet egy már megszületett életet. 3) A még meg nem született gyermek nem emberi élet, így a szándékos abortusz erkölcsileg elfogadható.

Úgy tűnik, Isten szemében a még meg nem született gyermek emberi lény. A Zsolt 139,13-16 egyértelműen azt tanítja, hogy Isten formálja a gyermeket az anyaméhben, megőrzi és tervet készít az életére. „Bizony te alkottad veséimet, te takargattál engem anyám méhében. Magasztallak, hogy csodálatosan megkülönböztettél. Csodálatosak a te cselekedeteid! és jól tudja ezt az én lelkem. Nem volt elrejtve előtted az én csontom, mikor titokban formáltattam és idomítottam, mintegy a föld mélyében. Látták szemeid az én alaktalan testemet, és könyvedben ezek mind be voltak írva: a napok is, amelyeken formáltatni fognak: holott egy sem volt még meg közülük.”

Isten formálja és alakítja a meg nem született gyermeket (Jób 10,8-12; 31,15). Terve volt Ézsaiás és Jeremiás életével is, míg azok még az anyaméhben voltak (Ézs 49,1-5; Jer 1,5). A Szent Lélek szállt Keresztelő Jánosra, míg az még az anyaméhben volt (Luk 1,41; 44).

A törvény halálbüntetéssel sújtja azokat, akik ártanak a meg nem született gyermeknek: „Ha a férfiak veszekednek és meglöknek valamely terhes asszonyt, úgy hogy idő előtt szül, de egyéb veszedelem nem történik: bírságot fizessen aszerint, amint az asszony férje azt reá kivetí, de bírák előtt fizessen. De ha veszedelem történik: akkor életért életet adj” (II Móz 21,22-23).

A II Móz 9,6 szerint Isten megtiltja az emberölést, mert az embert a Saját képére teremtette. Az orvosok számára nem kérdéses, hogy emberi lénynek azonosítsák a meg nem született gyermeket; Isten képét viseli magán az emberi lények minden jelével. Következésképpen az ilyen gyermek megölése megsérti Isten törvényét.

Mikor lesz egy magzat emberré? Mikor lesz lélekké? Sok elképzelés létezik erről a kérdéssel: a fogantatáskor, a beágyazódáskor (amikor a megtermékenyült sejt beágyazódik a méhfalba), negyven nap után, a magzatmozgáskor (amikor az anya először érzi a gyermeket megmozdulni), a születés előtt (amikor a gyermek már képes elhagyni az anyaméhet), a születéskor, vagy tíz nappal születés után.

Mivel Isten emberi lénynek tekinti a meg nem született gyermeket, elvethetjük azt a nézetet, hogy az élet a születéskor kezdődik. Ádám akkor lett élő lélekké, amikor belélegezte az élet leheletét, de Isten egyedülálló módon felnőttnak teremtette Ádámot és Évát, míg mindenki mást az anyaméhben teremt meg. Továbbá a megszületetlen gyermek „belélegzi” a magzatvizet.

A fogamzás pillanata a legvilágosabban meghatározott időpont, amikor a magzat elnyeri szellemi azonosságát. A Biblia jelzi, hogy a gyermek öröklí a bűnös emberi természetet már a fogamzása percében: „Ímé én vétekben fogantattam, és bűnben melengetett engem az anyám” (Zsolt 51,5). Isten Lelke hozta létre Jézus fogantatását egy szűz méhében (Máté 1,18; 20). Kifejezetten ezért a csodálatos fogantatásért a gyermeket „Velünk az Isten”-nek nevezik, Isten Fiának, és az Atya elsőszülöttjének (Ézs 7,14; Luk 1,35; Ján 1,14). Mária Fia isteni természetet kapott a fogantatáskor; ekkor történt a megtestesülés.

Minden más elképzelés, mely nem a fogantatás pillanatát tekinti az emberi élet létrejöttének, önkényes, képtelen világosan meghatározni más időpontot és nem támogatja a Biblia sem. A modern technológia a mozgás észlelésének és az életképességnek pontját korábbi idő-

pontra helyezi vissza, mint azelőtt valaha. A teljes bizonytalanságot és a bibliai bizonyítékok hiányát tekintve, melyek a többi nézethez társulnak, nem fogadhatjuk el azokat és nem cselekedhetünk azok szerint. Ez azt jelenti, hogy kerülnünk kell az abortuszt minden szinten, köztük azokat születésszabályozási módokat, amelyek nem a fogantatást gátolják, hanem a megtermékenyített sejt beágyazódását. Ilyenek bizonyos fogamzásgátló tabletták, és a méhen belüli eszközök (spirál).

A Biblia alapján azt látjuk tehát, hogy a még meg nem született gyermek emberi lény, akinek épp olyan joga van az élethez, mint nekünk.

Orvosi bizonyítékok a megszületetlen gyermekről

A tudományos bizonyítékok alátámasztják a mi következtetésünket. (Lásd: *Rites of Life: The Scientific Evidence for Life before Birth*.³). Íme néhány kulcstény a megszületetlen cselemővel kapcsolatos kutatásokból, melyet Gary Bergel, *When You Were Formed in Secret (Amikor titkon formáltattál)* c. könyvéből vettünk, C. Everett Koop M.D. megjegyzéseivel.⁴ (Koop azóta is mint sebész tábornok szolgál az USA hadseregében.) Fontos megjegyeznünk, milyen rohamos fejlődés megy végbe a terhesség első néhány hetében, mielőtt a nő egyáltalán felismerné, hogy terhes.

1. hét: A megtermékenyített petesejt beágyazódik a méhfalba.
2. hét: Az apró sejt hormonális üzeneteket kezd küldeni az anya szervezetének.
3. hét: A magzat szíve verni kezd. Az agy kiformálódik és hamarosan impulzusokat küld az egész testnek. Ha méhen kívül történne mindez, már élő szervezet volna.
4. hét: A karok és a lábak kialakulnak.
- 2 hónap: A belső fül kialakul. Gyenge magzatmozgás észlelhető. A magzat úszik, és válaszol az érintésre. Mindez azt jelzi, az idegrendszer annyira kifejlődött, hogy a magzat már képes fájdalmat érezni.
3. hónap: A magzat alszik és felébred. „Lélegzik”, iszik, és kiválasztja a magzatvizet. Meg tud különböztetni ízeket. A hangszálak kialakultak; sírni tudna, ha levegőt kapna. Az ujjlenyomatok is kialakultak, egyedi azonosságot biztosítva a gyermeknek.
4. hónap: Az arcvonások megkülönböztethetőek. A magzat általában elkezd az ujját szopni.
- 5–6. hónap: A magzat csuklik, rúg, üt és felismeri az anyja hangját. Van kedvelt pozitúrája, amelyben szeret elhelyezkedni.
- 7–9. hónap: Ekkor a magzatnak már teljesen működőképes a szeme, a hallása, az ízlelése és a tapintása. Tudatában van saját mozgásának, ébrenlétének, alvásának és kiválasztásának. Hatással van rá az anya hangulata és érzelmei. Mielőtt elhagyná az anyaméhet, már tapasztalta az emberi aktivitás széles skáláját és elraktározza az elméjében, hogy a majdani életében hasznosítsa.

Az abortusz módszerei

Jelenleg ötféle módját alkalmazzák az abortusznak Amerikában.⁵ Az elsőként felsorolt két módszert alkalmazzák az abortuszok 95 % -ában.

1) *Kitágítás és méhkaparás*. Az abortuszt végző orvos egy kaparót használ, egy kis kapaszerű eszközt, hogy lekaparja a méhfalat. Ezzel a magzat testét darabokra szaggatja. A nővéreknek össze kell illeszteniük a szétroncsolt test részeit, hogy megbizonyosodjanak róla, semmi sem maradt a méhben.

2) *Kiszívás*. Az abortuszt végző orvos egy szívócsövet vezet a méhbe, és azon át szívja ki a magzatot egy edénybe, ismét csak darabokra szaggatva a testét. Nemrégiben az Élet Joga Szövetségben Dr. Bernard Nathanson, korábban abortuszokat is végző orvos, bemutatott egy filmet erről a módszerről. A film modern szonográfikus technikával készült, és megmutatta „a gyermek körvonalait a méhben, amint kapálózva védekezik a szívó eszközzel szemben, mielőtt az letépné a fejét.”⁶

3) *Sómérgezés.* Az abortuszt végző egy hosszú tüvel tömény sóoldatot fecskendez közvetlenül a magzatvízbe. A magzat lenyeli a „belélegzi” a sót, amely megmérgezi és elégeti. Egy nappal később a halott, összezsugorodott magzatot eltávolítják a méhből. Néha a magzat túléli ezt az eljárást, és élve megszületik groteszk, eltorzult külsővel.

4) *Császármetszés.* Az utóbbi három hónapban ezt a módszert alkalmazták a leggyakrabban. Az abortuszt végző orvos sebészileg eltávolítja a magzatot, éppúgy, mint a császármetszéssel történő szüléskor, azzal a különbséggel, hogy ezúttal a csecsemő meghal.

5) *Szülést elősegítő kémiai szerek.* Az abortuszt végző hormon-szerű készítményt fecskendez a méhizomba, amely a méhet intenzív összehúzódnásra készíti, hogy idő előtt kitolja a magzatot.

E két utóbbi módszernél a csecsemő néha élve születik meg, az érintettek aggodalmára. Ennek következtében törvényes joga van az élethez, bár rendszerint csekély orvosi ellátást kap és rövidesen meghal. Ilyen esetben olykor az abortuszt végző megöli a csecsemőt azzal, hogy teljesen magára hagyja, vagy tényleges tettel, noha ez a törvény alapján gyilkosság. A doktor törvényesen megölheti a gyermeket, míg az az anyaméhben van; de törvényellenes, hogy megölje, ha az már kikerült az anyaméhből.

Van-e igazolható abortusz?

Az abortusz igazolására gyakran azt hozzák fel, hogy azzal az anya életét óvják, vagy meggátolják egy nyomorék gyermek születését, vagy hogy a fogamzás nemi erőszak, vérfertőzés következménye. Ezek az esetek azonban csupán 3 %-át teszik ki az abortuszoknak; a többi 97 %-ra kényelmi és gazdasági szempontok miatt kerül sor.⁷ Az abortusz pártolói a következő érvekkel igazolják ezt a 97 %-ot: 1) a nő teljes mértékben rendelkezessék saját testével és 2) mindenkinek szenvedést okoz, ha a gyermek egy olyan családba születik, amely érzelmileg és anyagilag nincs felkészülve fogadására. E szempontok mérlegelésére azonban a házasság és a szexuális élet idején kell sort keríteni. A megoldás a születésszabályozás, nem pedig az abortusz. Az anya önként alárendeli bizonyos jogait gyermeke jogainak, amikor hagyja magát teherbe ejteni. Az örökbeadás mindenkor lehetséges megoldás azok számára, akik nem akarják gyermeküket. A valódi indok a kényelem; az anya nem akarja a terhesség további hónapjait végigviselni. A kényelem természetesen nem lehet indok egy emberi élet kioltására. Ha ez az ok igazolja az abortuszt, miért ne lenne igazolható a csecsemő meggyilkolása is ugyanilyen okból?

Mi történik akkor, ha a gyermek valószínűleg fizikailag vagy értelmileg fogyatékos? Meg kell erősítenünk, hogy minden emberi élet érdemes az életre. A fogyatékos személy éppúgy örömet találhat az életben, mint bárki más. Különböző ez az érv igazolná a fogyatékos felnőttek meggyilkolását is. Ha egyszer a fogamzás megtörtént, a döntés többé nem a miénk, hanem Istené. Sok esetben az orvosok jelentősen túlbecsülik a megszületetlen gyermek egészségi problémáit. Megengedhetjük-e, hogy megszakítsunk egy életet, melyet a természet nem szakít meg vetéléssel vagy más módon?

Mi történik, ha a fogamzás erőszak vagy vérfertőzés következtében jön létre. Ezek nagyon bonyolult helyzetek, de ha a megszületetlen gyermek ténylegesen emberi lény, megölhetjük-e az apja bűne miatt? Ha a nemi erőszak áldozata azonnal orvoshoz fordul, csaknem biztosan megelőzheti a terhességet. Megölhetünk egy megszületetlen csecsemőt, csak mert annak anyja gondatlan volt és elmulasztotta megtenni a szükséges lépéseket? A gyermek bűn következménye, de megölhetünk házasságon kívül fogant gyermekeket ugyanilyen alapon? A nemi erőszak áldozata nem szolgált rá arra, ami történt vele, de enyhíthetünk-e a helyzetén azzal, ha megöljük az ártatlan harmadikat? Tegyük fel, hogy egy férjes asszonyt megerőszakol egy más fajtából való férfi, és fogamzás történik. Tegyük fel, hogy ő azt hiszi, a gyermek a házasságából származik, és csak a szülés után fedezi fel, hogy nem így van. Ha igazolható a nemi erőszak miatti abortusz, igazolhatjuk-e a csecsemő meggyilkolását ebben az esetben? Mindezen erkölcsi nehézségek fényében tanácsosabbnak látszik, hogy a nemi erőszak, vagy vérfertőzés áldozata megszüljön a gyermekét, és örökbe adja, semhogy elvetesse.

Végül megengedhető-e az abortusz az anya életének megóvása érdekében? Először is bízunk kell Isten általános akaratában, mely szerint meggyógyítja és megtartja a szent asszonyokat a szüléskor (I Tim 2,15). Ha azonban az anya élete ténylegesen kockán forog, akkor az orvos talán hamarabb elveszi a gyermeket. Ebben az esetben azonban nem szándékozik megölni sem az anyát, sem a gyermeket, hanem mind a kettő életét meg akarja menteni, ha lehetséges. Még ha a gyermek meghal is, ez nem más, mint ami az anyával történt volna máskülönben. A döntés nem gyilkosság vagy nem gyilkosság, hanem kénytelenségből hagyni az egyik, vagy a másik személyt meghalni.

Ez a helyzet egyedülálló a terhesség tekintetében, mivel nincs más olyan eset, amelyben két ember élete ily szétválaszthatatlanul egybefonódik. Napjainkban sok kiemelkedő orvos fenntartja, hogy a modern gyógyszereknek köszönhetően sohasem szükségszerű az abortusz terhességi komplikációk esetén.⁸

Az egyháztörténet tanítása: a háború

Roland Bainton megjegyezte, hogy „Konstantin idejét megelőzően egyetlen keresztény szerző sem helyeselte a keresztények részvételét a háborúban... A háborúban való részvétel elutasításának elsődleges oka a vérontástól való irtózás volt... Az Egyház iszonyodott a vérontástól. Ezért természetesen elítélték a gladiátor viadalokat és a keresztények nem nézhették azt. A keresztények nem tolthettek be egyetlen olyan hatósági posztot sem, amelynél lehetséges volt halálos ítéletet hozni.”⁹ Kenneth Latourette megerősítette, hogy egyetlen keresztény, aki az első három században írt, sem helyeselte a háborúban való részvételt.¹⁰

Tertullianus azt mondta, hogy Isten „kiközösítéssel sújtja az emberölés minden fajtáját ezzel az összefoglaló parancsolattal: 'Ne ölj!'”¹¹ Arra az álláspontra jutott, hogy a hadviselés kifejezetten helytelen minden keresztény számára. Feltette a kérdést: „Törvény szerint való-e, hogy valaki kardot viseljen, amikor az Úr kijelentette, hogy aki kardot ragad, kard által vész el? És részt vehet-e a békesség gyermeke a csatában, amikor még pereskedni sem mehet a törvény elé?”¹²

Hippolytus kánona leszögezi: „A kereszténynek nem való fegyvert viselnie.”¹³ Hippolytus az apostoli hagyományokra hivatkozva ellenezte az ölés minden fajtáját. A megtérőknek azt mondta: „A világi hatóságokat szolgáló katonát arra kell tanítani, hogy ne öljön embert és utasítsa el azt akkor is, ha parancsot kap rá, valamint utasítsa el az eskütételt is; ha nem hajlandó erre, akkor ki kell zárni. A hadsereg parancsnok vagy civil tisztségviselő, aki bíbort visel mondjon le, vagy ki kell őt zárni.”¹⁴

A pogány Celsus azzal vádolta a keresztényeket, hogy aláássák a birodalmat, mivel elutasítják a háborút. Origenész nem tagadta a pacifizmus vádját, de azzal érvelt, hogy ha mindenki kereszténnyé lenne, a háború szükségtelenné válna. „Ha minden római elfogadná a keresztény hitet, imádsággal győzedelmeskedhetnének ellenségeik felett; vagy inkább egyáltalán nem is háborúznának, mert isteni oltalom alatt lennének, mely ígérete szerint megőriz őt várost ötven igaz emberért... Amikor Isten megengedi a kísértőnek, hogy üldözzön minket, akkor üldöztetést szenvedünk; és amikor Isten azt kívánja, hogy megszabaduljunk az üldöztetéstől, még ha az egész világ gyűlöl is minket, csodálatos békességben van részünk, bízva az Ő megtartó kegyelmében, hiszen azt mondta: 'Bízatok, én meggyőztem a világot'”¹⁵

Celsus arra buzdította a keresztényeket, hogy segítsék a királyt a háborúban. Origenész azt válaszolta, hogy a keresztények szellemileg harcolnak a királyért az ima által. „És mi imádságaink által elűzzük valamennyi démont, amelyek a háborút szították, és az erőszak tombolásához vezettek megzavarva a békét; ily módon mi sokkal inkább segítségére vagyunk a királyoknak, mint azok, akik a csatamezőre vonulnak, hogy harcoljanak velük... Nem szándékozunk harcolni alatta, noha ezt követeli tőlünk; de harcolunk az oldalán egy különleges hadsereget alkotva – az irgalmasság hadseregét – felajánlva imáinkat Istennek.”¹⁶

Lactantius azt írta: „Mert amikor Isten megtiltotta az emberölést, nem csupán a nyílt erőszaktól tiltott el minket, melyet a világi törvények sem engednek meg, hanem intett minket attól is, hogy részt vegyünk olyan dolgokban, melyeket az emberek törvényesnek tartanak. Tehát (nem a) törvény szerint való egy igaz ember számára, hogy hadat viseljen... Ezért Isten

e parancsolatának ismeretében nem tehetünk kivételt; hanem mindenkor törvénytelen halálra adni egy embert.”¹⁷

A középkorban a valdensek az élet kioltásának minden formáját ellenezték. A reformáció idején az anabaptisták még a katonai szolgálatot is elutasították, azon az alapon, hogy az emberi élet kioltása minden esetben bűn. Így a mennoniták és a hutteriták napjainkban is pacifisták. A kvékerek hasonlóképpen. A korai pünkösdiek pacifisták voltak, s közülük sokan elutasították a katonai szolgálatot. Isten Gyülekezetei eredetileg nem támogatták a katonai szolgálatot, de manapság a döntést az egyénre bízzák. Az Egyesült Pünkösdiegyház nem ellenzi a fegyvertelen szolgálatot, de elutasítja az emberölés minden formáját.

Az Egyesült Pünkösdiegyház Hitcikkelyei tartalmazzák: „A mi hitünk szerint, és biblia-magyarázatunk alapján a keresztyén nem onthat vért, és nem olthat ki emberi életet. Ezért azt javasoljuk, hogy tegyenek eleget minden állampolgári kötelezettségüknek, de ne vegyenek részt fegyveres katonai szolgálatban, fegyveres felkelésben, rombolásban, az emberi élet kioltásában, vagy kioltásának segítésében... Hisszük, hogy hűen szolgálhatjuk országunkat bizonyos, harc nélküli szolgálatokkal is, de nem fegyveres összetűzésekben.”¹⁸

Az egyháztörténet tanítása: az abortusz

Latourette megjegyezte, hogy a korai egyházatyák egyetemesen elítélték az abortuszt.¹⁹

Athenagorus azt írta: „Azok az asszonyok, akik gyógyszereket szednek azért, hogy terhességük megszakadjon, gyilkosságot követnek el, és számot kell majd adniuk Istennek az abortuszért... A méhben lévő magzatot teremtett lénynek tekintjük, ezért Isten gondjaira kell bízni.”²⁰

A pogányok azzal vádolták a keresztyényeket, hogy titkos szertartásaikon gyermekeket ölnek és esznek meg. Tertullianus így hárította el ezt a vádat: „A gyilkosság egyszer s mindenkorra tiltva van, így mi még a magzatot sem pusztíthatjuk el a méhben... A születés megakadályozása csupán egy korai gyilkosság, függetlenül attól, hogy az élet, amelyet kioltottak megszületett-e, vagy még születése előtt elpusztították. Távoztasd el gonosz rágalmaidat a keresztyényektől, akik még az állatok vérétől is tartózkodnak egyszerű, természetes ételeikben; akik kerülnek a fülvölt állatokat is... Megkísérted a keresztyényeket vérből készült kolbással, csak mert pontosan tudod, hogy az a dolog, amelyet megpróbálsz rájuk erőltetni, számukra törvénytelen. És milyen ésszerűtlen azt hinni, hogy azok, akik felől meg vagy győződve, hogy iszonyodnak az ökök vérenek megköstölésétől, az emberek véreire szomjaznak.”²¹

Minucius Félixnél azt olvassuk: „Vannak némely asszonyok, akik orvosi szereket isznak, hogy megsemmisítsék a jövő emberének csíráját bensőjükben, így gyilkolva meg azt (eredetiben rokongyilkosságot jelölő szó áll) mielőtt világra jönne... Számunkra törvénytelen mind végignézni, mind végighallgatni egy gyilkosságot; és olyannyira irtóznak az emberi vértől, hogy még a megehető állatok vérétől is tartózkodunk étkezéseinken.”²²

A Szent Apostolok Alapszabályai kimondja: „Ne öld meg a gyermekedet vetélést okozva, se meg ne öld megszületetten.”²³

A Római Katolikus Egyház ma szigorúan tiltja az abortuszt, még nemi erőszak, az anya életveszélye, és a magzat deformáltsága esetén is. A legtöbb liberális protestáns engedélyezi ezt a gyakorlatot, míg a konzervatív protestánsok még mindig ellenzik.

Az abortusz törvénytelen volt az Egyesült Államok történetének túlnyomó részében. 1967-ben, Coloradóban hozták az első olyan rendeletet, amelyben törvényesen abortuszt végeztek olyan esetekben, ha az anya fizikai vagy szellemi egészsége veszélyben volt, nemi erőszak, vérfertőzés, vagy a magzat valószínűsíthető súlyos deformáltsága esetén.²⁴ 1973-ban a Legfelsőbb Bíróság hatálytalanított minden törvényt, amely szigorúan tiltotta az abortuszt. 1974-ben, az első teljes évben, amikor törvényesen lehetett abortuszt végezni, csaknem 900 000 abortuszra került sor az Egyesült Államokban.²⁵ Az *U.S. News and World Report* szerint 1980-ban több mint 1 500 000 legális abortuszt végeztek. Szó szerint megszületetlen gyermekek milliói halnak meg az abortuszok következtében. A statisztika szerint a gyermek számára a legveszélyesebb hely saját anyjának méhe.

Összefoglalás

Társadalmunk sokféle módon elveszti érzékét az emberi élet szentsége iránt. Az abortusz manapság hétköznapi dolog. Az emberek megfojtják, éhen vesztik az abortusszal eltávolított csecsemőket, akik élve hagyták el az anyaméhet. A háborúk állandósultak bolygónkon. Az erőszak kedvelt témája a televízióknak és a mozifilmeknek, és a közönség rajong érte. A híradók nap mint nap mutatnak be tudósításokat háborúkról, terrorizmusról, bűncselekményekről és balesetekről. Sok teológus jóváhagyja a fegyveres felkelést és a terrorizmust, mint lehetséges módszert a nagyobb társadalmi igazságosság és a demokrácia kivívására. A legtöbb országban gyilkosságot alkalmaznak a politikai véleménykülönbségek elfojtására és elfogadják a fegyveres agressziót, mint a nemzetközi politika részét. Általában a mi világunk jóváhagyja az erőszakot és a vérontást, mint törvényes eszközt nyilatkozatok nyilvánosságra hozatalára, a véleménykülönbségek elsimítására és jogok kivívására.

Napjainkban sok határozott jelzést tapasztalunk arra nézve, hogy a társadalomban az emberi élet leértékelődik. Az Indianabeli Bloomingtonban „egy down-kóros csecsemő éhen halt egy kórházban, miután az orvosok, a szülők és az állami törvényszék egyetértett abban, hogy semmilyen ellátásban nem részesítik”.²⁶ Egy agyszélhűdést szenvedett beteg beperelte az egészségügyi dolgozókat, hogy engedjék éhhalállal öngyilkosságot elkövetni; szerencsére a bíróság elutasította kérvényét. Egy kormányzó tanácskozott az idősök kötelezettségéről arra, hogy meghaljanak, és így könnyítsenek a következő generáció terhein, amit eltartásuk jelent. Az Egyházak Világtanácsa anyagi támogatásban részesítetett „felszabadító” hadseregeket, hogy erőszakkal léphessenek fel. Egy Nobel-díjas tudós jóváhagyta, hogy a csecsemőket csak napokkal megszületésük után nyilvánítsák emberi lénynek, és így a rendellenességgel született újszülöttek törvényesen elpusztíthatók legyenek. A Humanist Manifesto elismerte az emberek öngyilkossághoz való jogát.

Mindnyájan meg vagyunk döbbenve azon, hogy a náci miként gyilkolhattak meg hatmillió zsidót, és hogy egy civilizált „keresztény” nép hogyan tűrhette el ilyen büntetést. Ugyanakkor érzéketlenné tesszük magunkat az erőszakra és a gyilkosságra, és hozzájuk szokunk addig a pontig, hogy társadalmunk már elfogadja az ilyen büntetteket egy hasonló szinten. Már elfogadjuk a több mint egymillió megszületetlen gyermek elpusztítását évente. Vajon ez a gondolkodásmód nem vezet-e a gyermekgyilkosságok, az euthánázia („kegyes gyilkosság”), a fogyatékosok és az idősök megölésének elfogadásához, és annak jóváhagyásához, hogy segítsünk valakit az öngyilkosság elkövetésében? Hol fog ez végződni?

Mit tenne az ember Jézus? Jóváhagyna-e egy abortuszt? Kívágná-e Krisztus egy megszületetlen gyermeket az anyaméhéből és kidobná-e a szemétkébe? Elrendelné-e Krisztus egy rabló kivégzését? Lenne-e Krisztus orvlövész egy hadseregben? Telepítené-e aknamezőt? Bekapcsolná-e a villamosszék kapcsolóját? Tagja lenne-e egy kivégzőosztagnak? Ha Krisztus nem tenné ezeket, mi se tegyük. A keresztények feladata, hogy megerősítsék az egyéni emberi élet szentségét oly mértékben, hogy semmiképpen ne oltsanak ki emberi életet szándékosan semmilyen indokkal.

Lábjegyzetek

¹ Rushdoony: 279. old.

² Norman Geisler: *Ethics: Issues and Alternatives* (Grand Rapids: Zondervan, 1971), 176. old.

³ Landrum Shettles, M.D. and Daniel Rovrick, *Rites of Life: The Scientific Evidence of Life before Birth* (Grand Rapids: Zondervan, 1983).

⁴ Gary Bergel with C. Everett Koop: *Abortion in America és When You Were Formed in Secret* (Elyria, Ohio: Intercessors for America, 1980).

⁵ Ugyanott: II-4. old.

⁶ Joseph Sobran: „Burden of proof is now on abortionists,” *Jackson Daily News*, 1984 június 22. 10A. old.

⁷ Bergel: II-7. old.

⁸ William Nolen: M.D. *The Baby in the Bottle* (New York: Coward, McCann és Geoghegan,

1978), 35, 57. old.

⁹ Bainton, 50-54. old.

¹⁰ Latourette: I 242-243. old.

¹¹ Tertullianus: *The Shows*, 2, ANF, III, 99. old.

¹² Tertullianus: *The Chaplet (On the Crown)*, 11, ANF, III, 99.

¹³ „Heads of the Canons of Abulides or Hippolytus,” ANF, V. 256. old.

¹⁴ Hippolytus: *The apostolic Tradition*, in Bainton, 152. old.

¹⁵ Origenész: *Against Celsus*, 70, ANF, VII, 187.

¹⁶ Ugyanott: 75. old. ANF, IV, 668. old.

¹⁷ Lactantius: *The Divine Institutes*, 6.22, ANF, VII, 187. old.

¹⁸ *Manual, United Pentecostal Church International* 24. old.

¹⁹ Latourette: I. 248. old.

²⁰ Athenagoras: *A Plea for the Christians*, 35. ANF, II, 147.

²¹ Tertullianus: *Apology*, 9. ANF, III. 25.

²² Minucius Felix: *The Octavius*, 30, ANF, IV. 192.

²³ *Constitution of the Holy Apostles*, 7.3, ANF, VII, 466.

²⁴ „The Sexual Revolution of the Twentieth Century,” *Christianity Today*, 1983 november, 29. old.

²⁵ Donald Shoemaker: *Abortion, The Bible, and the Christian* (Grand Rapids: Baker Book House, 1976), 9. old.

²⁶ „Koop’s Compromise: A Step Toward Protecting the Baby Does of the Future,” *Christianity Today*, 1984, február, 14. old.

ASZTROLÓGIA

„A pogányok útját el ne tanuljátok, és az égi jelektől ne féljete, mert a pogányok félnek azoktól! Mert a népek bálványai csupa hiábavalóság...” (Jer 10,2-3).

Meghatározás

Az asztrológia „jóslás, mely a csillagok feltételezett hatásával foglalkozik az ember dolga-ira vonatkoztatva, és a csillagok állása és viszonya alapján jövendöl meg földi eseményeket.”¹ A jóslás „olyan művészet vagy gyakorlat, mely igyekszik előre megmondani vagy látni a jövőbeni eseményeket, vagy felfedezni rejtett ismereteket jövendölés, vagy természetfeletti hatalmak útján.” A varázslás „olyan erők igénybevétele, melyek gonosz lelkek közreműködésével vagy ellenőrzése alatt nyerhetők el, többek között jóslás céljára,” míg a boszorkányság „a varázsláshoz való folyamodás.”

Bibliai tanítás az asztrológia ellen

A Biblia tiltja a boszorkányság, a varázslás és a mágia minden formáját, melyek magukban foglalják, a meghatározás alapján, a jövendőmondást és a jóslást is. (Varázslás alatt pogány és démoni praktikákat értünk, nem bűvészkedést, nem optikai csalódást vagy más trükköket, melyeket pusztán a szórakoztatás kedvéért mutatnak be.) Ez a bibliai tiltás magában foglalja az asztrológiát is, mivel az asztrológia a jóslás egyik fajtája.

A boszorkányság a test cselekedete, amely átkot von maga után (Gal 5,19-21). Minden varázslónak a tüzzel és kénkövel égő tóban lesz a végzete (Jel 21,8). Pál kiűzte a jövendőmondás gonosz lelkét, mely Filippiben megszállva tartott egy leányt, majd pedig hirdette az evangéliumot, melynek nyomán az efézusiak sok okkult könyvet elégettek (Ap Csel 16,16-18; 19,18-20).

Az V Móz 18,9-12 figyelmeztet: „Ha bemégy arra a földre, amelyet Istened, az ÚR ad neked, ne tanuld el azokat az utálatos dolgokat, amelyeket azok a népek művelnek. Ne legyen köztetek olyan, aki a fiát vagy leányát áldozatul elégeti, ne legyen varázslást űző, se jelmagyarázó, kuruzsló vagy igéző! Ne legyen átokmondó, se szellemidéző, se jövendőmondó, se halottaktól tudakozó. Mert utálatos az ÚR előtt mindaz, aki ilyet cselekszik. Ezek miatt az utálatos dolgok miatt űzi ki előled ezeket is Istened, az ÚR.” (Új ford.)

A Jeremiás 10-ben az ÚR azt mondta népének, hogy ne tanulják el a pogány népek útjait. Kifejezetten arra intette Izraelt, hogy ne figyeljen asztrológiai jelekre az égen, se ne imádjon bálványokat.

Az Ézs 47-ben Isten elítéli a boszorkányság minden formáját, határozottan belefoglalva az asztrológiai jövendöléseket. Ez a fejezet Babilon pusztulását írja le, egy olyan városét, mely asztrológusairól, mágusairól és jövendőmondóiról volt nevezetes. „Gonoszságodban bíztál, azt gondoltad, hogy nem lát senki. Bölcsességed és tudományod félrevezetett, amikor ezt gondoltad magadban: Csak én vagyok, rajtam kívül nincs más! Pedig utolér téged is a baj, nem tudsz ellene varázsigét. Rád szakad a veszedelem, nem tudod elhárítani. Hirtelen ér utol a nem várt pusztulás. Állj elő varázsigéiddel és sok varázslásoddal, amellyel ifjúságod óta vesződtél, hátha segítesz magadon, hátha elriasztod a bajt! Agyonfárasztod magad tervezgetésekkel. Álljanak elő, és segítsenek meg, akik az eget vizsgálják, a csillagokat nézik, és újhold napján előre megmondják, mi történik veled. Úgy járnak, mint a tarló: tűz égeti el –őket. Nem mentik meg életüket a lángok hatalmából. Nem melegedni való parázs az, nem olyan tűz, amely mellett ülni szoktak. Így jársz majd a varázslókkal, akikkel ifjúságod óta vesződtél. Mindenki hanyatt-homlok menekül, nem segít rajtad senki!” (Ézs 47,10-15; új ford.)

Dániel könyve ugyancsak bemutatja ezeknek a babiloni okkult praktikáknak a kudarcát. Az asztrológusok, mágusok és jövendőmondók nem tudták megérteni, sem kinyíltalkoztatni Isten igazságát a babiloni királynak (Dán 2,27; 5,15).

Jób hangot adott ártatlanságának a nap és a hold imádatának vádja alól (Jób 31,26). Jósiás, Júda királya eltörölte a nap és a hold, a csillagképek, a bolygók és a csillagok imádatát (II Kir 23,5). Izrael egyik bűne a csillagok imádása volt (Ámos 5,26; Ap Csel 7,43).

Hamis tudomány

Az asztrológia az univerzum hamis, a valódi tudománytól eltérő értelmezésén alapul, amint azt az alábbi pontok mutatják:

- * Az egész asztrológiai rendszer arra épül, hogy a nap forog a föld körül. A jövőmondás a csillagképeken alapul, melyek a nap nyomában tűnnek fel, miközben, az asztrológia feltételezése szerint, a föld körül keringenek. Tudvalévő azonban, hogy a föld forog a nap körül, és hogy a nap ténylegesen nem halad egyik csillagképtől a másikig.

- * A föld egyenlőtlenül ingadozik, miközben tengelye körül forog. Ezért napjainkban a nap minden csillagképbe egy hónappal korábban lép be, mint akkor, amikor az asztrológiai táblázatokat századokkal ezelőtt elkészítették. Még ha az asztrológia érvényes lenne is, az egyén horoszkópja egy hónappal korábbi lenne, mint amit az asztrológusok mondanak. Az emberek ennek ellenére teljes hitelt tulajdonítanak horoszkópjaiknak.

- * Az asztrológia létrejötte óta csillagok ezreit fedezték fel, az asztrológusok mégsem veszik figyelembe ezek lehetséges hatását.

- * Minden évben heteken át egyetlen csillagkép sem tűnik fel a sarki pólusok felett. Ezek szerint a skandinávoknak, az eszkimóknak és a szibériaiaknak, akik ilyen körülmények között születtek, nincs horoszkópjuk?

- * A különböző vallásoknak egymásnak ellentmondó asztrológiai rendszereik vannak. Melyik rendszer a helyes? Amelyiket nyugaton vagy amelyiket a távol keleten használják, vagy netán egy másik?

- * Az elsődleges erő, mely által az űrben az egyik test hat a másikra, a gravitáció. Ennek ellenére a nap és a hold gravitációs vonzását a földre mindegyik sokkal jobban hangsúlyozza, mint valamennyi csillag és bolygó hatását együttvéve.

- * Az asztrológia a születés pillanatán alapul. Azt jelenti ez, hogy az anya megváltoztathatja gyermeke személyiségét, ha császármetszés mellett dönt? Miért nem sokkal jelentősebb a fogamzás pillanata, mint a születése? (Természetesen ez megszüntetné az asztrológusok tevékenységét, mivel senki sem tudja meghatározni a fogamzás pillanatát.)

- * Az asztrológia nem tudja, hogy a föld gömb alakú, nem pedig lapos. Két ember születhet ugyanabban a pillanatban, de ellenkező földtekén, teljesen különböző csillagzat alatt.

Az asztrológia téves tudományos alapját tekintve hogyan tulajdoníthat neki bárki nagy jövőndölési hitelt? A legtöbb esetben becsapás és csalás az egész. Az asztrológiai leírások olyan általánosak, hogy aki hinni akar bennük, többnyire talál olyasmit, ami összeegyeztethető az életével. Továbbá az asztrológia lehet önbetöltő prófécia. Ha valaki hisz a horoszkópjában, annak megfelelően fog cselekedni. Magatartása önmaga felé és a körülötte lévő világ felé jelentős hatással lesz cselekedeteire és mások reakcióira vele szemben.

Amikor az asztrológusok megjósolnak bizonyos eseményeket, gyakran tévednek. Még a legismertebb mai jósoktól is jegyezték fel számos olyan jövőndölést, ami nem teljesedett be. Jövőndöléseik általában semmivel sem pontosabbak, mint bárki más sejtései konkrét ismeretek birtokában. A Biblia szerint ha egy prófécia nem teljesedik be, akkor a próféta hamisan prófétált (V Móz 18,20-22). Ugyancsak fel kell ismernünk azt is, hogy némelyik asztrológus és jövőndömondó sátáni erők által működik (Ap Csel 16,16-19).

Nincs „kegyes” asztrológia

Vannak, akik azt állítják, hogy létezik igazi, vagy istentől való asztrológia és hamis, vagy sátáni asztrológia. A Bibliai utalások azonban az asztrológiát a gonosszal hozzák összefüggésbe, és megtiltanak minden asztrológiai spekulációt vagy jövőndölést. A Biblia sehol sem társítja az asztrológiát Istenhez. Nem követhetjük vissza egyik asztrológiai rendszer eredetét sem Istenig, hanem csakis a pogány vallásokig.

Isten azért teremtette a napot, a holdat és a csillagokat, hogy világítótestek legyenek, uralkodjanak a nappalokon és az éjszakákon, hogy jelezzék az évszakokat, a napokat és az éveket (I Móz 1,14-18). Uralkodnak éjszaka és nappal, mivel ők hoznak fényt egy máskülönben sötét világba. Jelekül is szolgálnak, mivel navigációs segítséget nyújtanak azoknak, akik helyzetüket kívánják meghatározni. Az évszakokért, a napokért, és az évekért vannak, mert meghatározzák és megmutatják a napok, hónapok, évszakok és évek váltakozását. Ezeknek a funkcióknak nincs asztrológiai jelentőségük.

A Zsolt 19,1 kijelenti: „Az eget beszélők Isten dicsőségét, és kezeinek munkáját hirdeti az égboltozat.” Ez a Zsoltár Isten teremtő hatalmáról beszél, mely a természetben megmutatkozik. Magának a teremtésnek bizonyágtételéből tudhatjuk, hogy Isten létezik és sokat megtanulhatunk belőle Isten jelleméről és hatalmáról. „Mert ami az Istenben láthatatlan, tudniillik az ő örökkévaló hatalma és Istensége, a világ teremtésétől fogva az ő alkotásaiból megértetvén megláttatik” (Róma 1,20). A Zsolt 19,1 és a Róma 1,20 ugyanazt az alapigazságot fejezi ki, és a bibliai kijelentés eltorzítása volna azt állítani, hogy az előbbi vers alátámasztja az asztrológiát.

Debóra győzelmi éneke elmondja, hogy a csillagok az égből harcoltak Sisera ellenséges seregei ellen (Bír 5,20). Hisszük, hogy ez a költői kifejezés mód egyik példája. Ha Debóra ezt szó szerint értette volna, akkor a Biblia úgy jegyezte volna fel ezt, mint Debóra hitét, nem pedig mint Isten igazságát. Egyesek úgy vélik, ez az Igerész az angyalok közreműködésére utal.

A betlehemi csillag nem tartalmaz asztrológiai jelentést. A napkeleti bölcsek valószínűleg foglalkoztak asztrológiával, de a betlehemi csillag különállt a többitől, megkülönböztethetően bármilyen asztrológiai rendszertől, melyet az emberek ismertek. Ha asztrológiai célból figyelték az eget, nyomban észrevették, hogy ez a csillag kivételt képez, és pontosan követték azt, mivel nem illett bele egyetlen pogány rendszerbe sem. Isten nem asztrológiai jelet használt, hanem egy szokatlan asztronómiai eseményt, hogy felhívja a bölcsek figyelmét, mint ahogy más erőket is felhasznált a természetből, például a földrengést, a szelet és a tüzet. Ahogyan a tűz megjelenése a Sínai hegyen nem igazolta a tűz imádatát, ugyanúgy a csillag felhasználása sem foglalta magában az asztrológiát.

Veszélyes az asztrológiát annak megkísérlésére alkalmazni, hogy erősítse a kereszténység kijelentéseit, vagy megígolja a jövőt. Minden tanításnak és prófécianak szigorúan Isten írott Igéje alapján kell nyugodnia. Az asztrológia hamis kijelentései csak arra használhatók, hogy rontsák a kereszténység hitelét.

Például néhány évvel ezelőtt valaki az asztrológiai hitvalláshoz folyamodva vallotta, hogy új korszakba lépünk be, amikor minden bolygó egy sorban áll. Mindenféle viharos eseményeket jövendöltek, melyek a bolygósor gravitációs vonzásán fognak alapulni, de a valódi tudósok pontosan megjósolták, hogy ilyen események nem várhatók, egyszerűen mert valamennyi égitest együttes vonzása is jelentéktelen a nap és a hold földre gyakorolt vonzásához képest. Az előrejelzett események időpontja természetesen elérkezett majd elmúlt, és a „keresztény” asztrológia ismét kudarcot vallott.

Egyes esetekben a keresztények ténylegesen az asztrológiához folyamodnak, hogy segítségével megértsenek személyiségeket és tanácsot kérnek tőle. Minden ilyen erőfeszítés haszontalan, mivel mind a tudomány, mind a Biblia bizonyítja, hogy az asztrológia nem igaz. Továbbá egy olyan sátáni eszköz felhasználásával, mint az asztrológia, ezek az emberek ténylegesen sátáni hatalom befolyása alá helyezik magukat. Példákat tudnánk felhozni erre olyan keresztények esetében, akik okkultizmusba keveredtek, és akik kultuszokba merültek bele babonás érdeklődésük és asztrológiával való érintkezésük miatt.

Az egyháztörténet tanítása

A Níceai zsinat előtti egyházatyák szilárdan álltak az asztrológia, és minden egyéb mágia elutasításában. A *Didache* így int: „Gyermelem, ne figyeld a jeleket, mert az bálványimádatshoz vezet, és ne légy varázsló, sem asztrológus.”²

Hippolytus munkájának, a *Minden eretnokség elutasítása*-nak IV. könyvét annak szentelte, hogy megcáfolja az asztrológia hamis állításait. A „jóslás művészetének” nevezte, és „te-

hetetlen rendszernek”.³ Azt mondta, hogy az apostoli hagyomány szerint egyetlen mágus, varázsló, asztrológus, jós, vagy jövőmondó sem folytathatja mesterségét, és lehet ugyanakkor keresztény is.⁴

Terullianus szintén írt az asztrológia ellen.⁵

Lactianus azt mondta, hogy az asztrológia, a jövőmondás, a jóslás, a szellemidézés és a mágia mind az ördög találmánya.⁶

A *Szent Apostolok Alapszabályai* figyelmeztette a keresztényeket, hogy kerüljenek minden pogány „bűbájosságot, jelek figyelését, jövőmondást, megtisztulást, jóslást, madarak figyelését; szellemidézést és azok segítségül hívását.”⁷ Továbbá egyetlen keresztény sem lehetett „mágus, varázsló, asztrológus, jós, mágikus varázsigékhez folyamodó, bűvész, szélhámos, amulett-gyártó, bűbajos, jövőmondó, kártyajós, tenyérjós.”⁸

Összefoglalás

Összefoglalásul, a Biblia azt tanítja, hogy kerülnünk kell mindenféle boszorkányságot és jóslást, beleértve az asztrológia minden formáját. Nem szabad megpróbálnunk, hogy Isten igazságára pogány praktikák útján jussunk el. Ha ismerni akarjuk Isten igazságát, forduljunk az Ő Igéjéhez! Ha belső segítséget igénylünk életünk megtervezéséhez vagy a másokkal való tanácskozáshoz, kérjük Isten bölcsességét, Aki készségesen ad mindenkinek, aki hittel kéri (Jak 1,5-6). Ha szeretnénk tudni a jövőt, helyezzük hitünket Istenbe és Isten Igéjébe.

Lábjegyzetek

¹ A meghatározás *Webster's Third New International Dictionary of the English Language*-ből való, 135, 663, 2174, 2625. old.

² *The Teaching of the Twelve Apostles*, 3.4, ANF, VII, 378. old.

³ Hippolytus: *The Refutation of All Heresies*, 4.27, ANF, V. 34. old.

⁴ Bainton: 152. old.

⁵ Tertullianus: *On Idolatry*, 9, ANF, III, 65. old.

⁶ Lactianus: *The Divine Institutes*, 2.17, ANF, VII. 65. old.

⁷ *Constitutions of the Holy Apostles*, 2.7.62, ANF, VII, 65.

⁸ Ugyanott: 8.432, ANF, VII, 495.

A VILÁGI SZÓRAKOZÁSOK

„Ne szeressétek a világot, se azokat, amik a világban vannak” (I Ján 2,15).

„Mert régenten mi is esztelenek, engedetlenek, tévelygők, különböző kívánságoknak és gyönyöröknek szolgái... valánk” (Tit 3,3).

Bibliai fogalmak

A gyönyörben magában nincs semmi rossz. Isten vágya az, hogy élvezzük az életet, és nem ítél el egyetlen tevékenységet sem pusztán azért, mert az fizikai, szellemi és érzelmi gyönyörűséget okoz. Mindezen túl Ő alkotta meg képességünket a gyönyörök élvezetére, és Ő Maga is gyönyörűséget talált teremtésében. Krisztus azért jött, hogy bővülködő életünk legyen mind a jelenben, mind az örökkévalóságban (Ján 10,10).

A Biblia szilárdan ellenzi azonban a világi vágyakkal és viselkedéssel kapcsolatos szórakozásokat. Krisztus magvetőről szóló példázata szerint sok embernél – akik először befogadják Isten Igéjét – végül a lelki életet megfojtják a tövises, melyek az „élet gondjai és gazdagsága és gyönyörűségei” (Luk 8,14). A Biblia int a világiasság minden formájától (Róma 12,2); Jak 4,4; I Ján 2,15-16). Mózes nem a „bűnnek ideig-óráig való gyönyörűségét” választotta, hanem inkább azonosult Isten népével, hogy örökölje az örökkévaló gazdagságot (Zsid 11,24-26). Pál megjegyezte, hogy megtérésünk előtt esztelenek, engedetlenek, tévelygők, különböző kívánságoknak és gyönyöröknek szolgái voltunk (Tit 3,3). A keresztény életet a fegyelmezett katonához hasonlította, aki elutasítja, hogy civil (világi) dolgokban vegyen részt. „Te azért a munkának terhét hordozzad, mint a Jézus Krisztus jó vitéze. Egy harcos sem elegendik bele az élet dolgaiba; hogy tessék annak, aki őt harcossá avatta.” (II Tim 2,3-4). A fenti Igeversekből egyértelműen kiderül, hogy néhány élvezet nem méltó a keresztény élethez, sőt, bűnös is lehet.

Ahogy a Tit 3,3 sugallja, bármely szórakozás, amely elhatalmasodhat rajtunk, vagy megszakíthatja kapcsolatunkat Istennel, helytelen. Általában nem szabad alárendelnünk elménket vagy testünket semminek, ami szenvedéllyé válhat, vagy hatalmába keríthet (Róma 6,16; I Kor 6,12). A gyönyör szellemisége túl gyakran rabul ejti az embereket, akik így elhanyagolják Istennel való kapcsolatukat, az imát, a gyülekezet látogatását, Biblia olvasást, bizonyág-tételt és az Istennek való szolgálatot. Soha nem szabad hagynunk, hogy a csábító örömek eltorzítsák szellemi előjogainkat vagy megfosszanak minden lehetséges időnkől. Mindig Istent kell első helyre helyeznünk, utána következzen a család és a gyülekezet. Áron is meg kell vennünk az időt – meg kell ragadni minden lehetőséget – mert a napok gonoszok (Ef 5,16; Kol 4,5). Pál figyelmeztet, hogy az utolsó napokban lesznek emberek, akik „magukat szerető” és „inkább a gyönyörnek, mint Istennek szeretői” (II Tim 3,2; 4). Noé idejében az emberek olyannyira belemerültek az evésbe, ivásba, lefoglalta őket, hogy házasodjanak, vagy férjhez adjanak, hogy megfeledkeztek az ítélet üzenetéről, és ugyanez a helyzet áll elő Krisztus második eljövetele előtt is (Máté 24,37-39). Bizonyos ponton még a megengedhető tevékenységekben való részvétel is túlzó lehet, és Isten nemtetszését válthatja ki.

Világiasság külső

Az elemzés könnyebbége érdekében három kategóriába sorolva fogjuk vizsgálni a világiasság fogalmát. Először is némely dolgot azért kell kerülnünk, mert világiasság külső vagy képzetársítás járul hozzá. „Mindentől, ami gonosznak látszik, őrizzetek” (I Tessz 5,22). Lehet, hogy semmi eredendően rossz nincs egy bizonyos tevékenységben, de világiasság külsősége, vonatkozásai vagy hatása miatt mégis kerülni kell. A világ azt mondja: „Azt teszem, ami nekem tetszik, függetlenül attól, hogy ki mit gondol”. Még a keresztények is hajlamosak így vélekedni: „Amíg tudom, hogy nem vétkezem, nem érdekel más mit gondol”. Nekünk azonban nem csupán igaznak kell lennünk, de külsőnkben is annak kell mutatkoznunk mások előtt. „Arra legyen gondotok, ami minden ember szemében jó.” (Róma 12,17; új ford). „Mert gon-

dunk van a tisztességre, nemcsak az Úr előtt, hanem az emberek előtt is” (II Kor 8,21; új ford.) Keresztény társaink és embertársaink sáfárai vagyunk; fontos, hogy ne tegyünk semmi olyat, amellyel szükségtelenül sérelmet vagy megbotránkozást okozunk nekik. (Lásd 4. fejezet.)

Világias légkör

Másodszor néhány dolog káros a keresztény életre nézve, mert túlzottan világias légkör vagy környezet jellemzi, még ha maguk a tevékenységek elfogadhatóak is. A keresztény szabadság alapelve szerint kerülni kell mindazokat a tevékenységeket, amelyek károsak vagy uralmat vehetnek rajtunk, még ha erkölcsileg semlegesek is önmagukban (I Kor 6,12; 10,23). Az ártalmatlan tevékenységek ártalmassá válhatnak, ha egy nyíltan bűnös légkörben zajlanak le. A bibliai parancs, mely szerint kerülni kell a világiasságot, természetesen arra vezet minket, hogy ne járjunk rendszeresen ilyen környezetbe. Talán a Zsolt 1,1 itt szó szerint értendő: „Boldog ember az, aki nem jár gonoszok tanácsán, bűnösök útján meg nem áll, és csúfolódók székében nem ül”.

A világias légkör magába foglalhatja az olyan dolgokat is, mint a hazárdjáték, káromkodás, dohányzás, italozás, túlzott versengés, erőszak, pletykálkodás, erkölcstelen öltözet, „petting vagy csókolózás”, pajzán beszéd, pajzán tevékenység és erkölcstelen zene. A keresztény természetesen találkozhat ezekkel a dolgokkal bizonyos fokig, egyszerűen azért, mert ebben a világban él. Lehetetlen elkerülni minden világias hatást. Bizonyos pontnál azonban egy hely olyannyira átítatódhat ezen gonoszságok valamelyikével vagy mindegyikével, hogy az egyetlen helyes keresztény döntés teljességgel elkerülni azt. E döntés meghozatalakor a kereszténynek a helyi sajátságok fényében kell megítélnie az adott tevékenységet.

Eredendően világias szórakozások

Végül bizonyos tevékenységek kifejezetten világiasak önmagukban is, és csaknem mindig kerülni kell őket. „És ne legyen közösségek a sötétségnek gyümölcstelen cselekedeteivel, hanem inkább meg is feddjétek azokat” (Ef 5,11). Például többek között kerülnünk kell a mulatozást (vagy lázongást) és a banketteket (Róma 13,13; Gal 5,21; I Péter 4,3). A Károli fordítású Biblia dobzódásoknak, részegségnek és ivásoknak fordítja ezeket, az új fordítású Biblia pedig ugyancsak dorbézolásnak és részegeskedésnek. Sok esetben, – amennyire tudjuk – bár nincs konkrét bibliai tiltás a tevékenység ellen, a bibliai alapelvek alkalmazásával megítélhetjük, hogy szemben áll-e a keresztény értékrenddel vagy sem.

Gyakorlati alkalmazás

Az egyház helyes szerepe nem csupán a szabadidős tevékenységek megkülönböztető tiltása, hanem egészséges alternatívák felállítása, melyek összeegyeztethetők a kereszténységgel. Nem külsőleg megszabott szabályoknak engedelmessékedünk, hanem választásunk szerint gyakoroljuk keresztény szabadságunkat és élvezzük azokat a tevékenységeket, melyek építik az egész embert, nem pedig azokat, amelyek rombolják a lelki embert. Hisszük, hogy örömteli a kereszténység és örömteli az élet – és nekünk örömet is jelent! Éheztetjük a bűnös természet vágyait és kívánságait, de képesek vagyunk élvezni az életet, mint teljes emberek. Az olyan ember, aki bűnei rabja, olyan dolgokat tesz, amelyeket belső, erkölcsi énjé gyűlöl (Róma 7,15), de Isten Lelkének vezetése alatt megtehetünk bármit, amit szeretnénk, és boldog, beteljesedett, sikeres életet élhetünk.

A helyek és események, melyek kifejezetten világiasak, különbözhetnek a kortól, kultúrától, és országtól függően. Nem oldhatjuk meg ezeket a kérdéseket egy egyetemes, törvényeskedő felsorolással arról, mint szabad és mit nem, hanem egyes pontoknál meg kell ítélnünk bizonyos tevékenységeket, melyeket a világ támogat és amelyeket megrontott a világ lelkiülete. Engednünk kell, hogy a Lélek, az Ige, a lelkiismeret és az isteni vezetés figyelmeztessen minket azokban a helyzetekben, melyek összeegyeztethetetlenek az elkülönült, szent életmóddal világiasságuk miatt.

Ártatlan tevékenységek károssá válhatnak, ha mértéktelenségbe csapnak át. Kárunkra lehetnek, ha hagyjuk, hogy uralmat vegyenek gondolatainkon és időnkön, és teljességgel elvonjanak a lelki dolgoktól. Az utóbbi években a videojátékok bizonyították hatalmukat arra, hogy szenvedéllyé válhatnak. Egyeseket annyira lefoglal a sport és a sportesemények követése, hogy azok lelkülete rabul ejti őket. Lehetséges olyannyira belemerülni szabadidős tevékenységekbe – mint például a vadászat, a horgászat, a sport, és egyéb hobbik – hogy nem marad idő Isten számára. Megismételjük: nincs semmi eredendő rossz ezekben a dolgokban a megfelelő helyükön.

A világias külsőségekre modern példa, hogy nem kártyázunk – nem azért, mert a kártyában önmagában bármi rossz volna, hanem mert ez a tevékenység szoros képzettársítást ébreszt a hazardjátékkal. Másik példa, hogy néha egy irodai dolgozó önkéntesen snacket vásárol kollégáinak. Alkalomadtán valaki pénzt ad neki arra, hogy vegyen egy csomag cigarettát. Ha egy keresztény elfogadja a pénzt és megveszi a cigarettát, ezzel rossz benyomást kelt az esetleges szemlélőben; így módon leértékeli tanúbizonyságát a hivatalában.

Mi kerüljük bizonyos világias légkörű események és helyek jellegzetes példáit, melyek az alábbiak: zenei koncertek, hivatali partik, nagy világversenyek sporteseményei, vásárok, uszodák, tekepályák és korcsolyapályák. Ugyancsak kerüljük az olyan éttermeket, melyeket túlzott világiasság jellemez zenében, öltözetben, beszédben, vendégeiben és általános légkörében. Ezzel nem azt mondjuk, hogy a körülményektől függetlenül mindig el kell kerülnünk a fenti tevékenységeket vagy minden olyan helyet, ahol ilyen tevékenység folyik. Egyetértünk abban, hogy ezek az időtöltések lehetnek tökéletesen helyénvalók, ha a megfelelő légkörben és helyen zajlanak.

Az olyan modern szórakozásokra, melyek eredendően világiasak minden körülmény között, felhozhatjuk példaként a hazardjátékot, a modern táncokat, a kemény rockzene hallgatását, a mozit, és az okkult praktikákban való részvételt.

Az *Szentség kutatása* c. könyv 14. és 15. fejezetében konkrétan foglalkoztunk a világias zene, tánc, a világias sportok, a világias játékok és okkult praktikák példáival.

Hazardjáték

A keresztények történelmük során mindig szembehelyezkedtek a hazardjátékkal, mivel az sért számos bibliai alapelvet. Először is kapzsiságot vagy mohóságot árul el. Annak vágya hajtja, hogy szerezzünk valamit semmiért. A kapzsiság vagy mohóság a bálványimádás egyik formája, mely az anyagiasságot tekintti istenének (Kol 3,5). A kereszténynek nem szabad törekednie valamire vagy elfogadnia valamit semmiért, hanem meg kell dolgoznia azért, amit kap (ha képes a munkára). „...ha valaki nem akar dolgozni, ne is egyék. Mert halljuk, hogy némelyek rendetlenül élnek közületek, akik semmit nem dolgoznak, hanem nyughatatlanok. Az ilyeneknek azonban rendeljük és kérjük őket a mi Urunk Jézus Krisztusra, hogy csendesen munkálkodva, a magok kenyerét egyék” (II Tessz 3,10-12). (Lásd Ef 4,28.)

A hazardjáték sérti a mások iránti szeretet alapelvét, mivel a hazardjátékos mások kárán igyekszik nyereségre szert tenni, és viszonzásul semmit sem ad. A hazardjáték gyakran azokat károsítja meg, akik legkevésbé engedhetik meg ezt maguknak. A keresztény szeretet azonban nem a magát keresi (I Kor 13,5). „Senki ne keresse, ami az övé, hanem kiki azt, ami a másé (mások jólétét – angol ford. szerint)” (I Kor 10,24).

A hazardjáték silány sáfárság. Istentől kaptuk mindenünket, amink van; egyedül az Ő ügyének sáfárai vagyunk (Luk 16,10-12; I Péter 4,10). Elszámolást vár tőlünk arról, hogyan használtuk fel azt, amit gondjainkra bízott. A hazardjáték igénybe veszi ezeket a forrásokat és szükségtelenül, mesterséges módon kockáztatja pénzbeli örömeik kedvéért. Továbbá a szervezett hazardjáték, a fogadások, mindig az egyéni hazardjátékos érdekével ellentétesek, még rosszabbá téve ezzel az ilyen befektetést.

A hazardjáték számos más bibliai alapelvet is sért, mint például a szenvedélyektől való mentességet (Róma 6,16; I Kor 6,12), az adósság visszafizetésének képtelenségét (Róma 13,8), és azt, hogy megfelelően kell gondoskodni mindenkinek saját házanépéről (I Tim 5,8). Ezen kívül a hazardjáték elkerülhetetlenül összekapcsolódik a csalással, az erőszakkal és a

szervezett bűnözéssel. Már csak az ezekkel összefüggő dolgok miatt is gonosz volna, ha semmi más miatt nem is.

A fenti okok miatt mi személy szerint kerüljük a hazardjáték minden formáját, közöttük a fogadásokat, a lottókat és a tombolókat.

1952-ben a Metodista Egyház a következő nyilatkozatot hozta a hazardjátékkal kapcsolatosan: „A hazardjáték fenyegeti az üzlet sértetlenségét; bűnözést szül és károsan hat egy jól működő kormány érdekeire nézve... Nyomatékosan intjük egyházunk minden tagját, hogy kerülje a tombolókat a lottókat és a szerencsejáték minden egyéb formáját pénz előteremtésére az egyház céljaihoz.”¹ Egyetértünk. Ha egy egyház pénzre óhajt szert tenni, akkor kérje azt adományként, vagy képezzen pénzalapot áruk értékesítésére és szolgáltatásokra. Nem folya-modhatunk kapzsisághoz annak érdekében, hogy pénzt teremtsünk elő Isten számára. Nem szabad a hazardjáték valamely formájával élnünk, és ily módon törvényesítenünk egy gonosz gyakorlatot.

A *Christianity Today*, egy evangéliumi magazin, a közelmúltban szót emelt a hazardjáték, mint az állam pénzalapképzésének egyik eszköze ellen. Kijelenti: „A konzervatív keresztény elutasítja a hazardjátékot, amely Isten gondoskodásának megtagadása. Helyettesíti Őt a pusztaséggel és a vakszerencse függvényével. A keresztényeknek természetesen vállalniuk kell kockázatot. Minden üzletember vállal kockázatot a szükséges napi üzletkötései során. A biztosítás is kockázat, de nem szerencsejáték, mert alapjában véve a terhek megosztását kínálja. A hazardjáték egy mesterségesen kieszelt kockázat, melyet önző nyereség érdekében vállalnak valaki más kárára, és céljában nem hoz létre semmilyen produktumot vagy társadalmi nyereséget.”²

„Keresztényekhez illő szórakozási formák” Rice szerint

Igen tanulságos olvasni, miként tárgyalja a fundamentalista John R. Rice a modern szórakozási formákat gyakorlati módon. A következőkben összefoglalást közlünk az 1955-ben megjelent írásából, melynek címe: *Amusement for Christians – Keresztényekhez illő szórakozási formák*.

* A keresztények ne táncoljanak, mert a tánc vágyat és szenvedélyt gerjeszt. Ez nem vonatkozik a testi érintkezés nélküli népi táncokra vagy az egyén önkéntelen táncára, melyre az öröm készíti, ahogyan azt bibliai leírásokban találjuk.

* A hollywoodi filmek rosszak a tartalmuk miatt, de nincs semmi rossz magában a filmkészítésben és vetítésben.

* Minden olyan játékot, melyet általában hazardjáték formájában űznek, mint például a bridge-t vagy a rendszeres kártyajátékot kerülni kell, mivel külsőségeikben gonoszak és kárt okozhatnak.

* A sport egyaránt lehet jó és rossz, légkörétől és a tömeg jellegétől függően. Néhány dolog túl világiassá tehet egy sporteseményt. Ilyen dolgok például az italozás, a trágár beszéd, az erkölcstelen öltözék, a hazardjáték és a nem keresztényi magatartás.

* A világi zene egyaránt lehet egészséges vagy egészségtelen, a dal szövegétől függően.

* A teremjátékok, mint például a dáma vagy a sakk, helyénvalók.

* A tenisz jó elfoglaltság, ha a játékosok erényes öltözéket viselnek és ha a nők nem rövid szoknyában vagy sortban jelennek meg.

* A korcsolyázás és a tekézés önmagukban jók, de a környezetük lehet ártalmas. Íme néhány probléma, amelyek gyakran felmerülnek a korcsolyapályákkal és tekepályákkal kapcsolatosan: erkölcstelen öltözék, illetlen beszéd, italozás, „ölelkezés”, és kétes hírnév a közös-ségben.

* Az úszás egészséges sport, de helytelen a férfi-női közös uszoda a test erkölcstelen mutogatása miatt.

* A modern cirkusz és opera általában nem kifogásolható, de a keresztény mindenkor érzékenyen figyelje lelkiismerete vezetését.

* A színdarabokat és a regényeket a tartalmuktól függően egyénileg ítéljük meg.

Manapság sokan túl szigorúnak és korlátozónak ítélik önfegyelmünket a szórakozási formák tekintetében. Ebből a szempontból nagyon tanulságos utánanézni, hogy az egyes korok keresztény csoportjai miként álltak hozzá az ilyen, és az ezekhez hasonló szórakozásokhoz.

Minden keresztény kerülje a pogány ünnepeket és a nyilvános mulatságokat, azok pogány hitvilága és pogány gyakorlatai, és a velük összefüggő erkölcstelenségek miatt.³ A *Níceai zsinat előtti egyházatyák* c. írás megjegyzi: „Figyeljük meg, hogy az ókori atyák egész szellemisége szemben állt a világiassággal. Szem előtt tartották az intést: 'Ne szabjátok magatokat e világhoz', és semmit sem hangsúlyoztak jobban, mint a színházi szórakozással való szembenállásukat.”⁴

Különösen Tertullánus írta a *Látványosságok* c. művében, hogy a keresztények ne látogassák a cirkuszokat, a színházakat, a viadalokat, versenyeket vagy az amfiteátrumokat (nyilvános játékok).⁵ Ezek magukban foglalták a gladiátor küzdelmeket, a vadállatokkal való küzdelmeket, a kocsiversenyeket, az ökölviadalokat, a birkózást és a tornákat. A következőkkel indokolta tiltását: ezek az események át vannak itatva bálványimádással, Isten nevének káromlásával, testi gyönyörök vágyával, versengéssel, haraggal, keserűséggel, gyűlölettel, bánattal, szenvedélyes izgalommal, szenvedélyes vággyal, fogadásokkal, káromkodással, a test erkölcstelen mutogatásával, erőszakkal és vérontással. Azt mondta, hogy a gyönyörök utáni vágy éppúgy jelen van ott, mint a pénz, az ételek, a hatalom vagy a dicsőség utáni vágy. Az ilyen világias mulatságokon való részvétel helyett Tertullianus azt ajánlotta, hogy a keresztények tekintsenek az Új Jeruzsálemre, ahol örökkévaló, örömteli ünneplésben lesz részük, méltón hozzájuk.

Alexandriai Kelemen ellenezte a nyilvános látványosságokat, a versenyeket és a színházat.⁶ Helytelenítette ezeket a nyilvános szórakozásokat, a zűrzavar, a vágy, a pletykázkodás, az alaptevékenységek, lázongások és kegyetlenségek miatt, melyek hozzájuk tartoztak.

Hyppolitus azt állította, hogy az apostoli hagyomány szerint a következő tevékenységek tiltottak a keresztények számára: színjátszás, pantomim, kocsihajtás, versenyzés, gladiátorharc, gladiátor-edző, vadállatokkal való viadal (vadállatokkal való látványosságokban) és bármilyen tisztség a gladiátorküzdelmekkel kapcsolatosan.⁷

A *Szent Apostolok Alapszabálya* tiltotta az alábbi foglalkozásokat: a színházakkal összefüggésben bármilyen tevékenység, kocsihajtás, párbaj, versenyzés, díjakért való játék, olimpiai játékon való részvétel, zenész a játékokon, jegyárus a színházakban és tánctanár.⁸

Minucius Félix azt írta: „Mi, akiket jellemünk és erkölcsünk által ítélnek és becsülnek meg, ezért ésszerű, hogy kerüljük a gonosz élvezeteket, a pompát és a kiállításokat.”⁹

Az alábbi cím alatt, „Hogy a világias dolgokat teljességgel elkerüljük”, a következő magyarázatot találjuk Commodianustól: „Ha bizonyos tanítók, míg az ajándékaidat várják, vagy személyedet félik, enyhíti az egyéni követelményeket számodra, az nem csupán elszomorít engem, de kénytelen vagyok az igazságot szólni. Hiábavaló látványosságokat nézel egy gonosz sokaság között, ahol a Sátán munkálkodik, a cirkuszban, nagy hangzavarral. Meggyőződ magad arról, hogy minden, ami kedvedre való, az törvényes... Látni vágyod azokat a korábbi dolgokat, melyeket már megtagadtál?... Ne szeresd a világot, se annak dolgait.”¹⁰

Lactantius azt írta: „Minden látványosságot kerülni kell, hogy képesek maradjunk megőrizni elménk békességét. El kell utasítanunk a fájdalmas gyönyöröket, nehogy elbűvöljön ártalmas édességük, és a halál csapdájába jussunk.”¹¹

Más korai keresztény szerzők is elleneztek a nyilvános játékokat, köztük Tatianus *Üzenet a görögöknek* c. írásában (különösen a gladiátorküzdelmek és az ökölviadalok ellen szólt), Cyprianus a *A nyilvános látványosságokról* c. művében, és Chrysostom írásaiban (különösen a lóversenyek ellen).¹²

A puritánok, amikor Angliában hatalomra kerültek, bezáratták a színházakat, megszüntették a lóversenyeket, a kakasviadalokat, a birkózást, a medve és a bikaviadalt. Meg kell jegyeznünk, hogy noha egyetértünk a puritánok néhány szentség-tanításával, elvetünk két nézetet, melyeket gyakran társítanak hozzájuk. Először is nem tekinthető egy szórakozás rossznak, pusztán annak élvezetes, örömteli, vagy szórakoztató volta miatt. Másodszor nem törekszünk arra, hogy a szentséget törvényerejűre emeljük, vagy életmódunkat rákényszerítsük a világi

társadalomra (kivéve az olyan gyakorlatok szabályozását vagy tiltását, melyek áldozattá tesznek másokat).

John Wesley azt tanította, hogy a vásárok bűnösek.

Justin Martyr írt az olyan zene ellen, mely vágyat ébreszt.¹³ Alexandriai Kelemen azt mondta: „Ne engedjünk fülünkbe szerelmes dalokat... Mert mértékletes harmóniakat kell hallgatnunk; tiltsuk el, amennyire lehetséges, egészséges értelmünktől azokat a csöpgő dal-lamokat, melyek ártalmas művészet által, a hangok hullámmásával közvetítenek effemináciát és trágárságot... Ezért kerüljük az ékes melódiákat, mint erkölcstelen mulatozást, és túlcicomázott, üres zenét.”¹⁴ Ugyancsak találunk utalást a világi zenére Commodianus, írásaiban és a Hyppolitusnak tulajdonított munkákban.¹⁵

Alexandriai Kelemen a hazárdjátékkal kapcsolatosan azt írta: „A kockajátékot tiltani kell, valamint a nyereség hajhászását, különösen a kockázást, melyet szorosan követ sok más is.”¹⁶ Gyors kutatásunk során ugyancsak találtunk kifejezett tanításokat a hazárdjáték ellen, többek között Tertullianustól, a *Szent Apostolok Alapszabályaiban*, Savarolánál, a huszitáknál, Kálvinnál, a puritánoknál, a pietistáknál, a kvékereknél, a metodistáknál, a szentség-csoportoknál, a baptistáknál, más konzervatív evangélikusoknál és pünkösdieknél.¹⁷ A XX. század elején a hazárdjáték törvénybe ütközött az Egyesült Államok legtöbb államában.

Kifejezetten a tánc elleni tanításokat találunk Alexandriai Kelemennél, Commodianusnál, Hyppolitusnak tulajdonított munkákban, a *Szent Apostolok Alapszabályaiban*, a valdenseknél, a huszitáknál, az anabaptistáknál, Kálvinnál, a puritánoknál, Wesleynél és a metodistáknál, a szentség-csoportoknál, sok baptista és pünkösdi felekezetenél.¹⁸

Összefoglalás

Összefoglalásul láthattuk, hogy a történelem során sokan, akiknek szívügye volt az élet szentsége, elutasították a világi szórakozás különböző formáit, köztük a világi sporteseményeket és más nyilvános vigasságokat, az erkölcstelen zenét, a hazárdjátékot és a táncot. Ennek ma is arra kell buzdítania minket, hogy gondosan különbséget tegyünk a lelki életünk szempontjából egészséges, vagy ártalmas szórakozások között.

A *Pulpit Helps* (1984 március, 1. old.) a következő összegzést adta egy ismeretlen szerző tollából: „Tartózkodnom kell az olyan szórakozástól, 1) mely sérti más lelkiismeretét, 2) mely ártalmas saját magamra nézve, 3) mely gonosznak látszik, 4) mely sért olyanokat, akiknek a véleménye számomra fontos, 5) mely a bűn felé visz, 6) mely kedvezőtlen fényben mutatja be keresztény voltomat, 7) mely csökkenti a szülői, iskolai vagy egyházi tekintélyt, 8) mely veszélyezteti az egészségemet, 9) mely teljesítőképességemet korlátozó szokásokat alakít ki.

„Hajlandó vagyok gyakorolni egy szórakozási formát, 1) ha az élénkíti az elménket, pihenteti és megújítja a testet, 2) ha örömet okoz, és hasznomra van, és nem kelt bennem bűntudatot, 3) ha a legjobb emberek azt jóváhagyják, 4) ha nemesebb érzelmeket ébreszt, 5) ha kellemes kapcsolatba kerülök általa jó emberekkel, 6) ha egészséges magatartásra készítet, 7) ha másokat boldogabbá tesz.”

Összefoglalhatjuk ezt a fejezetet és valójában ezt a könyvet is egyetlen gondolattal: az igazi szentség lényege a krisztusi természet, hogy úgy éljünk, ahogy Krisztus élt, és bármely helyzetben úgy cselekedjünk, ahogy Ő cselekedne. Ténylegesen a szentség azt jelenti, hogy engedjük Krisztus Szent Lelkét bennünk élni és irányítani az életünket.

Lábjegyzetek

¹ *Doctrines and Discipline of the Methodist Church* 1952, 2025. sec. 642. old.

² Kenneth Kantzer: „Gambling: Everyone’s Loser”, *Christianity Today*, 1983 nov 25. 13. old.

³ Durant, III, 598; Latourette, I, 81-82, 239, 244-245. old; Schaff, II, 153-155.

⁴ ANF, V, 595.

⁵ Tertullianus, *The Shows – Látványosságok*, ANF, III, 79-91.

⁶ Alexandriai Kelemen: *Az útmutató*, XI, ANF, 284-290.

⁷ Hyppolitus: *Az apostoli hagyomány*, idézte Bainton, 152. old.

-
- ⁸ *Constitutions of the Holy Apostles*, 8.4.32, ANF, IV, 196.
- ⁹ Minucius Felix: *The Octavius*, 37, ANF, IV, 196.
- ¹⁰ Commodianus: *The Instructions*, 57, ANF, IV, 214.
- ¹¹ Lactantius: *The Epitome of Divine Institutes*, 64, ANF, VII, 249.
- ¹² Lásd ANF, II, 75 és V, 254 old.
- ¹³ Justin Martyr: *The Discourse to the Greeks*, 4, ANF, I, 272.
- ¹⁴ Alexandriai Kelemen: *Útmutató*, 2.4, ANF, II, 249.
- ¹⁵ Lásd ANF, IV, IV, 215 és V, 254. old.
- ¹⁶ Alexandriai Kelemen: *Útmutató*, 3,11. ANF, II, 289.
- ¹⁷ Lásd ANF, III, 86 és VII, 502. old.
- ¹⁸ Lásd ANF, II, 291; IV, 215: V, VII, 495.